

Қазақстан Республикасының қоғамдық даму министрлігі
«Жастар» ғылыми-зерттеу орталығы

**«Жастар ортасындағы қоғамдық-саяси
жағдайды зерттеу»
(2018 жылдың екінші жартыжылдығы)**

**Социологиялық зерттеу нәтижелері бойынша
сараптамалық баяндама**

Астана, 2018

Жастар ортасындағы қоғамдық-саяси жағдайды зерттеу (2018 жылдың екінші жартыжылдығы) / Астана: «Жастар» ҒЗО, 2018. – 208 б.

Баяндама Қазақстан Республикасының қоғамдық даму министрлігінің тапсырысы бойынша 2018 жылдың екінші жартыжылдығында жүргізілген «Жастар ортасындағы қоғамдық-саяси жағдайды зерттеу» социологиялық зерттеуінің нәтижелеріне негізделген.

Мазмұны

I-Бөлім. социологиялық зерттеу бағдарламасы.....	5
1.1. Бағдарламаның әдіснамалық бөлігі.....	5
1.2. Зерттеудің әдістемелік бөлігі	8
II-Бөлім. жастардың мемлекеттік жастар саясатына көзқарасы.....	13
2.1. Жастардың жастар саясатын іске асыратын жекелеген мемлекеттік органдардың қызметі туралы хабардарлық деңгейі және оны бағалау.....	13
2.2. Жастарды қолдау туралы мемлекеттік бағдарламалар мен жобалар туралы ақпараттылық дәрежесі.....	19
2.3. Жастардың мемлекеттік жастар саясатының іске асырылуына қанағаттанушылық дәрежесі.....	21
Бөлім бойынша қорытындылар мен ұсыныстар.....	24
III-Бөлім. Жастар Қазақстан Республикасының Президентінің «қазақстандықтардың әл-ауқатының өсуі: табыс пен тұрмыс сапасын арттыру» жолдауы туралы.....	27
3.1.Қазақстан жастарының Президенттің қазақстан халқына «қазақстандықтардың әл-ауқатының өсуі: табыс пен тұрмыс сапасын арттыру» жолдауы туралы хабардарлығы.....	27
3.2.Жастардың Жолдауды іске асыруға дайындығы.....	29
Бөлім бойынша қорытындылар мен ұсыныстар.....	31
IV-Бөлім. Жастардың өмірдің түрлі аспектілеріне қанағаттанушылығы және өзекті мәселелері.....	33
4.1. Жастардың өмірдің жекелеген аспектілеріне қанағаттанушылығы.....	33
4.2. Жастардың тұрғылықты жерлеріндегі өзекті мәселелері	34
4.3.Жастардың жұмыспен қамту саласындағы мәселелері.....	36
4.4. Жастардың білім беру сапасына, жастардың дамуына мен бос уақытты өткізуге жасалатын жағдайларға қанағаттанушылық дәрежесі.....	41
4.5. Медициналық қызмет және денсаулық мәселелері.....	44
4.6. Тұрғын-үй мәселесі.....	47
Бөлім бойынша қорытындылар мен ұсыныстар.....	50
V-Бөлім. Ел жастары санасындағы ұлтжандылық қасиетінің құндылығы.....	53
5.1. Қазақстан жастарының ұлтжандылық деңгейі.....	53
5.2. Жас қазақстандықтардың санасындағы «ұлтжандылық» ұғымының мағынасы.....	55
Бөлім бойынша қорытындылар мен ұсыныстар.....	58
VI-Бөлім. жастарының дінге қатынасы.....	60
6.1. Қазақстан жастарының жеке діншілдік деңгейі.....	60

6.2. Жастар арасындағы дінге қызығушылық.....	63
Бөлім бойынша қорытындылар мен ұсыныстар.....	66

VII-Бөлім. Жастар ортасындағы наразылық көңіл-күйді бағалау.....67

7.1. Жастардың тұрғылықты жерлерінде наразылық акцияларының туындау ықтималдығын бағалауы.....67

7.2. Жастар ортасындағы наразылық белсенділігі деңгейін жоғарылатуға қабілетті мәселелер.....68

Бөлім бойынша қорытындылар мен ұсыныстар.....71

ҚОРЫТЫНДЫ.....73

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ.....79

ҚОСЫМША.....80

I-БӨЛІМ. СОЦИОЛОГИЯЛЫҚ ЗЕРТТЕУ БАҒДАРЛАМАСЫ

1.1. Бағдарламаның әдіснамалық бөлігі

1.1.1. Мәселелік жағдайды негіздеу

Қазіргі жастар жаңғырып келе жатқан Қазақстанның негізгі стратегиялық ресурсы болып табылады. Бүгінгі қазақстандық жастар мемлекетті жаңартуға, республиканың қоғамдық және саяси өміріне белсене қатысуда. Қазақстандық қоғамда орын алып жатқан өзгерістер жастар ортасындағы оң құбылыстарды да (саяси, әлеуметтік, кәсіби және шығармашылық белсенділік), келеңсіз құбылыстарды да (әртүрлі ауытқуларды) көрнекі түрде көрсетеді. Бұл жастар мен жастар мәселелерін жүйелі ғылыми зерттеу қажеттігін өзекті етеді.

Бүгінде жастар өмірде бірқатар мәселелерге тап болады. Олардың ішінде жиі кездесетіні әлеуметтік-экономикалық мәселелер – табыстың төмендігі, жұмыссыздық, еңбек нарығындағы бәсекеге қабілетсіздік, тұрғын үй мәселелері және т.с.с. Жастар мәселелерін шешу шараларын уақытында қабылдап, олардан шығу жолдарын табу қажет, себебі оларды елемеу жастар топтарының ортасында көңіл толмаушылықтың туындауына және аймақтардағы әлеуметтік-экономикалық және қоғамдық-саяси жағдайдың шиеленісуіне түрткі болуы мүмкін.

Қазақстан жастарының сапалық сипаттарына келер болсақ, қазіргі жастардың бейімделгіш, сындарлы және парасатты болғанын, олардың аға буын өкілдеріне қарағанда мемлекеттік тарапынан көрсетілетін көмек пен қолдауға мұқтаждығының сиреп бара жатқанын айту қажет.

Алайда, қоғам ішіндегі өмір сүру жағдайларына жалпы көзқарастың оң болғанына қарамастан, мемлекетке жастардың саяси белсенділігі мен көзқарастарының барлық параметрлерін тереңірек зерттеу қажет. Жастардың қоғамдық пікірі, олардың наразылық көңіл-күйлері – бұл қоғам өмірінде болып жатқан үдерістер мен өзгерістерге аса сезімтал субстанция. Жастар ортасындағы қоғамдық-саяси жағдайдың жүйелі мониторингі жастар ортасындағы басқарылмайтын наразылық қозғалыстарының алдын алудың заманауи шараларын қабылдауға және олардың туындауына кедергі жасауға мүмкіндік береді.

Қазақстан жастары бүгінгі күні әрқелкі, онымен жұмыс істеу үшін әр топ үшін жеке саясат құру қажет. Сондықтан Қазақстандағы мемлекеттік жастар саясатының маңызды міндеттерінің бірі жастар мәселелерін зерттеу, мониторинг жүргізу, сондай-ақ оларды шешудің заманауи шараларын қабылдау болып табылады. Қазақстан Республикасында мемлекеттік жастар саясаты жастардың рухани, мәдени, білім, кәсіби қалыптасуы мен физикалық дамуы, олардың бүкіл қоғам мүдделеріндегі шығармашылық әлеуетінің ашылуы үшін әлеуметтік-экономикалық, құқықтық, ұйымдастыру шаралары мен кепілдіктерін құру мақсатында жүзеге асырылады.

1.1.2. Зерттеудің мақсаты және міндеттері

Осы зерттеудің мақсаты Қазақстан жастарының әлеуметтік хал-ахуалын зерделеп, олардың негізгі қажеттіліктері мен қоғамдық-саяси көңіл-күйлерін анықтау болып табылады.

Қойылған мақсатқа жету үшін төмендегі негізгі зерттеу міндеттерін шешу көзделеді:

1) жастардың жалпы өміріне және оның әртүрлі аспектілеріне (білім беру сапасына, өз бос уақытын өткізу үшін жасалатын жағдайларға) қанағаттанушылық дәрежесін бағалау;

2) жастардың тұрғылықты жерлеріндегі ең өзекті әлеуметтік мәселелер рейтингісін анықтау;

3) жастардың жұмыспен қамту саласындағы мәселелерін анықтау;

4) жастардың мемлекеттің жастар саясатына көзқарасын зерттеу;

5) жастардың ел Президентінің Қазақстан халқына жолдауымен хабардарлық деңгейі мен қатынасы;

6) жастардың Қазақстан Республикасы Дін істері және азаматтық қоғам министрлігі Жастар саясаты Департаменті, сонымен қоса мемлекеттік жастар саясаты институттарына қатысты тиімділігін бағалау;

7) жастардың жастар саясатын іске асыру үшін жауапты мемлекеттік органдар қызметі туралы хабардарлық деңгейін анықтау;

8) жастардың жастарды қолдау бойынша мемлекеттік бағдарламалар мен жобалар туралы, жастар ұйымдарының қызметі туралы ақпараттылық дәрежесін анықтау;

9) жастардың іске асырылып жатқан жастар саясатына қанағаттанушылық деңгейін бағалау;

10) мемлекет жастарының санасындағы патриот мағынасын айқындау;

11) жастар ортасындағы діншілдік деңгейін бағалау;

12) жастардың наразылық әлеуетінің деңгейін және оны арттыруға қабілетті мәселелерді анықтау;

13) мүдделі мемлекеттік органдарға және жастар саясатының басқа институттарына арналған мемлекет аймақтарындағы жастар ортасында тұрақты қоғамдық-саяси жағдайды қамтамасыз ету жөніндегі ұсынымдарды әзірлеу.

1.1.3. Зерттеу нысаны және мәні

Зерттеу нысаны – халықтың әлеуметтік-демографиялық және аумақтық сипаттамаларын көрсететін параметрлер бойынша таңдап алынған Қазақстан Республикасының 14-28 жас аралығындағы жастары.

Зерттеу пәні – жас қазақстандықтардың әлеуметтік хал-ахуал, көңіл-күйлері мен қажеттіліктері туралы пікірлерін зерттеу.

1.1.4. Негізгі ұғымдардың түсіндірмесі

Жастар – Қазақстан Республикасының он төрт жастан жиырма сегіз жасқа дейінгі азаматтары. Жастар – бұл жас шектерімен қоғам ішіндегі өз мәртебесімен: балалық және жастық шақтан әлеуметтік жауапкершілікке

көшуімен ерекшеленетін ерекше әлеуметтік-жастық топ. Кейбір ғалымдар жастарды қоғам оларға жеңілдіктермен қамтамасыз ете отырып, бірақ әлеумет өмірінің белгілі бір салаларына белсенді қатысу мүмкіндіктерін шектей отырып, әлеуметтік даму мүмкіндігін беретін жас адамдардың жиынтығы деп анықтайды.

Адамның әлеуметтік хал-ахуалы оның қоғамда қалыптасқан әлеуметтік игіліктер жүйесінің, олардың өндіру мен үлестірудің туындылары болып табылатын әлеуметтік қажеттіліктерін қанағаттандыру дәрежесімен анықталады. Сонымен қатар бұл аталған әлеуметтік жағдайлардың нақты бір адам үшін қолайлылық дәрежесі, яғни оның қоршаған әлем туралы жеке тәжірибесінен туындайтын субъективті пікірі.

Наразылық әлеуеті – белсенді наразылық шеруге айналу мүмкіндігіне ие, аумақтық ұлттық қауіпсіздігі үшін едәуір қауіпті болып табылатын, азаматтардың белгілі бір жағдайларда наразылық акцияларына қатысу ниеті, бейімділігі.

Діншілдік – жеке тұлғаның немесе топтың діни және діни емес салалардағы саналы түрде, мінез-құлықтың және қатынастардың деңгейінде қасиетті және/немесе тылсым дүниеге сенуді және табынуды білдіретін сапасы.

Жастар ортасының радикализмі – жастар ортасына экстремистік көзқарастар мен идеялардың енуі, яғни зорлық-зомбылық жасауға, түбегейлі ұлтшылдыққа, нәсілдік және ұлттық төзбеушілік жағдайлардың пайда болуына алып келеді.

Мемлекеттік жастар саясаты – мемлекет жүзеге асыратын және жастарды қолдауға бағытталған әлеуметтік-экономикалық, саяси, ұйымдастыру және құқықтық шаралар жүйесі.

Бос уақыт – жұмыс уақытынан басқа бос уақыт. Бос уақыт адамдардың тауарлар мен қызметтерді тұтынуына қосымша олардың пайдалылық функцияларына жатады. Бос уақыт мөлшерін нақты өлшеу қиын: оны жұмыста өткізілмеген уақыт деп анықтауға болады; алайда жұмысқа баруға (жұмыс басты болған жағдайда) немесе жұмысты іздеуге (жұмыссыз болған жағдайда) жұмсалған уақытты бос уақыт деп санауға болатындығына күмән бар. Бос уақыт құралдарымен қамтамасыз ету, оған қоса мәдени демалыс, спорт немесе ойын-сауықтар индустриясы қазіргі экономиканың маңызды секторы болып табылады.

Патриотизм – Отанға деген сүйіспеншілік, өз елі үшін мақтаныш, оны тануға және түсінуге, жақсартуға ұмтылу.

1.1.5. Зерттеудің болжамдары

Негізді болжам.

Аймақта/елді мекенде әлеуметтік мәселелердің болуына қарамастан қазіргі қазақстандық жастардың әлеуметтік ахуал деңгейі айтарлықтай жоғары, алайда ол жастардың тұрғылықты жеріне, табыс және білім алу деңгейіне қарай айтарлықтай өзгеріп тұрады.

Болжамдар:

1. Жалпы алғанда, Қазақстан жастарына оптимистік көңіл-күйлер мен өміріне жоғары субъективті қанағаттанушылық деңгейі тән.

2. Жастардың тұрғылықты жерлеріндегі ең өзекті әлеуметтік мәселелеріне жұмыспен қамтуға байланысты мәселелер, жұмыссыздық, білім сапасының төмендігі, өз тұрғын үйлерінің болмауы жатады.

3. Жастардың мемлекеттік жастар саясаты мен жастарды қолдау шаралары туралы хабардарлық деңгейін орташа немесе орташадан төмен деп сипаттауға болады.

4. Қазіргі қазақстандық жастардың санасында патриотизм қасиетінің құндылығы едәуір жоғары. Бұл ретте бұл құндылықтың мазмұны жастардың этникалық қатыстылығына және басқа әлеуметтік белгілеріне қарай өзгеріп тұрады.

5. Жастардың жастар субмәдениеттеріне ену деңгейі жалпы мемлекет бойынша айтарлықтай төмен, жастар субмәдениеттері ірі қалаларда ғана кең таралған, оған еруге жастардың жас мөлшері мен этникалық қатыстылығы әсер етеді. Жалпы, жастардың субмәдениеттерге деген көзқарасы бейтарап болып келеді, жоғары жастық топтарға қарағанда кіші жастық топтар оң көзқарас танытады.

6. Жастар ортасындағы діншілдік деңгейін орташа, мемлекеттің бірқатар аймақтарында жоғарырақ мәндерге беталысы бар деп сипаттауға болады.

7. Қазіргі уақытта жастар ортасындағы наразылық белсенділігінің деңгейі орташа деп бағаланады. Бірқатар облыстарда жастар материалдық жағдайға қанағаттанушылық деңгейінің төмендігінен, жекелеген елді мекендердің әлсіз дамуынан туындаған әлеуметтік шиеленістің жоғары деңгейін көрсетуде.

1.2. Зерттеудің әдістемелік бөлігі

1.2.1. Іріктеу көлемін анықтау

Іріктеу жиынтығының көлемі 2000 респондентті құрайды. Социологиялық зерттеуді жүргізу аймағы Қазақстан Республикасының барлық өңірлерін – республикалық маңызы бар Астана, Алматы және Шымкент қалаларын, 14 облыс орталығын, сондай-ақ ауылдық елді мекендерді қамтиды. Зерттеуде стратификацияланған көп сатылы іріктеу қолданылды.

Жоба бойынша іріктеу жиынтығы, адам

	Барлық тұрғындар			Қала тұрғындары			Ауыл тұрғындары		
	Екі жынысты	Ерлер	Әйелдер	Екі жынысты	Ерлер	Әйелдер	Екі жынысты	Ерлер	Әйелдер
Қазақстан Республикасы	2000	1026	974	1130	547	583	870	456	414
Ақмола облысы	76	40	36	34	17	17	42	23	19
Ақтөбе облысы	98	61	37	61	31	30	37	19	18
Алматы облысы	209	109	100	45	22	23	164	86	78
Атырау облысы	69	36	33	31	15	16	38	20	18
Батыс-Қазақстан облысы	70	36	34	35	18	17	35	18	17
Жамбыл облысы	123	63	60	47	25	22	76	38	38
Қарағанды облысы	144	74	70	113	55	58	31	16	15
Қостанай облысы	91	46	45	47	23	24	44	24	20
Қызылорда облысы	91	47	44	38	19	19	53	27	26
Маңғыстау облысы	75	38	37	28	14	14	47	24	23
Түркістан облысы	296	154	142	96	46	50	200	107	93
Павлодар облысы	74	38	36	51	25	26	23	12	11
Солтүстік-Қазақстан облысы	53	28	25	24	10	14	29	15	14
Шығыс-Қазақстан облысы	136	70	66	85	42	43	51	27	24
Астана қ.	117	56	61	117	53	64	-	-	-
Алматы қ.	218	101	117	218	103	115	-	-	-
Шымкент қ.	60	29	31	60	29	31	-	-	-

* ҚР Ұлттық экономика министрлігінің Статистика комитетінің 2018 жылғы 1 қаңтар мәліметтері бойынша

Осы зерттеуде бақылау бірліктері бірнеше кезеңмен іріктелді: ықтималдықты іріктеу дизайны қолданылды. Ықтималдықты іріктеу дизайны жиынтық шегіндегі кез келген адамның (14 -28) талдау үшін теңдей іріктеп алыну мүмкіндіктері болатындай құрылған. Стратификацияланған көп сатылы іріктеу қолданылды. Негізгі страталар мыналар болып табылады:

1-саты. Облыстар бойынша іріктеу – облыстар және республикалық маңызы бар қалалар бойынша тұрғындар санының негізінде, мемлекеттің 16 облысы – Астана, Алматы және Шымкент қалалары, 14 облыс орталығы бойынша іріктеу көлемдері анықталды.

2-саты. Қала-ауыл қағидасы бойынша іріктеу – әр облыста қалалық және ауылдық іріктеу көлемдері есептелді.

3-саты. Бастау нүктесін іріктеу – әрбір елді мекеннің шеңберінде

кездейсоқ тәсілмен бағыттың бастау нүктелері мен респонденттердің саны анықталады.

4-саты. Үй шаруашылығын іріктеу – бастау нүктесінен бастап бағыт бойынша «сол қол» ережесі бойынша үй шаруашылығы іріктеп алынады.

5-саты. Респонденттерді квота бойынша іріктеу – әрбір жеке алынған үй шаруашылығында респонденттер екі белгі – жынысы және жасы – жас-жыныс квота бойынша іріктеп алынады – респонденттің жасы 14 -28 болу керек, сонымен қатар жынысы бойынша көрнекі түрі (жауап алынатын ерлер мен әйелдердің саны Статистика комитетінің мәліметтері бойынша әрбір облыс, қала және ауыл бойынша есептелген).

Іріктеу өкілді, яғни бөліп көрсетілген параметрлер бойынша респонденттердің құрамы негізгі жиынтықтағы тиісті пропорцияларына жуық (Статистика комитетінің 2018 жылға арналған мәліметтері бойынша) болып табылады. Бұл ретте іріктеу жиынтығының орташа сипаттамаларының негізгі жиынтықтың орташа сипаттамаларынан ауытқуы $\pm 3,5$ % аспау керек.

1.2.2. Бастапқы социологиялық ақпаратты жинауда қолданылатын әдістерінің сипаттамасы

Ақпарат жинау әдісі 14-28 жас шамасындағы жастардан «face-to-face» жаппай сұрау болып табылады. Бұл әдіс Қазақстан жастар ортасындағы жағдай туралы объективті ақпарат алуға, сондай-ақ жас қазақстандықтардың негізгі қажеттіліктері мен әлеуметтік тәжірибелерін айқындауға мүмкіндік берді. Жүргізілген жаппай сұрау нәтижелерінің негізінде бұқаралық мінез-құлық туралы болжам жасалады.

Жаппай сұрау шеңберінде ақпарат жинау респонденттердің тұрғылықты жері (пәтерлік сұрау деп аталады), сирек жағдайларда оқу/жұмыс/жұмыс орны бойынша (жедел іздеуге және мақсатты топқа қол жеткізу үшін) жүргізіледі. Таңдап алынған әдіс ағымдағы зерттеудің мақсаттары мен міндеттеріне сәйкес келеді.

1.2.3. Инструментарий құрылымы

Социологиялық зерттеудің логикалық түрде құрылымдалған сұрақтар тізімі–сауалнамасы – белгілі бір ережелер бойынша құрастырылған және бір-бірімен байланысты бірқатар сұрақтар жиынтығы бар бастапқы ақпаратты жинауға арналған құрал, тираждалған құжат, деректерді жинау техникасы болып табылады. Социологиялық сауалнаманың қасиеттері мен белгілері, оның көлемі, құрылымы, сұрақтарды құрылымдау ерекшелігі бір-бірімен тығыз байланысты және осы құралды пайдалану (жаппай) көзделген сұрау түрімен, сондай-ақ зерттеу нысанының ерекшеліктерімен анықталады.

Социологиялық сауалнаманың құрылымы үш блоктан тұрады: 1) респондентке арналған үндеуден, зерттеу туралы ақпараттан және т.б. құралатын кіріспе блок; 2) тек қана зерттеліп жатқан мәселе бойынша сұрақтар жиынтығынан құралатын негізгі блок. Бұл блок зерттеліп жатқан мәселелердің әртүрлі аспектілеріне немесе жеке тақырыптарға арналған бірнеше бөлімнен құралуы мүмкін; 3) респонденттің жынысы, жас шамасы, білімі, табысы және

т.с. сияқты сипаттамалар туралы сұрақтар жиынтығынан құралатын әлеуметтік-демографиялық блок.

Сұрақтарды тұжырымдау – сауалнама құрастырудың ең күрделі кезеңі. Сауалнама сұрақтары респонденттерге түсінікті, грамматикалық және логикалық жағынан қарапайым болуға, олардың жалпы даму деңгейін, мәдени ерекшеліктері мен зерттеу тақырыбының саласы жайлы хабардарлық дәрежесін ескеруі тиіс.

Сауалнама құрастыру оны тексеруді, сынауды және нақтылауды бөлдіреді. Сауалнаманың сапасын анықтау үшін пилотажды зерттеу жүргізіледі. Оның барысында сауалнаманың мазмұны, сұрақтардың тұжырымдалуы және жүйелігі, жауаптардың нұсқалары және т.б. тексеріледі. Пилотажды микро-іріктеу (10 адамға дейін) бойынша тәжірибелі социолог респонденттің жауаптарын, оның сұрақтардың мазмұнына орай әрекетін, оларды түсінуін және қабылдауын, сондай-ақ міндетті түрде сұрауға жұмсалған уақытты белгілеп ала отырып жүргізеді. Осының барлығы инструментарийдің кемшіліктерін анықтауға, оларды түзеуге және сауалнаманы жаппай жұмысқа бейімдеуге мүмкіндік береді. Сұрау тілі: респонденттің қалауына қарай қазақ және орыс тілдерінде.

Зерттеудің далалық кезеңінің ақпаратын әлеуметтік-демографиялық параметрлері бойынша іріктеп алынған арнайы дайындалған сұхбат алушы жинайды. Сұхбат алушылар әрбір респондентпен сұхбат жүргізу барысында сауалнаманың толтырылуын қамтамасыз етеді. Барлығы жаппай сұрауды 16 аймақтық супервайзердің басшылығымен 90-нан астам сұхбат алушы жүргізеді.

1.2.4. Ақпарат өңдеу әдістемесі

Зерттеудің далалық кезеңінің қорытындылары бойынша «Жастар» ҒЗО қызметкерлері сұхбат алушылардың жұмысына бақылау жүргізді (сауалнамалардың толтырылу дұрыстығын 100 % тексеру және телефон бойынша 30 % бақылау), сондай-ақ деректердің кодировкасын, енгізілуі мен өңделуін бақылады. Бақылау жүргізу үшін «Жастар» ҒЗО мәліметтерді саөтады және Тапсырыс берушінің сұрауы бойынша зерттеудің далалық кезеңінің барлық құжаттарын (сауалнамаларды, бағыттық қағаздарды, сызғыштарды, корреляцияларды) ұсына алады.

Бастапқы деректерді енгізу, өңдеу, сондай-ақ бір өлшемдік, екі өлшемдік кестелерді шығару, корреляциялық және кластерлік талдаулар лицензиялық, орыстандырылған SPSS компьютерлік бағдарламасының (21-нұсқа) көмегімен жүзеге асырылды.

1.2.5. Ақпаратты талдау әдістері

Бастапқы социологиялық ақпаратты талдаудың негізгі әдістеріне мыналар жатады:

- 1) деректерді бір өлшемдік талдау;
- 2) деректерді екі өлшемдік талдау;
- 3) корреляциялық талдау.

Зерттеу кезеңі: 2018 жылғы қазан-қараша айлары.

II-БӨЛІМ. ЖАСТАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК ЖАСТАР САЯСАТЫНА КӨЗҚАРАСЫ

Мәселелер.

Жастардың осы зерттеудің шеңберінде мемлекеттік жастар саясатына көзқарасы жастардың мемлекеттік органдардың қызметі туралы хабардарлық деңгейін талдау, мемлекеттік бағдарламалар туралы ақпараттылық дәрежесін қарау және жастардың жастар саясатының іске асырылуына қанағаттанушылық дәрежесін анықтау арқылы зерттелді.

Нәтижелер

2.1. Жастардың жастар саясатын іске асыратын жекелеген мемлекеттік органдар мен ұйымдардың қызметі туралы хабардарлық деңгейі және оны бағалау

Осы зерттеудің міндеттерінің бірі жастардың жастар саясатын іске асыру үшін жауапты мемлекеттік органдардың қызметі туралы хабардарлық деңгейін анықтау болатын. Жастарға олардың Жастар ресурстық орталықтары, Қазақстан Республикасы Қоғамдық даму министрлігінің жастар және отбасы істері департаменті және респонденттердің тұрғылықты өңірлеріндегі жастар саясаты/ішкі саясат мәселелерімен айналысатын Басқармасы сияқты мемлекеттік органдардың жұмысымен қаншалықты таныс екенін көрсету және оларды бағалау ұсынылды. Респонденттердің жауаптарын нақтырақ қарастырып өтсек.

Бағалау үшін ұсынылған Қазақстанда мемлекеттік жастар саясатын жүзеге асыратын үш мемлекеттік органның ішінен мемлекет жастарына ***Жастар ресурстық орталықтарының*** жұмысы көбірек таныс. Бұған 2018 жылдың бірінші және екінші жартыжылдық сараптама мәліметтері дәлел. Сөзсіз, бұл жастар ресурстық орталықтарының жұмыс жасау сипаты, жастармен жұмыс жасаудағы толық ашықтығы мен олармен көп жұмыс жасаумен байланысты. ЖРО – ақпараттық және кеңес беру арқылы, өмірлік дағдыларды үйрету, жастар бастамаларын қолдау және жастардың қажеттіліктеріне негізделген жобалар мен бағдарламаларды іске асыру арқылы жастармен тікелей жұмыс жасайтын мемлекеттік ұйым. Осылайша, ЖРО жастардың, оның ішінде әлсіз топтарының қоғамға бірігуі мен әлеуметтенуіне ықпал етеді. Қазіргі кезде жастармен атаулы жұмыс жасайтын жастар ресурстық орталықтарының желісі кеңейді. **Республика бойынша 208 жастар ресурстық орталықтары жұмыс жасайды.**

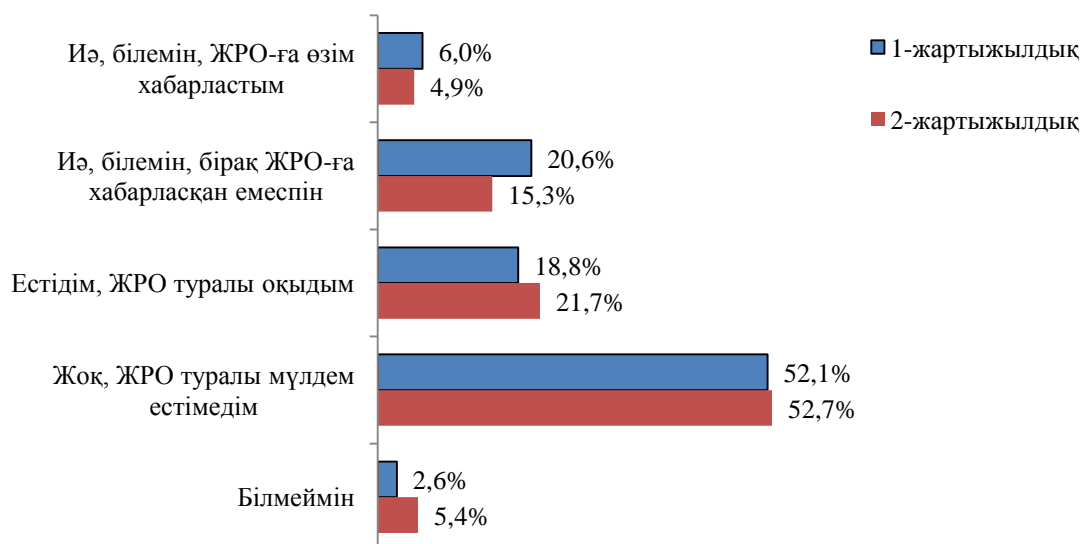
Бірінші жартыжылдық қорытындысы бойынша сұралғандардың 45,3 %-ы жастар ресурстық орталықтарының жұмыстарымен белгілі бір дәрежеде таныс екендерін атап өтті. Олардың ішінде 6 % өздері хабарласқанын, 20,6 %-ы ЖРО қызметі туралы білетінін айтты, бірақ оған ешқашан жүгінбегенін, 18,8 %-ы ЖРО туралы аздап естіген немесе оқыған айтқан.

Екінші жартыжылдықтың қорытындылары алынған мәліметтердің тұрақтылығын көрсетеді. Көрсеткіштер статистикалық қателіктер шегінде

өзгерді. 41,9 %-ы жастар ресурстық орталықтарының жұмыстарымен белгілі бір дәрежеде таныс, 4,9% өздері хабарласқанын, 15,3%-ы ЖРО қызметі туралы білетінін айтты, бірақ оған ешқашан жүгінбегенін, 21,7 %-ы ЖРО туралы аздап естіген немесе оқығандықтарын айтқан (2.1 суретті қараңыз).

2.1-сурет

«Сіздің ауданыңыздың / қалаңыздың / облысыңыздың Жастар ресурстық орталықтарының (ЖРО) жұмысы туралы Сіз білесіз бе, айтыңызшы?» сұрағына жауаптарды үлестіру, (%-бен)

Сонымен, екінші жартыжылдықта сұралғандардың 4,9%-ы Жастар ресурстық орталықтарына өздері хабарласқан. Көбіне бұл 19-23 жас аралығындағы респонденттер. Олардың арасындағы 6%-ы Жастар ресурстық орталықтарына барған.

Әрбір бесінші адам ЖРО туралы аздап естіген немесе оқыған. Мұндай пікір 19-23 жас (24%) пен 24-28 жас аралықтарында (22,8%) жиі айтылған.

Сұралғандардың жартысынан сәл көбі (52,7%) ЖРО жайлы мүлдем білмейді және жұмысымен тарыс емес. 14-18 жас аралығындағы респонденттердің тобы өз тұрғылықты жері бойынша ЖРО қызметімен аздап болса да хабардар. Олардың арасында 55,3%-ы ЖРО туралы мүлдем естімегендіктерін атап өткен. Жас топтары бойынша бұл аса жоғары көрсеткіш.

Өткен соңғы үш жылдың ішінде (2016 жылдан бастап) ЖРО қызметі туралы білмейтін (естімеген) жас қазақстандықтар санының бір деңгейде сақталып тұрғанын айта кету керек 2016 жылы олар 53,0 %, 2017 жылы – 50,5 %, 2018 жылы – 52,1 % құрады.

ЖРО жүгіну тәжірибесі бар респонденттерге ЖРО қызметінің әртүрлі бағыттарының жұмысын «тиімді - тиімсіз» межелігі бойынша бағалау ұсынылды. Өз тұрғылықты жерлеріндегі Жастар ресурстық орталықтарының барлық қызмет бағыттары бойынша жұмысын бағалаған жастардың саны қанағаттанбайтындар (оны тиімсіз деп бағалағандар) санына 2,5 еседен артық мөлшерге асып кеткен (2.1-кесте).

Атап айтқанда, жастардың бағалауы бойынша, ЖРО-ң қызметі көбінесе жастар арасында жүзеге асырылатын мемлекеттік әлеуметтік бағдарламалар туралы хабардар етіп отыруымен көрініп отыр. Бұл бағытты – 73,1 % сұралғандар тиімді деп бағалады. Өткен жылғы өлшеммен салыстырғанда 3,6 %-ға төмендеу байқалғанмен көрсеткіш аса жоғары болып қалып отыр.

Екінші жартыжылдықта тағы бір тиімді жүзеге асырылып отырған бағыт кеңес беру қызметтері мен жастар бастамалары мен идеяларын қолдау. Есептік кезең бойынша бұл екі бағыт та өз позицияларын күшейтті.

2.1-кесте

«Өтінеміз, Сіздің ауданыңыздың / қалаңыздың / Сіздің облысыңыздың Жастар ресурстық орталықтарының ... саласындағы жұмысына баға беріңіз» сұрағына жауаптарды үлестіру, (%-бен)

	Тиімді		Тиімсіз	
	1 жартыжылдық	2 жартыжылдық	1 жартыжылдық	2 жартыжылдық
Жастарға олар үшін іске асырылып жатқан мемлекеттік әлеуметтік бағдарламалар туралы ақпарат беру	76,7	73,1%	15,8	18,3%
Кеңес беру қызметтерін көрсету	65,0	66,7%	23,3	30,1%
Жастардың өзін-өзі дамытуы үшін ашық кеңістіктерді ұсыну	57,5	55,9%	25,8	29,0%
Өмірлік маңызы бар дағдылар бойынша оқыту тренингтерін ұйымдастыру	67,5	55,4%	24,2	31,5%
Жастардың бастамалары мен идеяларына қолдау көрсету	60,8	65,2%	25,0	22,8%
Мақсатты нақты жобалар мен бағдарламалар шеңберінде мекенжайлық жұмыс жасау	66,7	57,0%	17,5	26,9%

ЖРО-ң респонденттердің бағалауы бойынша салыстырмалы әлсіз тұсы жастардың өзін-өзі дамытуы үшін ашық кеңістіктерді ұсыну, өмірлік маңызы бар дағдылар бойынша оқыту тренингтерін ұйымдастыру мен мақсатты нақты жобалар мен бағдарламалар шеңберінде мекенжайлық жұмыс жасаумен байланысты. Тиімділік көрсеткіштері бірнеше пайызға төмендеді. Дегенмен бұл бағыттар респонденттердің жартысының көбімен қолдау тауып отыр. Егер тиімсіздік көрсеткіштері бірінші жартыжылдықта 15,8% -дан 25,8%, -ға дейін түрленсе, екінші жартыжылдықта 18,3% -дан 31,5%-ға дейін өзгерді. Мүмкін бұл ЖРО жұмысының белсенділік қарқынымен түсіндірілетін шығар.

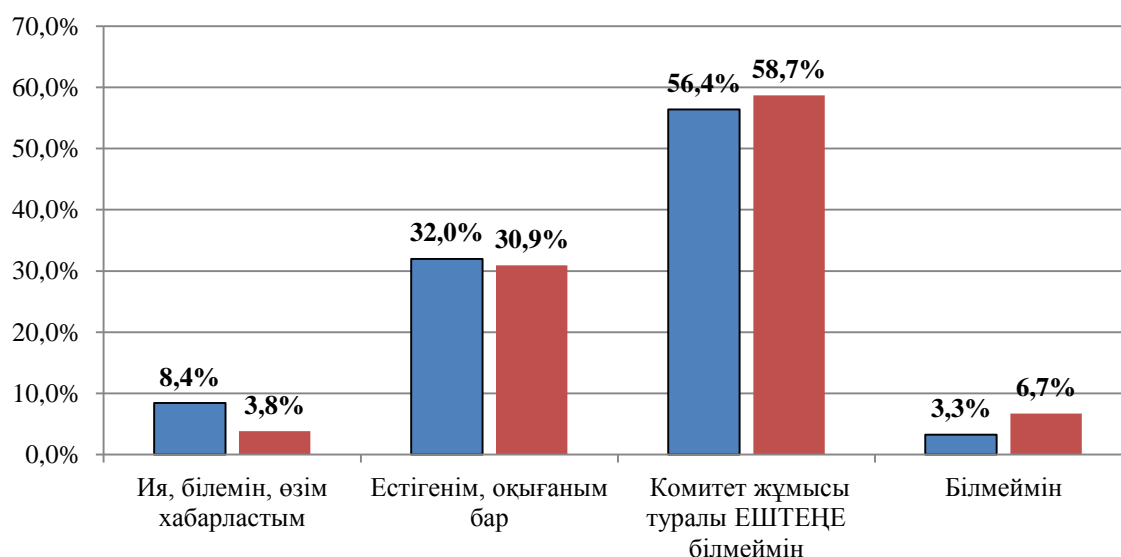
Мемлекеттік органдар жайлы хабардарлық деңгейін зерттеу мақсатымен респонденттерге келесі сұрақ қойылды: «Сізге қызметі жастарды қолдау мен дамытуға бағытталған Қазақстан Республикасы Қоғамдық даму министрлігінің жастар және отбасы істері комитетінің жұмысы таныс па?». Бірінші жартыжылдықта респонденттерге Қазақстан Республикасы Дін істері және азаматтық қоғам министрлігінің Жастар саясаты департаментінің жұмысына қатысты да дәл осындай сұрақ қойылған болатын. Салыстыру үшін бірінші және екінші жартыжылдық мәліметтерін келтіре кетейік.

Екінші жартыжылдық мәліметтері бойынша, сұралғандардың үштен бірінің астамы 34,7% - **Қазақстан Республикасы Қоғамдық даму министрлігінің жастар және отбасы істері комитетінің жұмысы** жайлы белгілі бір деңгейде біледі екен. Бірінші кварталдағы хабардарлық көрсеткіші 40,4%-ды құрады (2.2 сурет).

Бірінші жартыжылдықпен салыстырғанда Комитет туралы біліп хабарласқандардың үлесінен 2,2 есе төмен. Комитет туралы естіп оқығандардан 1,1 пайыздық пунктке төмен. Жалпы хабардарлықтың жалпы көрсеткішінің төмендеуі алдымен айтарлықтай емес, екіншіден бұл ребрендинг жағдайын көрсетуі мүмкін.

2.2 -сурет

«Сізге қызметі жастарды қолдау мен дамытуға бағытталған Қазақстан Республикасы Қоғамдық даму министрлігінің жастар және отбасы істері комитетінің жұмысы таныс па?» сұрағына жауаптарды үлестіру, (%-бен)

Мемлекет жастарының 58,7%-ы Қазақстан Республикасы Қоғамдық даму министрлігінің жастар және отбасы істері комитетінің/ҚР ДАҚМ жастар саясаты департаментінің жұмысы туралы ештеңе білмейді.

Хабардарлық және хабардарсыздық көрсеткіштері тұрақты болып қалып отырғанын атап өтуіміз керек. Салыстыру үшін атап өтейік, 2017 жылы ештеңе білмеймін деп сұралғандардың 58,7%-ы айтқан.

ЖРО жекелеген бағыттарын бағалау сияқты, Қазақстан Республикасы Қоғамдық даму министрлігінің жастар және отбасы істері комитетінің бірнеше бағыттары бойынша қызметінің тиімділігін бағалау ұсынылды (2.2-кестені қараңыз) .

Көріп тұрғанымыздай, жас респонденттер Қазақстан Республикасы Қоғамдық даму министрлігінің жастар және отбасы істері комитетінің жүзеге асырып отырған жастар саясатының түрлі бағыттарымен жақсы таныс. Оның жұмысының барлық бағыттар бойынша тиімділігін жетерліктей жоғары бағалап отыр – оң бағалардың үлесі 60,3% -дан 75,3%-ға дейін.

«Өтініміз, Қазақстан Республикасы Қоғамдық даму министрлігінің жастар және отбасы істері комитетінің жұмысына келесі қызмет түрлері ..баға беріңіз» сұрағына жауаптарды үлестіру, (%-бен)

	Тиімді	Тиімсіз	Білмеймін
Облыстық / қалалық басқармалардың жастар саясатының / ішкі саясаттың мәселелері бойынша жұмысын үйлестіру	61,6	23,3	15,1
Жастар ұйымдарымен өзара әрекеттесу	60,3	27,4	12,3
Ғылыми және әдістемелік әдебиетпен (кітаптармен, әдістемелік құралдармен, кітапшалармен және т.б.) қамтамасыз ету	68,5	21,9	9,6
Ақпараттық - түсіндіру жұмысы (БАҚ-да жариялау, жастармен кездесулер, ақпараттық кампаниялар)	64,4	28,8	6,8
Жастардың еріктілер қызметінің дамуына қолдау көрсету	75,3	16,4	8,2
Жастарға патриоттық тәрбие беру бойынша жұмыс	63,0	24,7	12,3

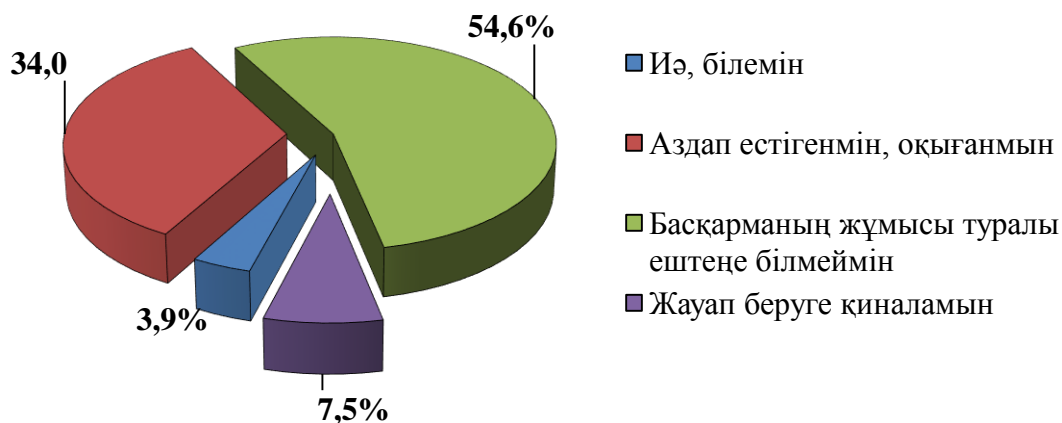
Аса тиімді бағыттар болып жастардың еріктілер қызметінің дамуына қолдау көрсету (75,3%) және ғылыми және әдістемелік әдебиетпен (кітаптармен, әдістемелік құралдармен, кітапшалармен және т.б.) қамтамасыз ету (68,5%) бағаланды. Мұнымен бірге сұралғандардың айтарлықтай көпшілігі (52,9%) ешқашан еріктілікпен айналыспаған.

Атап өтерлік жайт, тиімділік жұмысын бағалауда жас қазақстандықтардың аталған мемлекеттік органмен қатысу тәжірибесі бар бөлігінің жауаптары есепке алынды, ал қалған жастардың бөлігінің комитет жұмысы туралы ештеңе білмегендіктен оның қызмет ету тиімділігін бағалай алмайтыны анық.

Дәл ұқсас жағдай респонденттердің тұрғылықты аумағы немесе қаласындағы жастар саясатымен айналысатын Басқарма жұмысына деген көзқарастарында байқалады. Бағалау үшін жастар саясаты/ішкі саясат жөніндегі Басқарма, қоғамдық даму істері бойынша Басқарма, отбасы, балалар және жастар ісі жөніндегі Басқарма қызметтері ұсынылды. Жиынтығында, 37,9%-ы хабардар екендіктерін, оның ішінде, 3,9%-ы білетіндіктері мен хабарласқанқандықтарын атап өтті (2.3-сурет). Ештеңе естімегендердің үлесі 54,6%-ды құраса, ал 7,5%-ы жауап беруге қиналған.

2.3-сурет.

«Сіз Сіздің облысыңыздың / сіздің қалаңыздың Жастар саясатының / ішкі саясаттың мәселелері жөніндегі Басқарманың жұмысы туралы не білтініңізді айтыңызшы?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі, (%-бен)

2016 жылмен салыстырғанда, өз елді мекеніндегі Жастар саясатының мәселелері жөніндегі Басқарманың жұмысымен мүлде таныс емес жастардың үлесі айтарлықтай жоғарылаған жоқ – 2016 жылғы 53,4 %-дан 2018 жылдың бірінші жарты жылдығында 54,6 % дейін.

ҚР ДИАҚМ Жастар ресурстық орталықтарына және Жастар саясаты департаменттеріне ұқсас, жастар өңірлердегі Жастармен жұмыс жөніндегі Басқармалардың жұмысын бағалау кезінде оң бағалар басым болды – олардың жұмысын тиімді деп бағалағандардың саны оның жұмысына барлық бағыттар бойынша қанағаттанбайтындардың санынан жоғары болды. Оң көзқарастар 60 және одан жоғары пайыздарды құрады.

Осындай Басқармалардың жұмысын жақсы білетін жас респонденттер олардың ұйымдық-тәжірибелік жұмысына (акциялар, семинарлар, дөңгелек үстелдер, флэшмобтар өткізу және т.б.), сондай-ақ ақпараттық-түсіндіру жұмысына (БАҚ-нда жариялау, жастармен кездесулер, ақпараттық кампаниялар) ең жоғары баға берді (2.3-кесте).

2.3-кесте

«Сіздің облысыңыздың / Сіздің қалаңыздың жастар саясаты / ішкі саясат мәселелері жөніндегі Басқарманың жұмысына мына түрлер бойынша . баға беріңіз» сұрағына жауаптарды үлестіру, (%-бен)

	Тиімді	Тиімсіз	Жауап беруге қиналамын
Ғылыми және әдістемелік әдебиетпен (кітаптармен, әдістемелік құралдармен, кітапшалармен және т.б.) қамтамасыз ету	67,5	27,3	5,2

Ақпараттық - түсіндіру жұмысы (БАҚ-нда жариялау, жастармен кездесулер, ақпараттық кампаниялар)	68,8	24,7	6,5
Ұйымдастыру - тәжірибе жұмысы (акцияларды, семинарларды, дөңгелек үстелдерді, флэшмобтарды және т.б. өткізу)	68,8	23,4	7,8
Жастардың мақсатты (ауылдық, жұмыссыз, маргиналдық, жұмысшы, студенттік және т.б.) топтарымен жұмыс жасау	61,0	26,0	13
Жастардың жұмысбастылығына қолдау көрсету, жас отбасыларды қолдау және т.б.	61,8	30,3	7,9
Патриоттық тәрбие бойынша жұмыс	67,5	22,1	10,4
Жастармен бейресми кездесулер (базарлардағы, жатақханалардағы, құрылыс алаңдарындағы және т.б. сұхбаттар)	59,7	27,3	13

2.2. Жастарды қолдау бойынша мемлекеттік бағдарламалар мен жобалар туралы ақпараттылық дәрежесі

Қоғам өмірінде жас азаматтардың әлеуметтік белсенділік түрлерінің бірі жастарды қолдау бойынша мемлекеттік бағдарламаларға қатысу болып табылады. Мемлекет жастарының аталған бағдарламаларды іске асыруға қатысу деңгейі жастардың сол бағдарламалардың мақсаттары, олардың жастардың дамуы үшін ұсынатын мүмкіндіктері және оларға қатысу шарттары туралы ақпараттылық дәрежесіне тікелей байланысты.

Социологиялық сауалнамада ұсынылған және қазақстанда іске асырылатын жастарды қолдау жөніндегі 12 мемлекеттік бағдарламаның ішінен мемлекет жастары үшін «Жастар тәжірибесі», «Болашақ» Халықаралық шәкіртақысы, «Дипломмен – ауылға!», «Жасыл ел», бизнесті дамыту мен қолдаудың бірыңғай бағдарламасы «Бизнестің жол картасы - 2020», Нәтижелі жұмысбастылық пен жаппай кәсіпкерлікті дамытудың 2017-2021 жылдарға арналған бағдарламасы, «Нұрлы жер» тұрғын-үй құрылыс бағдарламасы, «Дарын» Мемлекеттік жастар сыйлығы, Серпін-2050, Барлығына арналған ақысыз техникалық және кәсіби білім, Жастар корпусын дамыту проекті, Жастар кадрлық резерві сияқты жобалар ең таныс жобалар болды.

Жалпы, бірінші жартыжылдықтағы хабардарлықтың жиынтық көрсеткіші 25,6% -дан 73,2%-ға өзгерді. Бұл «аздап естідім», «жақсы білемін, бірақ қатыспағанмын» және «білемін, қатыстым» деген жауаптардың қосындысы.

Социологиялық сауалнамада ұсынылған 12 Қазақстанда жүзеге асырылып жатқан жастарды қолдау жөніндегі мемлекеттік бағдарламалардың ішінде бірінші жартыжылдықта мемлекет жастарына аса таныс болып «Болашақ» Халықаралық шәкіртақысы (73,2%), «Дипломмен – ауылға!» (72,9%), «Жасыл ел» (71,4%), «Бизнестің жол картасы - 2020» (65,1%), «Нұрлы жер» (64,5%) және «Жастар тәжірибесі» (51,6%) табылды. Барлық алты бағдарлама бойынша олар туралы әртүрлі дәрежеде ақпараттандырылған жастардың саны олар туралы ешқашан естімегендер санынан жоғары болды.

Сауалнамада көрсетілген барлық қалған алты бағдарлама бойынша олар туралы ешқашан естімегендердің саны 50%-н асты (2.4-кесте).

Екінші жартыжылдықта мемлекеттік бағдарламалар жайлы хабардарлықтың көрсеткіштері біршама жоғары болып 35,4% -дан 76,1%-ды құрады. Мұндай бағдарламалар бойынша хабардарлар саны хабардарсыздардың санынан артып тұр: «Болашақ» Халықаралық шәкіртақысы(76,1%), «Дипломмен – ауылға!» (70%), «Жасыл ел» (68,2%), «Нұрлы жер» тұрғын-үй құрылыс бағдарламасы (66,3%), «Бизнестің жол картасы - 2020» (65,5%), «Жастар тәжірибесі» (62,7%), «Дарын» Мемлекеттік жастар сыйлығы(62,1%), Серпін-2050 (50,1%).

Салыстырмалы төмен хабардарлық келесі мемлекеттік бағдарламалар бойынша байқалды: Барлығына арналған ақысыз техникалық және кәсіби білім(49,3%), Жастар корпусын дамыту проекті (36,5%), Жастар кадрлық резерві(35,4%), Нәтижелі жұмысбастылық пен жаппай кәсіпкерлікті дамытудың 2017-2021 жылдарға арналған бағдарламасы (48%).

2.4-кесте

«Жастарды қолдау бойынша қандай мемлекеттік бағдарламалар мен жобалар туралы естідіңіз, олар туралы білесіз бе немесе қатысушысы болдыңыз ба?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі, (%-бен)

Мемлекеттік бағдарламалар, жастар жобалары	Аздап естігенмін		Жақсы білемін, бірақ қатыспағанмын		Білемін, қатысқанмын		Ештеңе білмеймін, естімегенмін	
	1-жартыжылдық	2-жартыжылдық	1-жартыжылдық	2-жартыжылдық	1-жартыжылдық	2-жартыжылдық	1-жартыжылдық	2-жартыжылдық
«Жастар тәжірибесі»	36,0	38,3	12,3	19,8	3,3	4,6	48,4	37,3
«Дипломмен - ауылға!»	51,9	41,4	19,5	26,0	1,5	2,6	27,1	30,0
«Жасыл Ел»	48,6	38,1	18,2	25,2	4,6	4,9	28,6	31,7
«Бизнестің жол картасы - 2020» бизнесті қолдау мен дамытудың бірыңғай бағдарламасы	47,4	42,5	15,9	21,9	1,8	1,1	34,9	34,5
2017-2021 жылдарға арналған Нәтижелі жұмысбастылық пен жаппай кәсіпкерлікті дамыту бағдарламасы	30,8	33,6	9,7	13,7	0,9	0,7	58,7	52,1
«Нұрлы жер» тұрғын үй құрылысы бағдарламасы	46,1	40,0	17,0	24,7	1,4	1,6	35,6	33,6
«Болашақ» халықаралық шәкіртақысы	53,7	43,9	18,7	31,2	0,8	1,0	26,8	23,9
«Дарын» мемлекеттік жастар сыйлығы	36,7	39,6	11,4	21,4	0,8	1,1	51,1	37,9
Серпін-2050	30,3	33,2	9,1	16,0	0,4	0,9	60,2	49,9
Барлығына арналған ақысыз техникалық және кәсіби білім	32,4	32,6	10,7	15,2	1,5	1,5	55,4	50,7

Жастар корпусын дамыту жобасы	17,7	25,8	7,3	10,0	0,6	0,7	74,4	63,5
Жастардың кадрлық резерві	17,9	25,0	7,5	9,8	1,1	0,6	73,5	64,6

Қазақстанның жастарына ең таныс болған мемлекеттік бағдарламалардың «Олар туралы аздап естігенмін» деңгейінде белгілі екенін айта кету керек. Бұл олар туралы шынында да хабардар екенін көрсетпейді. Аталған бағдарламалардың іске асырылуымен жақсы таныс және оған қатысқан жастардың үлесі барлық аталған жобалар бойынша 5% аспайды. Олар «Жастар тәжірибесі» мен «Жасыл Ел». Өз кезегінде бұл қазіргі қазақстандық жастардың оны қолдау жөніндегі жастар саясаттары туралы хабардарлық дәрежесінің аса төмен екенін көрсетеді. Оның салдары мемлекеттің жастарды осы жобаларға қатысуға тарту бойынша жарнамалық - насихаттау жұмысының тиімділігінің төмен болуына және жастардың әлеуметтік белсенділікті көрсету үшін уәждеменің әлсіз болуына алып келді. Жастардың мемлекеттік жастар жобалары туралы хабардарлық деңгейінің мұндай төмен болуының және оларға қатысу деңгейінің өте төмен болуының жастардың барлық үш санаттарына тән екенін айта кету керек.

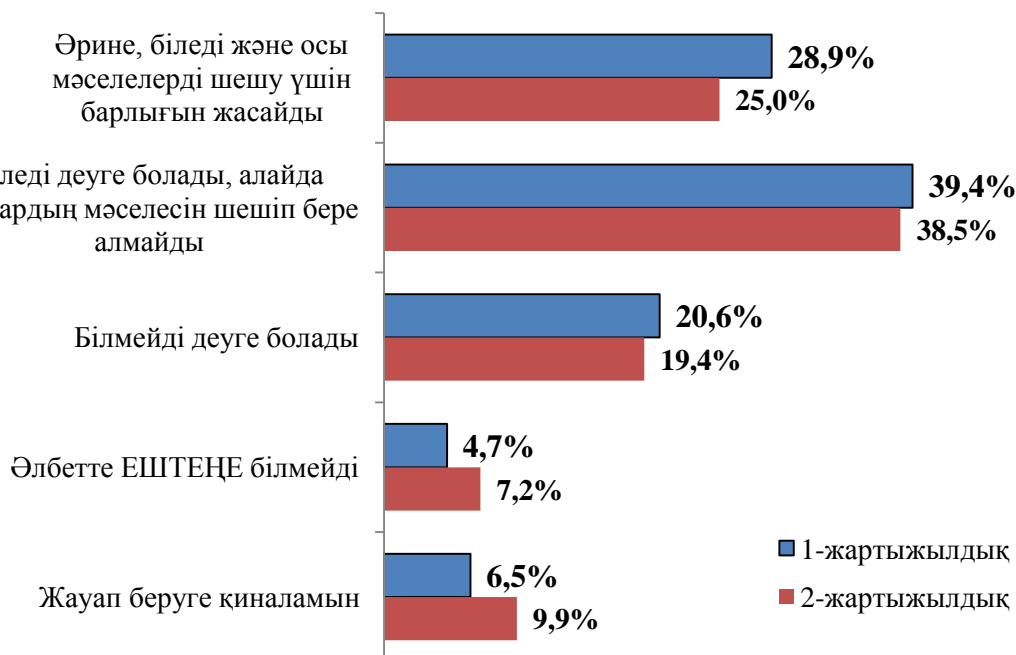
2.3.Жастардың мемлекеттік жастар саясатының іске асырылуына қанағаттанушылық дәрежесі

Жастардың мемлекеттік жастар саясатының іске асырылуына қанағаттанушылығы туралы мәселе екі бағытта –мемлекеттік шешуді қажет ететін жастардың нақты мәселелері туралы хабардарлығы жөніндегі жастардың пікірін зерттеу арқылы және «Сіз Қазақстанда мемлекеттік жастар саясатының қалай іске асырылып жатқанына қанағаттанасыз ба?» сауалнама сұрағы арқылы тікелей қаралды.

Мемлекет жастарының пікірі бойынша, мемлекеттік органдардың жалпы жастардың нақты мәселелері туралы түсінігі бар – пікір сұралған жастардың 63,5%-ы «Сөзсіз, осы мәселелер туралы біледі және оларды шешу үшін барлығын жасайды» және «Біледі деуге болады, бірақ жастардың мәселелерін нақты шешпейді» жауаптарының қосындысындаосылай ойлайды.Олардың 25%-ы мемлекеттің жастар мәселелерін шешу үшін барлығын жасап жатқанына сенімді. 38,5 %-ы жастар саясатын іске асыру үшін жауапты мемлекеттік органдардың жастардың мәселелері туралы ақпаратты білетініне қарамастан, дегенмен бұл мәселелер шешіліп жатқан жоқ деп санайды. Әрбір бесінші жас қазақстандық (19,4 %) мемлекет жастар ортасында шешілуіге тиіс мәселелерді толық түсінбейді деп мәлімдеді, ал 7,2 %-ы мемлекеттің жастар мәселелері туралы мүлде білмейтініне сенімді (2.4-сурет).

Айта кетерлік жайт, мемлекеттік органдар жастар ортасының мәселелері туралы біледі деген пікірдегі респонденттер үлесі бірінші жартыжылдықпен салыстырғанда (68,3% -тен 63,5%) төмендеді.

«Сіз қалай ойлайсыз, Қазақстандағы мемлекеттік билік органдары жастардың шынайы мәселелері туралы біледі ме?» сұрағына жауаптарды үлестіру, (%-бен)

Жоғарыда мемлекеттік жастар саясатын іске асыру үшін жауапты бірқатар мемлекеттік органдардың тиімділігін бағалау туралы мәселе бойынша деректерге жасалған талдау келтірілді. Жоғарыда келтірілген кестелерде аталған органдардың түрлі бағыттарының қызметін тиімді деп бағалайтындардың үлесі тиімсіздік көрсеткіштерінен әлдеқайда жоғары екені көрінеді. Ендігі кезекте жастардың Қазақстанда жүзеге асырылып жатқан мемлекеттік жастар саясатына көзқарасы мен қанағаттану деңгейін анықтайтын жалпы сипаттағы сұрақтарға берілген жауаптарды қарастырамыз.

Бірінші және екінші жартыжылдықта сұралғандардың 7,2%-ы «Айтыңызшы, Сіз мемлекеттік жастар саясатының Қазақстанда жүзеге асырылуына қанағаттанасыз ба?» деген сұраққа жауап беруге қиналған. Есептік кезеңде бұл саламен таныс емеспін деп жауап бергендердің үлесінен 7,7 пайызға көп.

Қанағаттанатындардың үлесі 2,1 есе жоғары. Жиынтық көрсеткіш 49,7%-ды (1-жартыжылдықта – 61,9%) құрады, оның ішінде 13,3% «толық қанағаттанамын», 36,4% «Қанағаттамын деуге болады» деген жауап нұсқасын таңдаған.

Бұл жастардың, негізінен, жастар саясатын іске асыратын нақты мемлекеттік органдарға қарсылығы жоқтығын білдіруі мүмкін, алайда жалпы жастардың мәселелері толық шешілмеген сияқты. Бұл ретте жастар оларды шешумен кімнің айналысу керектігін анық білмейтіндей көрінеді.

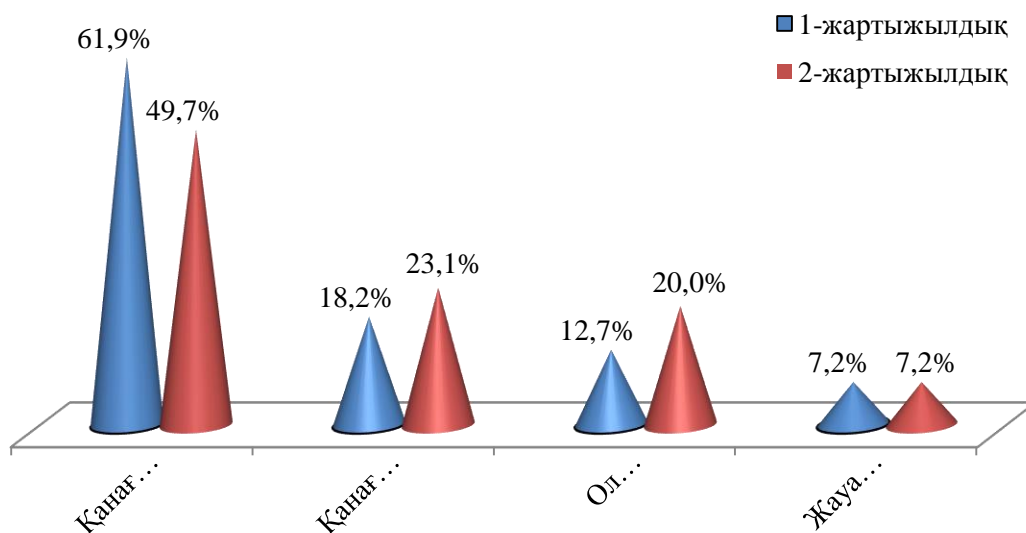
Пікір сұралғандардың 23,1%-ы елімізде мемлекеттік жастар саясатының іске асырылуына қанағаттанбайды – бұл «қанағаттанбаймын дей аламын» және «қанағаттанбаймын» жауаптарының қосындысы.

Бірінші жартыжылдық мәліметтерімен салыстырғанда көрсеткіш болмашы ғана өсті, статистикалық өзгеріс (18,2%) шамасында (2.5-сурет).

Сондай-ақ жауаптардың 17%-ы «қанағаттанбаймын деуге болады», ал 6,1% «қанағаттанбаймын» деген жауаптың үлесіне тигенін атап өту қажет.

2.5-сурет

«Айтыңызшы, Сіз Қазақстанда мемлекеттік жастар саясатының қалай іске асырылып жатқанына қанағаттанасыз ба?» сұрағына жауаптарды үлестіру, (%-бен)

2017 жылы жастар саясатын іске асыратын мемлекеттік органдар жұмысының тиімділігіне берілген жиынтықбаға 57,5 %-ды, ал тиімсіз деп санайтындардың үлесі 24,8 %-ды құрағанын айта кетейік. Есептік жылы бірінші және екінші жартыжылдықта да теріс пікірлердің бағасы азайып отыр.

Жас шамасының қимасындағы корреляцияларды талдау мемлекеттік жастар саясатына қанағаттанушылықтың төмен дәрежесін жоғары жас санатының жастары (24 жастан 28 жасқа дейін) көрсетіп отыр. Бұл тенденция тұрақты. «Қанағаттанбаймын дей аламын» және «Қанағаттанбаймын» жауаптарының жиынтық көрсеткіші бойынша 25,2 %. Кіші жастағы топта бұл көрсеткіш 20 % тең болса, орта жастағы топта ол – 23,3% құрады. Мемлекеттің жастар саласындағы саясатына қанағаттанушылық дәрежесінің төмендеуіне жасы жоғарылаған жастардың шешімін табумен мемлекет айналысуға тиісті болып саналатын үлкен әлеуметтік мәселелер көлемінің ұлғаюы себеп болып отыр. Мұндай мәселерге кіші санаттағы жастар сирек тап болады. Олардың арасында жұмыспен қамту, тұрғын үй және білім алу мәселелері ерекше өзекті.

Мемлекеттік жастар саясатына қанағаттанушылық дәрежесіне берілген баға жас қазақстандықтардың этникалық қатыстылығына қарай өзгеріп тұрады. Мысалы, оның дәрежесі әсіресе қазақтар арасында ең жоғары болып табылады - «Толығымен қанағаттанамын» және «Қанағаттанамын дей аламын» жауаптарының қосындысында 53,8% құрайды, ал орыстар мен басқа ұлттар арасында аздап төмен болып табылады – 40,5% және 40,4% , қанағаттанбаушылық көрсеткіші мұнда 22,4% дан 25,6%-ға дейін өзгерді. Респонденттердің «мемлекеттік жастар саясаты жайлы ештеңе білмеймін»

деген жауаптары назар аударарлық. Егер қазақтар арасында бұл нұсқаны 17,4 % таңдаса, орыс этникалық тобы өкілдерінің арасында - 27,2 %-ды, басқа ұлттар арасында – 23,8%-ды құрады. Өз кезегінде бұл көрсеткіш орыс ұлтты жастарының мемлекеттің жастар саласындағы саясатқа қызығушылық білдіруге және оның жобаларына қатысуға ынталандыру деңгейінің төмен болып табылатынын дәлелдеуі мүмкін.

Бөлім бойынша қорытындылар мен ұсыныстар :

1. Мемлекет жастарының 63,5 %-ның пікірінше, мемлекеттік органдар жалпы жастардың шынайы мәселелері туралы хабардар. Мемлекеттік органдар жастардың шынайы мәселелері туралы біледі деген пікірді сенімді түрде ұстанатындар үлесінің жоғарылығына қарамастан, олардың 40% жуығы мемлекеттік органдар жастар мәселелерін шынайы түрде шешпейді деп топшылайды.

2. Сонымен бірге, әрбір екінші сұралған адам Қазақстандағы мемлекеттік жастар саясатының іске асырылуына қанағаттанады. Қанағаттанбайтыны 23,1%. Жастардың әрбір бесінші өкілі Қазақстандағы мемлекеттік жастар саясатының іске асырылу барысы туралы хабарсыз.

3. Мемлекет жастарына Жастар ресурстық орталықтарының жұмысы көбірек таныс, 2018 жылдың бірінші және екінші жартыжылдықтарының мәліметтері меңзейді – жастар ресурстық орталықтары туралы 40%-дан астамы біледі, хабарласқан немесе естіп оқыған.

4. Жалпы, соңғы үш жылдың ішінде (2016 жылдан бастап) ЖРО қызметі туралы ештеңе білмейтін (естімеген) жас қазақстандықтардың саны бір деңгейде сақталады – 2016 жылы ол 53%, 2017 жылы – 50,5%, 2018 жылдың бірінші жартыжылдығында – 52,1 %-ы құрады.

5. Екінші жартыжылдықта сұралғандардың 4,9%-ы ЖРО хабарласқан, олардың дені 14-18 жастағылар. Өз тұрғылықты жерлеріндегі Жастар ресурстық орталықтарының жұмысымен 14-18 жастағы респонденттер аз хабардар, олардың арасында ЖРО жұмысы туралы білетіндердің үлесі жоғары.

6. ЖРО жұмысы туралы білетіндер негізінен олардың жұмысына қанағаттанады. Сауалнамада қарастырылған ЖРО қызметтерінің барлық бағыттары бойынша қанағаттанатындардың үлесі қанағаттанбайтындардың үлесінен 2 есе артық. Жастардың бағалауы бойынша ЖРО-ң аса табысты қызметі - жүзеге асырылып отырған мемлекеттік бағдарламалар туралы жастарды хабардар етіп отыруымен байланысты. Бұл бағытты сұралғандардың 73,1%-ы тиімді деп атап отыр. Екінші жартыжылдықтағы тағы бір тиімді бағыттар кеңес беру қызметтері мен жастар бастамалары мен идеяларын қолдау. Есептік кезеңде екі бағыт та өз позицияларын күшейтті.

7. Сұралғандардың 34,7% -ы Қазақстан Республикасы Қоғамдық даму министрлігінің жастар және отбасы істері комитетінің жұмысы жайлы белгілі бір деңгейде біледі. Мемлекет жастарының 58,7% -ы Комитет жұмысымен таныс емес, 6,7% жауап беруге қиналған. Министрліктегі қалыптасқан

ребрендингке қарамастан хабардарлық және хабарсыздық көрсеткіштері тұрақты қалып отыр. 2017 жылы Комитет/Департамент жұмысы туралы 59,3% сұралғандар білмеді.

8. Жас респонденттер Қазақстан Республикасы Қоғамдық даму министрлігінің жастар және отбасы істері комитетінің жүзеге асырып отырған жастар саясатының түрлі бағыттарымен жақсы таныс. Оның жұмысының барлық бағыттар бойынша тиімділігін жетерліктей жоғары бағалап отыр – оң бағалардың үлесі 60,3% -дан 75,3%-ға дейін. Аса тиімді бағыттар болып жастардың еріктілер қызметінің дамуына қолдау көрсету (75,3%) және ғылыми және әдістемелік әдебиетпен (кітаптармен, әдістемелік құралдармен, кітапшалармен және т.б.) қамтамасыз ету (68,5%) бағаланды.

9. Сұралғандардыңайтарлықтай көпшілігі (52,9%)еріктілікпен айналыспаған.19,2%-ң тәжірибесі бар, сұралғандардың 28% еріктілік жөнінде ештеңе естімеген.

10. 37,9%-ы ішкі және жастар саясаты жөніндегі жергілікті атқарушы органдардың жұмысымен таныс. Ештеңе естімегендердің үлесі 54,6%-ды құраса, ал 7,5%-ы жауап беруге қиналған.Комитет жұмысына қанағаттанушылық жалпы жастар саясаты саласындағы жағдайға басым көпшілігінің қанағаттанушылығын көрсетеді. Өңірлердегі жастармен жұмыс жөніндегі Басқармалардың жұмысын бағалау кезінде оң бағалар басым болды – олардың жұмысын тиімді деп бағалағандардың саны оның жұмысына барлық бағыттар бойынша қанағаттанбайтындардың санынан жоғары болды. Оң көзқарастар 60 және одан жоғары пайыздарды құрады. Көбінесе бұл ұйымдық-тәжірибелікжәне ақпараттық-түсіндіру жұмысына қатысты. Бұл екі бағыт 2018 жылдың бірінші жартыжылдығында да басым болды.

11. Мемлекет жастарының мемлекеттік жастар саясатын іске асыратын органдар қызметі туралы хабардарлық көрсеткіштерін ескере отырып оқу мекемелерінің барлық оқу деңгейлерінің оқу бағдарламаларына факультатив түрінде «Қазақстандағы мемлекеттік жастар саясаты» пәнін енгізу ұсынылады. әр буындағы жастарды ұйымдар қызметіне араласу мүмкіндіктерімен, жастар жобаларын іске асыруға қатысудың артықшылықтарымен таныстыруға бағытталған тақырыптық сыныптық (тәлімгерлік) сағаттар өткізу ұсынылады.

12. Мемлекеттік жастар саясаты туралы ақпараттылық деңгейіндегі және оған әртүрлі жастар топтарындағы қанағаттанушылық дәрежесіндегі айырмашылықтарды ескере отырып, оны іске асыруға қатысуға ынталандыруды арттыру мақсатында мемлекеттік жастар саясаты туралы таныстыру шараларына әртүрлі жастағы, этникалық қатыстылықтағы жастарды тарту, жұмыссыз жастарды, NEET санатындағы жастарды жұмылдыру ұсынылады.

13. Мемлекеттік органдар жастар мәселелерін білмейді немесе олардың мәселелерін шешпейді деп топшылайтын адамдардың үлесін азайту үшін жастар мәселелерін талқылау және шешуде жергілікті атқарушы органдардың жауаптылығын арттыру мақсатында халықпен кері байланыс құралдарын күшейту керек.

14. ЖРО қызметінде жергілікті жастардың қажеттіліктері мен қажеттіліктерін анықтау, нақты жобалар мен бағдарламалар шеңберінде мақсатты топтармен жұмыс жүргізу мен оларға өмірлік маңызды дағдыларға үйрететін тренингтер ұйымдастыру, жастардың өздігінен дамуы үшін ашық кеңістіктермен қамтамасыз етумен байланысты жұмысты талдау тиіс.

III БӨЛІМ. ЖАСТАР ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ПРЕЗИДЕНТІНІҢ «ҚАЗАҚСТАНДЫҚТАРДЫҢ ӘЛ-АУҚАТЫНЫҢ ӨСУІ: ТАБЫС ПЕН ТҰРМЫС САПАСЫН АРТТЫРУ» ЖОЛДАУЫ ЖАЙЫНДА

Мәселелер.

2018 жылдың күзінің маңызды оқиғаларының бірі болып Қазақстан Республикасы Президенті Н.Назарбаевтың Қазақстан халқына 2018ж. 5 қазандағы «Қазақстандықтардың әл-ауқатының өсуі: табыс пен тұрмыс сапасын арттыру» жолдауы табылды. Жолдауда жастар саясаты мәселелеріне ерекше назар аударылды. 2019 жыл Жастар жылы болып жарияланды. Елбасы атап өтті: «Отбасы институты мен жастарды кешенді қолдау мемлекеттік саясаттың басымдылығына айналуы тиіс».

Нәтижелер.

3.1. Қазақстан жастарының Президенттің қазақстан халқына «Қазақстандықтардың әл-ауқатының өсуі: табыс пен тұрмыс сапасын арттыру» жолдауы туралы хабардарлығы

Сауалнама кезінде сұралғандардың 71,8%-ы Жолдаумен таныс екендіктерін атап өтті. Негізгі ақпарат көзі теледидар: сұралғандардың 23,1%-ы Жолдауды тікелей эфирден көргендіктерін атап өтті. Респонденттердің 17,7%-ы үшін ақпарат көзі интернет желісі: 5,3% интернет желісіндегі трансляцияны көрген, қалғандары Жолдау мазмұнымен интернеттен танысқан.

3.1- кесте

«Қазақстан Республикасы Президентінің Қазақстан халқына 2018ж. 5 қазандағы «Қазақстандықтардың әл-ауқатының өсуі: табыс пен тұрмыс сапасын арттыру» жолдауымен таныссыз ба?» сұрағына жауаптарды үлестіру, (%-бен)

	Мемлекет бойынша орташа көрсеткіштер	Жас топтары		
		14-18	19-23	24-28
Ия, оны теледидардан тікелей тыңдадым	23,1	17,6	24,5	25,9
Ия, оны радиодан тікелей тыңдадым	2,0	1,6	1,7	2,5
Ия, интернеттегі тікелей трансляциясын көрдім	5,3	4,5	5,5	5,7
Ия, интернеттегі мәтіндік трансляциясын көрдім	4,2	2,9	5,5	4,1
Ия, эфирден кейін Жолдаудың мәтінін газеттен оқыдым	2,8	3,1	4,1	1,5
Ия, эфирден кейін Жолдаудың мәтінін интернеттен оқыдым	8,2	6,9	7,8	9,4
Жолдау туралы аздап естідім, бірақ мазмұнымен таныс емеспін	26,2	24,7	25,7	27,6
Бұл туралы ештеңе естімедім	22,3	28,7	21,1%	18,6
Білмеймін	5,9	10,0	4,1%	4,8

Хабардарлыққа қарамастан 26,2% Жолдау мазмұнымен таныс емес екендіктерін атап өтті. Сауалнама кезіндегі жауап беруге қиналғандар мен Жолдау туралы ештеңе естімегендерді есептей отырып жастардың әрбір екінші өкілі елдің маңызды саяси оқиғаларына қызықпайды және жастар саласына қатысты соңғы жаңалықтарды білмейдідеген қорытынды шығаруға болады. Ең алдымен бұл 14-18 жастағыларға қатысты. Олардың арасында 36,6% Жолдау мазмұнымен таныс: трансляциясын көрген немесе мәтінін оқыған. 19-23 пен 24-28 жас аралығында бұл көрсеткіш 49%-ға тең.

Хабардарлық деңгейі сондай-ақ этникалық белгіге де тәуелді – жоғары деңгейде қазақтар (49,1%), басқа этникалық топтардың өкілдері төмен деңгейде (33,8%) хабардар. Орыстар арасында Жолдау мазмұнымен 38,8% таныс.

Қала-ауыл және гендерлік белгі бойынша мәнді ерекшеліктер байқалмайды.

Қазақстан Президентінің халыққа жолдаған жолдауында жастарды ең алдымен, тұрғын үйге қолжетімділіктің жоғарылауы, білім, ғылым, денсаулық сақтау салаларына барлық көздерден жұмсалатын қаражатты ішкі жалпы өнімнің 10 пайызына дейін жеткізу мен жемқорлықпен күреспен байланысты үш пунктті қызықтырды. Тұрғын үй мәселесінің жеткіліксіздігі респонденттердің жас мөлшеріне қарай күшееді. Тұрғын-үй қолжетімділігі бойынша шараларды күшейтуді 14-18 жастағыларарасында 14,5%, 19-23 жастағылар 23%, 24-28 жастағылар арасында 32,5 % атап өткен.

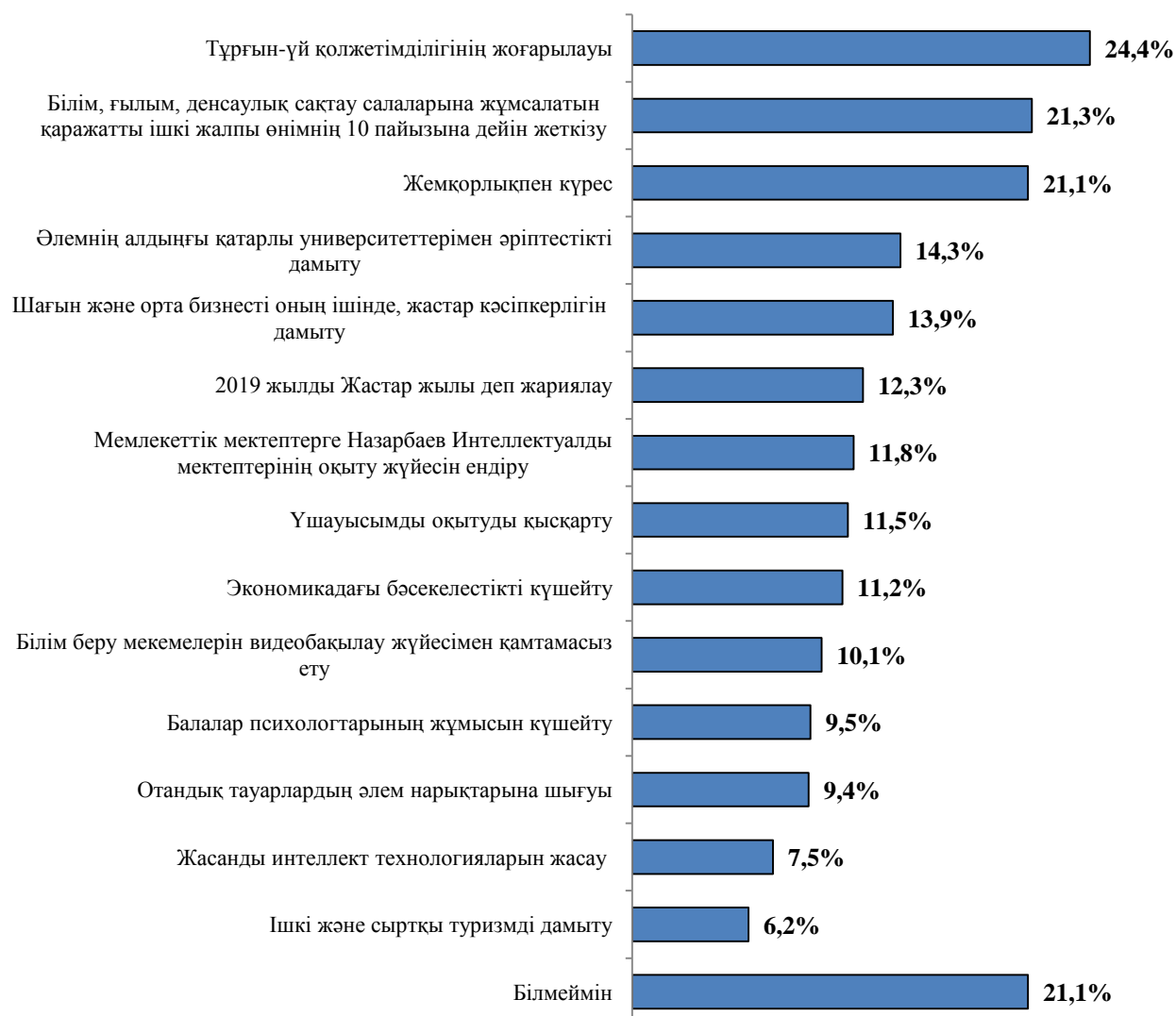
Жастардың естияр бөлігі жоғары деңгейде келесі жайттарды қолдады: шағын және орта бизнесті, соның ішінде жастар кәсіпкерлігін қолдау мен жемқорлықпен күрес.

Біздің көзқарасымызша, 24-28 жастағылар жаппай кәсіпкерліктің дамуына жоғары деңгейде қатысуға дайын. Олардың арасында ШОБ қолдаймын деп 18,6%, ал 19-23 жастағыларда 13,5% және 14-18 жастағыларда 7,8% атап өтті. Жемқорлықпен күресті маңызды шаралар қатарына жатқызғандар: 24-28 жастағылар арасында 23,8%, 19-23 жаста 20,6%, 14-18 жаста 17,6%.

Білім, ғылым, денсаулық сақтау салаларына барлық көздерден жұмсалатын қаражатты ішкі жалпы өнімнің 10 пайызына дейін жеткізу жаңалығын қуана қабылдағандар 19-23 жас аралығындағылар болды 24,8%.

Мектеп жасындағылар мен студент жастар әлемнің алдыңғы қатарлы университеттерімен әріптестікті дамытудың мәні мен мемлекеттік мектептерге Назарбаев Интеллектуалды Мектептерінің оқыту жүйесінің ендірілуін ерекше атап өткен.

«Сіз Жастардың өмірлерін жақсартудың Президенттің Жолдауда айтып өткен қай шараларын ең маңызды деп санайсыз?» сұрағына жауаптарды үлестіру: (%-бен)

Келесі жылдың Жастар жылы болып жариялануы тек алтыншы орында тұр. Бұл жайтқа қызығушылықтың әлсіздігі ең алдымен, жастардың өздерінің не күтетіндіктерінің нақты көрінісінің болмауы мен Жастар жылын өткізудің нақты шаралары туралы БАҚ пен әлеуметтік желілерде ақпараттың жеткіліксіздігімен байланысты болуы мүмкін деп болжауға болады. Жастар жылының идеяларын жоспарлау және жүзеге асыру кезінде осы тармақтың алдындағы бестікке назар аудару керек.

3.2. Жастардың Жолдауды жүзеге асыруға дайындығы

Респонденттердің пікірі бойынша, Жолдауды жүзеге асыру Президенттің бақылауында тиімді болуы мүмкін. Бұл пікірді жастардың 23,6% -ы ұстанады.

Бұл көзқарас гендерлік қатынасқа қарамастан әртүрлі жастағы қалалық жастармен бірдей бөлінеді.

Жолдауды жүзеге асырудағы басқа да маңызды институттар - Үкімет пен Парламент. Бұл көзқарас көбінесе 19-23 жас (17,9%) пен 24-28 жас (19%) аралығындағы респонденттерге тән. Респонденттердің 10,3% -ы әкімдердің жауапкершілігін атап өтті. Әріқарай, мемлекеттік қызметкерлерге орын беріледі. Сонымен, жастар Қазақстан Республикасы Президентінің «Қазақстандықтардың әл-ауқатының өсуі: табыс пен тұрмыс сапасын арттыру» атты Жолдауында айтылған шараларды жүзеге асыруға жауапты ретінде мемлекеттік биліктің түрлі деңгейдегі өкілдерін осылайша қарастырады.

3.2-сурет

«Қалай ойлайсыз, Қазақстан Республикасы Президентінің 2018ж. 5 қазандағы «Қазақстандықтардың әл-ауқатының өсуі: табыс пен тұрмыс сапасын арттыру» атты Жолдауында жазылған шараларды жүзеге асыруға кім жауапты болуға тиіс?» сұрағына жауаптарды үлестіру: (%-бен)

Жастар БАҚ, жоғары оқу орындары мен басқа қоғамдық институттардың рөлін аса төмен көрсетеді. «Президент жолдауын жүзеге асыруда жастардың өзі қозғаушы күш болуы керек» деген жауап нұсқасын сұралғандардың 3,4% -ы таңдады.

Сұрау барысында жастарға «Айтыңызшы, Елбасының Жолдауда ұсынған шараларды жүзеге асыру үшін Сіз нақты не жасай аласыз?»- деген қосымша сұрақ қойылған болатын. Алынған мәліметтерге сәйкес, жастар өз рөлі мен үлесін заңға бағынып, өзінің кәсібилігі дамытудан, білім деңгейін

көтере отырып, адамгершілік нормаларын сақтаудан көреді. 17,7%-ы адал, әділетті және жауапты болуды маңызды деп санаса, 16,2%-ы жемқорлықпен күресуді маңызды орынға қойған.

3.3-сурет

«Айтыңызшы, Елбасының 2018ж. 5 қазандағы «Қазақстандықтардың әл-ауқатының өсуі: табыс пен тұрмыс сапасын арттыру» атты Жолдауында жазылған шараларды жүзеге асыру үшін Сіз нақты не жасай аласыз?»-сұрағына жауаптарды үлестіру: (%-бен)

Бөлім бойынша қорытындылар мен ұсыныстар:

1. Жастардың басым көпшілігі Елбасының 2018ж. 5 қазандағы «Қазақстандықтардың әл-ауқатының өсуі: табыс пен тұрмыс сапасын арттыру» атты Жолдауымен таныс. Жиынтығында, сұралғандардың 71,8%-ы Жолдаумен таныс екендігін атап өтті, алайда олардың 26,2%-ы ғана Жолдау жайлы есіткен, бірақ мазмұнымен таныспаған.

2. Жолдаумен танысудың басты ақпарат көздер теледидар мен интернет желісі. Жастар тарапынан Жолдауға деген қызығушылықтың болуы сол, сұралғандардың 30,4% Жолдауды тікелей эфирде теледидардан, интернеттен көріп, радиодан тыңдаған.

3. Жолдау туралы естіп, бірақ оның мазмұнымен таныспағандарды есепке алғанда сұралғандардың жартысына дерлігі Жолдаумен таныс емес. Бұл жастардың елдегі саяси оқиғаларға енжар қарайтынын көрсетеді,

әсіресе, бұл тинейджерлерге (14-18 лет), орыс жастарының өкілдері (38,8%) мен басқа этникалық топтарға қатысты.

4. Жастардың естияр бөлігі тұрғын-үй мәселесімен, ШОБ қолдау және жемқорлықпен күреспен байланысты жайттарды аса жоғарыдеңгейде атап өтті.

5. Жастардың пікірлері бойынша, Қазақстан Республикасы Президентінің «Қазақстандықтардың әл-ауқатының өсуі: табыс пен тұрмыс сапасын арттыру» атты Жолдауында айтылған шаралардың жүзеге асырылуына негізі орында мемлекеттік биліктің өкілдері – Президенттен бастап қатардағы мемлекеттік қызметкерге дейін жауапты. Жастар БАҚ, жоғары оқу орындары мен басқа қоғамдық институттардың рөлін аса төмен көрсетеді. «Президент жолдауын жүзеге асыруда жастардың өзі қозғаушы күш болуы керек» деген жауап нұсқасын сұралғандардың 3,4% -ы таңдады.

6. Жастар Жолдауды жүзеге асыруға өз үлестерін өз «сапаларын» көтеруден көреді, ол – заңды бұзбау, жемқорлыққа қарсы тұру, кәсібилікті жоғарылатып білім деңгейін көтеру.

7. Қазақстан Президентінің халыққа жолдаған жолдауында жастарды ең алдымен, тұрғын үйге қолжетімділіктің жоғарылауы, білім, ғылым, денсаулық сақтау салаларына барлық көздерден жұмсалатын қаражатты ішкі жалпы өнімнің 10 пайызына дейін жеткізу мен жемқорлықпен күрес, шағын және орта бизнесті қолдау, әлемнің алдыңғы қатарлы университеттерімен әріптестікті дамыту. Жастар жылы бұл мәселелердің күн тәртібіне қойылуы қазақстан жастарымен оң қабақпен қабылданатын болар деп болжаймыз.

8. Жаппай кәсіпкерлікті дамыту 24-28 жастағы респонденттер арасында кең етек алды. Бұл топпен мақсатты бағытталған, ақпараттық жұмыс жұмыссыз жүргендердің кәсіпкерлік саласына «шығуына» септігін тигізуі мүмкін.

IV. БӨЛІМ. ӨМІРГЕ ҚАНАҒАТТАНУШЫЛЫҚ ДӘРЕЖЕСІ ЖӘНЕ ЖАСТАРДЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Мәселе.

Өмірге қанағаттанушылық бұл адамның әлеуметтік хал-жайын өлшейтін өлшемдердің бірі. Оның негізгі қажеттіліктерін қанағаттандыру дәрежесі, әлеуметтік жағдайлардың қолайлылық деңгейі, айналасындағы әлем туралы өз тәжірибесінен туындайтын субъективті пікірі болып табылады. Жастардың өміріне қанағаттанушылық дәрежесі оның әлеуметтік белсенділік деңгейіне, мемлекет саясатына көзқарасына әсер етеді, сондай-ақ оның наразылық әлеуетінің деңгейін тікелей анықтайды. Осы зерттеудің шеңберінде жастардың қанағаттанушылығы жастардың жекелеген өмір аспектілеріне, оған қоса білім беру сапасына, бос уақыттың өткізілуіне қанағаттанушылығы, тұрғылықты жерлерінде өзекті мәселелердің болуы, сондай-ақ жұмыспен қамту саласындағы қиындықтардың анықталуы арқылы зерттелді.

Нәтижелері.

4.1. Жастардың өмірдің жекелеген аспектілеріне қанағаттанушылығы

Жастардың өз өмірлерінің түрлі жақтарына қанағаттануы келесі бағыттар бойынша бағаланды: отбасының материалдық жағдайы, жұмыс пен жұмысқа орналасу мүмкіндігі, бос уақыттың өткізілу сапасы, дене денсаулық жағдайы, тұрғылықты жер бойынша медициналық қызмет, тұрғылықты жердің экологиялық жағдайы, тұрмыс жағдайлары, алынған және алынып жатқан білім, жеке қауіпсіздікті сақтау, айналадағылармен қатынас, соның ішінде, отбасы, достар мен әріптестермен қарым-қатынас (4.1- кестені қараңыз).

Өмірлерінің барлық жағын алғанда жастар **айналасындағы адамдармен** (отбасымен, достарымен, әріптестерімен) қарым-қатынастар (90,6%-ы толығымен және соған жақын қанағаттанады) және **өз денсаулығының күйі** (81,8 %) сияқты салаларға көбірек қанағаттанады. Бұл екі сала бірінші жартыжылдықта да бірінші орындарда болған. Бірінші және екінші жартыжылдықтың бестігіне отбасының материалдық жағдайына қанағаттану, білім сапасы мен қауіпсіздікті қамтамасыз ету сапасы кіреді.

Өткен жылғы өлшеммен салыстырғанда есептік кезеңде барлық қарастырылған салалар бойынша қанағаттанушылық көрсеткіштері өсті. Бұл аса жоғары көрсеткіштер бестігіне кірмеген салаларға да қатысты.

Мәселе салалар 1,3% тен 13,4% қамтиды. Бірінші жартыжылдықта көрсеткіштер жоғары (2,4% тен 19% дейін) болғанын атап өтейік. Аса мәселелі салаларға экологиялық жағдаймен, медициналық қызмет көрсету мен жұмысбастылықпен байланысты мәселелер жатқызылды.

Екінші жартыжылдықтың мәліметтері қауіптің біршама сейілгенін көрсетеді. Сонымен, экология мәселелерін 1,4 есе, медициналық қызмет көрсету мен жұмысбастылықты 1,3 есе аз атады.

4.1- кесте

«Өтінеміз, Сіздің өз өміріңіздің төмендегі жақтарына қанағатты қанағаттанатыныңызды бес балдық межелікпен бағалаңыз», («толығымен қанағаттанамын» және «мүлде қанағаттанбаймын» жауап нұсқаларын таңдап алғандар, %-бен)

№	Өмірлік салалар	Қанағаттанамын (4 және 5 балл)		Бір жағынан қанағаттанамын бір жағынан жоқ (3 балл)		Қанағаттанбаймын (1 және 2 балл)	
		1-жарты- жылдық	2-жарты- жылдық	1-жарты- жылдық	2- жарты- жылдық	1-жарты- жылдық	2-жарты- жылдық
1	Отбасының материалдық жағдайы	73,3	76,9	18,2	17,9	7,0	4,5
2	Жұмыс / жұмысқа орналасу мүмкіндіктері	54,2	56,8	21,1	22,8	14,7	11,7
3	Бос уақытты өткізу сапасы	61,8	63,8	24,7	24,7	9,7	9,2
4	Өз денсаулығының күйі	76,2	81,8	16,1	14,9	5,6	2,6
5	Қаладағы / ауылдағы медициналық қызмет көрсету	55,1	60,0	25,4	25,2	15,1	11,7
6	Қаладағы / ауылдағы экологиялық жағдайы	56,5	60,9	21,1	24,4	19,0	13,4
7	Тұрғын үй жағдайлары	68,3	75,0	18,8	17,3	10,1	7,0
8	Алынған / алынып жатқан білім	73,6	78,3	17,4	15,0	5,2	5,2
9	Қауіпсіздікті қамтамасыз ету сапасы	72,6	77,5	16,7	15,0	6,1	5,6
10	Айналасындағы адамдармен (отбасымен, достарымен, әріптестерімен) қарым-қатынастары	86,3	90,6	8,4	7,3	2,4	1,3

4.2. Жастардың тұрғылықты жерлеріндегі өзекті мәселелері

Жастардың әлеуметтік хал-жайының өлшемдерінің бірі тұрғылықты жерлердегі басты мәселелерді айқындау және олардың өзектілік дәрежесін анықтау болып табылады. Оны анықтау үшін респонденттерге: «Төмендегі келтірілген мәселелердің ішіндегі қайсысы Сізді және Сіздің отбасыңызды қатты мазалайды?»- деген сұрақ қойылды. Алынған жауаптар жастар үшін әлеуметтік-экономикалық сипаттағы мәселелер бірінші кезектегі мәселелер болып қалып отырғанын көрсетті. Алғашқы бестікке азық-түлік өнімдері мен халық тұтынатын тауарларға жоғары бағалар (49,7 %); табыс деңгейінің төмендігі (44,1%); жоғары білімнің қолжетімсіздігі (қымбаттығы) (34,9%); жұмыс іздеудегі қиындықтар, жұмыссыздық (27,6%); жеке баспананың болмауы (18,7%), 4.2 – кестені қараңыз).

«Төмендегі келтірілген мәселелердің ішіндегі қайсысы Сізді және Сіздің отбасыңызды қатты мазалайды?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі, %-бен)

	%
Азық-түлік тауарларына, халық тұтынатын тауарларға жоғары бағалар	49,7%
Табыс деңгейінің төмендігі	44,1%
Жоғары білімнің қол жетімсіздігі (қымбаттығы)	34,9%
Жұмысқа орналасу қиындығы, жұмыссыздық	27,6%
Жеке баспананың болмауы	18,7%
Жемқорлық	14,9%
Медициналық қызмет сапасының төмендігі	14,5%
Жастар мәдениетінің төмендігі, рухсыздығы	12,1%
Ертеңгі күнге сенімділіктің болмауы	11,9%
Экологиялық мәселелер	10,7%
Жастардың бос уақыт өткізуіне байланысты мәселелер, бос уақыт өткізу орындарының болмауы	10,5%
Нашақорлық, уытқұмарлық, маскүнемдік және темекі тарту	9,0%
Жастар ортасындағы діни экстремизм	7,5%
Жеке өмірінің ретке келтірілмегендігі	7,4%
Білім сапасының төмендігі	6,7%
Жастардың қылмыстық топтарға енуі	6,2%
Жоғары жылдамдықты Ғаламторды, сапалы ұялы байланысты пайдалану мүмкіндігінің болмауы	5,2%
Жеке қауіпсіздігіне қауіптің төнуі	5,1%
Ата-аналарымен / оқытушыларымен / аға буынмен жанжалдар, туыстары мен жақындарының түсінбеуі	4,9%
Денсаулық мәселесі, тез шаршау, дәрменсіздік	4,7%
Мектепке дейінгі және қосымша тәрбие беру орталықтарының жеткіліксіздігі	4,3%
Білмеймін	2,3%
Әлеуметтік және психологиялық қызметтердің, сенім телефондарының болмауы	1,2%
Ешқандай мәселемазаламайды	0,6%
Басқа	0,4%
Тұрмыстық жағдайлар	0,2%
Отбасындағы бірнеше несиелер	0,1%
Сабақ кестесі көңілімнен шықпайды	0,1%

Екінші топтағы мәселелер жемқорлықтан басталады. Осы топқа Медициналық қызмет сапасының төмендігі, жастар мәдениетінің төмендігі, экологиялық мәселелермен жастардың бос уақыт өткізүмәселелері, сонда-ақ, ертеңгі күнге сенімділіктің болмауы кіреді.

Егер 2017 жылы өткізілген социологиялық зерттеулердің мәліметтерін назарға алатын болсақ, еліміздің жастары үшін ең өзекті мәселелер бестігінің өзгермегенін байқауға болады.

Жас шамалары қимасында корреляцияларға жасалған талдау топ-10 өзекті мәселелер барлық жас топтарына ортақ екенін көрсетті. Сауалнама шарттары бойынша респонденттер барлық тізімнен төртке дейін жауап нұсқаларын таңдай алатын еді. 14-18 жастағылар тобында жауаптардың орташа саны 2,9, 19-23 жастағыларда 3,1, 24-28 жастағыларда 3,3 құрады.

Барлық жас топтарындағы мәселелер қатарының ұқсастығына қарамастан, **әлеуметтік-экономикалық мәселелерді 24-28 жастағы респонденттер жиі атайды.** Ал, азық-түлік тауарларына, халық тұтынатын тауарларға жоғары бағалар мәселесі **24-28 жастағылар арасында 54,6%-ы** құраған. 19-23 жастағыларда 48,8 %, 14-18 жастағыларда 43,9 %. **Табыс деңгейінің төмендігі 51,3%** естияр жастар тобын, 43,4% – орта және 34,6% кіші жастағыларды мазалайды. **Жұмысқа орналасу қиындығы, жұмыссыздық 29,7% 24-28 жастағы респонденттерді толғандырады.** 14-18 жас пен 19-23 жас аралығындағы көрсеткіштер тиісінше, 29,5% бен 20,5%-ы құрады. Жеке баспананың болмауы мәселесін 14-18 жастағылардың – 9,5%-ы атаса, 19-23 пен 24-28 жас аралығындағылар баспана мәселесін тиісінше, 21,9% пен 22,9% атап өткен.

Сонымен бірге, 14-18 жастағы респонденттердің басқа топтарға қарағанда жиі атаған мәселелерін бөліп көрсетейік. Ең алдымен, бұл жоғары білім қолжетімсіздігі (қымбатығы) оны 41% атап өткен. Бұл қатарда сондай-ақ, жастардың бос уақыт өткізуін, жастар ортасындағы ықпалдылықты, жастардың қылмыстық топтарға енуін, жеке қауіпсіздікке төнетін қауіпті, ата-аналарымен, оқытушыларымен, аға буынмен жанжалдар, туыстары мен жақындарының түсінбеуін, жоғары жылдамдықты Ғаламторды, сапалы ұялы байланысты пайдалану мүмкіндігінің болмауын қосуға болады

Әріқарай жастар саласындағы жекелеген мәселелерді нақтырақ қарастырамыз.

4.3. Жастадың жұмыс пен қамту саласындағы мәселелері

Жоғарыда біз жұмыспен қамту мәселесі 27,6%, онда да 19 жастан асқан жастарды мазалайтынын айтып өткенбіз. Бұл түсінікті де. Жұмыс іздеу мен жұмыспен қамтылу – кімнің жауапкершілігінде? Ізденушілердің өзінікі ме әлде мемлекеттің міндеті ме? Жастардың көзқарастары мен ұстанымдарын зерттеу үшін сауалнамаға келесі сұрақ қосылған болатын: «Сіз қалай ойлайсыз, мемлекет оқу орындарының тәлімдерін жұмысқа орналастыруға қалай қатысуы керек? Респонденттердің жауаптарынан байқағанымыз, жастар арасында жастарға жұмысқа орналасуға мемлекет көмектесуі керек деген пікір басым (4.1-суретті қараңыз).

Дәлірек айтқанда: 44,6% Мемлекет бастапқы жұмыс орынмен қамтамасыз етуге кепілдік беруі керек деп санайды. Мұндай пікір барлық жастық және этникалық топтарда басым.

«Сіз қалай ойлайсыз, мемлекет оқу орындарының түлектерін жұмысқа орналастыруға қалай қатысуы керек?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі, %-бен)

Дегенмен де топтар арасындағы айырмашылықтар байқалады. 14-18 жастағыларда бұл тұжырыммен 39,6% сұралғандар келіседі. 19-23 жастағыларда 44,3%. Аса жоғары көрсеткіш **24-28 жастағыларда – 48,5%**. Қазақтар арасында бұған 42,2%, ал орыстарда 48,3%, басқа этникалық топтарда 53,4% назар аударады.

Сұралғандардың 30,8%-ы мемлекет **түлектердің қалауы** бойынша жұмыс іздеуде қолдау көрсету керек деп санайды. Бұл тұжырым белгілі бір деңгейде түрлі жас топтарының пікірін білдіреді. Дегенмен бұл пікір 14-18 жастағылар арасында (33%), орыстар (32,8%) мен ауылдықтарда (32,8%) басым.

Мемлекет тек мемлекеттік құрылымдардағы жұмыс орындарға кепілдік беруі керек – бұл пікірді сұралғандардың 15,4%-ы ұстанады. Мемлекеттік құрылымдарға жұмысқа орналасу ауылдық жастар 16,9% мен 19-дан жоғары жастағылар 16,3% үшін қызықты.

«Мемлекет оған араласпау керек» деген пікірді 4,2%, таңдап, 4,8% жауап беруге қиналған. Қалғандары белгілі бір деңгейде мемлекеттік органдар көмегіне жүгінеді.

Алынған мәліметтерге сәйкес, жастардың 46,3 %-ы еңбек нарығында күрделі мәселелерге ұшырайды, үнемі жұмыспен қамту мәселелеріне тап болады. Жастардың тағы 31,4 %-ы өз мамандығы бойынша жұмысқа орналасуда қиындықтарға жолығады, яғни қазақстандық жастар үшін «дипломды жұмыссыздық» деп аталатын мәселенің жоғары өзектілігін растайды. Сұралғандардың тек 6,3%-ы «Менің қаламның / ауылымның жастарында жұмысқа орналасуға байланысты мәселелері жоқ» жауап

нұсқасын таңдап алып, жұмыспен қамту саласында ешқандай мәселелерінің жоқтығын көрсетті (4.2-сурет).

Мәліметтер көбінесе жұмыспен қамту мәселелеріне 24 жастан 28 жасқа дейінгі жастардың тап болатынын көрсетті. Оны осы жас санатының оқу орнын аяқтаған соң белсенді түрде жұмыс істейтіндер қатарына жататынымен оңай түсіндіруге болады. Жалпы, жұмыспен қамту проблемелары 19-23 және 24-28 жастағыларды жиі алаңдатады.

Жұмыспен қамту мәселелеріне жастар үнемі тап болады деген пікірді 19-23 жастағылардың 47,5%-ы, 24-28 жасқа дейінгі жастардың 54,2%-атап өтті. Салыстыру үшін: 14-18 жастағыларда бұл мәселені 21,9%-ы атады. Бұл мәселе ауыл жастарын көбірек толғандырады.

Жастар өз мамандықтары бойынша жұмысқа орналасуда қиындықтар көреді, ал кәсіби дағдыларды қажет етпейтін жұмысты табу қиын емес деген пікірді 19 жастан асқан респонденттер арасында 35%, ал 14-18 жас арасында 21,9% атап өтті. Диплом бойынша жұмыссыздыққа көбінесе қала жастары нұсқап отыр. Салыстыру үшін төмендегі суретте бірінші жартыжылдықтың да мәліметтері келтірілген. Жалпы жағдай өзгеріссіз қалып отыр.

4.2-сурет

«Қалай ойлайсыз, Сіздің қалаңыздың / ауылыңыздың жастары жұмыс іздеумен және жұмысқа орналасумен байланысты қиындықтарға тап бола ма?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі, (%-бен)

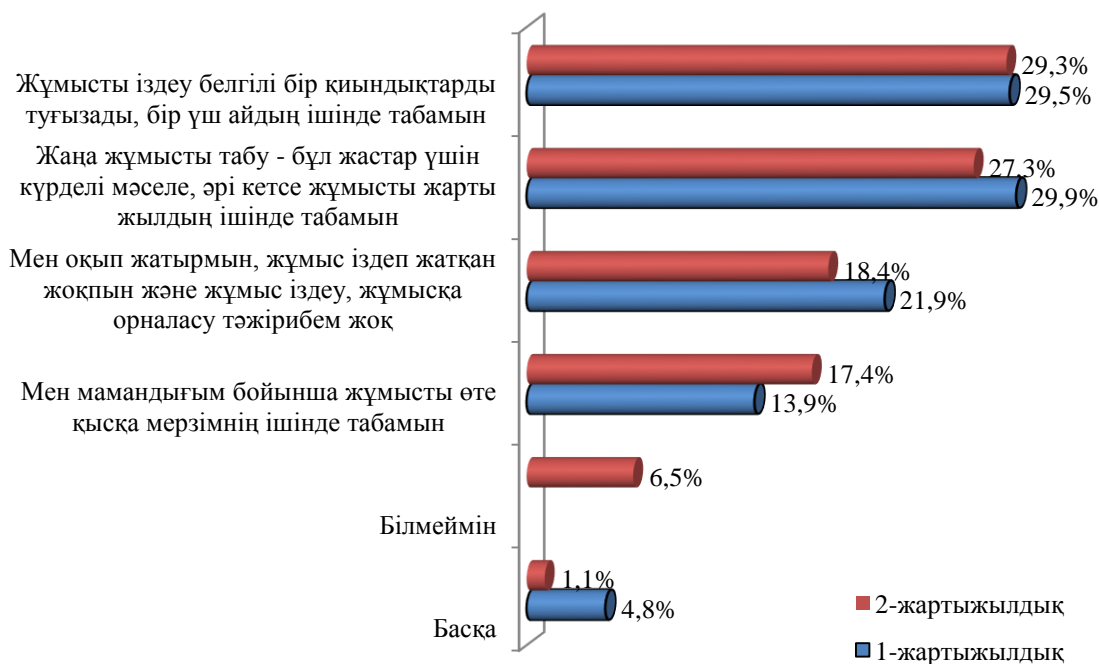
Жоғарыдағы жастар арасындағы патернализм, 19 жастан асқан респонденттердің жұмыспен қамту мәселелерін өзекті етуі сауалнаманың «Сіз жұмыссыз қалған жағдайда Сіздің пікіріңіз бойынша өзіңізге лайықты жұмысты қаншалықты тез таба аласыз?» сұрағына респонденттердің берген жауаптарымен түсіндіріледі. Жастардың айтарлықтай бөлігі мұндай қажеттілік туындағанда жұмыс іздеп табуларына сенімсіз. Олар бұл сұраққа

жауап берерде өз тәжірибелері мен жақын маңындағылардың тәжірибелеріне сүйене айтып отырулары әбден мүмкін. Оның үстіне, жұмыспен қамту мәселесі бес аса маңызды мәселелер қатарына кіріп тұр.

Сонымен, жастардың басым бөлігінің пікіріне сәйкес, қажет болған жағдайда жұмысты іздеу кезінде олардың белгілі бір, соның ішінде жасына байланысты қиындықтары туындайды. Пікір сұралған жастардың жұмыс орнын іздеудің іздеудің белгілі бір қиындықтарды туғызатынына қарамастан оны үш ай ішінде табуға болатынына сенімді. Тағы 27,3 %-ы жаңа жұмыс орнын іздеп табу - жастар үшін үлкен мәселе, оны табуға алты ай уақытың кетуі мүмкін деп санайды. 17,4 %-ы қажет болған жағдайда өздеріне лайық жұмысты қысқа мерзімнің ішінде таба алатынына сенеді (4.3-сурет).

4.3-сурет

«Сіз жұмыссыз қалған жағдайда Сіздің пікіріңіз бойынша өзіңізге лайықты жұмысты қанишалықты тез таба аласыз?» сұрағына жауаптарды үлестіру, (%-бен)

«Басқасы» бағанында респонденттер сұрақ жауабынын өз нұсқасын немесе пікірін қалдыра алады. Жауаптардың бұл тобында келесідей тұжырымдар кездеседі: «ауылда жастарға жұмыс жоқ», «мамандық бойынша жұмыс табу қиын, басқа жұмысты табуға болады», «тек таныс арқылы жұмыс таба аламын», «егер ақша болса», «жұмыс жасауға мүмкіндігім жоқ, мен 2-топтағы мүгедекпін». Бұл жауаптар белгілі бір деңгейде еліміздің ең өзекті мәселелері қатарында жемқорлықтың 6-орын алатындығын дәлелдейді.

Жұмыссыздық факторлары сауалнама сұрақтарында толығырақ қарастырылған: «Сіздің ойыңызша, сіздің қалаңызда/ауданыңызда жастардың жұмыспен қамтылуына не кедергі келтіреді?» (4.4-суретті қараңыз).

Алынған мәліметтерге сәйкес, жастар бірінші кезекті жалақының мөлшеріне назар аударады. Маңызды факторлардың қатарына жұмыс

тәжірибесінің жоқтығы, тұрғылықты мекендегі жұмыс орындарының болмауы кіреді. Осылайша, алғашқы үштікке белгілі бір мағынада бірін-бірі жоққа шығаратын факторлар кіріп отырғанын ескеру керек. Бұл факторларды әлеуметтік-демографиялық топтар қимасында қарастырып көрейік. Үш фактордың барлығын 19 жастан асқан респонденттер жиі белгілесе, ал ең жоғары көрсеткіштер 24-28 жастағы топтарда белгіленген.

Төменгі жалақы 24-28 жастағы топтарғы жастардың 55,1%-ын қызықтырмайды, 19-23 жастағы топтың 47,7%-ын қызықтырмайды, олардың ішінде жоғары білімді (54,2%), аяқталмаған жоғары білімділер (52,7%) мен арнайы орта кәсіби білім алушылардың (55,6%) қызықтырмайды, олар көбінесе қалалық жерден (51,5%) екендігін айта кету керек.

Еңбек нарығындағы жастардың бәсекелестікке қабілеттілік мәселесін ерекше атап өтуге болады. Жауап бергендердің 43,2%-ы жастардың өздері тұратын елді-мекенінде жұмыспен қамтылуына тосқауыл болатын фактор ретінде жұмыс тәжірибесінің жоқтығын көрсетеді, 12,6%-ы жұмыс берушіге қажетті дағдылардың болмауын, 11,9%-ы алынған білімнің бос орынның қызметтік талаптарына сәйкес келмеуін көрсетті.

4.4 сурет

«Сіздің пікіріңізше, Сіздің қалаңызда / ауылыңызда жастардың жұмысқа орналасуына не кедергі келтіреді? сұрағына жауаптарды үлестіру: (%-бен)

Жалпы, жастардың жұмыс іздеуіне объективті және субъективті сипаттағы әр түрлі факторлар – жеке ұмтылыстар, жоғары болжам, еңбек нарығының талаптары кедергі келтіреді. Бұл ретте, әрбір бесінші жас адам жемқорлық пен жұмыс берушілердің паракорлығын кедергі ретінде есептейтінін атап өткен жөн. Одан бөлек, жұмыспен қамту мәселесінде респондентердің 4%-ы гендерлік және этникалық белгі бойынша дискриминация кездеспейді деп жауап бергенін ерекше көрсету керек.

4.4. Жастардың білім беру сапасымен, жастарды дамыту жағдайларымен, бос уақытты өткізу талаптарымен қанағаттану деңгейі

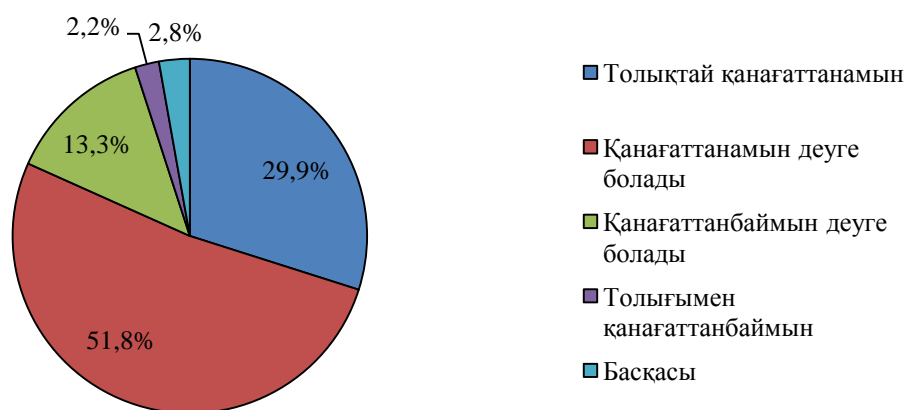
Жастардың жас мөлшеріне байланысты ең маңызды қажеттіліктерінің бірі тұлғалық даму, білім беру сапасы, бос уақытты өткізудің жеткілікті шарттары болып саналады.

Жастардың алған немесе алып отырған білім беру жүйесімен қанағаттануы бірнеше жолмен өлшенді. Бірінші жағдайда респондентерге білім беру жүйесін 5-балдық жүйе бойынша бағалау ұсынылды. Бұл жағдайда респондентердің 35,2%-ы өз өмірінің осы қырын 5 балға бағаласа; 42,3%-ы – 4 балға; 15%-ы – 3 балға; 4%-ы – 2 балға және 1,6%-ы –1 балға бағалады .

Келесі бір жағдайда респонденттерге келесі сұраққа жауап беру ұсынылды: «Өтінеміз, өзіңіздің алып болған немесе алып жатқан білім беру жүйесімен қанағаттану деңгейіңізді бағалаңыз?». Бағалау үшін орта мәні жоқ 4 шкала берілді: бірінші полюсте оң бағалар – толығымен қанағаттанамын және қанағаттанамын деуге болады, басқа бір полюсте – толығымен қанағаттанбаймын және қанағаттанбаймын деуге болады. Алынған мәліметтерге сәйкес, 81,7%-ы өзінің білімімен қанағаттанады, сондай-ақ олардың арасында толығымен қанағаттанатындардың үлесі 30% құрайды. 15,5% - қанағаттанбайды.

4.5 сурет

«Алған немесе алып жатқан біліміңіздің сапасына қаншалықты қанағаттанасыз? сұрағына жауаптарды үлестіру: (%-бен)

Бірінші кезекте барлық жастағы топтардың өкілдері өзінің білім сапасымен қанағаттанатынын атап өтейік. Көрсеткіштер 79,6%-дан 84,8%-ға өзгеріп отырады. Қалай болғанда да, жас ерекшелігі үлкен болған сайын, қанағаттану деңгейі төмен, ең төменгі көрсеткіш - 79,6% және ол 24-28 жастағы респонденттер тобында кездеседі. Қалада тұратын жастар көбінесе қанағаттанады – 83,4%. Ауыл жастарының көрсеткіші – 79,6%.

Жастардың көзімен қарасақ, бүгінде білім беру саласындағы өзекті мәселелердің қатарына білім алу құнының жоғары болуы, кадрлардың тапшылығы, оқу орындарын қаржыландыру деңгейінің мардымсыздығы, содан туындайтын салдар ретінде әлсіз техникалық жабдықталу мен заманауи оқулықтардың кемшілігі жатады.

4.6 сурет

«Елдің білім беру жүйесіндегі ең өткір мәселелерді атап көрсетіңіз? сұрағына жауаптарды үлестіру: (%-бен)

Жастардың бос уақытын өткізу мекемелерінің жұмысымен қанағаттануы алынған мәліметтерге сәйкес - 53,9% (бірінші жарты жылдықта – 66,5%). Аталмыш бос уақытты өткізу мекемелеріне жастар мен оқушылар үйлері мен сарайлары, өнер мектептері, спорт сарайлары, БЖСМ және т.б. жатады (4.7-сурет).

Сауалнама жауап бергендердің 16,4%-ы өзінің қаласында немесе ауылында оналасқан бос уақытты өткізу орталықтарының қызметімен қанағаттанбайды (бірінші жарты жылдықта – 20,5%). Есеп уақытында жауап бергендердің 18,2%-ы бос уақытты өткізу мекемелеріне бармайтындығын атап өтті, ал бірінші жарты жылдықта олардың үлесі іс жүзінде үшке төмен болатын – 6,6%. Сондай-ақ, елді-мекенінде бос уақытты өткізу мекемелері жоқ деп жауап бергендердің үлесі көп – 4,1%-дан 7,1%-ға өсті. Жауап беруге қиналғандардың үлесі де артқан – 2,4%-дан 4,5%-ға өсті.

Өткен жарты жылдықта, бос уақытты өткізу мекемелерінің сапасы және қызметімен қанағаттанбағандардың, бос уақытты өткізу мекемелеріне қатыспайтындар мен ондай мекемелері жоқ адамдардың жауаптарын ескере келе, біздің бағалауымызша, жалпы алғанда еліміздің жастарының 31,2% сапалы бос уақытты өткізу мекемелеріне қолы жетпейді. Екінші жарты жылдықта бұл көрсеткіш 41,7%-ды құрады. Осы жағдай Президенттің өңірлерде спортты дамыту тапсырмасын түсіндіре келе, оның өзектілігін арттырады.

4.7 сурет

«Сіз өзіңіздің қалаңызда / ауылыңызда орналасқан бос уақыт өткізу мекемелерінің (оқушылар сарайы, өнер мектебі, спорт сарайы, БЖСМ, спорт орталықтары және т.б.) жұмысымен қанағаттанасыз ба? сұрағына жауаптарды үлестіру: (%-бен)

53,9% тең қанағаттану деңгейінің орташа соммалық мәні («Толығымен қанағаттанамын» және «Қанағаттанмын деуге болады» жауаптарын қосқанда) өңірлерге байланысты едәуір өзгеріске түседі. Осылайша, аталмыш көрсеткіштің жоғары үлесі Маңғыстау облысына (85,3%), Солтүстік Қазақстан облысына (81,1%) және Қызылорда облысына (80,8%) тиесілі, ал ең төменгі көрсеткіш Алматы облысына (41,6%), Түркістан облысына (35,1%) және Шығыс Қазақстан облысына (29,2%) тиесілі.

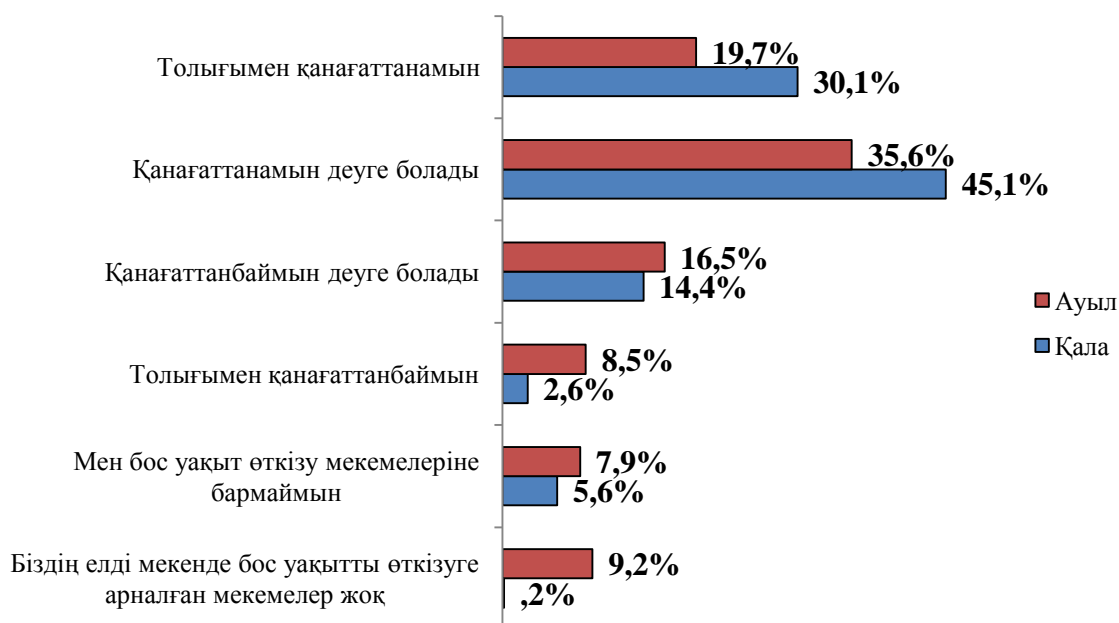
Бос уақытты өткізу мекемелерінің – оқушылар мен жастар үйлері мен сарайлары, өнер мектептері, спорт сарайлары, БЖСМ, спорт орталықтары және т.б. жұмысы – көп жағдайда жасөспірімдерге бағытталған. Сондықтан 14-18 жастағы жастардың көп бөлігі бос уақытты өткізу мекемелерінің жұмысымен қанағаттанатындығын ескеру маңызды. Олардың ішінде 58%-ы жауаптардың «толығымен қанағаттанамын» және «қанағаттанамын деуге болады» нұсқаларын таңдаған. 19-23 жастағылардың – 54,2%, 24-28

жастағылардың – 50,7% бос уақытты өткізу мекемелерінің жұмысымен қанағаттанады.

Қала-ауыл қимасында өзгерістер байқалады, алайда бірінші жарты жылдықпен салыстырғанда алшақтық аса үлкен емес. Еске сала кетейік, респонденттердің қалада немесе ауылда тұрғылықты мекен етуіне байланысты қанағаттану деңгейінің соммалық көрсеткіші 20%-ға өзгерген. Есеп уақытында көрсеткіштердегі алшақтық 13,3% жетті, ол жалпылай алғанда бос уақытты өткізу мекемелерінің біркелкі орналаспауын және қала мен ауыл жастары үшін бірдей қолжетімділіктің болмауын көрсетеді (4.8-сурет).

4.8 сурет

«Сіз өзіңіздің қалаңызда / ауылыңызда орналасқан бос уақыт өткізу мекемелерінің (оқушылар сарайы, өнер мектебі, спорт сарайы, БЖСМ, спорт орталықтары және т.б.) жұмысымен қанағаттанасыз ба?» сұрағына жауаптарды үлестіру: (%-бен, елді-мекен қонысы бойынша тілім)

Тұрғылықты елді-мекендегі бос уақытты өткізу мекемелерінің жұмысымен қанағаттану деңгейлерінің әртүрлілігі этникалық топтар қимасында байқалады. Олардың жоғары үлесі орыс (55,9%) және қазақ (54,3%) этникалық топтарына тиесілі. Бірінші жарты жылдықтағыдай қанағаттану деңгейінің төменгі үлесі басқа этностарға – 48% тиесілі.

4.5. Медициналық қызмет көрсету мен денсаулық мәселелері

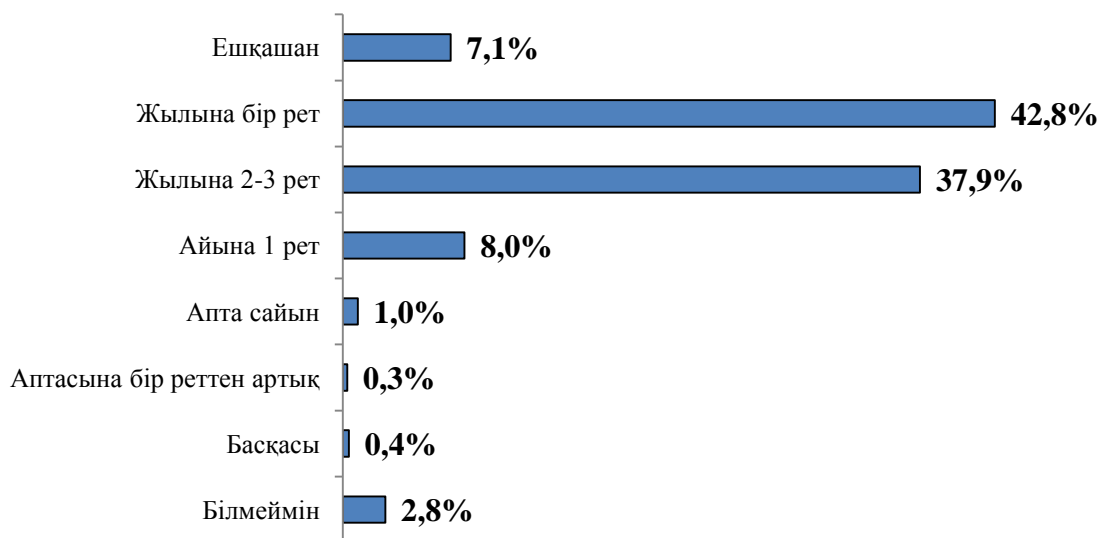
Респонденттердің жауаптарына негізделе отырып, қазақстандық жастар өз денсаулықтарына күтіммен қарайды деген қорытынды шығаруға болады. Сұхбат берушілердің 7,1%-ы ешқашан медициналық мекемелерге жүгінбегендігін атап өтті. Сұхбат берушілердің негізгі бөлігі жылына бір рет (42,8%) немесе 2-3 рет (37,9%) медициналық мекемелерге қаралатындығын

көрсетті. Осындай жиіліктің болуы оқу орнының немесе жұмыс берушінің талаптарымен тікелей байланысты болуы әбден мүмкін.

Ешқашан медициналық көмекке жүгінбегендердің арасында ауыл жастарының үлесі өте жоғары (8,9%). Қала жастарының ішінде осы нұсқаны 1,6-ға аз белгілеген (5,7%).

4.9 сурет

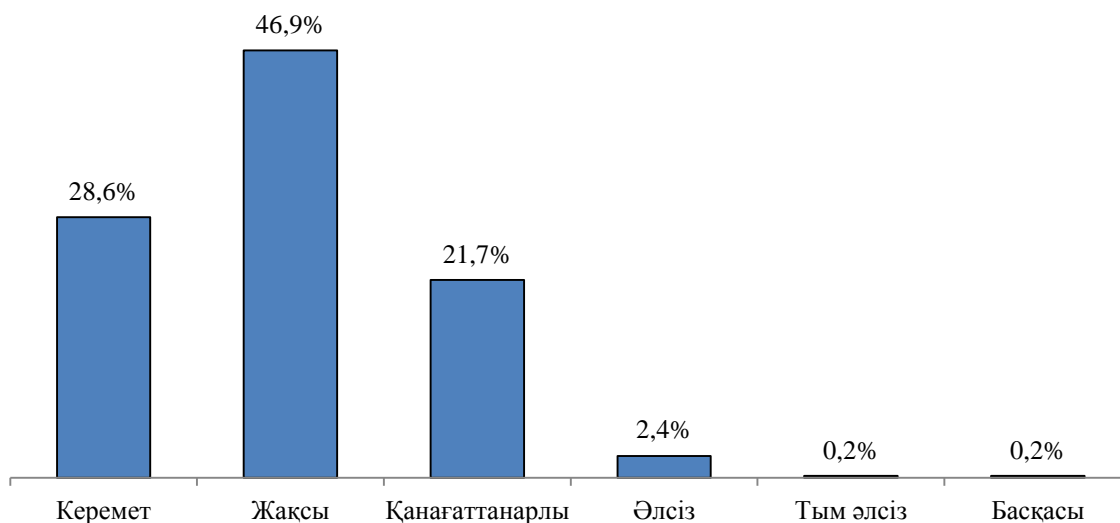
«Сіз медициналық мекемелерге қаншалықты жиі жүгінесіз? сұрағына жауаптарды үлестіру: (%-бен)

Жастардың 75,5%-ы өзінің денсаулық жағдайын өте жақсы немесе жақсы деп бағалаған. Тағы 21,7%-ы – қанағатанамын деп жауап берді. 3%-ы денсаулық жағдайының нашар екендігін көрсетті.

4.10 сурет

«Сіз өзіңіздің денсаулық жағдайыңызды қалай бағалайсыз? сұрағына жауаптарды үлестіру: (%-бен)

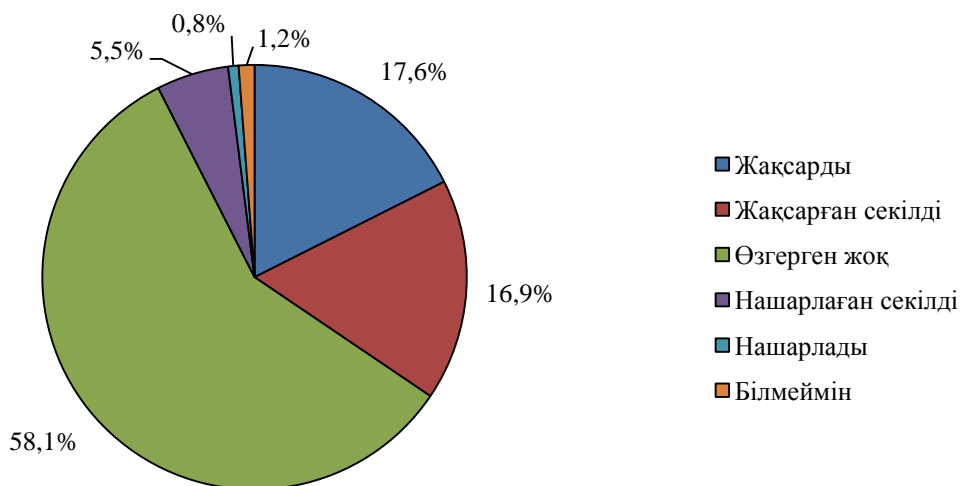

Сауалнамаға жауап бергендердің көпшілігі – 92,6%-ы – соңғы жылда денсаулық жағдайының тұрақтылығын немесе оның жақсарғандығын

белгілеген. Сауалнаманың «Соңғы жылы Сіздің денсаулық жағдайыңыз қалай өзгерді?» сұрағына қоса алғанда жастардың 34,5%-ы денсаулығының жақсарғандығын, 58,1%-ы денсаулығының өзгермегендігін көрсетті. Денсаулық жағдайының нашарлауын қоса алғанда 6,3%-ы көрсетті. Ол жайлы 24-28 жастағы респонденттер айтады (8,7%). 14-18 жастағылардың – тек 3,6%.

4.11 сурет

«Сіздің денсаулық жағдайыңыз соңғы жылы қалай өзгерді? сұрағына жауаптарды үлестіру: (%-бен)

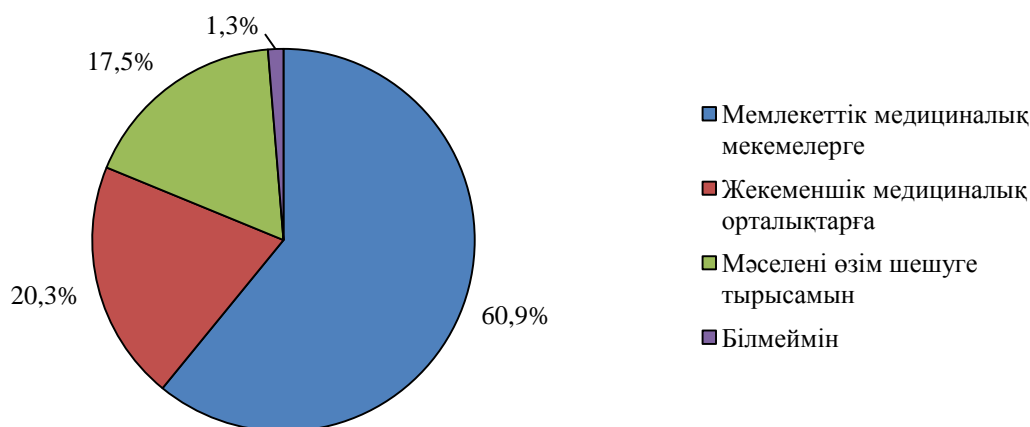

Жастардың басым бөлігі қажеттіліктеріне байланысты мемлекеттік медициналық мекемелерге жүгінеді. Жекеменшік клиникаға әрбір бесінші жас адам, көбінесе 24-28 жастағылар (23,8%) барады. Басқа жас ерекшелік топтарында бұл көрсеткіш 18%-дан аспайды.

Әрбір алтыншы сауалнамаға жауап беруші, көбінесе ауыл тұрғындары денсаулық мәселелерін өздері шешеді (18,8%, қалада – 16,5%).

4.12 сурет

«Әдетте Сіз денсаулығыңызға байланысты мәселе туындағанда қайда жүгінесіз?» сұрағына жауаптарды үлестіру: (%-бен)

Жастардың 40%-дан көбі спорт залға немесе бассейнге бармайды. Жүйелі түрде спортпен шұғылданатындардың үлесі - 34,1%, олар аптасына немесе айына бірнеше рет спорт залына барады, өзгелері болса қолы тигенде ғана спорт кешендеріне барып тұрады.

4.13 сурет

«Сіз спорттық залға, стадионға, бассейнге және т.б. қаншалықты жиі барасыз? сұрағына жауаптарды үлестіру: (%-бен)

Спорт 14-23 жастағы респонденттердің өмірінде жиі орын алады. 24 жастан үлкен респонденттердің ішінде 13,1%-ы аптасына екі немесе бірнеше рет спорт залына барады, ал аптасына үш-төрт рет спорт залына баратын жастардың үлесі – 11,2%. Салыстырмалы түрде 14-18 жастағылардың арасында бұл көрсеткіштер 29,6% және 16,7% құрайды, сәйкесінше 19-23 жастағылардың арасында көрсеткіш - 17,9% және 17,4% құрайды.

4.6. Тұрғын үй мәселесі

Алдыңғы бөлімдерде тұрғын үй мәселесі жастарды мазалайтын өзекті сұрақтардың бестігіне енетіндігі көрсетілген болатын. Одан бөлек, жастардың басым бөлігі Елбасы ұсынған қолжетімді тұрғын үй бағдарламасын жетілдіру бойынша шараларды қолдады.

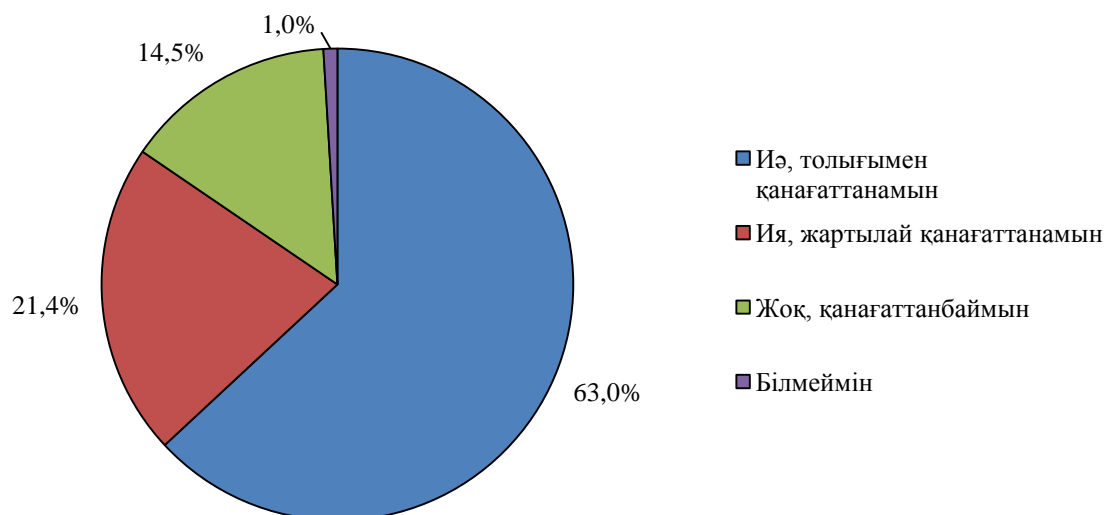
Респонденттердің тұрғын үй жағдайлары мен мүмкіндіктеріне берген бағаларын толығырақ қарастырып өтейік.

Бірінші кезекте сұхбат берушілердің көбісі қазіргі тұрғын үй жағдайларымен қанағаттанатындығын атап өткеніміз жөн. Сауалнаманың қазіргі тұрғын үй жағдайы туралы жалпы сұрағына жастардың 63%-ы өзінің

тұрғын үй жағдайымен толығымен қанағаттанғандығын көрсетсе, 21,4% қанағатанатындығын көрсетті.

4.14 сурет

«Сіз өзіңіздің тұрғын үй жағдайыңызбен қанағаттанасыз ба? сұрағына жауаптарды үлестіру: (%-бен)

14,5%-ы - қанағаттанбайды. Өңірлер қимасында тұрғын үй жағдайларымен қанағаттанбайтындар үлесі 5,4%-дан 26%-ға өзгереді. Қанағаттанбау деңгейі ең жоғары үштікке Жамбыл, Шығыс Қазақстан және Қостанай облыстары кіреді.

Қанағаттану көрсеткіштері жас ерекшеліктерінің «жоғарылауына» байланысты өзгереді. 14-18 жастағылардың ішінде толығымен қанағаттанатындар - 72,7%, 19-23 жастағылардың ішінде – 61,8%, ал 24-28 жастағылардың ішінде – 57,1%.

Жастардың тұрғын үй жағдайына көңіл толмауының негізгі себептері: тұрғын үй күйі (ескі болуы), коммуналдық қызметтердің жоғары бағасы, пәтерді жалға алу сомасының жоғарылығы. Респонденттердің бір бөлігі көп адам тұратын жайсыз тұрғын үйде (тұрғын үй ауданы мен адам тығыздығының сай келмеуі) күн көреді. Сұхбат берушілердің 20,2%-ы тұратын адамның көптігінен тарлыққанын көрсетсе, 17,1%-ы – аз аудан мен пәтердің ыңғайсыз жоспарланғандығын атап өтті.

«Айтыңызшы, Сіз неліктен өзіңіздің тұрғын үй жайыңызға қанағаттанбайсыз?» сұрағына жауаптарды үлестіру: (%-бен)

Тұрғын үй мәселесі өте түйткілді мәселелердің бірі. Жастардың тұрғын үймен қамтамасыз етілуі қандай деңгейде? Сауалнамаға жауап берушілердің көбісі ата-анасымен бірге тұрады. Өйткені, сауалнама іріктемесінде кәмелетке толмаған респонденттер бар, ол үшін жас ерекшелік қимасындағы мәліметке назар салыңыз. 19 жастан үлкен жастардың жартысынан көбі ата-анасымен бірге тұрады.

19-23 жастағылардың оныншы өкілінің және 24-28 жастағылардың әрбір төртінші өкілінің ғана жеке тұрғын үйі бар.

4.3 Кесте

«Айтыңызшы, өзіңіздің жеке тұрғын үйіңіз бар ма? сұрағына жауаптарды үлестіру»

	Елдегі орташа саны	Жас топтары		
		14-18	19-23	24-28
Иә, ата-анамның жеке тұрғын үйі бар, мен олармен бірге тұрамын	65,0%	81,2%	68,0%	51,0%
Иә, менің жеке тұрғын үйім бар, мен сонда тұрамын	14,3%	4,0%	10,1%	24,7%
Жоқ, менде және ата-анамда жеке тұрғын үйі жоқ, жалдаймыз	5,0%	5,2%	5,6%	4,4%
Жоқ, мен туыстармен олардың үйінде бірге тұрамын	5,6%	4,6%	6,3%	5,8%
Жоқ, мен пәтер, бөлме жалдаймын	9,6%	4,5%	8,9%	13,6%
Жоқ, мен студенттер жатақханасында тұрамын	0,6%	0,5%	1,0%	0,2%
Басқасы	0,1%	0%	0%	0,2%

Тұрғын үйге мұқтаж жастар қатарынан тек 6,4% -ы бүгінде жеке тұрғын үй алуға мүмкіндігі барын және осы ойды жоспарлап жүргендігін атап өтті. Көбінше, олар – қала жастары.

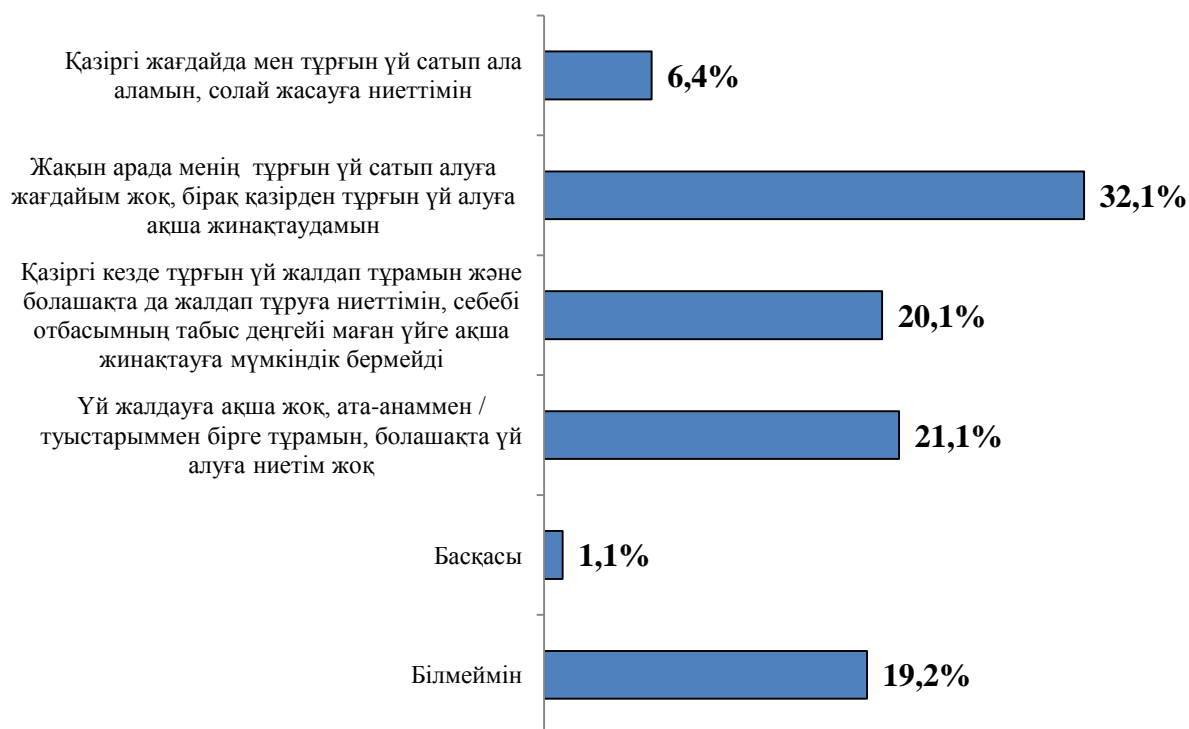
32,1%-ы жақын болашақта өзі үй сатып ала алмайтындығын, әйтсе де қаражат жинауға күш салатындығын көрсетті.

Әрбір бесінші сауалнамаға жауап беруші тұрғын үйді жалдайтындығын және болашақта да жалдайтындығын көрсетті, себебі оның ақша жинауға мүмкіндігі жоқ.

Жауап бергендердің шамамен жоғарыдағыдай үлесі тұрғын үйді жалдау мүмкіндігі болмағандықтан, ата-анасымен бірге тұратындығын көрсеткен.

4.16 Сурет

«Сіз өзіңіздің (отбасыңыздың) тұрғын үйіңізге байланысты мәселені қалай шешесіз? сұрағына жауаптарды үлестіру: (%-бен)

Бөлім бойынша қорытындылар мен ұсыныстар:

1. Өмірінің барлық қырларын алғанда жастардың көп бөлігі өзінің айналасындағы адамдармен арақатынасымен, өзінің денсаулық жағдайымен, отбасылық материалдық жағдайымен, білім беру сапасымен, қауіпсіздікті қамтамасыз ету сапасымен қанағаттанады. Бірінші жарты жылдықпен салыстырғанда, барлық қарастырылып отырған 11 сала бойынша қанағаттану көрсеткіші жоғарылаған.

2. Қазақстан жастарын бірінші кезекте азық-түлік, халық пайдаланатын тауар құнының жоғарылауы, кіріс деңгейінің төмендігі, жоғары білім құнының шарықтауы, жұмыс іздеудегі қиындықтар, жұмыссыздық пен өзіндік тұрғын үйдің жоқтығы мазалайды.

3. Жастар арасында мемлекет жастарды жұмыспен қамтудан көмек беруі тиіс деген тұжырым басым болып келеді. 44,6%-ы мемлекет бірінші жұмыс орнын кепілдендіру қажет десе, ал 30,8%-ы мемлекет түлек талабына

сәйкес жұмыс іздеуде оған қолдау көрсетуі тиіс деп есептейді. 15,4%-ы мемлекет жұмыс орнын тек мемлекеттік құрылымдарда ғана кепілдендіру керек деп санайды.

4. Осындай патернализм еңбек нарығындағы қиындықтармен байланысты, жастар өзінің қажеттіліктеріне байланысты жұмыс таба алатындығына сенімсіздікпен қарайды. 29,3%-ы үш ай көлемінде жұмыс таба алатындығына сенімді. Сауалнамаға жауап бергендердің 27,3%-ы жаңа жұмыс орнын табуға жарты жыл кетеді деп ойлайды. Ал 17,4%-ы қажеттілігіне байланысты өзіне керек жұмысты аз уақытта таба алатындарына сенімді.

5. Респонденттердің 46,3%-ы жас адамдардың жұмыс іздеумен қиындығы бар деп есептейді. 31,4%-ы жастар мамандық бойынша жұмысқа орналасумен қиналады деп көрсеткен.

6. Жастардың жұмысқа орналасуына қарсы факторлар ретінде тек бос орындардың болмауы ғана әсер етпейді. «Тұрғылықты елді-мекенде бос жұмыс орындарының болмауы» факторы төменгі жалақы мен жұмыс тәжірибесінің жоқтығы атты екі мәселеден кейінгі үшінші орынды алады.

Жастардың 81,7%-ы өзінің білімімен қанағаттанады, олардың арасында 30%-ы толығымен қанағаттанса, ал 15,5%-ы қанағаттанбайды. Жастардың көзімен қарасақ, бүгінде білім беру саласындағы өзекті мәселелердің қатарына білім алу құнының жоғары болуы, кадрлардың тапшылығы, оқу орындарын қаржыландыру деңгейінің мардымсыздығы, содан туындайтын салдар ретінде әлсіз техникалық жабдықталу мен заманауи оқулықтардың кемшілігі жатады.

7. Жастардың 53,9%-ы (бірінші жарты жылдықта – 66,5%-ы) тұрғылықты жерлеріндегі бос уақытты өткізу ұйымдарының жұмысымен қанағаттанады. Сауалнамаға жауап бергендердің 16,4%-ы қанағаттанбайды (бірінші жарты жылдықта – 20,5%). Жауап бергендердің бірінші жарты жылдықтағы көрсеткіш бойынша 31,2%-ы, ал екінші жарты жылдық бойынша 41,7%-ы бос уақытты өткізетін сапалы ұйымдарға қолы жетпейді (бос уақытты өткізу мекемелерінің сапасы, жұмысымен қанағаттанбайтындарды, бос уақытты өткізу мекемелеріне бармайтындарды, бос уақытты өткізу мекемелері өңірінде жоқтарды қоса алғанда). Жастардың 40%-дан көбі спорт залына немесе бассейнге бармайтындығын көрсеткен.

8. Жастар өз денсаулығына күтіммен қарайды: олардың тек 7,1%-ы ешқашан медициналық мекемелерге жүгінбеген. Қалған бөлігі медицина мекемелеріне жылына бір рет (42,8%) немесе жылына 2-3 рет (37,9%) қабылдауға баратынын көрсетті. Медицина мекемелеріне бару жиілігінің жоғарыдай болуы оқу орны немесе жұмыс берушінің талаптарына байланысты болуы әбден мүмкін. Жастардың көп бөлігі қажеттіліктеріне байланысты мемлекеттік медициналық мекемелердің қабылдауына баратындығын көрсеткен. Жеке меншік клиникаға 24-28 жастағы жастардың әрбір бесінші өкілі баратындығы анықталды.

9. Жастардың 75,5%-ы өзінің денсаулық жағдайын өте жақсы немесе жақсы деп бағаласа, тағы 21,7%-ы – қанағаттанырлық деп бағалайды. Әлсіз

денсаулық жайлы жауап берушілер 3%-дан аспайды. Сауалнамаға жауап бергендердің көбісі 92,6%-ы – соңғы жылда тұрақтылықты немесе денсаулық жағдайының жақсарғандығын көрсеткен.

10. Жастардың 63%-ы өздерінің тұрғын үй жағдайларымен толықтай қанағаттанады. 21,4%-ы қанағаттанамын деуге болады деп жауап берсе, ал 14,5%-ы қанағаттанбайды. Тұрғын үй жағдайымен қанағаттанбауының негізгі себептеріне: үйдің жағдайы (ескі болуы), коммуналдық қызмет құнының жоғарылығы, жалға алынатын пәтер бағасының жоғары болуы жатады.

11. 19-23 жастағы жастардың әрбір оныншысында және 24-28 жастағы жастардың әрбір төртіншісінде өзінің жеке тұрғын үйі бар. Тұрғын үйге мұқтаж жастардың ішінде тек 6,4%-ы ғана үй сатып алуға мүмкіндігі бар және үй сатып алуды жоспарлайды. Әрбір бесінші жас адам алдағы уақытта тұрғын үйді жалға алуды жалғастырады, себебі отбасының табыстары ақша жинауға мүмкіндік бермейді. 21,1%-ы ата-аналарымен тұрады және болашақта жеке тұрғын үй алу жоспарлары жоқ.

12. Жастардың ең өзекті мәселелерінің қатарына жұмыспен қамтылу, жұмыссыздық кіретіндігін ескере келе, жұмыс іздеп жүрген жас адамдарға көмек көрсетуге бағытталған жастар еңбек биржаларының, жастар ресурстық орталықтарының жұмысын жетілдіру қажет. Жастарға еңбек нарығында қолдау көрсетуге бағытталған жастар ұйымдарының жарнамалық кампанияларын жүйелі түрде жүргізуіне арнайы назар аудару ұсынылады, себебі олардың жұмысы жайлы жастар аз ақпараттандырылған.

13. Жастардың «кездейсоқ түрде» ЖОО мен білім алу саласын таңдауы олардың мамандық бойынша жұмысқа орналасу мәселесінің өзектілігін айқындайды, сол ретте жыл сайын елімізге қажетті мамандықтардың мониторингін жасауға, осы ақпаратты ата-аналар мен абитуриенттерге таныстыру мақсатында ашық деереккөздерге жариялауға, мектеп түлектерінің тұлғалық ерекшеліктерін, белгілі бір мамандық түріне қызығушылығын анықтауға бағытталған еліміздегі кәсіби бағдар беру жұмысының тұжырымдамасын даярлау ұсынылады.

V БӨЛІМ. ЕЛ ЖАСТАРЫНЫҢ САНАСЫНДАҒЫ ПАТРИОТИЗМНІҢ ҚҰНДЫЛЫҚТАРЫ

Мәселе.

Заманауи қоғамның ең маңызды құндылықтарының бірі – патриотизм. Патриотизм тек Отанына деген сүйіспеншілікпен, еліне деген мақтанышымен, оны танып-түсінуге, жақсартуға бағытталған құлшыныспен ғана анықталып қоймайды, сонымен қатар өз мемлекеті үшін аянбай қызмет етуге (әскери, мемлекеттік, азаматтық) даярлығымен анықталады.

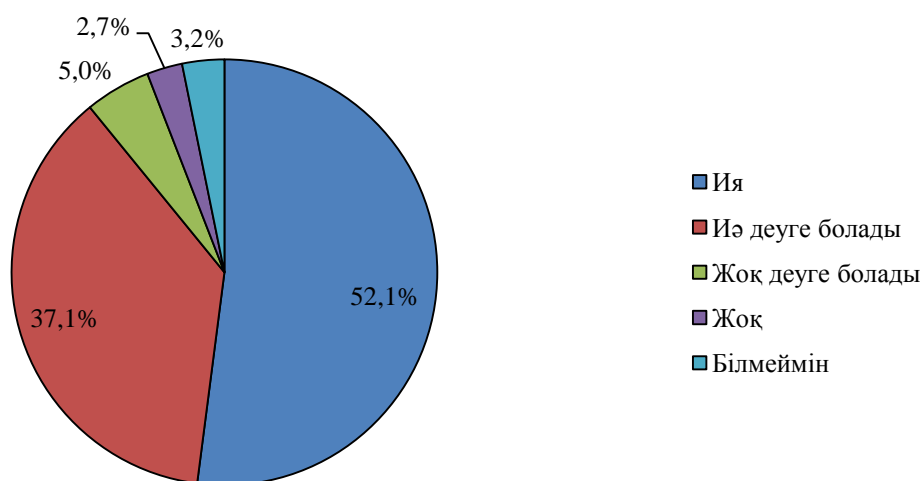
Нәтижелері.

5.1. Қазақстандық жастардың патриотизм деңгейі

Берілген бөлімнің негізгі мәселелерінің бірі – жастардың патриоттық деңгейін анықтау. Субъективті бағалау бойынша, жастардың 89,2% -ы өздерін Қазақстанның патриоттарымыз деп есептейді. Жастардың қоса алғанда 7,7%-ы теріс жауап берсе, 3,2%-ы жауап беруге қиналды.

5.1 Сурет

«Сіз өзіңізді Қазақстан патриотымын деп санайсыз ба? сұрағына жауаптарды үлестіру: (%-бен)

Патриотизм деңгейі жыныстық, жастық сипаттамаға, тұрғылықты өңіріне, этникалық тегіне қарамастан барлық топтарда жоғары көрсеткішке ие. Дегенмен де, этникалық топтар қимасындағы мәліметтерге зер салайық. Патриотизмнің жоғары деңгейі қазақтар арасында байқалады – 57,1%, жауап бергендердің 35,2%-ы сіз өзіңізді Қазақстанның патриоты деп санайсыз ба сұрағына санаймын деуге болады деп жауап берген (қоса алғанда 92,4%). Орыстар арасында бұл көрсеткіш 81,6% құраса, өзге ұлттарда – 82,1% құрады. Соңғы екі топта теріс жауаптар мен жауап беруге қиналғандардың үлесі жоғары.

5.1 Кесте

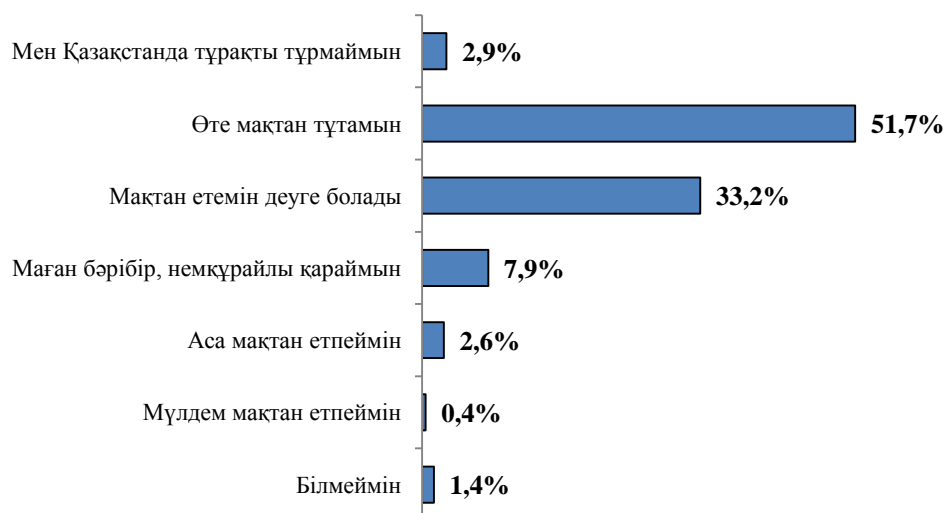
«Сіз өзіңізді Қазақстан патриотымын деп санайсыз ба? сұрағына жауаптарды %-бен үлестіру, этникалық тілім бойынша)

	Қазақ	Орыс	Басқа ұлт өкілі
Ия	57,1%	39,5%	41,3%
Иә деуге болады	35,2%	42,1%	40,8%
Жоқ деуге болады	3,8%	7,5%	8,1%
Жоқ	1,9%	4,8%	3,6%
Білмеймін	1,9%	6,1%	6,3%

Патриотизмді анықтауға бағытталған бөлімнің келесі сұрағы: «Айтыңызшы, Қазақстанда өмір сүргеніңізді қаншалықты мақтан тұтасыз?». Осы сұраққа жауап бергендердің 84,9%-ы Қазақстанда өмір сүргенімді мақтан тұтамын немесе мақтан тұтамын деуге болады деп жауап берді. Сауалнамаға қатысушылардың 3%-ы мақтан тұтпайтындығын білдірді. Одан бөлек, 7,9%-ы немқұрайлылық танытса, 2,9%-ы Қазақстанда тұрақты өмір сүрмейтіндігін көрсеткен (5.2-суретті қараңыз).

5.2 Сурет

«Сіз Қазақстанда тұратындығыңызды қаншалықты мақтан етесіз? сұрағына жауаптарды үлестіру: (%-бен)

Қазақстанда өмір сүргендігін мақтан тұту сезімі жынысқа, жасқа, тұрғылықты өңіріне байланысты емес. Осылайша, жас топтары қимасындағы көрсеткіштер келесідей: 14-18 жас – 83%, 19-23 жас – 86,6%, 24-28 жас – 85,1%. Ерлер арасында – 84,7%, әйелдер арасында – 85,2%. Қалалық жастар арасында – 85,2%, ауылдық жастар арасында – 84,6%.

Оның алдында болған сұрақ жауаптары секілді этникалық қимада белгілі бір өзгешеліктер байқалады. Сонымен қатар, қарастырылып отырған үш топтың барлығында көрсеткіштер өте жоғары екендігін атап өткен жөн. Осылайша, қазақтар арасында Қазақстанда өмір сүретіндігін мақтан тұтатындар үлесі - 87,8%, орыстар арасында – 77,1%, басқа этникалық топтар арасында – 80,3%.

5.2. Жас қазақстандықтар санасындағы «патриотизм» ұғымының мәні

Респонденттерге бұдан әрі «ел патриоты» ұғымын «түсіндіру» ұсынылды. Алынған мәліметтерге сәйкес, заманауи Қазақстанның жастары үшін патриотизм ұғымы басты кезекте эмоционалды әсермен анықталады, атап айтқанда Отанына, соның ішінде туған қаласына, ауданына, ауылына деген сүйіспеншілігімен анықталады – 25,7%. Екінші орынға жастар заңның үстемдігін қояды. 21,7%-ы Қазақстанның патриоты – азамат ретінде өзіне жүктелген міндеттерді атқарып, мемлекет заңдарын сақтауы қажет деп есептейді. Үшінші орында – елдің жарқын болашағына сенім – эту осы ұстанымды жауап бергендердің 19,4%-ы ұстанады. Осылайша, заманауи жастар санасында ел патриоты түсінігі – Отанына деген сүйіспеншілік пен елдің ұлы тарихын білумен шектелмейді, сонымен қатар заңның үстемдігімен, заңға бағынушылықпен, елдің жарқын болашағына сенімімен көрінеді (5.2-кесте).

5.2 Кесте

«Қазақстанның патриоты болу деген Сіз үшін нені білдіреді?» сұрағына жауаптарды үлестіру: (%-бен)

	%
Отанды сүю	25.7
Азаматтық міндеттерді орындау, мемлекет заңдарын сақтау	21.7
Елдің зор болашағына үміт арту	19.4
Елдің үлкен жетістіктері үшін мақтаныш	17.5
Алыс жерде жүргенде Отаныңды сағыну	7.2
Елдің мүддесін қорғау	6.8
Басқасы	0.1
Қажет болу	0.1
Білмеймін	1.6

«Патриотизм» ұғымын түсіндіруде әр түрлі этникалық топтағы жастардың арасында көзқарастардың өзгешілігі байқалды. Осылайша, патриотизм ұғымын түсіндіретін кең таралған жауап нұсқалары (кестедегі алғашқы үш ұстанымға енетін) барлық этнос жастарында бірдей таңдалған.

«Отанды сүю», «елдің ұлы жетістіктерімен мақтану» секілді эмоционалдық сипаттамалар қазақтар арасында жиі кездеседі. Елдің жарқын болашағына сенім көбінше қазақтар мен орыстар арасында таңдалған, сол ретте басқа ұлт өкілдері Отаннан жырақта аңсау сезімін баштан кешіреді.

Патриот болу дегеніміз – осы елдің заңына бағыну, осындай ұстанымды орыстар мен басқа ұлт өкілдері – 26,9% және 35% көрсеткен.

5.3 Кесте

«Қазақстанның патриоты» жайлы көрініс (%-бен, этникалық тілім бойынша)

	Қазақ	Орыс	Басқа ұлт өкілі
Елдің үлкен жетістіктері үшін мақтаныш	18,4%	17,9%	10,8%
Елдің зор болашағына үміт арту	19,8%	20,8%	14,8%
Алыс жерде жүргенде Отаныңды сағыну	6,9%	6,4%	10,8%

Отанды сүю	28,4%	19,2%	19,7%
Азаматтық міндеттерді орындау, мемлекет заңдарын сақтау	18,2%	26,9%	35,0%
Елдің мүддесін қорғау	6,9%	5,9%	7,2%
Басқасы	0,1%	0,3%	0,0%
Қажет болу	0,0%	0,3%	0,0%
Білмеймін	1,3%	2,4%	1,8%

Жастардың патриоттық сезімін қандай факторлар арттырады? Қандай шаралар тиімді болуы мүмкін? Осы сұраққа жастардың өзі қалай жауап береді? Респонденттердің жауаптарына зер салайық.

Жастардың патриоттық сезімін арттыру үшін Қазақстанның этностарының тарихын, салт-дәстүрлерін, әдет-ғұрпын зерттеу, орта мектептерде алашқы әскери дайындықты өткізу, тұрғылықты жері ойынша балалар-жасөспірімдер клубтарының жұмысын дамыту, жүйелі түрде спорт шараларын, байқаулар мен олимпиадаларды өткізу, жазғы демалыс уақытында оқушыларға арналған әскери-патриоттық лагерлерді ұйымдастыру қажет. Бірінші жарты жылдықта жауаптардың осы бестігі жиі таңдалды. Жастар патриотизмді дамытуға көмектесетін жауаптарды ғана емес, сонымен қатар өзінің қызығушылығы бар шараларды таңдағаны білінеді.

Екінші жарты жылдықта бестік өзгеріске сәл ұшыраған, алайда айқын өзгерістер байқалмайды. Екінші жарты жылдықта жастардың жауаптарында мемлекеттік тіл мәселесіне назар аударылған. Сонымен, екінші жарты жылдықтың бестігі келесідей: Қазақстанның этностарының тарихын, салт-дәстүрлерін, әдет-ғұрпын зерттеу (19,6%); жастар мен балалар әдебиетті, қазақстандық және қазақ авторларының шығармаларын мемлекеттік тілде оқуы (11,4%); орта мектептерде алашқы әскери дайындықты өткізу (10,6%); жүйелі түрде спорт шараларын, байқаулар мен олимпиадаларды өткізу (9,9%); қазақ тілін үйрену (9,8%). Қазақстан жастары қоғам бірлігінің маңызды факторы ретінде Қазақстанның көптүрлілігін сақтау мен барлық қазақстандықтардың қазақ тілін жаппай меңгеруінде екендігінде екендігін түсінеді деп болжам жасауға болады.

5.4 Кесте

«Сіз қалай ойлайсыз, жастар патриот болуы үшін бірінші кезекте не істеу керек? сұрағына жауаптарды үлестіру: (%-бен)

	1-жартыжылдық	2-жартыжылдық
Қазақстан тарихы, этностары мен салт-дәстүрлерін зерттеу	18,4	19,6
Орта мектептерде алғашқы әскери дайындықты жүргізу	15,2	10,6
Тұрғылықты мекен-жай бойынша балалар мен жасөспірімдер клубтарының жұмысын дамыту	11,2	8,5
Спорттық жарыстар, конкурстар мен олимпиадаларды жиі ұйымдастыру	11,1	9,9
Жазғы демалыс кезінде оқитындарға әскери-патриоттық лагерь ұйымдастыру	9,5	7,1

Балалар мен жастарға мемлекеттік тілдегі, қазақстандық және қазақ авторларының әдебиеттерін оқыту	7,0	11,4
Қазақ тілін үйрену	6,2	9,8
Жастарды әскерде борышын өтеуге міндеттеу	5,9	5,1
Қазақ тілінде ұлттық батырлар туралы балаларға арналған бағдарламалар мен мультфильмдер шығару	5,1	7,4
Балабақшаларда әнұранды жаттату	2,3	2,0
Басқасы	0,4	1,5
Жауап беруге қиналамын	7,7	7,1

Қазақ тілі жайлы көбінесе қазақ ұлтына тән құбылыс десек болады. Бұл Қазақ тілінің маңыздылығы қазақ ұлтының жастарымен жиі көтеріледі. Бұл жағдай терең талдауды қажет етеді.

Олар басқа ұлттың жастарына қарағанда патриотизмді тәрбиелеудің маңызды шаралары ретінде ұлттық (қазақ) мәдениеті мен тіліне қатысты шараларды атап өтті. Мәселен, әдебиетті, қазақстандық және қазақ авторларының шығармаларын мемлекеттік тілде оқуы (13,4%-ы қарсы, 6,4%-ы орыстар болса, 7,6%-ы басқа ұлт өкілдері), ұлт батырлары туралы қазақ тіліндегі балалар бағдарламаларын шығару (9,1%, 3,2% және 3,1%, сәйкесінше) және қазақ тілін меңгеру (11,3%, 6,4%, 5,8% сәйкесінше).

Біздің ойымызша, бұл жағдай қазақ мектептері түлектері санының өсуімен, олардың өз дағдыларын қолдануға тырысуына байланысты болуы мүмкін, себебі ірі қалаларда олар осы міндеттерді іске асыра алмайды.

5.5 Кесте

«Сіз қалай ойлайсыз, жастар патриот болуы үшін бірінші кезекте не істеу керек? сұрағына жауаптарды үлестіру: (%-бен, этникалық тілім бойынша)

	Қазақ	Орыс	Басқа ұлт өкілі
Орта мектептерде алғашқы әскери дайындықты жүргізу	10,0%	12,5%	11,2%
Балалар мен жастарға мемлекеттік тілдегі, қазақстандық және қазақ авторларының әдебиеттерін оқыту	13,4%	6,4%	7,6%
Қазақ тілінде ұлттық батырлар туралы балаларға арналған бағдарламалар мен мультфильмдер шығару	9,1%	3,2%	3,1%
Спорттық жарыстар, конкурстар мен олимпиадаларды жиі ұйымдастыру	9,7%	10,7%	9,4%
Жазғы демалыс кезінде оқитындарға әскери-патриоттық лагерь ұйымдастыру	6,2%	8,5%	10,3%
Тұрғылықты мекен-жай бойынша балалар мен жасөспірімдер клубтарының жұмысын дамыту	7,4%	11,7%	9,4%
Қазақстан тарихы, этностары мен салт-дәстүрлерін зерттеу	19,3%	20,0%	20,6%
Балабақшаларда әнұранды жаттату	2,3%	1,3%	1,3%
Қазақ тілін үйрену	11,3%	6,4%	5,8%
Жастарды әскерде борышын өтеуге міндеттеу	4,1%	5,3%	10,3%

Басқасы	1,4%	1,9%	2,7%
Білмеймін	5,6%	12,0%	8,1%

Орыс этникалық тобының өкілдері патриотизмді тәрбиелеу шараларының қатарына нақты этноспен байланыспаған жауаптарды таңдаған. Мәселен, спорт - жүйелі түрде спорт шараларын, байқаулар мен олимпиадаларды өткізу, тұрғылықты мекен-жайы бойынша балалар-жасөспірімдер клубтарының жұмысын дамыту секілді жауап нұсқаларына назар аударған.

Үш топтың барлығында патриотизмді тәрбиелеудің жалпы және негізгі факторы ретінде Қазақстан этностарының тарихын, салт-дәстүрін, әдет-ғұрпын зерттеу көрсетілген.

Бөлім бойынша қорытындылар мен ұсыныстар:

1. Субъективті бағалау бойынша жастардың 89,2%-ы өздерін Қазақстанның патриоттары санайды. Сауалнамаға жауап бергендердің 7,7%-ы өздерін патриот санамаса, ал 3,2%-ы жауап беруге қиналған. Жастық, жыныстық сипаттамаларға, тұрғылықты өңіріне, этникалық тегіне қарамастан, барлық топтарда патриотизм деңгейі жоғары.

2. Жастардың 84,9%-ы Қазақстанда өмір сүретіндігін мақтан тұтады. Жауап бергендердің 3%-ы өмір сүргендігін мақтан тұтпайды. Немқұрайлылық таытқандар үлесі 7,9%, оның 2,9%-ы Қазақстанда тұрақты өмір сүрмейді. Осы мақтаныш сезімі ауылдық, қалалық жастарға бірдей тән. Патриотизм мен мақтан тұту сезімдері қазақ жастарының арасында айқын байқалады.

3. Қазақстан жастарының санасында патриотизм ұғымы басты кезекте эмоционалды әсерлермен анықталады. Жастардың 25,7%-ы «Қазақстанның патриоты» ұғымын Отанға сүйіспеншілік сезімімен байланыстырады. Патриотизм ұғымы жастар санасында кішкене өзгеріске ұшыраған. Бұл ұғымды жастар заң үстемдігімен (патриот болу – азамат ретінде міндеттерді орындап, мемлекет заңдарына бағыну) және елдің жарқын болашағына деген сеніммен байланыстырады. Елдің ұлы жетістіктерімен мақтану – төртінші орынға төмендеді.

4. Әр түрлі этникалық топқа жататын жастар арасында «патриотизм» ұғымының мәні өзгеріске ие. «Отанын сүйю», «елдің ұлы жетістіктерімен мақтану» секілді эмоционалдық сипаттамалар қазақтара арасында жиі кездеседі. Патриотизмнің заң үстемдігімен байланысы орыстар мен басқа этностар арасында айқын байқалады.

5. Екінші жарты жылдықта жастарды патриот қылу үшін не істеу керек деген сұраққа жастар «Қазақстанның этностарының тарихын, салт-дәстүрлерін, әдет-ғұрпын зерттеу», «орта мектептерде алашқы әскери дайындықты өткізу», «тұрғылықты жері ойынша балалар-жасөспірімдер клубтарының жұмысын дамыту», «жазғы демалыс уақытында оқушыларға арналған әскери-патриоттық лагерлерді ұйымдастыру» қажет деп жауап берді.

Одан бөлек, жастардың жауаптарында мемлекеттік тіл мәселесіне назар аударылған. Сонымен, екінші жарты жылдықтың бестігіне «қазақстандық және қазақ авторларының шығармаларын мемлекеттік тілде оқу», «қазақ тілін үйрену» секілді факторлар енген. Қазақ тілі факторы қазақ жастары арасында жиі көтеріледі.

6. Этникалық қимада үш топтың барлығында патриотизмді тәрбиелеудегі жалпы және негізгі фактор болып Қазақстанның этностарының тарихын, салт-дәстүрлерін, әдет-ғұрпын зерттеу табылды.

7. Қазақ тілі факторы қазақ жастары арасында жиі көтеріледі тұжырымы терең талдауды қажет етеді. Бұл қазақ тілін оқыту курстары мен әдістемесіне жоғары қызығушылық танытумен анықталуы мүмкін, алайда әр түрлі этникалық топтардың күнделікті арақатынасында дисбаланс тудыруы да мүмкін. Әсіресе бұл ретте қазақ мектептерін бітіруші түлектердің сананың артуы мен еліміздің оңтүстік аймақтарындағы орыс тілі рөлінің төмендеуін де ескере кету қажет. Бұл сапалы қазақ тілді контентке қызығушылық танытумен де байланысты болуы мүмкін.

VI БӨЛІМ. ЖАСТАРДЫҢ ДІНГЕ ДЕГЕН ҚАРЫМ-ҚАТЫНАСЫ

Мәселе.

Жастар ортасындағы әлеуметтік-саяси жағдайдың даму көрсеткіштерінің бірі олардың діншілдік деңгейі, жастардың дінге араласу дәрежесі, діни ұстанымдардың күнделікті өміріне әсер етуі. Жастардың діншілдік деңгейін зерттеу жастардың санасында (соңғы жылдары динамиканы бағалауды қоса алғанда) елдегі жалпы діни ахуалды бағалауды және индивидуалды діни сенімнің негізгі компоненттерін талдауды, діни сенімге деген көзқарастар (сенетін, сенбейтін, атеист және т.б.), өзін белгілі бір діни конфессияға жатқызу ерекшеліктері, адамның діни сенімге келудегі қажеттіліктері және жастардың басқа діндерге эмоционалдық қатынасын камтиды

Нәтижелері.

6.1. Қазақстан жастарының индивидуалды діншілдік деңгейі

Индивидуалды діншілдік деңгейін зерделеу бізге осы саладағы қазіргі жағдайды ғана емес, жастар діни ағымының одан әрі өсу әлеуетін анықтауға мүмкіндік береді.

Зерттеу нәтижелері жас қазақстандықтардың діншілдік деңгейінің орта деңгейде екенін көрсетті, жас респонденттердің 71% өздерін дінге сенуші адамдар ретінде (бірінші жартыжылдықта - 69%) көрсетті. Дінге сенушілердің санына үш санат түсетініне назар аударған жөн: діни бірлестіктің өміріне қатысатын белсенді сенушілер (8,1%); діни нормаларды сирек сақтайтын және діни орындарға мереке күндерінде ғана баратындар (25,5%); үшінші санат - діни өмірге қатыспайтын сенушілер (37,4%). Бірінші жартыжылдықта бұл көрсеткіштер сәйкесінше 6,4%, 26,5% және 36,1% құрады, бұл жалпы алғанда жастардың арасында тұрақты діни құрылымды көрсетеді.

Біз өз діндерінің барлық талаптарын орындайтын белсенді сенушілердің саны 10% аспайтынын көреміз. Бұл сенушілердің қалған екі санаты қоғамның әлеуметтік және саяси өміріне ешқандай әсер етпейді дегенді білдірмейді. Алайда олардың қоғамға ықпалы бірінші топтағы сенушілерден әлдеқайда аз екенін мойындау керек.

Бұл деректер өздерінің өмірінен және отбасылық өмірінен асып кетпейтін, Қазақстан жастарының дінге деген қарым-қатынасының үстем формасы сенім екенін көрсетеді.

Діншіл адамдардың екінші және үшінші санаттары, ең көп болып табылады, мейлінше олар өздерінің зайырлы өмірі қаншалықты мүмкіндік беретіне байланысты діншіл болып келеді - діни мерекелер, негізгі отбасылық оқиғалар, діни салт-жораларды орындау ең қарқынды болған кездегі оқиғалар жатады.

Респонденттердің 9,1% дінге немқұрайлы қарайтынын, ал қалған 3% жауап беруге қиналатынын көрсетті. Бірінші тоқсанның қорытындысы бойынша олардың үлесі сәйкесінше 8% және 2,9% болды.

Атеистер тобы ең аз - олардың үлесі бірінші жартыжылдықтағы 1,6%-дан екінші жартыжылдықта 3,6% арасында өзгеріп отыр. 13,3% өздерін дінге сенбейтіндер деп атады, бірақ кейде олар мешітке, шіркеуге, синагогаға барады және діни нормаларды сақтайды (6.1-сурет).

6.1-сурет

Сұрақ бойынша жауаптар: «Айтыңызшы, Сіз өзіңзді дінге сенетін адам деп санайсыз ба?» (%)

Белсенді сенушілердің санатын, яғни дінге сенетін (өздерінің сөздері бойынша) діни ұстанымдарды сақтауға және діни қауымдардың өміріне араласатын жас адамдарды талдауға тоқтайтын болсақ, онда мұндай жастардың басым бөлігі 24-28 жастағы ер адамдар (9,2%), ерлер (8,7%), басқа этникалық топтардың өкілдері (13,5%) және ауыл тұрғындары (8,6%) екенін байқауға болады. Материалдық жағдайы бойынша ең жоғары көрсеткіштер екі шеткі топта - материалдық мәселелері жоқ адамдарға және керісінше, материалдық мәселелерді бастан кешіретіндерде. Аталған топтарда индикаторлар республикалық мағынадан мәннен жоғары.

Әрбір төртінші респондент өзін дінге сенушілердің санатына жатқызады, бірақ діни нормаларды өте сирек сақтайды. Бұл топта негізінен респонденттер 19 жастан асқан (27%), ерлер, қазақтар, қала тұрғындары (28,1%).

Жалпы дінге сенушілердің негізі - өздерін сенетіндер деп санайтын, бірақ діни нормаларды сақтамайтын респонденттер - 37,4% өздерін осы топқа жатқызады. Олардың арасында әйелдер (38,4%), ауыл тұрғындары (38,7%), басқа ұлт өкілдері (41,3%) бар.

Өздерін сенбейтіндер мен дінге немқұрайлы деп санайтын жастардың көпшілігі ауылдық жерлерде тұрады (27,8%). Қалалық жерлерде олардың үлесі 24,5% құрайды. Олар 14-18 жас аралығындағы жастар (28,1%), 19-23 жас аралығындағы жастар (27,3%) арасында кеңінен таралған.

Гендерлік ерекшеліктері бойынша айырмашылықтар жоқ - ерлер арасында 25,7% дінге сенбейді немесе дінге немқұрайлы, ал әйелдер арасында 26,1%. Респонденттердің материалдық жағдайына қатысты жауаптарында өте қызықты жағдай байқалады: материалдық жағдайы неғұрлым төмен болса, дінге сенбейтіндердің үлесі не дінге немқұрайлы қарайтын адамдар үлесі соғұрлым жоғары:

- толық жетістік, қаражатқа шектелмеген – 22,4%;
- ақша тек жылжымайтын мүліктен басқасының барлығына жетеді – 23,2%;
- ақша жетеді, бірақ жаңа автокөлік алу қиындық тудырады – 25,5%;
- ақша қажетті нәрселердің барлығына жетеді, алайда ірі тұрмыстық техника алу қиындық тудырады – 26,8%;
- ақша тамаққа жетеді, бірақ киім-кешек алу қиындық тудырады – 30,3%;
- ақша тамаққа әрқашан жете бермейді – 33,3%.

Бұл деректерге қарамастан, барлық топтарда жас және жыныстық сипаттамалардан, этникалық шығу тегіне немесе тұрғылықты жеріне қарамастан, басым топтар қалыпты сенушілер болып табылады - діни нормаларды өте сирек сақтайтын және мешітке, шіркеуге, синагогаға белгілі оқиғалар үшін баратын, сондай-ақ, діни жоралғыларды орындамайтын сенушілер жатады.

Этникалық топтар бойынша деректерге назар аударайық. Жоғарыда айтқан белсенді сенушілердің үлесі екі этникалық санат бойынша біршама ерекшеленеді - қазақтар арасында, орыстар арасында 7,3%, орыстар арасында - 7,7% (басқалар арасында - 13,5%).

Өзін сенушілер қатарына жатқызатындардың жалпы саны (барлық үш санатты қоса) мен сенбейтіндерді (немқұрайлыларды қоса алғанда) салыстыру жағдайында елеулі айырмашылықтар байқалады. Қазақтар арасында өздерін дінге сенуші деп атағандардың жалпы саны 70%, орыстар арасында шамамен бірдей (68,8%). Басқа этникалық топтардың жастар арасында бірінші (74,2%) және екінші (78,9%) жартыжылдықтағы ең жоғарғы көрсеткіш. Ең төменгі мәнді орыстар көрсетті. Орыс жастарының индивидуалды діншілдігінің төменгі деңгейі екі факторға байланысты деп болжауға болады. Бір жағынан, орыс жастарының құндылықтары модернизацияланып келеді, өйткені орыстардың урбанизация деңгейі басқа этникалық топтардан жоғары. Екіншіден, қазақтармен салыстырғанда қоғамның барлық деңгейіндегі дін көпшіліктің діні ретінде жарияланып, басқаларына қарағанда белсенді

насихатталады, орыс православ христиан діні қоғамдық кеңістікте Ислам сияқты көрсетілмейді (6.1-кесте).

6.1-кесте

Сұрақ бойынша жауаптар: «Айтыңызшы, Сіз өзіңізді дінге сенуші адам деп санайсыз ба?» (этностар бойынша (%))

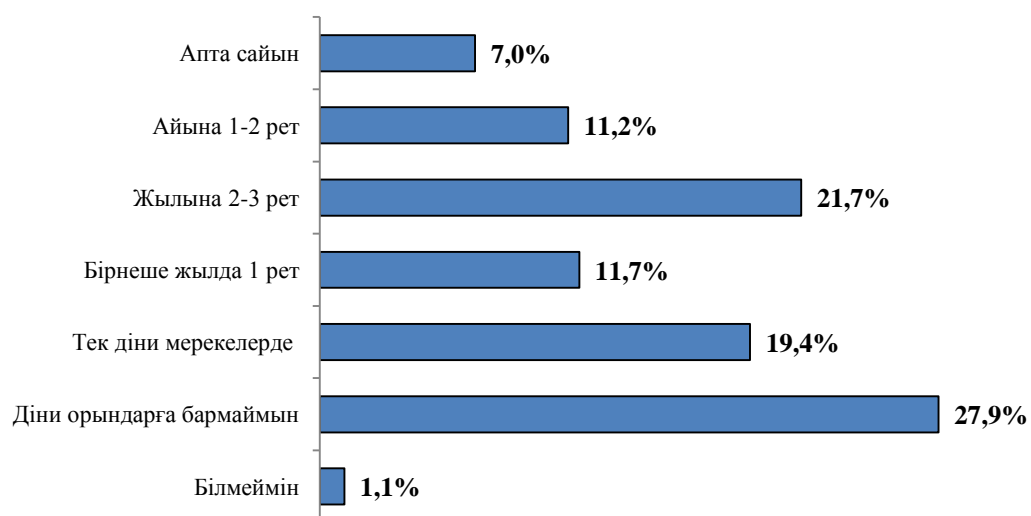
	Қазақтар	Орыстар	Басқалары
Мен дінге сенемін, діни қауымдардың өміріне қатысамын, барлық діни нормаларды сақтаймын	7,3%	7,7%	13,5%
Мен дінге сенемін, бірақ кейде, мереке күндері мешітке, шіркеуге, синагогаға барамын, діни нормаларды өте сирек сақтаймын	26,0%	24,3%	24,2%
Мен дінге сенемін, бірақ ешқандай діни жоралғыларды орындамаймын	37,0%	36,8%	41,3%
Мен дінге сенбеймін, бірақ кейде, мешітке, шіркеуге, синагогаға барамын, діни нормаларды сақтаймын	16,1%	6,7%	6,7%
Мен Құдайдың бар екеніне сенбеймін, мен атеистпін	3,4%	4,3%	3,1%
Мен дінге немқұрайлы қараймын	7,6%	15,5%	8,1%
Жауап беруге киналамын	2,4%	4,8%	3,1%

6.2. Жастар арасында дінге деген қызығушылық

Респонденттердің басым көпшілігі арасында қалыпты діншілдік жастардың сирек немесе тіпті діни ғимараттарға бармайтыны және діни әдебиетке жүгінбейтінінен байқалады.

6.2-сурет

Сұрақ бойынша жауаптар: «Сіз діни мекемелерге қаншалықты жиі барасыз (мешіт, шіркеу, синагога)?» (%)

Респонденттердің 27,9% діни орындарға бармайды, бұл көбінесе 14-18 жас аралығындағы респонденттер (34,8%), олардың отбасыларының қаржылық жағдайы «ақша қажетті заттардың бәріне жеткілікті, ал үлкен тұрмыстық техниканы сатып алу қиын» деп сипаттайды (31,3%), «Ақша азық-түлікке жеткілікті, бірақ киім-кешек сатып алу қиындық тудырады» (33,5%) деген жауаптар.

Әр апта сайын немесе айына 1-2 рет, респонденттердің 18,2% барады. Бұл жиілік жас топтары бойынша 16,5%-дан 19,4% дейін белгіленді. Ең жоғарғы көрсеткіш 19-23 жас аралығында.

Ересектер тобында - 24-28 жас аралығындағы жастарда – «жылына 2-3 рет» деген жауап кездеседі (24,7%).

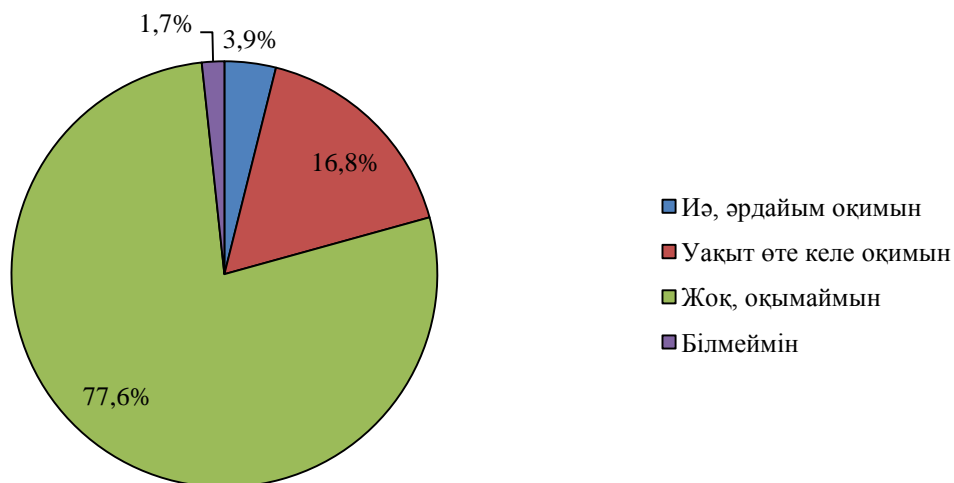
Этникалық топтар контексіндегі деректер жоғарыда айтылған қазақтардың дінге деген қызығушылығы, оның ішінде ислам діні көпшілікке белсенді насихатталатын, орыс православиелік христиандарға немесе басқа діндерге қарағанда әлдеқайда белсенді болып келетін тезисін растайды.

Осылайша, қазақтар арасында тек 22,1% діни орындарға бармайды, орыстар арасында - 41,6%, басқа этникалық топтарда - 41,3%. Қазақтар арасында тиісінше әр түрлі қарқындылықпен бар діни ғимараттарға баратындардың үлесі жоғары.

80% жуығы діни әдебиеттерді оқымайды. Белгілі бір қызығушылық 20,7% бар, оның ішінде 3,9% үнемі оқиды, 16,8% мезгілмен оқиды.

6.3-сурет

Сұрақ бойынша жауаптар: «Сіз діни әдебиеттерді оқисыз ба? Қаншалықты жиі?» (%)

Жастар үшін діни әдебиеттер әр түрлі көздерден қолжетімді. Негізгі ресурстар - интернет және үй кітапханасы. Респонденттердің 37,1% үйлерінде діни әдебиеттер бар екендігін, 38,6% интернеттен оқитынын көрсетті. 30,2% діни әдебиеттерді діни орындардан алады немесе сатып алады.

6.4-сурет

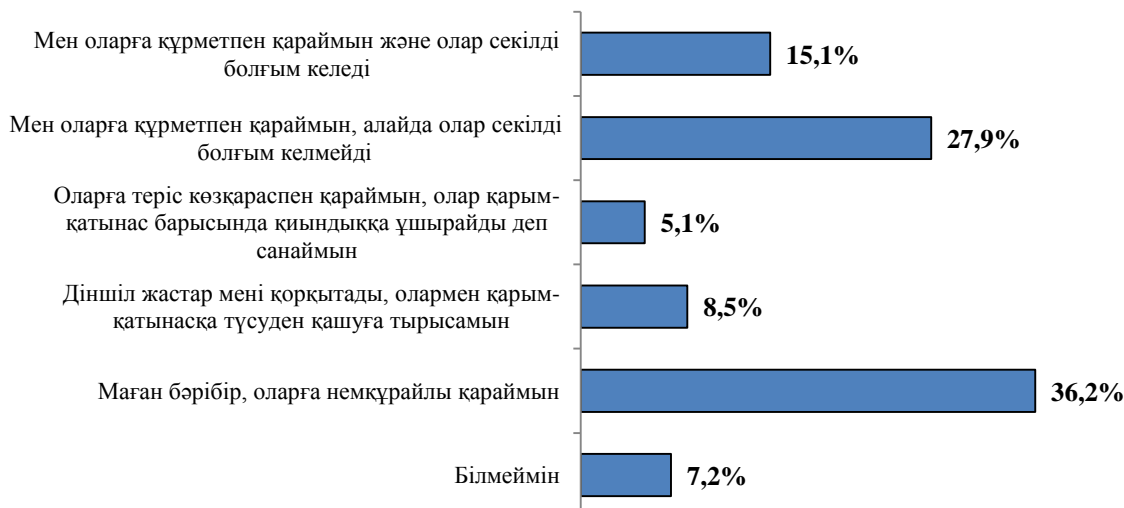
Сұрақ бойынша жауаптар: «Егер, Сіз діни әдебиеттерді оқысаңыз, әдетте оларды қайдан аласыз, сатып аласыз?» (%)

Жастардың терең діндар адамдарға деген көзқарасы қандай? Жалпы алғанда, 43% құрметпен қарайды, оның 15,1% сондай болғылары келеді. 13,3% теріс пікірде, олардың 8,5% олармен қарым-қатынастан аулақ жүруге тырысатынын атап өтті. Үштен көп бөлігі (36,2%) терең діндар адамдарға немқұрайлы қарайды.

6.5-сурет

Сұрақ бойынша жауаптар: «Сізге терең діндар адамдар қандай сезім тудырады?» (%)

Бөлім бойынша қорытындылар мен ұсыныстар:

1. Зерттеу барысында алынған деректерге сәйкес, жас қазақстандықтардың діншілдік деңгейі орташа және қалыпты деп сипатталады. Жастар өкілдерінің 71% өздерін дінге сенушілер деп атады, ал бірінші жартыжылдықта бұл көрсеткіш 69% құрады. Дінге сенушілер үш топқа бөлінеді: діни қауымдардың өміріне қатысатын **белсенді сенушілер** (8,1%); **діни нормаларды сирек сақтайтын** және діни орындарға мереке күндерінде ғана баратындар (25,5%); **діни өмірге қатыспайтын сенушілер** (37,4%). 16,9% өздерін дінге сенбейтіндер деп санайды. Респонденттердің тағы 9,1% дінге немқұрайлы қарайды, 3% жауап беруге киналады. Жастардың діни құрылымы тұрақтылықты көрсетеді.

2. Белсенді сенушілер көбіне жиі былай сипатталады: ерлер, 24-28 жастағы, ауыл тұрғындары, басқа этникалық топтардың өкілдері. Дінге сенушілер санатында, бірақ өте сирек діни нормаларды сақтайтындар, жиі 19 жастан асқан респонденттер, ерлер, қазақтар, қалалықтар. «Пассивті» сенушілер - жас және жыныстық сипаттамаларына, этникалық тегі мен тұрғылықты жеріне қарамастан, саны жағынан ең үлкен топ.

3. Сенбейтін адамдар төмен табыстары бар 14-23 жас аралығындағы жастар арасында кең таралған, гендерлік айырмашылықтары байқалмайды.

4. Респонденттердің басым көпшілігі арасында қалыпты діншілдік жастардың сирек немесе тіпті діни ғимараттарға бармайтындар және діни әдебиетке жүгінбейтінінен байқалады. Апта сайын немесе айына 1-2 рет респонденттердің 18,2% діни ғимараттарға (мешіт, шіркеу, синагога) барады.

5. 80% жуығы діни әдебиеттерді оқымайды. Белгілі бір қызығушылық танытатын 20,7%, оның ішінде 3,9% үнемі оқып, 16,8% мезгіл-мезгілмен оқиды.

6. Жастар үшін діни әдебиеттер қолжетімді: 37,1% үй кітапханасын пайдаланады, 38,6% интернетте оқиды. Діни әдебиеттердің 30,2% діни орындарда да бар. Діни әдебиетті оқу оқу орындарына, кітапханаға және кітап дүкендеріне аз деңгейде байланысты.

7. Жастарға терең діндар адамдарға қатысты оң эмоциялар басым - құрмет (43%) және ішінара оларға ұқсас болу (15,1%). 13,3% теріс көзқараста, соның ішінде 8,5% қарым-қатынастан қашады. Үштен көбі (36,2%) терең діндар адамдарға немқұрайлы қарайды.

VII БӨЛІМ. ЖАСТАР ОРТАСЫНДАҒЫ НАРАЗЫЛЫҚ КӨҢІЛ-КҮЙІН БАҒАЛАУ

Мәселе.

Жастардың өз өмірлерімен қанағаттану деңгейінің салыстырмалы түрде жоғары деңгейіне қарамастан, заманауи жастар бір-бірімен үйлесетін мәселелердің жиынтығына тап болып жатады, олар жастардың көңіл-күйін түсіретін фрустрацияның пайда болуына, қоршаған әлемдегі ренжіске, мемлекетке қатысты шағымдарға әкеледі.

Елдегі жастардың бір бөлігінің елеулі мәселелері негізінен әлеуметтік-экономикалық салаға байланысты - табыс деңгейі төмен, жұмыссыздық, еңбек нарығында бәсекеге қабілетсіздік, тұрғын үй мәселелері және т.б. Жастардың осы мәселелері ойдағыдай шешу жолдарын көрмеген кезде, жастар арасында наразылық көңіл-күйлерінің дамуы үшін негіз бар. Жастар ортасындағы басқарылмайтын наразылық қозғалысы қоғамдық тәртіпті бұзады және қоғамның тұрақты дамуының бұзушы факторы бола алады.

Бұл зерттеудегі жастардың наразылық әлеуетінің деңгейі жастардың тұрғылықты жердегі наразылық митингілерінің ықтималдылығын анықтау және жастардың пікірінше, жастар арасында наразылықтың белсенділігінің деңгейін көтере алатын мәселелерді талдау арқылы анықталды.

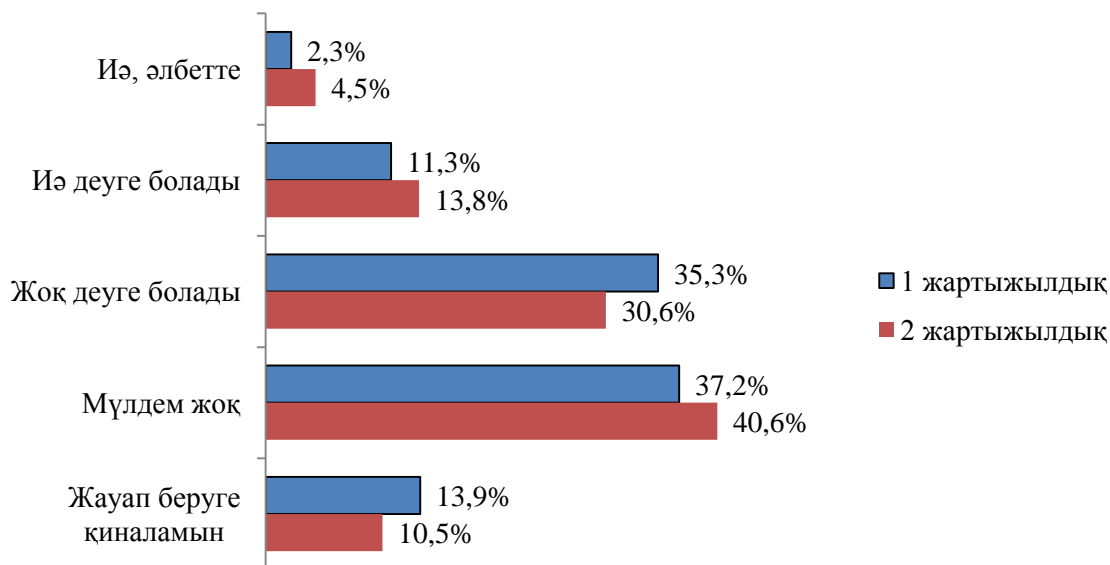
Нәтижелер.

7.1 Жастардың тұрғылықты жердегі наразылық акцияларының болу ықтималдығын бағалау

Зерттеу нәтижесі көрсеткендей, жастардың 70% қаладағы/ауылдағы наразылық акциясы әрекеттерінің пайда болу қаупі жоқ (бірінші жартыжылдықта 72,5%, екінші жартыжылдықта - 71,2%). Олардың 40,6% бұл жағдайдың мүмкін еместігіне біржолата сенімді, ал 30,6% «жоқ деуге болады» деген жауапты таңдаған, яғни Қазақстандағы наразылық көңіл-күйдің даму ықтималдығы толығымен жоққа шығарылмаған, бірақ олар оны минималды деп санайды.

Әрбір бесінші жас азаматтың (18,3% елдегі жастардың) бүгінгі күні Қазақстанда жастардың наразылық акцияларының ықтималдығы бар деп санайды, ал олардың кейбіреулері (4,5%) бұл мүмкін екеніне толықтай сенімді (7.1-сурет). Жылдың бірінші жартыжылдығымен салыстырғанда осы көрсеткіш 4,7 пайыздық тармаққа өсті, бұл негізінен бірінші жартыжылдықта жауап беруге қиындық тудырғандардың үлесінің азаюына байланысты болды.

Сұрақ бойынша жауаптар: «Сіз қалай ойлайсыз, қазір Сіздің қалада/ауылда наразылық акцияларының болу ықтималдығы бар ма?» (%)

Наразылық акциясының пайда болу ықтималдығы 19-23 жастағы (19,5%) және 24-28 жас аралығындағы (18,6%), қазақ (19,9%) және басқа да (19,7%) ұлт өкілдері жиі атап өтті. Салыстыру мақсатында орыстар арасында бұл көрсеткіш 11,5% құрады.

Қалалық және ауылдық жастардың жауаптарында айтарлықтай айырмашылық жоқ екенін айта кету керек.

2016 жылғы (2016 жылдың 4 тоқсанында) зерттеу нәтижесі бойынша жастар ортасындағы наразылықтың пайда болу қаупі туралы жастардың пікірін салыстырсақ, жағдайдың өзгермегенін байқаймыз, алайда жас азаматтардың 70% осындай қауіп жоқ екеніне сенімді.

7.2 Жастар ортасындағы наразылық белсенділігі деңгейін жозарылатуға қабілетті мәселелер

Жастар ортасында наразылық көңіл-күйінің феноменін зерттей отырып маңызды мәселе - олардың пайда болуының негізі, жастар арасында наразылық белсенділігінің өсуіне қандай мәселелер туындау мүмкіндігі маңызды мәселе болып табылады. Социологиялық сауалнама барысында респонденттер ұсынылған мәселелердің тізімін таңдап алу ұсынылды, олардың болуы жастардың арасында наразылық акцияларын ұйымдастыруға себеп болады. Сауалнамаға қатысқан жастардың жартысына жуығы (47%, бірінші жартыжылдықта - 54,8%) оларды ештеңе ашық наразылық жасауға мәжбүр алмайтынын атап өтті. 2016 жылғы 4 тоқсанында жүргізілген зерттеу деректері бойынша бұл көрсеткіш 49,6% құрады (7.1-кесте). Яғни, халықтың үлесі жеткілікті түрде тұрақты болып, мәселелерді шешу үшін ашық

наразылықтарды қабылдамайды. Сонымен қатар, респонденттердің 13,5% жауап беруге қиналды.

Шамамен 40% жастардың қоғамға наразылық білдіруге шығуға мәжбүр қылатын кейбір мәселелерді атап өтті.

Алғашқы жеті көрсеткіш негізгі себептердің бірі ретінде азық-түлік және негізгі қажет тауарлар бағасының көтерілуіне, жұмыстың қысқаруына немесе жұмыстан шығарылуына, жалақының дер кезінде берілмеуіне, негізсіз айыппұлдарға және қарыздар немесе ипотекалық немесе несиелер бойынша төлемдердің өсуіне байланысты өмір сүру сапасының күрт төмендеуі болуы мүмкін екенін көрсетеді - яғни материалдық мәселелерге қатысты факторлар. Сонымен қатар, сондай-ақ медициналық мекемелердің қызметкерлерінің немқұрайлығы және кәсіпқойлығының аздығы және экологиялық жағдайдың нашарлауы бар.

7.1-кесте

Сұрақ бойынша жауаптар: «Қандай мәселе Сізді қоғамдық наразылық акцияға шығуға мәжбүр етеді?» (%)

	1 жартыжылдық	2 жартыжылдық
Ешнәрсе мені ашық наразылыққа шығуға мәжбүрлей алмайды	54,8	47,0
Медициналық мекемелердегі қызметкерлердің емқұрайлылығы және кәсіпқойлығының аздығы	9,9	9,6
Азық-түлікке, жанар-жағармайдың материалдарына, дәрі-дәрмекке бағаның өсуі	9,8	13,7
Жұмыстан қысқартылу/босатылу	8,7	10,6
Әділетсіз сот шешімдері	8,5	7,2
Мерзімі кешіктірілген жалақы/шәкіртақы/ төлемдер	7,9	9,7
Тұрғын-үй мәселесі/ Жеке тұрғын-үй алуға мүмкіндіктің жоқтығы	7,6	5,1
Экологиялық жағдайдың нашарлауы	7,4	8,3
Биліктің әрекеттеріне қанағаттанбау	6,7	-
Негізсіз айыппұлдар	6,2	8,1
Несие немесе ипотека бойынша төлемдердің өсуі	5,9	8,2
Коммуналдық қызметтер тарифтердің негізсіз өсуі	6,1	7,7
Мектеп/колледж/ЖОО мәселелер	5,5	5,3
Этникалық негіздегі құқықтардың бұзылуы	5,3	-
Қабылданған реформалармен келіспеу	4,1	5,8
Қоғамдық көліктердің толып кетуі		2,1
Жауап беруге қиналамын	11,7	13,5

Аталған мәселелерді ранжирлеу тәртібі 2016 жылдың 4 тоқсанымен салыстырғанда біршама өзгерді, бірақ олардың басымдылығы жылдан-жылға сақталады. Елдің жастары үшін медицина мекемелерінің қызметкерлерінің

немқұрайлығы мен кәсіпқойлығы сияқты мәселенің маңыздылығы өсті, бұл жанама түрде осы мәселенің қоғамда өсуін көрсете алады.

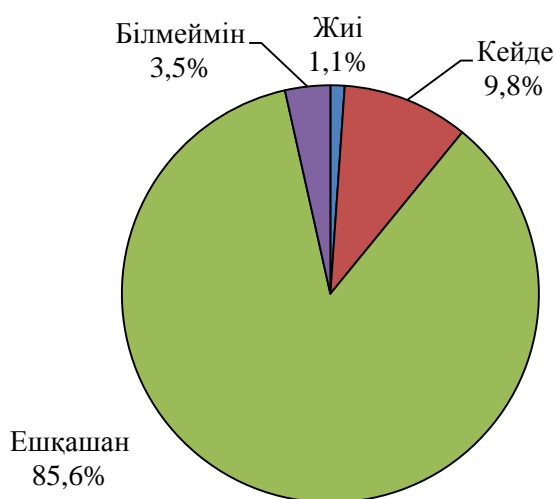
Кез келген жағдайларда наразылық акциясына қатыспайтын жастар санаты туралы мәліметтерді қарастырсақ, олардың ішіндегі ең аз саны қазақтардың арасында (респонденттердің 44,5%), орыс жастар арасында - 52%, ал басқа этнос жастарының арасында 55 %. Сәйкесінше, аталғандар барлық этникалық топтардың жастарына қатысты болып келеді, алайда әртүрлі этникалық топтардағы наразылыққа дайындық әртүрлі деңгейде екенін көріп отырмыз. Наразылық акцияларына қатыспайтын жастар арасында гендерлік, жас ерекшеліктері мен басқа да әлеуметтік-демографиялық сипаттамалар бойынша елеулі айырмашылықтар жоқ.

Жастар зорлық-зомбылықпен қаншалықты жиі кездеседі? Көпшілігі өздеріне немесе басқа адамға қарсы зорлық-зомбылық фактісін жоққа шығарады - сауалнамадағы «Соңғы үш айда Сізге немесе Сіздің құрдастарыңызға қатысты қандай да бір физикалық және басқа да зорлық-зомбылық нысаны немесе куәгері болдыңыз ба?» деген сұрағына 85,6% «Ешқашан» деп жауап берді. 3,5% жауап беру қиынға соқты.

Респонденттердің 10,9% зорлық-зомбылықтың жиі немесе сирек көріністері туралы айтады. Жасы және жынысы бойынша топтарда көрсеткіштер нашар сараланған. Орыстар зорлық-зомбылық туралы жиі айтады (13,1%, қазақтар және басқалары арасында - 10,4%), ауыл тұрғындары (12,4%, қалалықтар арасында - 9,8%).

7.2-сурет

Сұрақ бойынша жауаптар: «Соңғы үш айда сізге немесе сіздің құрдастарыңызға қатысты қандай да бір физикалық және басқа да зорлық-зомбылық нысаны немесе куәгері болдыңыз ба?» (%)

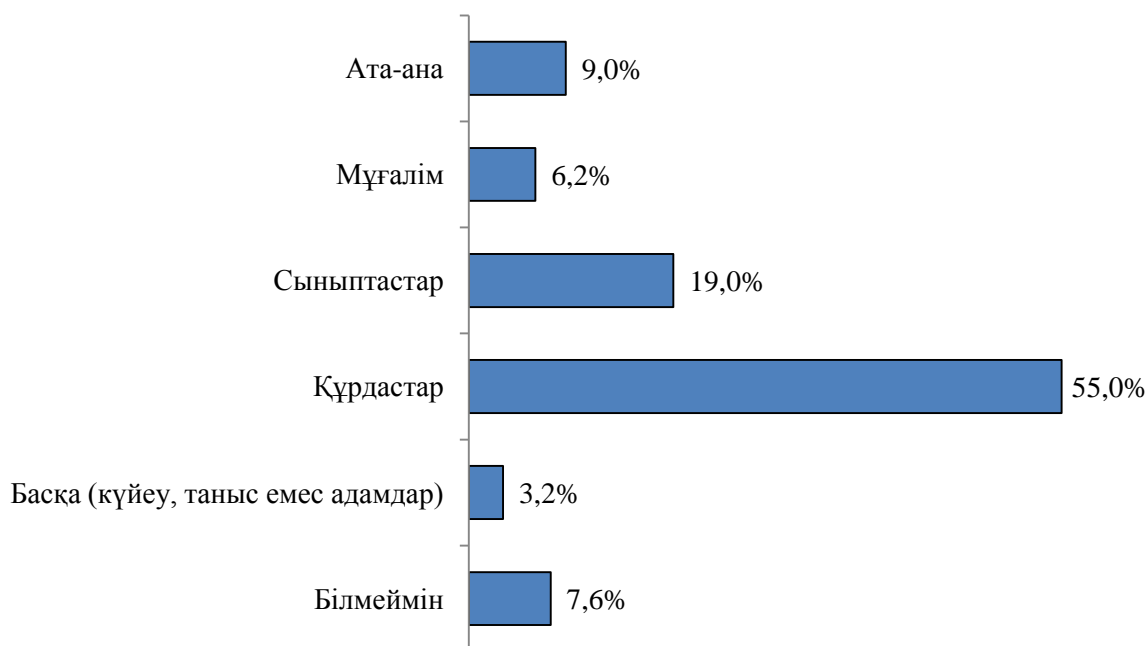
Респонденттердің жауаптары зорлық-зомбылықты негізінен құрдастары тарапынан жасалады деп көрсетеді. «Сізге немесе Сіздің құрдастарыңызға қатысты физикалық немесе басқа да зорлық-зомбылық жасалды ма?» деген

сұраққа 55% жауап берді. Басқа үлкен топ - сыныптастар, көбінесе 14-18 жас аралығындағы респонденттер осылайша жауап берді.

Ата-аналар, негізінен қала тұрғындары 9% көрсетті. Қалалық жерлерде ата-аналар деп 15,1%, ауылдық жерлерде - 2,9% көрсетті. Ауыл тұрғындары негізінен мұғалімдерді (11,4%, қалада 0,9%), сыныптастарды (21%, қалада 17%), құрдастарды (57,1%, қалада 52,8%) атап өтті.

7.3-сурет

Сұрақ бойынша жауап: «Сізге немесе сіздің құрдастарыңызға қатысты физикалық немесе басқа да зорлық-зомбылықты кім жасаған?» (%)

Бөлім бойынша қорытындылар мен ұсыныстар:

1. Жас қазақстандықтардың басым көпшілігі өздері тұратын қалада / ауылда (бірінші жартыжылдықта 72,5%, екінші жартыжылдықта - 71,2%) наразылық шаралары болмайтындығына сенімді. Әрбір бесінші жасөспірім (елдегі жастардың 18,3%) бүгінгі таңда Қазақстанда жастар арасында наразылық акцияларының пайда болу мүмкіндігі бар деп есептейді.

2. Ағымдағы деректерді 2016 жылдың 4 тоқсанындағы зерттеу нәтижелерін салыстыру наразылық ықтималдығы туралы жастардың көзқарастарының тұрақтылығын көрсетеді. Соңғы үш жылда жастардың наразылық акциясының ықтималдылығы туралы пікірлері өзгерген жоқ, алайда жас азаматтардың 70% мұндай қауіп жоқ екеніне сенімді.

3. Сауалнамаға қатысқан жастардың жартысына жуығы (47%, бірінші жартыжылдықта - 54,8%) ештеңе ашық наразылық білдіруге мәжбүрлей алмайтынын атап өтті. 2016 жылғы 4 тоқсанда жүргізілген зерттеулерге сәйкес, бұл көрсеткіш 49,6% құрады. Яғни мәселелерді шешу үшін ашық наразылықтарды қабылдамайтын халықтың үлесі де қалыпты болып қалуда.

4. Шамамен 40% жастардың қоғамдық наразылық танытуына мәжбүрлейтін кейбір мәселелерді атап өтті. Олардың арасында әлеуметтік-экономикалық сипаттағы мәселелер маңызды рөл атқарады: азық-түлік және негізгі қажетті тауарларға бағаның өсуі, жұмыста қысқарту немесе жұмыстан босату, жалақыны дер кезінде бермеу. Бұл мәселелердің қатарында медициналық қызметкерлердің немқұрайлылығы мен кәсібилігінің жоқтығы және экологиялық жағдайдың нашарлауы сияқты мәселелердің болуы жастардың қажеттіліктерінің қоғамдық мәселелерге деген ауытқуын көрсетуі мүмкін.

5. Абсолютті көпшілік өзіне немесе басқа адамға қарсы зорлық-зомбылық фактісін жоққа шығарады. 85,6% соңғы үш айда өздеріне немесе олардың құрдастарына қарсы физикалық немесе басқа да зорлық-зомбылықтың нысаны немесе куәгері болмаған. Әрбір тоғызыншы адам зорлық-зомбылықтың жиі немесе сирек көріністерін атап көрсетті. Деректер бойынша, зорлық-зомбылықты негізінен құрдастар мен сыныптастар жасайды.

6. Жастардың наразылық сезімін төмен деп бағалау туралы ұсынылған деректер жастардың субъективті қабылдауының мазмұнын ғана көрсетіп, наразылық акциясының қауіп-қатер деңгейін толығымен көрсете алмайды. Осыған байланысты наразылық акциясының пайда болу динамикасын талдау, олардың қатысушыларының себептерін және әлеуметтік құрамын анықтау негізінде жастар арасында наразылық акциясының деңгейін егжей-тегжейлі зерделеу ұсынылады.

ҚОРЫТЫНДЫ

Жастар контексіндегі әлеуметтік-саяси жағдайдың мониторингі жастардың арасында оптимизм мен олардың өмірінің түрлі аспектілерімен қанағаттанудың жоғары деңгейі басым екенін көрсетеді. Жас қазақстандықтардың көбісі басқалармен қарым-қатынасына, өз денсаулығына, білім сапасына және қауіпсіздіктің сапасына қанағаттанған. Жастар белсенділігінің ең проблемалық салалары экологиялық жағдайдың нашарлығы, медициналық қызметтің сапасы, қажетті тауарларға жоғары баға, жұмыспен қамту және тұрғын үй жағдайындағы қиындықтар болып табылады.

Қазақстандық жастар ең алдымен азық-түлік, тұтыну тауарларына, төмен табыстарға, жоғары білімнің жоғары бағасына, жұмыс табудағы қиындықтарға, жұмыссыздыққа және жеке тұрғын үйдің жетіспеушілігіне алаңдайды.

Жастардың Қазақстандағы мемлекеттік жастар саясатын іске асыратын жұмысы туралы, мемлекеттік органдардың жұмысы туралы білім деңгейін барлық үш құрылым арқылы сипаттауға болады - ЖРО, Әлеуметтік даму министрлігінің Жастар және отбасы істері жөніндегі комитеті және Аймақтардағы жастар ісі департаментінің жұмысы. Жастар ресурстық орталықтарының жұмысы ел жастары үшін ең таныс, ал соңғы үш жылда ЖРО қызметі туралы ештеңе білмейтін (естімеген) жас қазақстандықтардың саны сол деңгейде қалып отыр. Дегенмен, осы құрылымдардың жұмысын білетіндердің басым көпшілігі олардың жұмысын тиімді деп санайды.

Әлсіз ақпараттандырылуға қарамастан, көптеген жастар жастар саясаты саласындағы жағдайға қанағаттанады. Қазақстанда мемлекеттік жастар саясаты қалай іске асырылғанына 49,7% қанағаттанған. Респонденттердің 23,1% қанағаттанбаған. 20% мемлекеттік жастар саясаты туралы білмейтінін мойындады. Мемлекеттік жастар саясатының жұмысына ең төмен қанағаттанатын егде жастағы жастар болып табылады. Бұл үрдіс тұрақты. Біздің ойымызша, бұл топ әлеуметтік мәселелерге көбірек ұшырап, олардың мемлекеттік органдардың деңгейінде жүйелі шешімін табатынына сенімді. Мұндай мәселелердің арасында жұмыспен қамту, тұрғын үй және білім беру мәселелері аса өзекті.

Респонденттердің 63,5% жауаптары бойынша мемлекеттік органдар жастардың нақты мәселелерін біледі. Олардың 25% мемлекет жастардың мәселелерін шешу үшін барлығын жасайтынына сенімді. Мемлекеттік органдардың 38,5% жастардың нақты мәселелерін біледі деп ойлайды, бірақ олар ештеңе шешпейді. Әрбір бесінші респондент мемлекет (19,4%) шешуі қажет жастар арасындағы мәселелерін нашар біледі, тағы 7,2% мемлекеттің жастар мәселелері туралы ешқандай ақпараты жоқ екеніне сенімді.

Жастар арасында жұмыспен қамту мәселелерінде патернализм басым болып отыр. Респонденттердің 44,6% мемлекеттің жастардың бірінші жұмысына кепілдік беруі керек деп санайды. Респонденттердің 30,8% мемлекет түлектердің өтініші бойынша жұмыс іздеуде қолдау көрсетуге тиіс

деп санайды. 15,4% мемлекеттің тек мемлекеттік құрылымдардағы жұмыс орындарына ғана кепілдік беруі керек деп санайды.

Мұндай патернализм аясында, респонденттердің пікірінше, жастарды жұмысқа орналастыруға кедергі келтіретін факторлар бірдей емес. Алынған мәліметтер бойынша төмен жалақы, тұрғылықты жері бойынша жұмыс орындарының болмауы және жұмыс тәжірибесі болмауы жұмысқа тұруға кедергі келтіреді. Жалақы факторы бірінші болып келеді. Яғни, жастардың жұмыссыздығы әрдайым бос орындардың жоқтығын білдірмейді, бұл еңбек нарығындағы шиеленіс әрдайым кездеспейді. Жұмыс орындарының жетіспеушілігі жағдайында, көбінесе, жалақылар бойынша ұсыныстар мен жастардың күтуі арасындағы келіспеушілік мәселесі жиі кездеседі. Бұл жағдай, біздің пікірімізше, қосымша эксперттік бағалауды және тиісті саяси шешімдерді талап етеді. Дамыған нарық жағдайында, шоу-бизнес, еңбек көші-қоны саласындағы қызметтер жастар түрлі мамандықтарды салыстыруға және алған мамандығына қарамастан жоғары ақы төленетін жұмысты таңдауға мүмкіндіктері бар (мысалы, қызмет көрсету саласындағы жұмыс, дипломы бар маман маникюрмен айналысады және т.б.).

Осы тұжырымның контекстінде, жастар *өздеріне тиісті* жұмысты таба алмаса, бірнеше ай бойы жұмыс күтуге дайын екендігін атап өту керек. 29,3% үш айдың ішінде жұмыс таба алады деп ойлайды; 27,3% - алты ай ішінде. Тек 17,4% қажет болған жағдайда қысқа уақыт ішінде тиісті жұмыс таба алады.

Бұдан бөлек, жастардың арасындағы дипломды жұмыссыздар мәселесінің өзектілігін атап өту керек. Сауалнамаға қатысқан жастардың 46,3% өздері тұратын аймақта жұмыс табу мәселелері бар деп санайды. 31,4% жастар *өз мамандығы* бойынша жұмыс табу қиын деп есептейді. Әлеуметтік көңіл-күй мониторингінің нәтижелері еңбек нарығының мақсатты зерттеулерін және осы саладағы мемлекеттік саясатты қайта қарау бойынша жастардың қарым-қатынастарын, ең алдымен, ғалымдардың елден кетуін болдырмау және жоғары оқу орындары мен ТЖКБ дайындаған білікті кадрларды тиімді пайдалану қажеттілігін көрсетеді.

Өз мамандығы бойынша жастардың жұмысқа орналасу мәселесі өте өзекті екенін ескере отырып, ол жоғары оқу орны мен мамандығы бойынша «кездейсоқтық» таңдаудың мәселесін «көрсетеді», елде қажетті мамандықтардың жыл сайынғы мониторингін жүргізуге бағытталған кәсіптік бағдарлау жұмысының тұжырымдамасын әзірлеуді ұсынып, осы ақпаратты ата-аналар мен үміткерлерді таныстырудың ашық көздері, мектеп бітірушілер үшін кәсіптердің жекелеген түрлеріне жеке сипаттамаларын және бейімділігін анықтау.

Бұдан басқа, жастардың ең өзекті мәселелерінің бірі жұмыспен қамту, жұмыссыздық мәселелері болып табылады, сондықтан жұмыс іздеп жүрген жастарға көмектесуге бағытталған жастар еңбек биржалары, жастар ресурстық орталықтарының жұмысын оңтайландыру қажет. Еңбек нарығында жастарға көмек көрсетуге мамандандырылған жастар ұйымдарын жүйелі науқандық

жарнамалауды жүргізуге ерекше назар аударуға кеңес беріледі, себебі жастар ол ұйымдардың жұмысы жайлы нашар хабардар.

Олардың 81,7% өздерінің білімімен қанағаттанған, айта кететіні олардың арасында тек 30% білімдеріне толық сенімді. 15,5% қанағаттанбаған. Жастардың пікірінше, білім беру саласындағы ең өзекті мәселелер білім берудің жоғары құны, білікті мамандардың жетіспеушілігі, білім беру мекемелерінің жеткіліксіз қаржыландырылуы, техникалық құралдардың әлсіздігі және заманауи оқулықтардың жетіспеушілігі болып табылады.

Еліміздің жастары үшін ең таныс жобалар «Болашақ» халықаралық стипендиясы, «Дипломмен ауылға», «Жасыл ел», «Бизнестің жол картасы-2020», «Нұрлы жер» және «Жастар тәжірибесі» болып табылды. Көптеген мемлекеттік бағдарламалар Қазақстандағы жастарға «олар жайлы бір нәрсе естігенмін» деңгейінде белгілі. Өз кезегінде, бұл олардың әлсіз қызығушылығын және олар туралы нашар хабардар болушылығын көрсетеді. Бұл, сонымен қатар, жастарды осы жобаларға қатысуға тарту туралы ақпарат жұмысының төмендігі салдарынан туындайды деп есептейміз.

Жалпы алғанда, жастардың 53,9% (бірінші жартыжылдықта - 66,5%) тұрақты тұрғылықты орындарында бос уақытты ұйымдастыру жұмысына қанағаттанған. Респонденттердің 16,4% қанағаттандырылмаған (жылдың бірінші жартысында - 20,5%). Жылдың бірінші жартысында 31,2%, екінші жартыжылдықта 41,7% сапалы демалысқа қол жеткізе алмады (демалыстарға бармайтын, оның ішінде бос уақытты өткізетін мекемелердің жетіспеушілігіне байланысты және жұмыс сапасына қанағаттанбайтын үйлесімі). Жастардың 40% -дан астамы спортзалға немесе бассейнге бармайды.

Жастар өздерінің денсаулығын бақылайды: тек 7,1% медициналық мекемелерге бармайды. Негізгі бөлігі медициналық мекемелерге жылына бір рет (42,8%) немесе жылына 2-3 рет (37,9%) барып қайтатындарын атап өтті. Мұндай тұрақтылық мектептің немесе жұмыс берушінің талаптарына байланысты болуы мүмкін. Қажет болған жағдайда басым көпшілігі мемлекеттік медициналық мекемелерге жүгінеді. Жастардың әр бесінші өкілі негізінен 24-28 жастағы жастар жеке клиникаларға барады. Сонымен қатар, жастардың 75,5% өз денсаулығын өте жақсы немесе жақсы деп санайды. Тағы 21,7% - қанағаттанарлық.

Жастардың 63% өздерінің өмір сүру жағдайына толығымен қанағаттанған. 21,4% айтарлықтай қанағаттанған. 14,5% мүлдем қанағаттанбаған. Тұрмыстық жағдайларға қанағаттанбаудың негізгі себептері - тұрғын үй жағдайы (ескі), коммуналдық қызметтерге жоғары баға, жалға арудың жоғары құны. Тұрғын үй мәселесі 24-28 жас аралығындағы жастар үшін күрделі. Тек 6,4% тұрғын үй сатып алу мүмкіндігіне ие және үй сатып алуға ниетті. 32,1% ақша жинақтайды. Басқа адамдардың да жақын болашақта үй сатып алуға мүмкіндіктері жоқ, соған қоса отбасының табысы да ақша жинақтауға мүмкіндік бермейді.

Субъективті бағалау бойынша, жастардың 89,2% өздерін қазақстандық патриот деп есептейді. Қазақстанның жастарындағы патриотизм тұжырымдамасы негізінен эмоционалдық тәжірибеге байланысты. «Қазақстан патриоты» деген ұғымның 25,7% Отанға деген сүйіспеншілігіне байланысты. Отансүйгіштік тұжырымдамасы жастардың санасында кейбір өзгерістерге ұшырайды. Жастар сондай-ақ бұл ұғымды заңның үстемімен (азаматтың міндеттерін орындау, мемлекеттің заңдарын сақтау) және еліміздің болашағына сенімнің болуымен байланысты. Елдің ұлы жетістіктерімен мақтану - төртінші орынға ауысты.

Әртүрлі ұлт өкілдерінің «патриотизм» түсінігін түсіндіруінде кейбір айырмашылықтар байқалады. Қазақтар арасында «Отанын сүйу», «еліміздің ұлы жетістіктерімен мақтану» эмоционалдық сипаттамалары жиі кездеседі. Отансүйгіштік пен заң үстемдігі арасындағы байланыс орыстар мен басқа ұлттар арасында айқын көрінеді.

Жылдың екінші жартысында жастардың патриоттық сезімін тудыру үшін жастар «Қазақстандағы этникалық топтардың тарихын, салт-дәстүрлерін зерттеуге», «жалпы білім беретін мектептерде бастауыш әскери дайындықтан өтуге», «қоғамда жастар клубтарының жұмысын дамытуға» шақырады. Сонымен қатар, жылдың бірінші жартыжылдығына қарағанда жастардың назары мемлекеттік тілдің дамуына ауысады. Бұлардың ішінде «балалар мен жастар мемлекеттік тілдегі әдебиеттерді оқуға, қазақ және қазақстандық авторларға» және «қазақ тілін үйренуге» қатысты. Қазақ тілінің факторы көбінесе қазақ ұлтының жастарымен көтеріледі, бұл тұжырым болашақтағы зерттеулерді тереңірек талдау жасауды қажет етеді.

Біздің ойымызша, бұл саяси дискурстың көрінісі, ересек ортаға қызығушылықты қазақ тілін үйрену курсы мен әдістері, қазақ тіліндегі жоғары сапалы мазмұнға деген қызығушылықтың артуы, сондай-ақ әртүрлі этникалық топтардың өкілдері арасындағы күнделікті қарым-қатынаста теңгерімсіздік болуы мүмкін. Әсіресе, қазақ мектептерінің түлектерінің саны артып, еліміздің оңтүстік аймақтарында орыс тілінің әлсіреуі қарастырылады.

Зерттеу барысында алынған деректерге сәйкес, жас қазақстандықтардың діндарлық деңгейі орташа және қалыпты деп сипатталады. Жастар өкілдерінің 71% өздерін сенуші деп атады, ал бірінші жартыжылдықта бұл көрсеткіш 69% құрады. Дінге сенушілер үш топқа бөлінеді: діни қауымдастықтың өміріне қатысатын белсенді сенушілер (8,1%); діни нормаларды сирек сақтайтын және діни орындарға мереке күндерінде ғана баратын (25,5%); діни өмірге қатыспайтын сенушілер (37,4%). 16,9% өздерін сенбейтін деп санайды. Респонденттердің тағы 9,1% дінге немқұрайлы қарайды, 3% жауап беруге қиналады. Жастардың діни құрылымы тұрақтылықты көрсетеді. Респонденттердің басым көпшілігі діни ғимараттарға сирек барады немесе мүлдем бармайды және діни әдебиетке сілтеме жасамайды. Респонденттердің 18,2% апта сайын немесе айына 1-2 рет діни ғимараттарға барады. 20,7% діни әдебиетке қызығушылық танытты. Олар үшін үйде, Интернетте және діни орындарда діни әдебиеттер қолжетімді болып табылады.

Жас қазақстандықтардың басым көпшілігі қалада (бірінші жартыжылдықта 72,5%, екінші жартыжылдықта 71,2%) наразылық акциясының жоқтығына сенімді. Бес жасөспірімнің біреуі ғана (ел жастарының 18,3%) бүгінгі таңда Қазақстанда жастар арасында наразылық акцияларын өткізу мүмкіндігі бар деп есептейді. Сауалнамаға қатысқан жастардың жартысына жуығы (47%, жылдың бірінші жартысында - 54,8%) оларды ешқандай нәрсе ашық наразылық жасауға мәжбүр етпейтінін атап өтті. 40% жуығы әлеуметтік-экономикалық сипаттағы кейбір немесе басқа да мәселелерді көрсетті: өнімге және негізгі тауарларға бағаның өсуі, жұмыстарды қысқарту немесе жұмыстан босату, жалақыны дер кезінде бермеу. Бұл ретте медициналық мекеме қызметкерлерінің немқұрайлығы мен кәсіби еместігі және экологиялық жағдайдың нашарлауы жастардың әлеуметтік мәселелерге қажеттіліктерін қозғауы мүмкін.

Абсолютті көпшілігі өздеріне немесе басқа адамға қарсы зорлық-зомбылық фактісін жоққа шығарады - 85,6% соңғы үш айда өзіне немесе басқаларға қатысты қандай да бір физикалық және басқа да зорлық-зомбылық нысаны немесе куәгері болмаған. Зорлық-зомбылықты негізінен құрдастар мен сыныптастар жасайды.

Көрсетілген деректерге сәйкес, жастар наразылық акцияларының пайда болу ықтималдығын төмен деп бағалайды, жастардың субъективті қабылдау мазмұнын ғана көрсетеді, бірақ наразылық шараларының қауіп-қатер дәрежесін толығымен көрсетуге мүмкіндік бермейді. Осыған байланысты, жастар арасында наразылық белсенділігін арттырудың түпкі себептерін анықтау үшін жастардың әлеуметтік көңіл-күй деңгейінің көрсеткіші, жұмыссыздық деңгейлері, діншілдік деңгейлерімен салыстыра отырып, жастар ортасының көңіл-күйін тұрақты түрде өлшеу ұсынылады.

Алынған деректерді талдау және 2016 және 2017 жылдардағы деректермен салыстыру көрсеткіштері бойынша, қазіргі Қазақстан жастарының ортасындағы жағдай өте тұрақты екендігі туралы қорытынды жасауға мүмкіндік береді. 2016 және 2018 жылдар аралығында зерттелген негізгі көрсеткіштердің мәндерінде елеулі айырмашылықтар болмады, бұл қажетті жұмыс жүргізіліп жатқанын көрсетеді. Сонымен бірге, ел жастарының өмірінің белгілі бір мәселелері бойынша оң динамиканың жоқтығы мемлекеттік жастар саясатын іске асырудағы мәселелер әлі күнге дейін Қазақстанда сақталып келе жатқанын көрсетеді, олардың арасында маңызды болып табылатын мәселелер: жастар табысының төмен кірісі, сапалы білім алуға және бос уақытты қолжетімді етуге әлсіз мүмкіндік, жастардың мемлекеттік жастар саясаты туралы ақпараттандырылуы деңгейінің төмендігі, жастарды қолдау бағдарламасы, Жастардың еңбек биржасының жұмысындағы мәселелер, әлсіз кәсіби бағдарлау бойынша жұмыс, жастар арасында жұмыссыздық деңгейі жоғары болуы және т.б.

Жастардың саясат туралы ақпараттың негізгі көздері теледидар мен Интернет болып табылады. Респонденттердің елеулі бөлігі Президенттің Қазақстан халқына арнаған «Қазақстандықтардың жағдайының өсуі:

табыстарды көтеру мен өмір сапасын жақсарту» жолдауы туралы осы ақпараттық желілер арқылы хабардар. Жастар арасында Жолдауға қызығушылық танытқандардың 30,4% Жолдауды теледидарда, Интернетте тікелей эфирде қарағанын немесе радиода тыңдағанын көрсетті.

Респонденттердің 71,8% жоғары үлесте хабардар - ақпараттық жұмыс аясында кеңінен қамтылғаны туралы айтады. Елбасының Жолдауында жастар мәселесіне көп көңіл бөлінетініне қарамастан, жастардың кез-келген екінші өкілі құжаттың мазмұнымен таныс емес.

Жастардың ойынша, бірінші кезекте Жолдауды жүзеге асыру үшін үкімет өкілдері - Президенттен қарапайым мемлекеттік қызметкерлерге дейін жауапты. Жастар БАҚ, ЖОО және басқа да қоғамдық институттардың рөлін аз деңгейде атап өтті. Тағы да Жолдауды жүзеге асырудағы жастардың аз дәрежедегі рөлін көреді. Келесі жыл «Жастар жылы» деп жарияланғанын ескере отырып, тиісті ақпараттық жұмысты жүргізу және жастарды жобаларды іске асыруға кеңінен тарту қажет. Жастар өздерінің рөлін жанама ретінде қарастырады - заңды сақтау, сыбайлас жемқорлыққа қарсы тұру, өздерінің кәсіби деңгейін және білім деңгейін көтеру.

Президенттің Қазақстан халқына Жолдауы тұрғын-үйге қолжетімділікті арттыру, білім беру, ғылым мен денсаулық сақтауға жұмсалатын шығындарды ЖІӨ-нің 10% дейін арттыру, сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес, әлемнің жетекші университеттерімен серіктестікті дамыту және ШЖОК қолдау көрсету сияқты салалар арқылы жастарға қызығушылық танытты. Сонымен бірге біз 24-28 жастағы респонденттер арасында жаппай кәсіпкерлікті дамыту үшін кең негіз бар деп санаймыз, себебі бұл топ үлкен қолдауға ие. Осы топпен мақсатты жұмыс, ақпараттық жұмыс кәсіпкерлік саласында жұмыссыздардың бір бөлігінің «кетуіне» ықпал етуі мүмкін. Бұдан басқа, аталған бес позиция Жастар Жылын өткізу жоспарлары мен іс-шараларын әзірлеу кезінде назарға алынуы тиіс, олардың күн тәртібінде болуы қазақстандық жастар тарапынан сұранысқа ие болады.

ПАЙДАЛАНҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. «Жастар ресурстық орталықтарының типтік ережесін бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2015 жылғы 27 сәуірдегі № 243 бұйрығы. URL: https://tengrinews.kz/zakon/pravitelstvo_respubliki_kazahstan_premier_ministr_rk/obrazovanie/id-V1500011170/
2. Наурызбаев Н.О. 2017 жылғы жастар ресурстық орталықтарының қызметі туралы. URL: <http://eljastary.kz/bp/2>
3. Қазақстанда жастар ресурстық орталықтары мен ұйымдары белсенді дамып келеді. Жарияланған күні: 2017 жыл 12 тамыз. URL: <https://www.zakon.kz/4872733-v-kazahstane-aktivno-razvivayutsya.html>

1 ҚОСЫМША СОЦИОЛОГИЯЛЫҚ ЗЕРТТЕУЛЕРДІҢ САУАЛНАМАСЫ

2 ҚОСЫМША СҰРАҚТАРҒА АЛЫНҒАН ЖАУАПТАРДЫҢ ЖІКТЕЛІМІ

«Жастар» ғылыми-зерттеу орталығы
010008, Қазақстан Республикасы, Астана қ., Тәуелсіздік, 41
Телефон: + 7 /7172/ 27 81 59, email: infonic@eljastary.kz

Жоба
№ОПС-2-қазан_2018

Жастарды жаппай сұрауға арналған сауалнама

Сауалнама № _____	Сұхбат күні: _____
Облыс _____	Аудан: _____
Қала/ауыл: _____	Елді-мекен түрі: 1. Қалалық. 2. Ауылдық

Құрметті респондент! «Жастар» ғылыми-зерттеу орталығы (Астана қ.) қазақстандық жастардың өзекті мәселелеріне арналған әлеуметтанулық сауалнама жүргізуде. Сіздің назарыңызға бірқатар сұрақтар мен олардың жауап нұсқалары ұсынылған. Өтініш, осы сұрақтар мен оларға ұсынылған жауаптар нұсқаларын соңына дейін оқып, Сізді қанағаттандыратын жауапты таңдап оны дөңгелекпен белгілеңіз. Ұсынылған жауаптардың бірде-біреуі Сізді қанағаттандырмаған жағдайда «басқасы» деген жолда өз нұсқаңызды көрсетіңіз.

Алынған ақпарат тек жалпыланған түрде ғана пайдаланылатын болады. Сіздің пікіріңіздің анонимдігі және құпиялығына кепілдік беріледі.

1 БЛОК ӨМІРГЕ ҚАНАҒАТТАНУ

1. Сіз өміріңіздің келесі тұстарымен қаншалықты қанағаттанатыныңызды бес балдық шкала бойынша бағалауыңызды сұраймыз, «1» толығымен қанағаттанбаймын, «5» толығымен қанағаттанамын (*әр бір қатарға БІР жауаптан*)

№	Өмір тұстары	Бағалау шкаласы	Білме ймін
1.	Отбасымның материалды жағдайымен	1-----2-----3-----4-----5	(99)
2.	Жұмыс / жұмысқа орналасу мүмкіндіктерімен	1-----2-----3-----4-----5	(99)
3.	Демалыс сапасымен	1-----2-----3-----4-----5	(99)
4.	Жеке бас денсаулық жағдайымен	1-----2-----3-----4-----5	(99)
5.	Қала / ауылыңыздағы медициналық қызмет көрсету сапасымен	1-----2-----3-----4-----5	(99)
6.	Қала/ ауылыңыздағы экологиялық жағдаймен	1-----2-----3-----4-----5	(99)
7.	Тұрғын үй жағдайымен	1-----2-----3-----4-----5	(99)
8.	Алынған / алынып жатқан біліммен	1-----2-----3-----4-----5	(99)
9.	Өзіңіздің қауіпсіздік жағдайыңызбен	1-----2-----3-----4-----5	(99)
10.	Айналадағы адамдармен қарым-қатынасыңызбен (отбасы, достар, әріптестер)	1-----2-----3-----4-----5	(99)

2. Төменде келтірілген мәселелердің қайсысы Сізді және Сіздің отбасыңызды қатты мазалайды? (*ТӨРТ жауаптан көп емес*)

1. Жоғары білім үшін төлемақының жоғары болуы
2. Табыстың төмен деңгейі (төмен жалақы, шәкіртақы және т.б.)
3. Тамақ өнімдерінің, тұтыну тауарларының жоғары бағалары
4. Жұмысқа орналасудың қиындығы, жұмыссыздық
5. Жеке тұрғын үйдің жоқтығы
6. Жеке өмірдегі үйлеспеушілік
7. Ата-аналармен / мұғалімдермен / үлкен әулетпен дау-жанжал, туыстардың және жақындардың түсініспеушілігі
8. Ертеңгі күнге деген сенімсіздік
9. Мәдениеттің төмен деңгейі, жастардың рухсыздығы
10. Жеке бас қауіпсіздігіне алаңдау (көшеде жүру қорқынышты т.с.с.)
11. Жастардың қылмыстық топтарға кірігуі
12. Жастар арасындағы діни экстремизм
13. Нашақорлық, токсикомания, алкогольизм және шылым шегу
14. Жастардың бос уақыт өткізу мәселелері, бос уақытты өткізетін жердің болмауы

15. Жылдамдығы жоғары Интернеттің, сапалы мобильді байланыстың қолжетімсіздігі
 16. Медециналық көмек көрсету сапасының төмендігі
 17. Білім беру сапасының төмендігі
 18. Денсаулық мәселелері, шаршау, қажу
 19. Экологиялық мәселелер
 20. Парақорлық
 21. Әлеуметтік және психологиялық қызметтердің, сенім телефондарының жетіспеушілігі
 22. Мектепке дейінгі білім беру орталықтарының жетіспеушілігі, қосымша білім беру (үйірмелер, секциялар және т.б.)
 23. Басқасы (жазыңыз) _____
- (99) Білмеймін

2 БЛОК ЖАСТАРДЫҢ ЖҰМЫСҚА ОРНАЛАСУ ЖӘНЕ ТҰРҒЫН ҮЙ САЛАСЫНДАҒЫ МӘСЕЛЕЛЕРІ

3. Сіз қалай ойлайсыз, Сіздің қалаңыздың / ауылыңыздың жастары жұмыс іздеуде және жұмысқа орналасуда қиындықтарға тап болады ма? (БІР жауап)

1. Иә, жастар үнемі жұмысқа орналасуда қиындықтарға кездесіп отырады
 2. Жастар мамандықтары бойынша жұмысқа орналасуда қиындықтар көреді. Арнайы кәсіби дағдыларды талап етпейтін жұмысты табу қиынға түспейді.
 3. Менің қаламның / ауылымның жастарында жұмысқа орналасумен байланысты мәселе туындамайды
 4. Басқасы (жазыңыз) _____
 5. Оқимын, жұмыс іздемеймін, менің жұмыс іздеу, жұмысқа орналасу тәжірибем жоқ
- (99) Білмеймін

4. Сіздің пікіріңізше, Сіздің қалаңызда / ауылыңызда жастардың жұмысқа орналасуына не кедергі келтіреді? (ҮШ ЖАУАПТАН КӨП ЕМЕС)

1. Тұрғылықты ауданда жұмыс орындардың болмауы
 2. Еңбек ақының төмендігі
 3. Жұмыс тәжірибесінің болмауы
 4. Жұмыс берушілердің парақорлығы, сыбайлас жемқорлығы
 5. Жынысы (әйел немесе ер болуы)
 6. Этникалық топқа тиесілігі
 7. Алынған білім мен бос жұмыс орындарындағы функционалдық талаптардың сәйкес келмеуі
 8. Жұмыс берушіге қажетті дағдыларының болмауы
 9. Денсаулық жағдайы
 10. Кіші жастағы баланың / балалардың болуы
 11. Жоғары амбициялар, күтімдердің жоғары болуы
 12. Ешқандай кедергі жоқ
 13. Басқасы (жазыңыз) _____
- (99) Білмеймін

5. Сіз қалай ойлайсыз, мемлекет оқу орындарының түлектерін жұмысқа орналастыруға қалай қатысуы керек? (БІР жауап)

1. Мемлекет бастапқы жұмыс орынмен қамтамасыз етуге кепілдік беруі керек
 2. Мемлекет тек мемлекеттік құрылымдардағы жұмыс орындарға кепілдік беруі керек
 3. Мемлекет түлектердің қалауы бойынша жұмыс іздеуде қолдау көрсету керек
 4. Мемлекет оған араласпау керек
 5. Басқасы (жазыңыз) _____
- (99) Білмеймін

6. Егер Сіз жұмыссыз қалатын болсаңыз, Сіздің пікіріңізше, қаншалықты тез өзіңізге лайықты жұмысты таба аласыз? (БІР жауап)

1. Мен жұмысты ең қысқа мерзімде табамын
 2. Жұмыс іздеу белгілі бір қиындықтарды тудырады, бірақ үш айдың аралығында мен жұмыс тауып аламын
 3. Жаңа жұмыс іздеу – бұл жас адамның ең үлкен мәселесі, жақсы жағдайда жұмысты жарты жылдың аралығында табамын
 4. Басқасы (жазыңыз) _____
 5. Оқимын, жұмыс іздемеймін, менің жұмыс іздеу, жұмысқа орналасу тәжірибем жоқ
- (99) Жауап беруге қиналамын

7. Айтыңызшы, өзіңіздің жеке тұрғын үйіңіз бар ма? (БІР жауап)

1. Иә, ата-анамның жеке тұрғын үйі бар, мен олармен бірге тұрамын
2. Иә, менің жеке тұрғын үйім бар, мен сонда тұрамын
3. Жоқ, менде және ата-анамда жеке тұрғын үйі жоқ, жалдаймыз
4. Жоқ, мен туыстармен (достармен және/немесе таныстармен) олардың үйінде бірге тұрамын
5. Жоқ, мен пәтер, бөлме жалдаймын
6. Жоқ, мен студенттер жатақханасында тұрамын
7. Басқасы (жазыңыз) _____

8. Сіз өзіңіздің тұрғын үй жағдайыңызбен қанағаттанасыз ба? (БІР жауап)

1. Иә, толығымен қанағаттанамын ----- → № 11 СҰРАҚҚА КӨШІҢІЗ
 2. Ия, жартылай қанағаттанамын ----- → № 9 СҰРАҚҚА КӨШІҢІЗ
 3. Жоқ, қанағаттанбаймын ----- → № 9 СҰРАҚҚА КӨШІҢІЗ
 4. Басқасы (жазыңыз) _____
- (99) Білмеймін ----- → № 9 СҰРАҚҚА КӨШІҢІЗ

9. Айтыңызшы, Сіз неліктен өзіңіздің тұрғын үй жайыңызға қанағаттанбайсыз? (ҮШ ЖАУАПТАН КӨП ЕМЕС)

1. Жайсыз тұрғын үй (үйде су құбырларының және кәріз жүйесінің болмауы, жылудың нашар болуы)
 2. Ескірген тұрғын үй (жер үй, пәтер)
 3. Беделсіз аудан (орталықтан қашық болу, нашар экологиялық жағдай және т.б.)
 4. Ауданда дамыған инфрақұрылымның (бала-бақшалардың, мектептердің, ауруханалардың, супермаркеттердің және т.б.) болмауы
 5. Тұрғындардың көп санына байланысты үйдің тар болуы
 6. Көлемі кішкентай, пәтер жобасы дұрыс ойластырылмаған
 7. Коммуналдық қызметтердің жоғары бағасы
 8. Жалдамалы тұрғын үйдің жоғары бағасы
 9. Басқасы (жазыңыз) _____
- (99) Білмеймін

10. Сіз өзіңіздің (отбасыңыздың) тұрғын үйіңізге байланысты мәселені қалай шешесіз? (БІР жауап)

1. Қазіргі жағдайда мен (менің отбасым) тұрғын үй сатып ала аламын, солай жасауға ниеттімін
 2. Жақын арада менің (отбасымның) тұрғын үй сатып алуға жағдайым жоқ, бірақ қазірден тұрғын үй алуға ақша жинақтаудамын
 3. Қазіргі кезде тұрғын үй жалдап тұрамын және болашақта да жалдап тұруға ниеттімін, себебі отбасымның табыс деңгейі маған үйге ақша жинақтауға мүмкіндік бермейді
 4. Үй жалдауға ақша жоқ, ата-анаммен / туыстарыммен бірге тұрамын, болашақта үй алуға ниетім жоқ
 5. Басқасы (жазыңыз) _____
- (99) Білмеймін

3 БЛОК ЖАСТАРДЫҢ ДЕНСАУЛЫҚ ЖӘНЕ БІЛІМ САЛАСЫНДАҒЫ ЖАҒДАЙДЫ БАҒАЛАУЫ

11. Сіз өзіңіздің денсаулық жағдайыңызды қалай бағалайсыз? (БІР жауап)

1. Керемет
 2. Жақсы
 3. Қанағаттанарлық
 4. Әлсіз
 5. Тым әлсіз
 6. Басқасы (жазыңыз) _____
- (99) Білмеймін

12. Сіздің денсаулық жағдайыңыз соңғы жылы қалай өзгерді? (БІР жауап)

1. Жақсарды
 2. Жақсарған секілді
 3. Өзгерген жоқ
 4. Нашарлаған секілді
 5. Нашарлады
- (99) Білмеймін

13. Әдетте Сіз денсаулығыңызға байланысты мәселе туындағанда қайда жүгінесіз? (БІР жауап)

1. Мемлекеттік медициналық мекемелерге
2. Жекеменшік медициналық орталықтарға
3. Мәселені өзім шешуге тырысамын (өз бетімше халықтың арасында тараған жолдармен, ғаламтордағы ұсынымдарға сүйеніп және т.б. емделемін)
4. Басқасы (жазыңыз) _____

(99) Білмеймін

14. Сіз медициналық мекемелерге қаншалықты жиі жүгінесіз? (БІР жауап)

1. Ешқашан
2. Жылына бір рет
3. Жылына 2-3 рет
4. Айына 1 рет
5. Апта сайын
6. Аптасына бір реттен артық
7. Басқасы (жазыңыз) _____

(99) Білмеймін

15. Сіз спорттық залға, стадионға, бассейнге және т.б. қаншалықты жиі барасыз? (БІР жауап)

1. Аптасына екі рет және одан да көп
2. Айына үш-төрт рет
3. Айына бір рет
4. Жылына бір реттен сирек
5. Басқасы (жазыңыз) _____
6. Спорттық мекемелерге бармаймын

(99) Білмеймін

16. Алған немесе алып жатқан біліміңіздің сапасына қаншалықты қанағаттанасыз? (БІР жауап)

1. Толықтай қанағаттанамын
2. Қанағаттанамын деуге болады
3. Қанағаттанбаймын деуге болады
4. Толығымен қанағаттанбаймын
5. Басқасы (жазыңыз) _____

(99) Білмеймін

17. Елдің білім беру жүйесіндегі ең өткір мәселелерді атап көрсетіңіз? (Екі жауаптан көп емес)

1. Білім беру мекемелерінің жеткіліксіз қаржыландырылуы
2. Заман талабына сай оқулықтардың жетіспеушілігі
3. Білікті мамандардың жетіспеушілігі (мұғалімдер, оқытушылар)
4. Оқу орындарының заман талабына сай құрал-жабдықтармен әлсіз жабдықталуы
5. Мұғалімдердің ағылшын тілін нашар меңгергендігі
6. Білім беру мекемелерінде адам санының шамадан тыс болуы
7. Оқу ақысының қымбат болуы
8. Парақорлық
9. Оқушылардың ынталарының төмендігі
10. Басқасы (жазыңыз) _____

(99) Білмеймін

18. Сіз өзіңіздің қалаңызда / ауылыңызда орналасқан бос уақыт өткізу мекемелерінің (оқушылар сарайы, өнер мектебі, спорт сарайы, БЖСМ, спорт орталықтары және т.б.) жұмысымен қанағаттанасыз ба? (БІР жауап)

1. Толығымен қанағаттанамын
2. Қанағаттанамын деуге болады
3. Қанағаттанбаймын деуге болады
4. Толығымен қанағаттанбаймын
5. Басқасы (жазыңыз) _____
6. Мен бос уақыт өткізу мекемелеріне бармаймын
7. Біздің елді мекенде бос уақытты өткізуге арналған мекемелер жоқ

(99) Білмеймін

19. Соңғы үш айда Сіз құрдастарыңызға, сыныптастарыңызға, достарыңызға қатысты жасалған күш көрсету немесе зорлық-зомбылықтың басқа түрлеріне қаншалықты жиі куә болдыңыз? (БІР жауап)

1. Жиі-----→ № 20 СҰРАҚҚА КӨШІҢІЗ
2. Кейде-----→ № 20 СҰРАҚҚА КӨШІҢІЗ
3. Ешқашан-----→ № 21 СҰРАҚҚА КӨШІҢІЗ
4. Басқасы (жазыңыз) _____

(99) Білмеймін -----→ № 21 СҰРАҚҚА КӨШІҢІЗ

20. Айтыңызшы, Сіздің құрдастарыңызға жасалған зорлық-зомбылық немесе күш көрсету кімнің тарапынан болды? (БІР жауап)

1. Ата-ананың
2. Оқытушының / мұғалімнің
3. Сыныптастардың
4. Құрдастардың
5. Басқасы (жазыңыз) _____

(99) Білмеймін

4 БЛОК ЖАСТАРДЫҢ ОТБАСЫЛЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАРЫ ЖӘНЕ ДІНГЕ КӨЗҚАРАСЫ

21. Сіздің көзқарасыңыз бойынша, мінсіз отбасы – бұл...? (Екі жауаптан көп емес)

1. Негізгі шешімдерді ер кісі (отағасы) қабылдайтын отбасы
2. Ерлі-зайыптылар бірігіп шешім қабылдайтын отбасы
3. Басты рөлді әйел кісі атқаратын отбасы
4. Ата-әжелері балаларымен және немерелерімен бірге өмір сүріп, маңызды шешімдерді қабылдайтын отбасы
5. Басқасы (жазыңыз) _____

(99) Білмеймін

22. Қалай ойлайсыз, некені АХАЖ-да тіркеу шарт па, әлде отбасы құрғысы келген адамдар некеге ресми тіркелмесе де болады ма? (БІР жауап)

1. Некені міндетті түрде АХАЖ-да тіркеу қажет
2. Жоқ, некені тіркеу міндетті емес, жай бірге өмір сүруге де болады
3. Діни рәсімді өткізу жеткілікті (неке, никях, шіркеуде неке қию және т.б.)
4. Басқасы (жазыңыз) _____

(99) Білмеймін

23. Сіз өзіңізді діндар адаммын деп есептейсіз бе? (БІР жауап)

1. Мен діншілмін, діни қауымдардың өміріне қатысамын, діни нормаларды орындаймын
2. Мен діншілмін, бірақ дін нормаларын сирек орындаймын және діни орындарға (мешіт, шіркеуге, синагогаға) мейрамдарда ғана барамын.
3. Мен діншілмін, бірақ діни өмірге қатыспаймын
4. Мен діншіл емеспін, бірақ кейде діни орындарға (мешіт, шіркеуге, синагогаға) барамын, діни нормаларды сақтаймын
5. Мен дінге қарсымын, атеизмді жақтаушымын
6. Мен дінге немқұрайлы қараймын
7. Басқасы (жазыңыз) _____

(99) Білмеймін

24. Сіз қаншалықты жиі діни орындарға барасыз (мешіт, шіркеу, синагога)? (БІР жауап)

1. Апта сайын
2. Айына 1-2 рет
3. Жылына 2-3 рет
4. Бірнеше жылда бір рет
5. Тек діни мерекелерге орай барамын
6. Басқасы (жазыңыз) _____
7. Діни орындарға бармаймын

(99) Білмеймін

25. Сіз діни әдебиеттерді оқисыз ба? Қаншалықты жиі оқисыз? (БІР жауап)

1. Ия, үнемі оқимын -----→ № 26 СҰРАҚҚА КӨШІҢІЗ
2. Кейде оқимын -----→ № 26 СҰРАҚҚА КӨШІҢІЗ

3. Жоқ, оқымаймын -----→ № 27 СҰРАҚҚА КӨШІҢІЗ
(99) Білмеймін -----→ № 27 СҰРАҚҚА КӨШІҢІЗ

26. Егер Сіз діни әдебиетті оқитын болсаңыз, әдетте оны қайдан аласыз? (ЕКІ ЖАУАПТАН КӨП ЕМЕС)

1. Діни әдебиеттер үйде және ата-анамда бар
2. Кітап дүкендеріндегі арнайы бөлімдерде
3. Мешітте, шіркеуде
4. Ғаламтордан оқимын
5. Қалалық, аудандық және ауылдық кітапханаларда
6. Мектепте, колледже, университетте арнайы пәндер мен курстарда
7. Достардан және таныстардан аламын
8. Басқасы (жазыңыз) _____

27. Қатты діндар адамдар Сізде қандай сезімдер тудырады? (БІР жауап)

1. Мен оларды құрметтеймін және де оларға ұқсағым келеді
2. Бұл үлкен ерік күші бар адамдар, бірақ, мен олар секілді болғым келмейді
3. Мен оларға кері көзқарастамын, менің ойымша олардың тілдесуде қиындықтары бар
4. Діншіл жастар мені қорқытады, мен олармен қарым-қатынасқа түсуден қашуға тырысамын
5. Маған бәрібір, мен оларға немқұрайлы қараймын
6. Басқасы (жазыңыз) _____

(99) Білмеймін

5 БЛОК ПАТРИОТИЗМ ҚҰНДЫЛЫҒЫ ЖӘНЕ НАРАЗЫЛЫҚ ЖАҒДАЙЫНЫҢ ДЕҢГЕЙІ

28. Сіз Қазақстанда тұратындығыңызды қаншалықты мақтан етесіз? (БІР жауап)

1. Мен Қазақстанда тұрақты тұрмаймын
2. Өте мақтан тұтамын
3. Мақтан етемін деуге болады
4. Маған бәрібір, немқұрайлы қараймын
5. Аса мақтан етпеймін
6. Мүлдем мақтан етпеймін

(99) Білмеймін

29. Сіз өзіңді Қазақстан патриотымын деп санайсыз ба? (БІР жауап)

1. Иә
2. Иә деуге болады
3. Жоқ деуге болады
4. Жоқ

(99) Білмеймін

30. Қазақстанның патриоты болу деген Сіз үшін нені білдіреді? (БІР жауап)

1. Елдің үлкен жетістіктері үшін мақтаныш
2. Елдің зор болашағына үміт арту
3. Алыс жерде жүргенде Отаныңды сағыну
4. Отанды сүю
5. Азаматтық міндеттерді орындау, мемлекет заңдарын сақтау
6. Елдің мүддесін қорғау
7. Басқасы (жазыңыз) _____

(99) Білмеймін

31. Сіз қалай ойлайсыз, жастар патриот болуы үшін бірінші кезекте не істеу керек? (БІР жауап)

1. Орта мектептерде алғашқы әскери дайындықты жүргізу
2. Балалар мен жастарға мемлекеттік тілдегі, қазақстандық және қазақ авторларының әдебиеттерін оқыту
3. Қазақ тілінде ұлттық батырлар туралы балаларға арналған бағдарламалар мен мультфильмдер шығару
4. Спорттық жарды жиі ұйымдастыру
5. Жазғы демалыс кезінде оқитындарға әскери-патриоттық лагерь ұйымдастыру
6. Тұрғылықты мекен-жай бойынша балалар мен жасөспірімдер клубтарының жұмысын дамыту
7. Қазақстан тарихы, этностары мен салт-дәстүрлерін зерттеу

8. Балабақшаларда әнұранды жаттату
 9. Қазақ тілін үйрену
 10. Жастарды әскерде борышын өтеуге міндеттеу
 11. Басқасы (жазыңыз) _____
- (99) Білмеймін

32. Сіз қалай ойлайсыз, Сіздің қалаңызда / ауылңызда жастар тарапынан наразылық акциясы өту мүмкін бе? (БІР жауап)

1. Иә, әлбетте
 2. Иә деуге болады
 3. Жоқ деуге болады
 4. Жоқ, мүмкін емес
- (99) Білмеймін

33. Қандай мәселе сізді наразылық акциясына баруға мәжбүрлеуі мүмкін? (КЕЗ КЕЛГЕН жауап саны)

1. Мектептегі/ колледждегі / жоғары оқу орнындағы мәселелер
 2. Жұмыстағы қысқарту / жұмыстан босату
 3. Коммуналдық қызметтерге негізсіз тарифтерді көтеру
 4. Еңбекақыны / шәкіртақыны/жәрдемақы төлемдерінің кешіктірілуі
 5. Медициналық мекеме жұмыскерлерінің немқұрайлығы және кәсіпқой еместігі
 6. Несиелер және ипотека бойынша төлемдердің артуы
 7. Негізсіз айыппұлдар
 8. Экологиялық жағдайдың нашарлауы
 9. Әділетсіз сот шешімдері
 10. Қабылданатын реформалармен келіспеушілік
 11. Жеке баспана алудың мүмкін еместігі
 12. Тамақ өнімдеріне, жанармайға, дәріге бағасының өсуі
 13. Қоғамдық көліктерде адамдардың шамадан тыс болуы
 14. Басқасы (жазыңыз) _____
 15. Мені ашық қарсы шығуға ешнәрсе мәжбүрлей алмайды
- (99) Білмеймін

6 БЛОК АҚПАРАТТАНДЫРЫЛУ ЖӘНЕ МЕМЛЕКЕТТІК ЖАСТАР САЯСАТЫНА ҚАНАҒАТТАНУ

34. Сіз қалай ойлайсыз, Қазақстандағы мемлекеттік билік органдары жастардың шынайы мәселелері туралы біледі ме? (БІР жауап)

1. Әрине, біледі және осы мәселелерді шешу үшін барлығын жасайды
 2. Біледі деуге болады, алайда жастардың мәселесін шешіп бере алмайды
 3. Білмейді деуге болады
 4. Әлбетте ЕШТЕҢЕ білмейді
 5. Басқасы (жазыңыз) _____
- (99) Білмеймін

35. Айтыңызшы, Сіздің ауданыңыздағы / қалаңыздағы / облысыңыздағы Жастардың ресурстық орталықтарының (ЖРО) жұмысы туралы хабардарсыз ба? (БІР жауап)

1. Иә, білемін, ЖРО-ға өзім хабарластым -----→ № 36 СҰРАҚҚА КӨШІҢІЗ
 2. Иә, білемін, бірақ ЖРО-ға хабарласқан емеспін-----→ № 37 СҰРАҚҚА КӨШІҢІЗ
 3. Естідім, ЖРО туралы оқыдым-----→ № 37 СҰРАҚҚА КӨШІҢІЗ
 4. Жоқ, ЖРО туралы мүлдем естімедім-----→ № 37 СҰРАҚҚА КӨШІҢІЗ
- (99) Білмеймін -----→ № 37 СҰРАҚҚА КӨШІҢІЗ

36. Сіздің аудандағы/қаладағы/облыстағы Жастардың ресурстық орталықтарының салалардағы жұмысын бағалаңыз... (әрбір жолға БІР ЖАУАПТАН)

№	Қызметтің бағыты	Тиімді	Тиімсіз	Білмеймін
1.	Жастарға арналған мемлекеттік әлеуметтік бағдарламалар туралы хабардар ету	1	2	(99)
2.	Консалтингтік қызметтер көрсету (құқықтық, білім беру, тұрғын үй, жұмысқа орналастыру, жас отбасыларды қолдау және т.б. сұрақтар бойынша)	1	2	(99)

3.	Жастардың өздігінен дамуы үшін ашық алаңдарды қамтамасыз ету (коворкинг алаңдары)	1	2	(99)
4.	Өмірлік дағдылар (жауапкершілік, коммуникативтік дағдылар, көшбасшылық, сыни ойлау, гендерлік теңдік және т.б.) бойынша тренингтерді ұйымдастыру	1	2	(99)
5.	Жастардың бастамалары мен идеяларын қолдау	1	2	(99)
6.	Нақты жобалар мен бағдарламалар шеңберінде мақсатты топтармен (жұмыссыз, ауылдық, жұмысшы, студенттік жастар, жас отбасылар, ерекше қажеттіліктері бар жастар және т.б.) жұмыс	1	2	(99)
7.	Басқасы (жазыңыз)	1	2	

37. Сіз Қазақстан Республикасы Қоғамдық даму министрлігінің Жастар және отбасы істері жөніндегі комитетінің жастарды қолдау мен дамуға бағытталған қызметі туралы білесіз бе? (БІР жауап)

1. Иә, білемін, өзім хабарласқанмын -----→ № 38 СҰРАҚҚА КӨШІҢІЗ
2. Естігенім, оқығаным бар-----→ № 39 СҰРАҚҚА КӨШІҢІЗ
3. Комитеттің жұмысы туралы ЕШТЕҢЕ білмеймін-----→ № 39 СҰРАҚҚА КӨШІҢІЗ
(99) Білмеймін -----→ № 39 СҰРАҚҚА КӨШІҢІЗ

38. Қазақстан Республикасы Қоғамдық даму министрлігінің Жастар және отбасы істері жөніндегі комитетінің келесі қызметіне баға беріңіз (әрбір жолға БІР ЖАУАПТАН)

№	Қызмет бағыты	Тиімді	Тиімсіз	Білмеймін
1.	Жастар саясаты / ішкі саясат мәселелері бойынша облыстық / қалалық басқармалардың жұмысын үйлестіру	1	2	(99)
2.	Жастар ұйымдарымен өзара әрекеттесу	1	2	(99)
3.	Ғылыми және әдістемелік әдебиеттермен қамтамасыз ету (кітаптар, оқулықтар, брошюралар және т.б.)	1	2	(99)
4.	Ақпараттық-түсіндірме жұмыстары (бұқаралық ақпарат құралдарында жарияланымдар, жастармен кездесулер, ақпараттық кампаниялар)	1	2	(99)
5.	Жастардың волонтерлық қызметін ынталандыру	1	2	(99)
6.	Жастарды патриоттыққа тәрбиелеу жұмыстары	1	2	(99)
7.	Басқасы (жазыңыз)	1	2	

39. Айтыңызшы, сіз облысыңызда / қалаңызда жастар саясаты мәселелерімен айналысатын басқармалардың (Жастар саясаты мәселелері / Ішкі саясат басқармасы, Қоғамдық даму басқармасы, Отбасы, балалар мен жастар істерінің басқармасы) жұмыстары туралы білесіз бе? (БІР жауап)

1. Иә, білемін, өзім хабарластым -----→ № 40 СҰРАҚҚА КӨШІҢІЗ
2. Естігенім, оқығаным бар-----→ № 41 СҰРАҚҚА КӨШІҢІЗ
3. Департамент жұмысы туралы ЕШТЕҢЕ білмеймін-----→ № 41 СҰРАҚҚА КӨШІҢІЗ
(99) Білмеймін -----→ № 41 СҰРАҚҚА КӨШІҢІЗ

40. Сіздің аймағыңыздағы / қалаңыздағы Жастар саясаты / Ішкі саясат жөніндегі басқармасының келесі қызметтеріне баға беріңіз ... (әрбір жолға БІР ЖАУАПТАН)

№	Қызмет бағыты	Тиімді	Тиімсіз	Білмеймін
1.	Ғылыми және әдістемелік әдебиеттермен қамтамасыз ету (кітаптар, әдістемелік оқулықтар, брошюралар және т.б.)	1	2	(99)
2.	Ақпараттық-түсіндірме жұмыстары (бұқаралық ақпарат құралдарында жарияланымдар, жастармен кездесулер, ақпараттық кампаниялар)	1	2	(99)
3.	Ұйымдастыру-тәжірибелік жұмыс (науқандар, семинарлар, дөңгелек үстелдер, флешмобтар және т.б.) өткізу	1	2	(99)
4.	Жастардың мақсатты топтарымен (ауылдық, жұмыссыз, маргиналды, жұмыскер, студент және т.б.) жұмысы	1	2	(99)

5.	Жастарды жұмысқа орналастыру, жас отбасыларды қолдау және т.б.	1	2	(99)
6.	Патриоттыққа тәрбиелеу жұмысы	1	2	(99)
7.	Жастармен бейресми кездесулер (нарықтардағы әңгімелер, жатақханаларда, құрылыс алаңдарында және т.б.)	1	2	(99)
8.	Басқасы (жазыңыз)	1	2	

41. Мемлекеттік бағдарламалар мен жастарды қолдау жобалары туралы естігеніңіз, білетініңіз немесе қатысқаныңыз бар ма? (әрбір жолға БІР ЖАУАПТАН)

№	Мемлекеттік бағдарламалар, жастар жобалары	Білемін, қатысты м	Жақсы білемін, бірақ қатыспадым	Естідім	Ештеңе білмеймін, естімедім
1.	«Жастар тәжірибесі»	1	2	3	4
2.	«Дипломмен ауылға!»	1	2	3	4
3.	«Жасыл Ел»	1	2	3	4
4.	Бизнесті қолдау және дамыту бірыңғай бағдарламасы «Бизнестің жол картасы 2020»	1	2	3	4
5.	2017-2021 жылдарға арналған өнімді жұмыспен қамту және бұқаралық кәсіпкерлікті дамыту бағдарламасы	1	2	3	4
6.	«Нұрлы жер» тұрғын үй құрылыс бағдарламасы	1	2	3	4
7.	«Болашақ» халықаралық стипендиясы	1	2	3	4
8.	«Дарын» мемлекеттік жастар сыйлығы	1	2	3	4
9.	Серпін-2050	1	2	3	4
10.	Барлығына арналған тегін кәсіби-техникалық білім	1	2	3	4
11.	Жастар корпусын дамыту жобасы	1	2	3	4
12.	Жастар кадрлары	1	2	3	4

42. Айтыңызшы, Сіз мемлекеттік жастар саясатының Қазақстанда жүзеге асырылуына қанағаттанасыз ба? (БІР жауап)

1. Толығымен қанағаттамын
2. Қанағаттамын деуге болады
3. Қанағаттанбаймын деуге болады
4. Қанағаттанбаймын
5. Басқасы (жазыңыз) _____
6. Мемлекеттік жастар саясаты туралы ештеңе білмеймін
(99) Білмеймін

43. Соңғы алты айда волонтерлік (ақысыз) қызметке қатысып көрдіңіз бе?

1. Иә, мен тұрақты негіздегі волонтермын (айына бір реттен артық)
2. Иә, еріктілік іс-шараларға кейде қатысамын (кемінде айына бір рет)
3. Иә, бұрын волонтер болғанмын, бірақ қазір онымен айналыспаймын
4. Жоқ, мен ешқашан ерікті болған емеспін, бірақ ол туралы естігенім бар
5. Жоқ, мен еріктілер туралы ештеңе естімегенмін.

44. 2018 жылғы 5 қазандағы Қазақстан Республикасы Президентінің «Қазақстандықтардың әлеуметтік жағдайларын жақсарту және олардың өмір сүру сапасын арттыру» атты Жолдауымен таныссыз ба? (БІР жауап)

1. Иә, мен оны теледидардың тікелей эфирінен тыңдадым
2. Иә, мен оны радионың тікелей эфирінен тыңдадым
3. Иә, мен оны ғаламтордан тікелей эфирден көрдім
4. Иә, мен оның ғаламтордағы тікелей мәтінін оқыдым
5. Иә, мен Жолдаудың мәтінін эфирден, кейін газеттерден оқыдым
6. Иә, мен Жолдаудың мәтінін эфирден, кейін ғаламтордан оқыдым
7. Жолдау туралы бір нәрсе естуім бар, бірақ мазмұнымен таныс емеспін
8. Ол жайлы естімедім
9. Басқасы (жазыңыз) _____

(99) Білмеймін

45. Президенттің Жолдауындағы, жастардың өмірін жақсарту бойынша қандай шаралар ең маңызды деп ойлайсыз ? (ҮШ ЖАУАПТАН АРТЫҚ ЕМЕС)

1. ЖІӨ-нен білім беру, ғылым мен денсаулық сақтау саласына жұмсалатын шығындар көлемін 10 % -ға дейін арттыру
2. Әлемнің жетекші университеттерімен әріптестікті дамыту
3. Назарбаев Зияткерлік Мектептерінің білім беру жүйесін мемлекеттік мектептерде іске асыру
4. Білім беру мекемелерін бейнебақылау жүйелерімен қамтамасыз ету
5. Үш ауысымдық оқитудан бас тарту
6. Балалар психологтарының жұмысын күшейту
7. Жасанды интеллект технологияларын дамыту
8. Экономикадағы бәсекелестікті дамыту
9. Әлемдік нарықтарда отандық өнімдерді ілгерілету
10. Шағын және орта бизнесті, оның ішінде жастар кәсіпкерлігін қолдау
11. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес
12. Ішкі және сыртқы туризмді дамыту
13. Баспананың қол жетімділігін жоғарылату
14. 2019 жылды жастар жылы деп жариялау
15. Басқасы (жазыңыз) _____

(99) Білмеймін

46. Сіз қалай ойлайсыз, 2018 жылғы 5 қазандағы Қазақстан Республикасы Президентінің «Қазақстандықтардың әл-ауқатының өсуі: табыс пен тұрмыс сапасын арттыру» атты Жолдауында айтылған шаралардың жүзеге асуына кім жауапты болуы тиіс ? (БІР жауап)

1. Оны Мемлекет Президентінің өзі бақылап, жасау керек
2. Ұсынылып отырған шаралардың орындалуы Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Парламентінің жауапкершілігінде болуы тиіс
3. Белгіленген шараларды жүзеге асыру үшін жауапкершілік қалалар мен ауылдардың әкімдеріне жүктелуі тиіс
4. Жолдауды жүзеге асырумен мемлекеттік қызметшілер айналысуы
5. Жолдауды жүзеге асырудағы басты рөл БАҚ-та болуы тиіс
6. Белгіленген реформалардың жүзеге асуына білім беру мекемелері (мектептер, колледждео, ЖОО) жауапты
7. Жолдаудың жүзеге асуына әрбір маман қатысуы тиіс
8. Елбасы Жолдауының іске асуындағы жетекші күш жастар болуы тиіс
9. Елбасы Жолдауының шараларын жүзеге асыруға елдің әр азаматы қатысуы керек
10. Басқасы (жазыңыз) _____

(99) Білмеймін

47. Айтыңызшы, 2018 жылғы 5 қазандағы Қазақстан Республикасы Президентінің «Қазақстандықтардың әл-ауқатының өсуі: табыс пен тұрмыс сапасын арттыру» атты Жолдауындағы іс-шараларды жүзеге асыру үшін сіз не істей аласыз ? (ҮШ ЖАУАПТАН АРТЫҚ ЕМЕС)

1. Мемлекеттік заңдарды сақтау
2. Жақсы оқып, жақсы білім алу
3. Жастар ұйымдарының жұмысына белсене қатысу
4. Білікті маман болып, өз елінің игілігі үшін жұмыс істеу
5. Салауатты өмір салтын жүргізіп, спортпен шұғылдану
6. Өз елінің патриоты болу, өз елі туралы шетелдік достарға, әлеуметтік желілерде айту
7. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес (параны бермеу және оны алмау)
8. Қоғамдық жұмыстарға, әлеуметтік жобаларға қатысу (сенбіліктерге шығу, мұқтаждарға көмек беру, қайырымдылық жасау және т.б.)
9. Әскерде қызмет ету
10. Шыншыл, адал және де жауапты болу
11. Өз балаларын дұрыс тәрбиелеу
12. Басқасы (жазыңыз) _____

(99) Білмеймін

ӨТІНІШ, СОҢЫНДА ӨЗІҢІЗ ТУРАЛЫ КЕЙБІР МӘЛІМЕТ БЕРІҢІЗ

D1. Сіздің жынысыңыз:

1. Ер

2. Әйел

D2. Сіздің толық жасыңыз нешеде екендігін көрсетіңіз? _____

D3. Сіздің ұлтыңыз?

1. Қазақ
2. Орыс
3. Басқа ұлт (жазыңыз) _____

D4. Сіздің біліміңіз:

1. Жоғары, ғылым дәрежесімен (кандидат/ғылым докторы/ PhD докторы)
2. Жоғары
3. Аяқталмаған жоғары
4. Орта мамандандырылған/кәсіби білім
5. Жалпы орта (11 сынып)
6. Толық емес орта (9 сынып)
7. Білімім жоқ

D5. Сіздің отбасы жағдайыңыз:

1. Бойдақ / тұрмыс құрмаған
2. Үйленген / тұрмыс құрған
3. Тіркелмеген некедемін
4. Ажырасқанмын
5. Тұл ер адам/жесір әйел адаммын

D6. Айтыңызшы, Сіздің неше балаңыз бар?

1. Балаларым жоқ
2. Бір бала
3. Екі бала
4. Үш бала
5. Төрт немесе одан көп бала

D7. Сіз өз отбасыңыздың материалдық жағдайын қалай бағалар едіңіз?

1. Толық жетістік, қаражатқа мұқтаждық мүлдем жоқ
 2. Ақша жылжымайтын мүлікті (саяжай, пәтер) сатып алудан басқа барлығына жетеді
 3. Ақша жетеді, алайда жаңа автокөлік сатып алу қиынға түседі
 4. Ақша барлық қажеттіліктерді өтеуге жетеді, бірақ ірі тұрмыс техникасын сатып алу қиынға түседі
 5. Ақша тамаққа жетеді, бірақ киімдер сатып алу қиындау
 6. Ақша тамаққа үнемі жеткілікті болмайды
- (99) Білмеймін

D8. Қазіргі уақытта Сіз жұмыс істейсіз бе?

1. Жоқ мен тек оқимын -----→ **САУАЛНАМАНЫ ТОЛТЫРУДЫ АЯҚТАУ**
2. Оқимын және қатарынан жұмыс істеймін (қосымша ақша тамамын)
3. Иә, мен жұмыс істеймін
4. Мен оқымаймын, жұмыс істемеймін және іздемеймін ----→ **САУАЛНАМАНЫ ТОЛТЫРУДЫ АЯҚТАУ**
5. Мен оқымаймын, жұмыс істемеймін, бірақ іздеудемін----→ **САУАЛНАМАНЫ ТОЛТЫРУДЫ АЯҚТАУ**

D9. Жұмыс істейтін салаңызды (қосымша табыс түрін) көрсетіңізші?

1. Білім, ғылым, медицина
 2. Мемлекеттік қызмет
 3. Ішкі Істер министрлігінің құрылымдары (әскери қызметкер, полиция және т.б.)
 4. Сауда саласы
 5. Ауыл шаруашылығы
 6. Құрылыс саласы
 7. Транспорт саласы
 8. Ақпараттық технология және телекоммуникация саласы
 9. Қоғамдық тамақтану саласы
 10. Өндірістік кәсіпорында жұмысшы
 11. Басқасы(жазыңыз) _____
- (99) Білмеймін

СІЗГЕ СҰРАУҒА ҚАТЫСҚАНЫҒЫЗ ҮШІН АЛҒЫС АЙТАМЫЗ
Біздің Астана қаласындағы телефонымыз (7172) 27 81 59. Сіз бізге қоңырау шала аласыз және өз сұрақтарыңызды қоя аласыз.
СҰХБАТ АЛУШЫНЫҢ ЖҰМЫСЫН БАҚЫЛАУ ҮШІН САУАЛНАМАНЫ ТОЛТЫРҒАННАН КЕЙІН СҰРАУДЫҢ ӨТКІЗІЛГЕНІН МАҚҰЛДАУ МАҚСАТЫНДА СІЗГЕ ҚОҢЫРАУ ШАЛУЫ МҮМКІН. ОЛ ҮШІН СІЗДЕН ӨЗІҢІЗДІҢ ТЕЛЕФОН НӨМІРІҢІЗДІ ХАБАРЛАУДЫ СҰРАЙМЫЗ.

Сұхбат алушының ТАӨ	Сұхбат алушының №
Сұрау күні	Сұхбат алушының қолы

КОД _____ ЕНГІЗУ _____

Сіз өміріңіздің келесі тұстарымен қаншалықты қанағаттанатыныңызды бес балдық шкала бойынша бағалауыңызды сұраймыз, «1» толығымен қанағаттанбаймын, «5» толығымен қанағаттанамын **Саны**

Өмір тұстары	1	2	3	4	5	Білме ймін
Отбасымның материалды жағдайымен	19	70	357	819	717	17
Жұмыс / жұмысқа орналасу мүмкіндіктерімен	81	152	455	695	439	177
Демалыс сапасымен	52	132	493	733	540	46
Жеке бас денсаулық жағдайымен	13	38	297	861	773	15
Қала / ауылыңыздағы медициналық қызмет көрсету сапасымен	89	143	504	736	464	63
Қала/ ауылыңыздағы экологиялық жағдаймен	112	155	487	773	444	26
Тұрғын үй жағдайымен	51	87	345	838	662	15
Алынған / алынып жатқан біліммен	27	76	300	894	669	30
Өзіңіздің қауіпсіздік жағдайыңызбен	32	80	300	845	703	37
Айналадағы адамдармен қарым-қатынасыңызбен (отбасы, достар, әріптестер)	9	16	146	643	116	18

Сіз өміріңіздің келесі тұстарымен қаншалықты қанағаттанатыныңызды бес балдық шкала бойынша бағалауыңызды сұраймыз, «1» толығымен қанағаттанбаймын, «5» толығымен қанағаттанамын **%**

Өмір тұстары	1	2	3	4	5	Білме ймін
Отбасымның материалды жағдайымен	19	70	357	819	717	17
Жұмыс / жұмысқа орналасу мүмкіндіктерімен	81	152	455	695	439	177
Демалыс сапасымен	52	132	493	733	540	46
Жеке бас денсаулық жағдайымен	13	38	297	861	773	15
Қала / ауылыңыздағы медициналық қызмет көрсету сапасымен	89	143	504	736	464	63
Қала/ ауылыңыздағы экологиялық жағдаймен	112	155	487	773	444	26
Тұрғын үй жағдайымен	51	87	345	838	662	15
Алынған / алынып жатқан біліммен	27	76	300	894	669	30
Өзіңіздің қауіпсіздік жағдайыңызбен	32	80	300	845	703	37
Айналадағы адамдармен қарым-қатынасыңызбен (отбасы, достар, әріптестер)	9	16	146	643	116	18

Төменде келтірілген мәселелердің қайсысы Сізді және Сіздің отбасыңызды қатты мазалайды?

	Саны	%
Жоғары білім үшін төлемақының жоғары болуы	697	34,9
Табыстың төмен деңгейі (төмен жалақы, шәкіртақы және т.б.)	881	44,1
Тамақ өнімдерінің, тұтыну тауарларының жоғары бағалары	994	49,7
Жұмысқа орналасудың қиындығы, жұмыссыздық	551	27,6
Жеке тұрғын үйдің жоқтығы	374	18,7
Жеке өмірдегі үйлеспешілік	147	7,4
Ата-аналармен / мұғалімдермен / үлкен әулетпен дау-жанжал, туыстардың және жақындардың түсініспеушілігі	98	4,9
Ертеңгі күнге деген сенімсіздік	238	11,9
Мәдениеттің төмен деңгейі, жастардың рухсыздығы	241	12,1
Жеке бас қауіпсіздігіне алаңдау (көшеде жүру қорқынышты т.с.с.)	102	5,1
Жастардың қылмыстық топтарға кірігуі	124	6,2
Жастар арасындағы діни экстремизм	149	7,5

Нашақорлық, токсикомания, алкоголизм және шылым шегу	179	9,0
Жастардың бос уақыт өткізу мәселелері, бос уақытты өткізетін жердің болмауы	210	10,5
Жылдамдығы жоғары Интернеттің, сапалы мобильді байланыстың қолжетімсіздігі	103	5,2
Медециналық көмек көрсету сапасының төмендігі	290	14,5
Білім беру сапасының төмендігі	134	6,7
Денсаулық мәселелері, шаршау, қажу	93	4,7
Экологиялық мәселелер	213	10,7
Парақорлық	297	14,9
Әлеуметтік және психологиялық қызметтердің, сенім телефондарының жетіспеушілігі	23	1,2
Мектепке дейінгі білім беру орталықтарының жетіспеушілігі, қосымша білім беру (үйірмелер, секциялар және т.б.)	86	4,3
Басқасы (Ешқандай мәселе мазаламайды, Отбасындағы көп кредиттер, сабақтардың кестесі ұнамайды, тұрғын үй жағдайы, балабақшаға деген кезек)	24	1,4
<i>Білмеймін</i>	45	2,3

Сіз қалай ойлайсыз, Сіздің қалаңыздың / ауылыңыздың жастары жұмыс іздеуде және жұмысқа орналасуда қиындықтарға тап болады ма?

	Саны	%
Иә, жастар үнемі жұмысқа орналасуда қиындықтарға кездесіп отырады	925	46,3
Жастар мамандықтары бойынша жұмысқа орналасуда қиындықтар көреді. Арнайы кәсіби дағдыларды талап етпейтін жұмысты табу қиынға түспейді.	628	31,4
Менің қаламның / ауылымның жастарында жұмысқа орналасумен байланысты мәселе туындамайды	126	6,3
Басқасы	3	0,2
Оқимын, жұмыс іздемеймін, менің жұмыс іздеу, жұмысқа орналасу тәжірибем жоқ	259	13,0
<i>Білмеймін</i>	57	2,9

Сіздің пікіріңізше, Сіздің қалаңызда / ауылыңызда жастардың жұмысқа орналасуына не кедергі келтіреді?

	Саны	%
Тұрғылықты ауданда жұмыс орындардың болмауы	749	37,5
Еңбек ақының төмендігі	950	47,5
Жұмыс тәжірибесінің болмауы	864	43,2
Жұмыс берушілердің парақорлығы, сыбайлас жемқорлығы	405	20,3
Жынысы (әйел немесе ер болуы)	73	3,7
Этникалық топқа тиесілігі	69	3,5
Алынған білім мен бос жұмыс орындарындағы функционалдық талаптардың сәйкес келмеуі	238	11,9
Жұмыс берушіге қажетті дағдыларының болмауы	252	12,6
Денсаулық жағдайы	70	3,5
Кіші жастағы баланың / балалардың болуы	80	4,0
Жоғары амбициялар, күтімдердің жоғары болуы	137	6,9
Ешқандай кедергі жоқ	114	5,7
Басқасы (Жастардың жалқаулығы)	5	0,3
<i>Білмеймін</i>	133	6,7

Сіз қалай ойлайсыз, мемлекет оқу орындарының түлектерін жұмысқа орналастыруға қалай қатысуы керек?

	Саны	%
Мемлекет бастапқы жұмыс орынмен қамтамасыз етуге кепілдік беруі керек	891	44,6
Мемлекет тек мемлекеттік құрылымдардағы жұмыс орындарға кепілдік беруі керек	307	15,4
Мемлекет түлектердің қалауы бойынша жұмыс іздеуде қолдау көрсету керек	615	30,8
Мемлекет оған араласпау керек	84	4,2
Басқасы (Мемлекет ЖОО-нын бітірушілерді жұмысқа орналасуға міндеттейді)	4	0,3
<i>Білмеймін</i>	96	4,8

Егер Сіз жұмыссыз қалатын болсаңыз, Сіздің пікіріңізше, қаншалықты тез өзіңізге лайықты жұмысты таба аласыз?

	Саны	%
Мен жұмысты ең қысқа мерзімде табамын	348	17,4
Жұмыс іздеу белгілі бір қиындықтарды тудырады, бірақ үш айдың аралығында мен жұмыс тауып аламын	586	29,3
Жаңа жұмыс іздеу – бұл жас адамның ең үлкен мәселесі, жақсы жағдайда жұмысты жарты жылдың аралығында табамын	545	27,3
Басқасы (Ауылдық жерлерде жастарға жұмыс жоқ, мамандық бойынша жұмыс табу қиын, ал басқа жұмысты табуға болады, Таныс арқылы табуға болады, ақша болса табуға болады, жұмыс істеуге мүмкіндік жоқ, мен 2-ші топтағы мүгедекпін)	19	1,1
Оқимын, жұмыс іздемеймін, менің жұмыс іздеу, жұмысқа орналасу тәжірибем жоқ	368	18,4
<i>Жауап беруге қиналамын</i>	134	6,7

Айтыңызшы, өзіңіздің жеке тұрғын үйіңіз бар ма?

	Саны	%
Иә, ата-анамның жеке тұрғын үйі бар, мен олармен бірге тұрамын	1299	65,0
Иә, менің жеке тұрғын үйім бар, мен сонда тұрамын	285	14,3
Жоқ, менде және ата-анамда жеке тұрғын үйі жоқ, жалдаймыз	100	5,0
Жоқ, мен туыстармен (достармен және/немесе таныстармен) олардың үйінде бірге тұрамын	112	5,6
Жоқ, мен пәтер, бөлме жалдаймын	191	9,6
Жоқ, мен студенттер жатақханасында тұрамын	11	0,6
Басқасы	2	0,1

Сіз өзіңіздің тұрғын үй жағдайыңызбен қанағаттанасыз ба?

	Саны	%
Иә, толығымен қанағаттанамын	1259	63,0
Ия, жартылай қанағаттанамын	428	21,4
Жоқ, қанағаттанбаймын	290	14,5
Басқасы	2	0,1
<i>Білмеймін</i>	119	1,0

Айтыңызшы, Сіз неліктен өзіңіздің тұрғын үй жайыңызға қанағаттанбайсыз?

	Саны	%
Жайсыз тұрғын үй (үйде су құбырларының және көріз жүйесінің болмауы, жылудың нашар болуы)	126	17,1
Ескірген тұрғын үй (жер үй, пәтер)	208	28,3
Беделсіз аудан (орталықтан қашық болу, нашар экологиялық жағдай және т.б.)	109	14,8

Ауданда дамыған инфрақұрылымның (бала-бақшалардың, мектептердің, ауруханалардың, супермаркеттердің және т.б.) болмауы	78	10,6
Тұрғындардың көп санына байланысты үйдің тар болуы	149	20,2
Көлемі кішкентай, пәтер жобасы дұрыс ойластырылмаған	126	17,1
Коммуналдық қызметтердің жоғары бағасы	191	26,0
Жалдамалы тұрғын үйдің жоғары бағасы	157	21,3
Басқасы (<i>Газ жоқ, жақсы жөндеу жоқ, жеке тұрғын үйімді қалаймын, ипотека төлеуді көп уақыт алады, нашар лифттер, көрші үйден жаман иіс шығады</i>)	18	2,3
<i>Білмеймін</i>	28	3,8

Сіз өзіңіздің (отбасыңыздың) тұрғын үйіңізге байланысты мәселені қалай шешесіз?

	Саны	%
Қазіргі жағдайда мен (менің отбасым) тұрғын үй сатып ала аламын, солай жасауға ниеттімін	47	6,4
Жақын арада менің (отбасымның) тұрғын үй сатып алуға жағдайым жоқ, бірақ қазірден тұрғын үй алуға ақша жинақтаудамын	236	32,1
Қазіргі кезде тұрғын үй жалдап тұрамын және болашақта да жалдап тұруға ниеттімін, себебі отбасымның табыс деңгейі маған үйге ақша жинақтауға мүмкіндік бермейді	148	20,1
Үй жалдауға ақша жоқ, ата-анаммен / туыстарыммен бірге тұрамын, болашақта үй алуға ниетім жоқ	155	21,1
Басқасы (<i>Экологияны бақылау, ауаның кірленуі, кредитті жауып, кейін үйге ақша жинаса болады, мүмкіндіктер жоқ, үлкен пәтерге ауыстыру, кредитті жабу, көршілермен сөйлесу</i>)	8	0,9
<i>Білмеймін</i>	141	19,2

Сіз өзіңіздің денсаулық жағдайыңызды қалай бағалайсыз?

	Саны	%
Керемет	572	28,6
Жақсы	938	46,9
Қанағаттанарлық	434	21,7
Әлсіз	46	2,3
Тым әлсіз	3	0,2
Басқасы (<i>2-ші топтағы мүгедекпін</i>)	1	0,1
<i>Білмеймін</i>	4	0,2

Сіздің денсаулық жағдайыңыз соңғы жылы қалай өзгерді?

	Саны	%
Жақсарды	352	17,6
Жақсарған секілді	337	16,9
Өзгерген жоқ	1162	58,1
Нашарлаған секілді	110	5,5
Нашарлады	15	0,8
<i>Білмеймін</i>	24	1,2

Әдетте Сіз денсаулығыңызға байланысты мәселе туындағанда қайда жүгінесіз?

	Саны	%
Мемлекеттік медициналық мекемелерге	1214	60,7
Жекеменшік медициналық орталықтарға	401	20,1
Мәселені өзім шешуге тырысамын (өз бетімше халықтың арасында тараған жолдармен, ғаламтордағы ұсынымдарға сүйеніп және т.б. емделемін)	350	17,5
Басқасы (<i>Мемлекеттікке де жекеменшікке де жүгінемін</i>)	9	0,5
<i>Білмеймін</i>	25	1,3

Сіз медициналық мекемелерге қаншалықты жиі жүгінесіз?

	Саны	%
Ешқашан	142	7,1
Жылына бір рет	855	42,8
Жылына 2-3 рет	757	37,9
Айына 1 рет	159	8,0

Апта сайын	20	1,0
Аптасына бір реттен артық	5	0,3
Басқасы	7	0,1
<i>Білмеймін</i>	55	2,8

Сіз спорттық залға, стадионға, бассейнге және т.б. қаншалықты жиі барасыз?

	Саны	%
Аптасына екі рет және одан да көп	387	19,4
Айына үш-төрт рет	293	14,7
Айына бір рет	244	12,2
Жылына бір реттен сирек	194	9,7
Басқасы <i>(Бос уақыт болған кезде, күніге, жастарға арналған спорттық орындар жоқ, өзім айналысамын)</i>	14	0,5
Спорттық мекемелерге бармаймын	845	42,3
<i>Білмеймін</i>	23	1,2

Алған немесе алып жатқан біліміңіздің сапасына қаншалықты қанағаттанасыз?

	Саны	%
Толықтай қанағаттанамын	598	29,9
Қанағаттанамын деуге болады	1036	51,8
Қанағаттанбаймын деуге болады	265	13,3
Толығымен қанағаттанбаймын	44	2,2
Басқасы	1	0,1
<i>Білмеймін</i>	55	2,8

Елдің білім беру жүйесіндегі ең өткір мәселелерді атап көрсетіңіз?

	Саны	%
Білім беру мекемелерінің жеткіліксіз қаржыландырылуы	401	20,1
Заман талабына сай оқулықтардың жетіспеушілігі	313	15,7
Білікті мамандардың жетіспеушілігі (мұғалімдер, оқытушылар)	539	27,0
Оқу орындарының заман талабына сай құрал-жабдықтармен әлсіз жабдықталуы	397	19,9
Мұғалімдердің ағылшын тілін нашар меңгергендігі	213	10,7
Білім беру мекемелерінде адам санының шамадан тыс болуы	113	5,7
Оқу ақысының қымбат болуы	633	31,7
Парақорлық	214	10,7
Оқушылардың ынталарының төмендігі	234	11,7
Басқасы <i>(Теория мен тәжірибе сәйкес келмейді, білім беру бағдарламасы, сабақтың кестесі ұнамайды, мұғалімдерде жалақы аз)</i>	17	1,1
<i>Білмеймін</i>	159	8,0

Сіз өзіңіздің қалаңызда / ауылыңызда орналасқан бос уақыт өткізу мекемелерінің (оқушылар сарайы, өнер мектебі, спорт сарайы, БЖСМ, спорт орталықтары және т.б.) жұмысымен қанағаттанасыз ба?

	Саны	%
Толығымен қанағаттанамын	382	19,2
Қанағаттанамын деуге болады	692	34,7
Қанағаттанбаймын деуге болады	238	11,9
Толығымен қанағаттанбаймын	90	4,5
Басқасы	5	0,3
Мен бос уақыт өткізу мекемелеріне бармаймын	362	18,2
Біздің елді мекенде бос уақытты өткізуге арналған мекемелер жоқ	141	7,1
<i>Білмеймін</i>	83	4,2

Соңғы үш айда Сіз құрдастарыңызға, сыныптастарыңызға, достарыңызға қатысты жасалған күш көрсету немесе зорлық-зомбылықтың басқа түрлеріне қаншалықты жиі куә болдыңыз?

	Саны	%
Жиі	22	1,1
Кейде	196	9,8

Ешқашан	1708	85,6
Басқасы	3	0,2
<i>Білмеймін</i>	66	3,3

Айтыңызшы, Сіздің құрдастарыңызға жасалған зорлық-зомбылық немесе күш көрсету кімнің тарапынан болды?

	Саны	%
Ата-ананың	19	9,0
Оқытушының / мұғалімнің	13	6,2
Сыныптастардың	40	19,0
Құрдастардың	116	55,0
Басқасы (<i>Күйеуім, бөгде адамдар</i>)	4	1,9
<i>Білмеймін</i>	16	9,0

Сіздің көзқарасыңыз бойынша, мінсіз отбасы – бұл...?

	Саны	%
Негізгі шешімдерді ер кісі (отағасы) қабылдайтын отбасы	584	29,2
Ерлі-зайыптылар бірігіп шешім қабылдайтын отбасы	1126	56,4
Басты рөлді әйел кісі атқаратын отбасы	69	3,5
Ата-әжелері балаларымен және немерелерімен бірге өмір сүріп, маңызды шешімдерді қабылдайтын отбасы	365	18,3
Басқасы	2	0,1
<i>Білмеймін</i>	35	1,8

Қалай ойлайсыз, некені АХАЖ-да тіркеу шарт па, әлде отбасы құрғысы келген адамдар некеге ресми тіркелмесе де болады ма?

	Саны	%
Некені міндетті түрде АХАЖ-да тіркеу қажет	1507	75,5
Жоқ, некені тіркеу міндетті емес, жай бірге өмір сүруге де болады	313	15,7
Діни рәсімді өткізу жеткілікті (неке, никях, шіркеуде неке қию және т.б.)	101	5,1
Басқасы	1	0,1
<i>Білмеймін</i>	74	3,7

Сіз өзіңізді діндар адаммын деп есептейсіз бе?

	Саны	%
Мен діншілмін, діни қауымдардың өміріне қатысамын, діни нормаларды орындаймын	161	8,1
Мен діншілмін, бірақ дін нормаларын сирек орындаймын және діни орындарға (мешіт, шіркеуге, синагоғаға) мейрамдарда ғана барамын.	509	25,5
Мен діншілмін, бірақ діни өмірге қатыспаймын	747	37,4
Мен діншіл емеспін, бірақ кейде діни орындарға (мешіт, шіркеуге, синагоғаға) барамын, діни нормаларды сақтаймын	265	13,3
Мен дінге қарсымын, атеизмді жақтаушымын	71	3,6
Мен дінге немқұрайлы қараймын	182	9,1
Басқасы (<i>Мен діндар емеспін, мен діни өмірге қатыспаймын, бірақта діни нормаларды орындаймын</i>)	3	0,2
<i>Білмеймін</i>	60	3,0

Сіз қаншалықты жиі діни орындарға барасыз (мешіт, шіркеу, синагога)?

	Саны	%
Апта сайын	140	7,0
Айына 1-2 рет	224	11,2
Жылына 2-3 рет	434	21,7
Бірнеше жылда бір рет	233	11,7
Тек діни мерекелерге орай барамын	387	19,4
Басқасы	3	0,2
Діни орындарға бармаймын	558	27,9
<i>Білмеймін</i>	19	1,0

Сіз діни әдебиеттерді оқисыз ба? Қаншалықты жиі оқисыз?

	Саны	%
Ия, үнемі оқимын	78	3,9
Кейде оқимын	336	16,8
Жоқ, оқымаймын	1550	77,6
<i>Білмеймін</i>	34	1,7

Егер Сіз діни әдебиетті оқитын болсаңыз, әдетте оны қайдан аласыз?

	Саны	%
Діни әдебиеттер үйде және ата-анамда бар	151	37,1
Кітап дүкендеріндегі арнайы бөлімдерде	47	11,5
Мешітте, шіркеуде	123	30,2
Ғаламтордан оқимын	157	38,6
Қалалық, аудандық және ауылдық кітапханаларда	10	2,5
Мектепте, колледже, университетте арнайы пәндер мен курстарда	10	2,5
Достардан және таныстардан аламын	32	7,9
Басқасы	-	-

Қатты діндар адамдар Сізде қандай сезімдер тудырады?

	Саны	%
Мен оларды құрметтеймін және де оларға ұқсағым келеді	302	15,1
Бұл үлкен ерік күші бар адамдар, бірақ, мен олар секілді болғым келмейді	556	27,9
Мен оларға кері көзқарастамын, менің ойымша олардың тілдесуде қиындықтары бар	102	5,1
Діншіл жастар мені қорқытады, мен олармен қарым-қатынасқа түсуден қашуға тырысамын	169	8,5
Маған бәрібір, мен оларға немқұрайлы қараймын	721	36,1
Басқасы (<i>бірақта барлық адамдар ондай деп ойламаймын, қуаныш</i>)	3	0,3
<i>Білмеймін</i>	143	7,2

Сіз Қазақстанда тұратындығыңызды қаншалықты мақтан етесіз?

	Саны	%
Мен Қазақстанда тұрақты тұрмаймын	57	2,9
Өте мақтан тұтамын	1034	51,7
Мақтан етемін деуге болады	664	33,2
Маған бәрібір, немқұрайлы қараймын	158	7,9
Аса мақтан етпеймін	51	2,6
Мүлдем мақтан етпеймін	8	0,4
<i>Білмеймін</i>	27	1,4

Сіз өзіңді Қазақстан патриотымын деп санайсыз ба?

	Саны	%
Иә	1041	52,1
Иә деуге болады	742	37,1
Жоқ деуге болады	99	5,0
Жоқ	53	2,7
<i>Білмеймін</i>	64	3,2

Қазақстанның патриоты болу деген Сіз үшін нені білдіреді?

	Саны	%
Елдің үлкен жетістіктері үшін мақтаныш	349	17,5
Елдің зор болашағына үміт арту	388	19,4
Алыс жерде жүргенде Отаныңды сағыну	144	7,2
Отанды сүю	514	25,7
Азаматтық міндеттерді орындау, мемлекет заңдарын сақтау	434	21,7

Елдің мүддесін қорғау	135	6,8
Басқасы	3	0,2
<i>Білмеймін</i>	31	1,6

Сіз қалай ойлайсыз, жастар патриот болуы үшін бірінші кезекте не істеу керек?

	Саны	%
Орта мектептерде алғашқы әскери дайындықты жүргізу	212	10,6
Балалар мен жастарға мемлекеттік тілдегі, қазақстандық және қазақ авторларының әдебиеттерін оқыту	228	11,4
Қазақ тілінде ұлттық батырлар туралы балаларға арналған бағдарламалар мен мультфильмдер шығару	147	7,4
Спорттық жарыстар, конкурстар мен олимпиадаларды жиі ұйымдастыру	197	9,9
Жазғы демалыс кезінде оқитындарға әскери-патриоттық лагерь ұйымдастыру	142	7,1
Тұрғылықты мекен-жай бойынша балалар мен жасөспірімдер клубтарының жұмысын дамыту	169	8,5
Қазақстан тарихы, этностары мен салт-дәстүрлерін зерттеу	392	19,6
Балабақшаларда әнұранды жаттату	40	2,0
Қазақ тілін үйрену	195	9,8
Жастарды әскерде борышын өтеуге міндеттеу	101	5,1
Басқасы (<i>Жақсы өмір сүру үшін жағдай жасау, ол керек емес, үлкен ұрпақтардың өздері мысал келтіру керек, Отанға деген махаббат, отбасыны сүйю, менталитет, тегін білім алу, елдегі экономикалық және саяси жағдайды түзету, спорттық және ғылыми салаларды дамыту, қолжетімді конкурстарды дамыту, ештеңкені байламау, жемқорлықты азайту</i>)	33	2,2
<i>Білмеймін</i>	142	6,4

Сіз қалай ойлайсыз, Сіздің қалаңызда / ауылңызда жастар тарапынан наразылық акциясы өту мүмкін бе?

	Саны	%
Иә, әлбетте	90	4,5
Иә деуге болады	275	13,8
Жоқ деуге болады	611	30,6
Жоқ, мүмкін емес	811	40,6
<i>Білмеймін</i>	212	10,6

Қандай мәселе сізді наразылық акциясына баруға мәжбүрлеуі мүмкін?

	Саны	%
Мектептегі і/ колледждегі / жоғары оқу орнындағы мәселелер	106	5,3
Жұмыстағы қысқарту / жұмыстан босату	211	10,6
Коммуналдық қызметтерге негізсіз тарифтерді көтеру	154	7,7
Еңбекақыны / шәкіртақыны/жәрдемақы төлемдерінің кешіктірілуі	193	9,7
Медициналық мекеме жұмыскерлерінің немқұрайлығы және кәсіпқой еместігі	192	9,6
Несиелер және ипотека бойынша төлемдердің артуы	163	8,2
Негізсіз айыппұлдар	161	8,1
Экологиялық жағдайдың нашарлауы	166	8,3
Әділетсіз сот шешімдері	144	7,2
Қабылданатын реформалармен келіспеушілік	116	5,8
Жеке баспана алудың мүмкін еместігі	102	5,1
Тамақ өнімдеріне, жанармайға, дәріге бағасының өсуі	273	13,7
Қоғамдық көліктерде адамдардың шамадан тыс болуы	41	2,1
Басқасы (<i>Пәтер алуға кезекте тұрмын, мазақ, зұлымдық, тоталитаризм, қоғамдық пікірдің басуы, өз идеалдарының күштеп тануы, жемқорлық, адамдар ашық түрде көтерілістерге шыға алмайды</i>)	11	0,7
Мені ашық қарсы шығуға ешнәрсе мәжбүрлей алмайды	940	47,0
<i>Білмеймін</i>	269	13,5

Сіз қалай ойлайсыз, Қазақстандағы мемлекеттік билік органдары жастардың шынайы мәселелері туралы біледі ме?

	Саны	%
Әрине, біледі және осы мәселелерді шешу үшін барлығын жасайды	499	25,0
Біледі деуге болады, алайда жастардың мәселесін шешіп бере алмайды	769	38,5
Білмейді деуге болады	387	19,4
Әлбетте ЕШТЕҢЕ білмейді	144	7,2
Басқасы (жазыңыз)	2	0,1
<i>Білмеймін</i>	198	9,9

Айтыңызшы, Сіздің ауданыңыздағы / қалаңыздағы / облысыңыздағы Жастардың ресурстық орталықтарының (ЖРО) жұмысы туралы хабардарсыз ба?

	Саны	%
Иә, білемін, ЖРО-ға өзім хабарластым	98	4,9
Иә, білемін, бірақ ЖРО-ға хабарласқан емеспін	305	15,3
Естідім, ЖРО туралы оқыдым	434	21,7
Жоқ, ЖРО туралы мүлдем естімедім	1052	52,7
<i>Білмеймін</i>	107	5,4

Сіздің аудандағы/қаладағы/облыстағы Жастардың ресурстық орталықтарының салалардағы жұмысын бағалаңыз... **Саны**

Қызметтің бағыты	Тиімді	Тиімсіз	<i>Білмеймін</i>
Жастарға арналған мемлекеттік әлеуметтік бағдарламалар туралы хабардар ету	68	17	8
Консалтингтік қызметтер көрсету (құқықтық, білім беру, тұрғын үй, жұмысқа орналастыру, жас отбасыларды қолдау және т.б. сұрақтар бойынша)	62	28	3
Жастардың өздігінен дамуы үшін ашық алаңдарды қамтамасыз ету (коворкинг алаңдары)	52	27	14
Өмірлік дағдылар (жауапкершілік, коммуникативтік дағдылар, көшбасшылық, сыни ойлау, гендерлік теңдік және т.б.) бойынша тренингтерді ұйымдастыру	51	29	12
Жастардың бастамалары мен идеяларын қолдау	60	21	11
Нақты жобалар мен бағдарламалар шеңберінде мақсатты топтармен (жұмыссыз, ауылдық, жұмысшы, студенттік жастар, жас отбасылар, ерекше қажеттіліктері бар жастар және т.б.) жұмыс	53	25	15
<i>Басқасы</i>			

Сіздің аудандағы/қаладағы/облыстағы Жастардың ресурстық орталықтарының салалардағы жұмысын бағалаңыз... **%**

Қызметтің бағыты	Тиімді	Тиімсіз	<i>Білмеймін</i>
Жастарға арналған мемлекеттік әлеуметтік бағдарламалар туралы хабардар ету	73,1	18,3	8,6
Консалтингтік қызметтер көрсету (құқықтық, білім беру, тұрғын үй, жұмысқа орналастыру, жас отбасыларды қолдау және т.б. сұрақтар бойынша)	66,7	30,1	3,2
Жастардың өздігінен дамуы үшін ашық алаңдарды қамтамасыз ету (коворкинг алаңдары)	55,9	29,0	15,1
Өмірлік дағдылар (жауапкершілік, коммуникативтік дағдылар, көшбасшылық, сыни ойлау, гендерлік теңдік және т.б.) бойынша тренингтерді ұйымдастыру	55,4	31,5	13,0
Жастардың бастамалары мен идеяларын қолдау	65,2	22,8	12,0

Нақты жобалар мен бағдарламалар шеңберінде мақсатты топтармен (жұмыссыз, ауылдық, жұмысшы, студенттік жастар, жас отбасылар, ерекше қажеттіліктері бар жастар және т.б.) жұмыс	57,0	26,9	16,1
<i>Басқасы</i>			

Сіз Қазақстан Республикасы Қоғамдық даму министрлігінің Жастар және отбасы істері жөніндегі комитетінің жастарды қолдау мен дамуға бағытталған қызметі туралы білесіз бе?

	Саны	%
Иә, білемін, өзім хабарласқанмын	75	3,8
Естігенім, оқығаным бар	617	30,9
Комитеттің жұмысы туралы ЕШТЕҢЕ білмеймін	1173	58,7
<i>Білмеймін</i>	134	6,7

Қазақстан Республикасы Қоғамдық даму министрлігінің Жастар және отбасы істері жөніндегі комитетінің келесі қызметіне баға беріңіз Саны

Қызмет бағыты	Тиімді	Тиімсіз	Білмей мін
Жастар саясаты / ішкі саясат мәселелері бойынша облыстық / қалалық басқармалардың жұмысын үйлестіру	45	17	11
Жастар ұйымдарымен өзара әрекеттесу	44	20	9
Ғылыми және әдістемелік әдебиеттермен қамтамасыз ету (кітаптар, оқулықтар, брошюралар және т.б.)	50	16	7
Ақпараттық-түсіндірме жұмыстары (бұқаралық ақпарат құралдарында жарияланымдар, жастармен кездесулер, ақпараттық кампаниялар)	47	21	5
Жастардың волонтерлық қызметін ынталандыру	55	12	6
Жастарды патриоттыққа тәрбиелеу жұмыстары	46	18	9
<i>Басқасы (жазыңыз)</i>			

Қазақстан Республикасы Қоғамдық даму министрлігінің Жастар және отбасы істері жөніндегі комитетінің келесі қызметіне баға беріңіз %

Қызмет бағыты	Тиімді	Тиімсіз	Білмей мін
Жастар саясаты / ішкі саясат мәселелері бойынша облыстық / қалалық басқармалардың жұмысын үйлестіру	61,6	23,3	15,1
Жастар ұйымдарымен өзара әрекеттесу	60,3	27,4	12,3
Ғылыми және әдістемелік әдебиеттермен қамтамасыз ету (кітаптар, оқулықтар, брошюралар және т.б.)	68,5	21,9	9,6
Ақпараттық-түсіндірме жұмыстары (бұқаралық ақпарат құралдарында жарияланымдар, жастармен кездесулер, ақпараттық кампаниялар)	64,4	28,8	6,8
Жастардың волонтерлық қызметін ынталандыру	75,3	16,4	8,2
Жастарды патриоттыққа тәрбиелеу жұмыстары	63,0	24,7	12,3
<i>Басқасы</i>			

Айтыңызшы, сіз облысыңызда / қалаңызда жастар саясаты мәселелерімен айналысатын басқармалардың (Жастар саясаты мәселелері / Ішкі саясат басқармасы, Қоғамдық даму басқармасы, Отбасы, балалар мен жастар істерінің басқармасы) жұмыстары туралы білесіз бе?

	Саны	%
Иә, білемін, өзім хабарластым	77	3,9
Естігенім, оқығаным бар	680	34,0
Департамент жұмысы туралы ЕШТЕҢЕ білмеймін	1092	54,6
<i>Білмеймін</i>	150	7,5

Сіздің аймағыңыздағы / қалаңыздағы Жастар саясаты / Ішкі саясат жөніндегі басқармасының келесі қызметтеріне баға беріңіз ... Саны

Қызмет бағыты	Тиімді	Тиімсіз	Білмей мін
---------------	--------	---------	------------

Ғылыми және әдістемелік әдебиеттермен қамтамасыз ету (кітаптар, әдістемелік оқулықтар, брошюралар және т.б.)	52	21	4
Ақпараттық-түсіндірме жұмыстары (бұқаралық ақпарат құралдарында жарияланымдар, жастармен кездесулер, ақпараттық кампаниялар)	53	19	5
Ұйымдастыру-тәжірибелік жұмыс (науқандар, семинарлар, дөңгелек үстелдер, флешмобтар және т.б.) өткізу	53	18	6
Жастардың мақсатты топтарымен (ауылдық, жұмыссыз, маргиналды, жұмыскер, студент және т.б.) жұмысы	47	20	10
Жастарды жұмысқа орналастыру, жас отбасыларды қолдау және т.б.	47	23	6
Патриоттыққа тәрбиелеу жұмысы	52	17	8
Жастармен бейресми кездесулер (нарықтардағы әңгімелер, жатақханаларда, құрылыс алаңдарында және т.б.)	46	21	10
Басқасы (жазыңыз)			

Сіздің аймағыңыздағы / қалаңыздағы Жастар саясаты / Ішкі саясат жөніндегі басқармасының келесі қызметтеріне баға беріңіз ... %

Қызмет бағыты	Тиімді	Тиімсіз	Білмеймін
Ғылыми және әдістемелік әдебиеттермен қамтамасыз ету (кітаптар, әдістемелік оқулықтар, брошюралар және т.б.)	67,5	27,3	5,2
Ақпараттық-түсіндірме жұмыстары (бұқаралық ақпарат құралдарында жарияланымдар, жастармен кездесулер, ақпараттық кампаниялар)	68,8	24,7	6,5
Ұйымдастыру-тәжірибелік жұмыс (науқандар, семинарлар, дөңгелек үстелдер, флешмобтар және т.б.) өткізу	68,8	23,4	7,8
Жастардың мақсатты топтарымен (ауылдық, жұмыссыз, маргиналды, жұмыскер, студент және т.б.) жұмысы	61,0	26,0	13,0
Жастарды жұмысқа орналастыру, жас отбасыларды қолдау және т.б.	61,8	30,3	7,9
Патриоттыққа тәрбиелеу жұмысы	67,5	22,1	10,4
Жастармен бейресми кездесулер (нарықтардағы әңгімелер, жатақханаларда, құрылыс алаңдарында және т.б.)	59,7	27,3	13,0
Басқасы			

Мемлекеттік бағдарламалар мен жастарды қолдау жобалары туралы естігеніңіз, білетініңіз немесе қатысқаныңыз бар ма? **Саны**

Мемлекеттік бағдарламалар, жастар жобалары	Білемін, қатыстым	Жақсы білемін, бірақ қатыспады	Естідім	Ештеңе білмеймін, естімедім
«Жастар тәжірибесі»	91	392	758	739
«Дипломмен ауылға!»	52	517	822	596
«Жасыл Ел»	98	501	757	629
Бизнесті қолдау және дамыту бірыңғай бағдарламасы «Бизнестің жол картасы 2020»	21	436	845	687
2017-2021 жылдарға арналған өнімді жұмыспен қамту және бұқаралық кәсіпкерлікті дамыту бағдарламасы	13	272	667	1034
«Нұрлы жер» тұрғын үй құрылыс бағдарламасы	32	492	796	668
«Болашақ» халықаралық стипендиясы	20	620	871	475
«Дарын» мемлекеттік жастар сыйлығы	21	425	786	752
Серпін-2050	17	317	660	991
Барлығына арналған тегін кәсіби-техникалық білім	30	303	647	1007
Жастар корпусын дамыту жобасы	13	199	513	1263
Жастар кадрлары	12	194	497	1285

Мемлекеттік бағдарламалар мен жастарды қолдау жобалары туралы естігеніңіз, білетініңіз немесе қатысқаныңыз бар ма? %

Мемлекеттік бағдарламалар, жастар жобалары	Білемін, қатысты м	Жақсы білемін, бірақ қатыспады м	Естідім	Ештеңе білмеймін, естімедім
«Жастар тәжірибесі»	4,6	19,8	38,3	37,3
«Дипломмен ауылға!»	2,6	26,0	41,4	30,0
«Жасыл Ел»	4,9	25,2	38,1	31,7
Бизнесті қолдау және дамыту бірыңғай бағдарламасы «Бизнестің жол картасы 2020»	1,1	21,9	42,5	34,5
2017-2021 жылдарға арналған өнімді жұмыспен қамту және бұқаралық кәсіпкерлікті дамыту бағдарламасы	0,7	13,7	33,6	52,1
«Нұрлы жер» тұрғын үй құрылыс бағдарламасы	1,6	24,7	40,0	33,6
«Болашақ» халықаралық стипендиясы	1,0	31,2	43,9	23,9
«Дарын» мемлекеттік жастар сыйлығы	1,1	21,4	39,6	37,9
Серпін-2050	0,9	16,0	33,2	49,9
Барлығына арналған тегін кәсіби-техникалық білім	1,5	15,2	32,6	50,7
Жастар корпусын дамыту жобасы	0,7	10,0	25,8	63,5
Жастар кадрлары	0,6	9,8	25,0	64,6

Айтыңызшы, Сіз мемлекеттік жастар саясатының Қазақстанда жүзеге асырылуына қанағаттанасыз ба?

	Саны	%
Толығымен қанағаттамын	266	13,3
Қанағаттамын деуге болады	728	36,4
Қанағаттанбаймын деуге болады	340	17,0
Қанағаттанбаймын	122	6,1
Басқасы	7	0,4
Мемлекеттік жастар саясаты туралы ештеңе білмеймін	399	20,0
<i>Білмеймін</i>	136	6,8

Соңғы алты айда волонтерлік (ақысыз) қызметке қатысып көрдіңіз бе?

	Саны	%
Иә, мен тұрақты негіздегі волонтермын (айына бір реттен артық)	49	2,5
Иә, еріктілік іс-шараларға кейде қатысамын (кемінде айына бір рет)	112	5,6
Иә, бұрын волонтер болғанмын, бірақ қазір онымен айналыспаймын	221	11,1
Жоқ, мен ешқашан ерікті болған емеспін, бірақ ол туралы естігенім бар	1055	52,9
Жоқ, мен еріктілер туралы ештеңе естімегенмін.	559	28,0

2018 жылғы 5 қазандағы Қазақстан Республикасы Президентінің «Қазақстандықтардың әлеуметтік жағдайларын жақсарту және олардың өмір сүру сапасын арттыру» атты Жолдауымен танысыңыз ба?

	Саны	%
Иә, мен оны теледидардың тікелей эфирінен тыңдадым	460	23,1
Иә, мен оны радионың тікелей эфирінен тыңдадым	39	2,0
Иә, мен оны ғаламтордан тікелей эфирден көрдім	105	5,3
Иә, мен оның ғаламтордағы тікелей мәтінін оқыдым	83	4,2
Иә, мен Жолдаудың мәтінін эфирден, кейін газеттерден оқыдым	55	2,8
Иә, мен Жолдаудың мәтінін эфирден, кейін ғаламтордан оқыдым	163	8,2
Жолдау туралы бір нәрсе естуім бар, бірақ мазмұнымен таныс емеспін	522	26,2

Ол жайлы естімедім	444	22,3
Басқасы (Университтегі сабақтардан естуім бар)	5	0,3
Білмеймін	117	5,6

Президенттің Жолдауындағы, жастардың өмірін жақсарту бойынша қандай шаралар ең маңызды деп ойлайсыз ?

	Саны	%
ЖІӨ-нен білім беру, ғылым мен денсаулық сақтау саласына жұмсалатын шығындар көлемін 10 % -ға дейін арттыру	424	21,3
Әлемнің жетекші университеттерімен әріптестікті дамыту	284	14,3
Назарбаев Зияткерлік Мектептерінің білім беру жүйесін мемлекеттік мектептерде іске асыру	235	11,8
Білім беру мекемелерін бейнебақылау жүйелерімен қамтамасыз ету	200	10,1
Үш ауысымдық оқытудан бас тарту	229	11,5
Балалар психологтарының жұмысын күшейту	189	9,5
Жасанды интеллект технологияларын дамыту	150	7,5
Экономикадағы бәсекелестікті дамыту	223	11,2
Әлемдік нарықтарда отандық өнімдерді ілгерілету	188	9,4
Шағын және орта бизнесті, оның ішінде жастар кәсіпкерлігін қолдау	277	13,9
Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес	419	21,1
Ішкі және сыртқы туризмді дамыту	124	6,2
Баспананың қол жетімділігін жоғарылату	485	24,4
2019 жылды жастар жылы деп жариялау	244	12,3
Басқасы	8	0,5
Білмеймін	420	21,1

Сіз қалай ойлайсыз, 2018 жылғы 5 қазандағы Қазақстан Республикасы Президентінің «Қазақстандықтардың әл-ауқатының өсуі: табыс пен тұрмыс сапасын арттыру» атты Жолдауында айтылған шаралардың жүзеге асуына кім жауапты болуы тиіс ?

	Саны	%
Оны Мемлекет Президентінің өзі бақылап, жасау керек	470	23,6
Ұсынылып отырған шаралардың орындалуы Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Парламентінің жауапкершілігінде болуы тиіс	340	17,1
Белгіленген шараларды жүзеге асыру үшін жауапкершілік қалалар мен ауылдардың әкімдеріне жүктелуі тиіс	206	10,3
Жолдауды жүзеге асырумен мемлекеттік қызметшілер айналысуы	130	6,5
Жолдауды жүзеге асырудағы басты рөл БАҚ-та болуы тиіс	68	3,4
Белгіленген реформалардың жүзеге асуына білім беру мекемелері (мектептер, колледждео, ЖОО) жауапты	50	2,5
Жолдаудың жүзеге асуына әрбір маман қатысуы тиіс	67	3,4
Елбасы Жолдауының іске асуындағы жетекші күш жастар болуы тиіс	68	3,4
Елбасы Жолдауының шараларын жүзеге асыруға елдің әр азаматы қатысуы керек	194	9,7
Басқасы (Елбасының жолдауын жүзеге асыруда шыңшыл адамдар қатысу керек, мағалімдердің жұмысқа қатысты емес жұмыстарын жеңілдету керек, округтердегі учасклерге бір жауапты адамды бекіту керек)	6	0,4
Білмеймін	394	19,8

Айтыңызшы, 2018 жылғы 5 қазандағы Қазақстан Республикасы Президентінің «Қазақстандықтардың әл-ауқатының өсуі: табыс пен тұрмыс сапасын арттыру» атты Жолдауындағы іс-шараларды жүзеге асыру үшін сіз не істей аласыз ?

	Саны	%
Мемлекеттік заңдарды сақтау	697	35,0
Жақсы оқып, жақсы білім алу	433	21,7
Жастар ұйымдарының жұмысына белсене қатысу	285	14,3
Білікті маман болып, өз елінің игілігі үшін жұмыс істеу	464	23,3
Салауатты өмір салтын жүргізіп, спортпен шұғылданду	213	10,7
Өз елінің патриоты болу, өз елі туралы шетелдік достарға, әлеуметтік желілерде айту	241	12,1

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес (параны бермеу және оны алмау)	323	16,2
Қоғамдық жұмыстарға, әлеуметтік жобаларға қатысу (сенбіліктерге шығу, мұқтаждарға көмек беру, қайырымдылық жасау және т.б.)	170	8,5
Әскерде қызмет ету	67	3,4
Шыншыл, адал және де жауапты болу	352	17,7
Өз балаларын дұрыс тәрбиелеу	220	11,0
Басқасы	0	0,0
<i>Білмеймін</i>	336	16,9

Министерство общественного развития Республики Казахстан
Научно-исследовательский центр «Молодежь»

**«Изучение общественно-политической
ситуации в молодежной среде»
(второе полугодие 2018 года)**

**Аналитический доклад по результатам
социологического исследования**

Астана, 2018

**Изучение общественно-политической ситуации в молодежной среде
(второе полугодие 2018 года) / Астана: НИЦ «Молодежь», 2018. – 103 с.**

Данный доклад основан на результатах социологического исследования «Изучение общественно-политической ситуации в молодежной среде», проведенного во втором полугодии 2018 года по заказу Министерства общественного развития Республики Казахстан.

Содержание

Раздел I. Программа социологического исследования	110
1.1. Методологическая часть программы.....	117
1.2. Методическая часть исследования.....	117
Раздел II. Отношение молодежи к государственной молодежной политике	117
2.1. Уровень осведомленности молодежи о деятельности отдельных государственных органов и организаций, реализующих молодежную политику и ее оценка.....	117
2.2. Степень информированности о государственных программах и проектах по поддержке молодежи.....	123
2.3. Степень удовлетворенности молодежи реализацией государственной молодежной политики.....	125
<i>Выводы и рекомендации по разделу</i>	128
Раздел III. Молодежь о Послании Президента Республики Казахстан «Рост благосостояния казахстанцев: повышение доходов и качества жизни»	131
3.1. Осведомленность казахстанской молодежи о Послании Президента народу Казахстана «Рост благосостояния казахстанцев: повышение доходов и качества жизни».....	131
3.2. Готовность молодежи к участию в реализации Послания.....	133
<i>Выводы и рекомендации по разделу</i>	135
Раздел IV. Удовлетворенность молодежи разными аспектами жизни и актуальные проблемы	137
4.1. Удовлетворенность молодежи отдельными аспектами жизни.....	137
4.2. Актуальные проблемы молодежи в местах проживания.....	138
4.3. Проблемы молодежи в сфере трудоустройства.....	140
4.4. Степень удовлетворенности молодежи качеством образования, условиями для развития молодежи и проведения досуга.....	145
4.5. Вопросы медицинского обслуживания и здоровья.....	148
4.6. Жилищный вопрос.....	151
<i>Выводы и рекомендации по разделу</i>	154
Раздел V. Ценность патриотизма в сознании молодежи страны	157
5.1. Уровень патриотизма казахстанской молодежи.....	157
5.2. Значение понятия «патриотизм» в сознании молодых казахстанцев.....	159
<i>Выводы и рекомендации по разделу</i>	162

Раздел VI. Отношение молодежи к религии.....	164
6.1. Уровень индивидуальной религиозности молодежи Казахстана.....	164
6.2. Интерес к религии среди молодежи.....	167
<i>Выводы и рекомендации по разделу.....</i>	<i>170</i>
Раздел VII. Оценка протестных настроений в молодежной среде.....	171
7.1. Оценка молодежью вероятности возникновения акций протеста в местах проживания.....	171
7.2. Проблемы, способные повысить уровень протестной активности в молодежной среде.....	172
<i>Выводы и рекомендации по разделу.....</i>	<i>175</i>
Заключение.....	177
Список использованных источников.....	183
Приложения.....	184

РАЗДЕЛ I. ПРОГРАММА СОЦИОЛОГИЧЕСКОГО ИССЛЕДОВАНИЯ

1.1. Методологическая часть программы

1.1.1. Обоснование проблемной ситуации

Современная молодежь является основным стратегическим ресурсом модернизирующегося Казахстана. Сегодняшняя казахстанская молодежь активно участвует в обновлении страны, в общественной и политической жизни республики. Происходящие трансформации в казахстанском обществе наглядно демонстрируют как позитивные (политическая, социальная, профессиональная и творческая активность), так и негативные (различного рода девиации) явления в молодежной среде, что актуализирует необходимость системного научного изучения молодежи и молодежных проблем.

Современная молодежь сталкивается в жизни с рядом проблем, и чаще всего это проблемы социально-экономического характера – низкий уровень дохода, безработица, неконкурентоспособность на рынке труда, жилищные проблемы и т.п. Необходимо вовремя принимать меры по решению молодежных проблем, находить выходы, так как их игнорирование может стать поводом для возникновения недовольства в среде молодежных групп и обострения социально-экономической и общественно-политической ситуации в регионах.

Если говорить о качественных характеристиках молодежи Казахстана, то следует отметить, что современная молодежь стала мобильной, прагматичной и рациональной, она все реже рассчитывает на помощь и поддержку со стороны государства, в отличие от представителей старшего поколения.

Однако, несмотря на общее позитивное отношение к условиям жизни в обществе, государству требуется более пристально изучать все параметры политической активности и взглядов молодежи. Общественное мнение молодежи, ее протестные настроения – субстанция весьма чувствительная к процессам и изменениям, происходящим в жизни общества. Системный мониторинг общественно-политической ситуации в молодежной среде позволит принять своевременные меры профилактики и препятствовать возникновению неуправляемых протестных движений в молодежной среде.

Молодежь Казахстана сегодня крайне неоднородна, для работы с ней необходимо выстраивать политику для каждой группы отдельно. Поэтому одной из важных задач государственной молодежной политики в Казахстане является изучение, мониторинг проблем молодежи, а также принятие своевременных мер по их решению. Государственная молодежная политика в Республике Казахстан осуществляется в целях создания социально-экономических, правовых, организационных условий и гарантий для духовного, культурного, образовательного, профессионального становления и

физического развития молодежи, раскрытия ее творческого потенциала в интересах всего общества.

1.1.2. Цель и задачи исследования

Целью данного исследования выступает изучение социального самочувствия молодежи Казахстана, выявление ее основных потребностей и общественно-политических настроений.

Для достижения поставленной цели предполагается решение следующих ключевых исследовательских задач:

- 1) оценка степени удовлетворенности молодежи жизнью в целом и различными ее аспектами, в частности (качеством образования, условиями для своего развития досуга);
- 2) определение рейтинга наиболее актуальных социальных проблем молодежи в местах проживания;
- 3) выявление проблем молодежи в сфере трудоустройства;
- 4) изучение отношения молодежи к молодежной политике государства;
- 5) осведомленность и отношение молодежи к Посланию Президента народу Казахстана;
- 6) выявление оценок молодежи в отношении эффективности деятельности институтов государственной молодежной политики;
- 7) определение уровня осведомленности молодежи о деятельности государственных органов, ответственных за реализацию молодежной политики;
- 8) выявление степени информированности молодежи о государственных программах и проектах по поддержке молодежи, о деятельности молодежных организаций;
- 9) оценка уровня удовлетворенности молодежи реализуемой молодежной политикой;
- 10) выявление значения патриотизма в сознании молодежи страны;
- 11) оценка уровня религиозности в молодежной среде;
- 12) определение уровня протестного потенциала молодежи и выявление проблем, способных его повысить;
- 13) выработка рекомендаций для заинтересованных государственных органов и других институтов молодежной политики по обеспечению стабильной общественно-политической ситуации в молодежной среде регионов страны.

1.1.3. Объект и предмет исследования

Объект исследования – молодежь Республики Казахстан в возрасте 14-28 лет, выбранная по параметрам, репрезентирующим ее социально-демографические и территориальные характеристики.

Предмет исследования – изучение мнений молодых казахстанцев о социальном самочувствии, настроениях и потребностях.

1.1.4. Интерпретация основных понятий

Молодежь – граждане Республики Казахстан в возрасте 14-28 лет. Молодежь – это особая социально-возрастная группа, отличающаяся возрастными рамками и своим статусом в обществе: переход от детства и юности к социальной ответственности. Некоторыми учеными молодежь понимается как совокупность молодых людей, которым общество предоставляет возможность социального становления, обеспечивая их льготами, но ограничивая в возможности активного участия в определенных сферах жизни социума.

Социальное самочувствие человека определяется степенью удовлетворения его социальных потребностей, которые, в свою очередь, являются производными от существующей в обществе системы социальных благ, их производства и распределения. Это также степень комфортности данных социальных условий для конкретного человека, то есть его субъективное мнение об окружающем его мире, которое складывается, исходя из собственного опыта.

Протестный потенциал – намерение, склонность граждан участвовать в протестных акциях при определенных условиях, представляет серьезную угрозу национальной безопасности территории в плане возможности перерастания его в активные протестные выступления.

Религиозность – качество индивида или группы, проявляющееся в вере и поклонении священному и/или сверхъестественному на уровне сознания, поведения и отношений как в религиозных, так и нерелигиозной сферах.

Радикализм молодежной среды – проникновение в молодежную среду экстремистских взглядов и идей, которое приводит к возникновению условий для применения насилия, роста радикального национализма, расовой и национальной нетерпимости.

Государственная молодежная политика – система социально-экономических, политических, организационных и правовых мер, осуществляемых государством и направленных на поддержку молодежи.

Досуг – время, свободное от работы. Досуг входит в функции полезности людей в дополнение к потреблению ими товаров и услуг. Реально измерить величину досуга трудно: его можно попросту определить, как время, проведенное не на работе; но сомнительно, можно ли время, потраченное на поездку на работу (в случае занятости) или в поисках работы (в случае безработицы), считать досугом. Обеспечение средствами досуга, включая

культурный отдых, спорт или индустрию развлечений, является важным сектором современной экономики.

Патриотизм – любовь к Родине, гордость за свою страну, стремление узнать и понять ее, сделать лучше.

1.1.5. Гипотезы исследования

Базовая гипотеза.

Несмотря на наличие социальных проблем в регионе / населенном пункте, уровень социального самочувствия современной казахстанской молодежи достаточно высок, однако он значительно варьируется в зависимости от места проживания молодых людей, уровня дохода и образования.

Гипотезы:

1) В целом молодежи Казахстана присущи оптимистичные настроения и высокий уровень субъективной удовлетворенности жизнью.

2) В число наиболее актуальных социальных проблем молодежи в местах проживания входят проблемы с трудоустройством, безработица, низкое качество образования, отсутствие собственного жилья.

3) Уровень информированности молодежи о государственной молодежной политике и мерах поддержки молодежи можно охарактеризовать как средний или ниже среднего.

4) В сознании современной казахстанской молодежи достаточно высоко значение ценности патриотизма, при этом, содержание данной ценности варьируется в зависимости от этнической принадлежности молодежи и от других социальных признаков.

5) Уровень религиозности в молодежной среде можно охарактеризовать как средний, с тенденцией более высоких значений в ряде регионов страны.

6) В настоящее время уровень протестной активности в молодежной среде оценивается как средний. Молодежь ряда областей демонстрирует высокий уровень потенциальной социальной напряженности, обусловленной низким уровнем удовлетворенности материальным положением, слабым развитием отдельных населенных пунктов.

1.2. Методическая часть исследования

1.2.1. Определение объема выборки

Объем выборочной совокупности составляет 2 000 респондентов. Территория проведения социологического исследования охватывает все регионы Республики Казахстан – города республиканского значения (Астана, Алматы и Шымкент), 14 областных центров, а также сельские населенные пункты. В исследовании использована стратифицированная многоступенчатая выборка.

Таблица 1.1

Выборочная совокупность по проекту, человек

	Все население			Городское население			Сельское население		
	Оба пола	Мужчины	Женщины	Оба пола	Мужчины	Женщины	Оба пола	Мужчины	Женщины
Республика Казахстан	2000	1026	974	1130	547	583	870	456	414
Акмолинская область	76	40	36	34	17	17	42	23	19
Актюбинская область	98	61	37	61	31	30	37	19	18
Алматинская область	209	109	100	45	22	23	164	86	78
Атырауская область	69	36	33	31	15	16	38	20	18
Западно-Казахстанская область	70	36	34	35	18	17	35	18	17
Жамбылская область	123	63	60	47	25	22	76	38	38
Карагандинская область	144	74	70	113	55	58	31	16	15
Костанайская область	91	46	45	47	23	24	44	24	20
Кызылординская область	91	47	44	38	19	19	53	27	26
Мангистауская область	75	38	37	28	14	14	47	24	23
Туркестанская область	296	154	142	96	46	50	200	107	93
Павлодарская область	74	38	36	51	25	26	23	12	11
Северно-Казахстанская область	53	28	25	24	10	14	29	15	14
Восточно-Казахстанская область	136	70	66	85	42	43	51	27	24
г. Астана	117	56	61	117	53	64	-	-	-
г. Алматы	218	101	117	218	103	115	-	-	-
г. Шымкент	60	29	31	60	29	31	-	-	-

* По данным Комитета по статистике Министерства национальной экономики РК на 1 января 2018 года

В настоящем исследовании отбор единиц наблюдения производился в несколько этапов: применен вероятностный дизайн выборки. Вероятностный дизайн выборки построен таким образом, что любой человек (в возрасте 14-28) в пределах совокупности имеет равные возможности быть отобранным для анализа. Была использована стратифицированная многоступенчатая выборка. Так, основными стратами выступают:

Ступень 1. Отбор по областям – исходя из численности населения по областям и городам республиканского значения в возрасте 14-28 лет, определены объемы выборки по 17 регионам областям страны – городам Астана, Алматы и Шымкент и 14 областным центрам.

Ступень 2. Отбор по принципу город-село – в каждой области высчитаны объемы городской и сельской выборки.

Ступень 3. Отбор стартовой точки – в пределах каждого населенного

пункта случайным образом определяются стартовые точки маршрута и количество респондентов.

Ступень 4. Отбор домохозяйства – следуя по маршруту от стартовой точки по правилу «левой руки» отбирается домохозяйство.

Ступень 5. Отбор респондентов согласно квоте – в каждом отдельно взятом домохозяйстве респонденты отбираются по двум признакам – пол и возраст – половозрастной квоте – возраст респондента должен быть от 14 до 28 лет включительно, а также репрезентативная представленность по полу (количество опрашиваемых мужчин и женщин рассчитано согласно данным Комитета по статистике по каждой области, городу и селу).

Выборка является репрезентативной, т.е. по выделенным параметрам состав респондентов приближается к соответствующим пропорциям в генеральной совокупности (согласно данным Комитета по статистике на 2018 год). При этом отклонение средних характеристик выборочной совокупности от средних характеристик генеральной совокупности не превысит $\pm 3,5\%$.

1.2.2. Описание используемых методов сбора первичной социологической информации

Методом сбора информации выступает массовый опрос молодежи, в возрасте 14-28 лет, «face-to-face». Данный метод позволил получить наиболее объективную информацию о ситуации в молодежной среде Казахстана, а также выявить основные потребности и социальные практики молодых казахстанцев. На основании результатов проведенного массового опроса строится прогноз о массовом поведении.

Сбор информации в рамках массового опроса производится по месту жительства респондентов (так называемый квартирный опрос), реже по месту учебы / работы / центру занятости (для более оперативного поиска и доступа к целевой группе). Выбранный метод соответствует целям и задачам текущего исследования.

1.2.3. Структура инструментария

Техникой сбора данных выступает логически структурированный вопросник – анкета социологического исследования – инструмент для сбора первичной информации, тиражированный документ, который содержит набор вопросов, сформулированных и связанных между собой по определенным правилам. Свойства и качества социологической анкеты, ее объем, структура, специфика конструирования вопросов тесно связаны и определяются типом опроса, для которого данный инструмент предполагается использовать (массовый), а также особенностями объекта исследования.

Структура социологической анкеты состоит из трех блоков: 1) вводный, содержащий обращение, информацию для респондента об исследовании и т.п.; 2) основной, содержащий набор вопросов собственно по изучаемой проблеме. Этот блок может иметь несколько разделов, посвященных различным аспектам изучаемой проблемы или отдельным темам; 3) социально-

демографический, содержащий набор вопросов о таких характеристиках респондента, как пол, возраст, образование, доход и т.п.

Формулировка вопросов – самый сложный этап составления анкеты. Вопросы анкеты должны быть понятны респондентам, быть достаточно простыми в грамматическом и лексическом отношении, учитывать уровень их общего развития, особенности культуры и степень осведомленности в той области, которая относится к предмету исследования.

Составление анкеты предполагает ее проверку, апробацию, уточнение. Для оценки качества анкеты проводится пилотажное исследование. В ходе его осуществляется проверка содержания анкеты, формулировок и последовательности вопросов, вариантов ответов и т.п. Пилотаж проводится на микро-выборке (до 10 человек) опытным социологом в форме интервью с фиксацией ответов респондента, его реакций на содержание вопросов, их понимание и восприятие, а также с обязательной фиксацией времени, затраченного на опрос. Все это позволяет выявить недостатки инструментария, откорректировать их и адаптировать анкету к массовой работе. Язык опроса: казахский и русский, в зависимости от предпочтений респондента.

Сбор информации полевого этапа исследования реализован специально подготовленными интервьюерами, отобранными в соответствии с социально-демографическими параметрами. Интервьюеры непосредственно обеспечивают заполнение анкеты в ходе беседы с каждым респондентом. Всего массовый опрос проводили свыше 90 интервьюеров под руководством 17 региональных супервайзеров.

1.2.4. Методика обработки информации

По итогам полевого этапа исследования сотрудники НИЦ «Молодежь» провели контроль работы интервьюеров (100% проверка корректности заполнения анкет и 30% контроль поля по телефону), а также кодировку, ввод и обработку данных. Для проведения контроля поля НИЦ «Молодежь» сохранил и по запросу Заказчика может предоставить все документы полевого этапа исследования (анкеты, маршрутные листы, линейки, корреляции).

Ввод, обработка первичных данных, а также вывод одномерных, двумерных таблиц, корреляционный и кластерный анализы были выполнены с помощью лицензионной, русифицированной компьютерной программы SPSS, версия 21.

1.2.5. Методы анализа информации

Основными методами анализа первичной социологической информации выступили:

- 1) одномерный анализ данных;
- 2) двумерный анализ данных;
- 3) корреляционный анализ.

Период исследования: октябрь-ноябрь 2018 года.

РАЗДЕЛ II. ОТНОШЕНИЕ МОЛОДЕЖИ К ГОСУДАРСТВЕННОЙ МОЛОДЕЖНОЙ ПОЛИТИКЕ

Проблема

Отношение молодежи к государственной молодежной политике в рамках настоящего исследования изучалось через анализ уровня осведомленности молодежи о деятельности госорганов, рассмотрение степени информированности о государственных программах и выявление степени удовлетворенности молодежи реализацией молодежной политики.

Результаты

2.1. Уровень осведомленности молодежи о деятельности отдельных государственных органов и организаций, реализующих молодежную политику и ее оценка

Одной из задач настоящего исследования было определение уровня осведомленности молодежи о деятельности государственных органов, ответственных за реализацию молодежной политики. Молодежи предлагалось указать, насколько она знакома с работой таких государственных органов как Молодежные ресурсные центры, Комитет по делам молодежи и семьи Министерства общественного развития Республики Казахстан и Управление по вопросам молодежной политики/внутренней политики в регионах проживания респондентов. Рассмотрим подробнее ответы респондентов.

Из трех предложенных для оценки государственных органов и организаций, осуществляющих государственную молодежную политику в Казахстане, наиболее знакома молодежи страны работа **молодежных ресурсных центров**. Об этом свидетельствуют данные за первое и второе полугодие 2018 года. Очевидно, это связано с характером работы молодежных ресурсных центров, многочисленностью и большей открытостью в работе с молодежью. МРЦ – государственная организация, осуществляющая непосредственную работу с молодежью через информационное и консультационное сопровождение, обучение жизненно важным навыкам, поддержку молодежных инициатив и реализацию проектов и программ на основе потребностей молодежи. Тем самым, МРЦ содействуют социализации и социальной интеграции в общество молодежи, в том числе ее уязвимых категорий. На данный момент расширена сеть молодежных ресурсных центров, обеспечивающих адресную работу с молодежью. **По республике работают 208 молодежных ресурсных центров¹.**

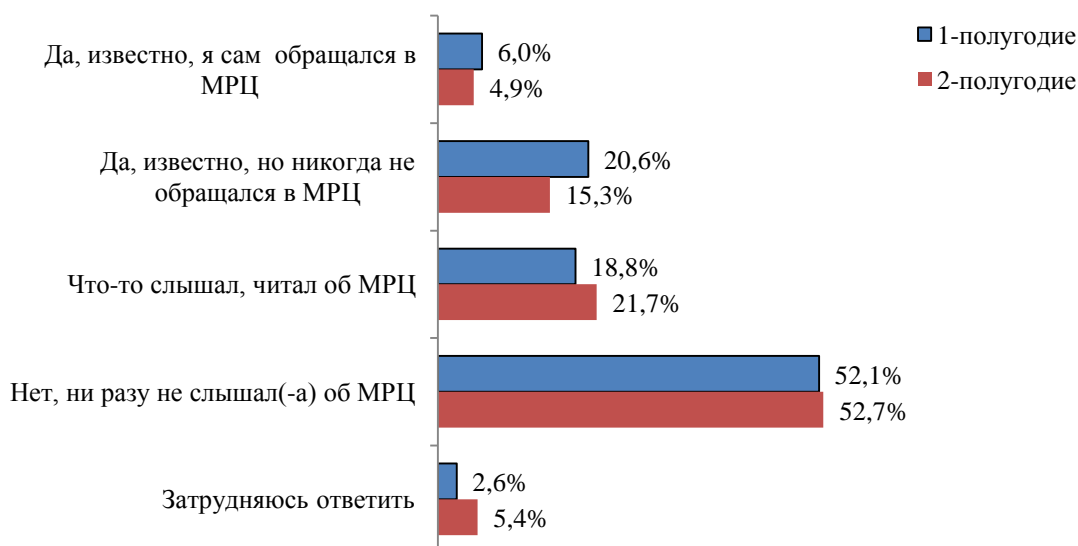
По итогам первого полугодия в совокупности 45,3% опрошенных отметили, что в той или иной степени знакомы с работой Молодежных ресурсных центров. Из них 6% обращались лично, 20,6% знают, хоть и не обращались, 18,8% что-то слышали или читали о молодежных ресурсных центрах.

¹ В Казахстане активно развиваются молодежные ресурсные центры и организации. Дата публикации: 12 августа 2017. URL: <https://www.zakon.kz/4872733-v-kazahstane-aktivno-razvivayutsya.html>

Итоги второго полугодия показывают стабильность полученных данных. Показатели изменились в пределах статистической погрешности. Так, в той или иной степени знакомы с работой МРЦ 41,9%. 4,9% указали, что обращались, 15,3% знают, но не обращались, 21,7% что-то читали или слышали про МРЦ (см. рисунок 2.1).

Рисунок 2.1

Распределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, Вам известно о работе Молодежных ресурсных центров (МРЦ) Вашего района/города/области?», (в %)

Итак, во втором полугодии 4,9% опрошенных обращались в МРЦ. В основном, это респонденты в возрасте 19-23 лет. Среди них 6% отметили, что обращались в МРЦ.

Каждый пятый что-то слышал или читал про МРЦ. Такое мнение чаще высказывалось среди 19-23 летних (24%) и 24-28 летних (22,8%).

Чуть более половины опрошенных (52,7%) не знают и не сталкивались с работой МРЦ. 14-18 летние – группа респондентов, наименее осведомленная о деятельности МРЦ в своем регионе. Среди них 55,3% отметили, что ни разу не слышали про МРЦ. В разрезе возрастных групп это наиболее высокий показатель.

Следует отметить, что за последние три года (начиная с 2016 года) количество молодых казахстанцев, ничего не знающих (не слышавших) о деятельности МРЦ, сохраняется на одном уровне – в 2016 году таковых было 53%, в 2017 году – 50,5%, в первом полугодии 2018 году – 52,1%.

Респондентам, имевшим опыт обращения в МРЦ, предлагалось оценить работу различных направлений деятельности МРЦ по шкале «эффективная - неэффективная». Для оценки были предложены следующие направления работы МРЦ: информирование молодежи о реализуемых для нее государственных социальных программах; оказание консультационных услуг (правовых, по вопросам получения образования, жилья, трудоустройства,

поддержки молодым семьям и т.д.); предоставление открытых пространств для саморазвития молодежи (коворкинг-зон); организация обучающих тренингов по жизненно важным навыкам (ответственности, коммуникабельности, лидерству, критическому мышлению, гендерному равенству и т.д.); оказание поддержки молодежных инициатив и идей; адресная работа с целевыми группами (безработной, сельской, рабочей, студенческой молодежью, молодыми семьями, молодыми людьми с особыми потребностями и т.д.) в рамках конкретных проектов и программ.

Прежде всего отметим, что количество молодых людей, высоко оценивших работу Молодежных ресурсных центров в месте своего проживания, по всем направлениям деятельности превышает количество недовольных (оценивших ее как неэффективную) более чем в 2 раза (Таблица 2.1).

В особенности наиболее успешной, в оценках молодежи, выглядит деятельность МРЦ, связанная с информированием молодежи о реализуемых государственных социальных программах. Это направление 73,1% опрошенных оценивают эффективным. По сравнению с прошлым замером показатель снизился на 3,6 процентных пунктов, тем не менее показатель остается наиболее высоким.

Другими эффективно реализуемыми во втором полугодии направлениями являются оказание консультационных услуг и поддержка молодежных инициатив и идей. За отчетный период оба направления усилили свои позиции.

Таблица 2.1

Распределение ответов на вопрос: «Оцените, пожалуйста, работу Молодежных ресурсных центров Вашего района/города/Вашей области в сфере...», (в %)

	Эффективная		Неэффективная	
	1-полу- годие	2-полу- годие	1-полу- годие	2-полу- годие
Информирование молодежи о реализуемых для нее государственных социальных программах	76,7	73,1%	15,8	18,3%
Оказание консультационных услуг	65,0	66,7%	23,3	30,1%
Предоставление открытых пространств для саморазвития молодежи	57,5	55,9%	25,8	29,0%
Организация обучающих тренингов по жизненно важным навыкам	67,5	55,4%	24,2	31,5%
Оказание поддержки молодежных инициатив и идей	60,8	65,2%	25,0	22,8%
Адресная работа с целевыми группами в рамках конкретных проектов и программ	66,7	57,0%	17,5	26,9%

Относительно слабее, в оценках респондентов, деятельность МРЦ, связанная с предоставлением открытых пространств для саморазвития молодежи, организацией обучающих тренингов по жизненно важным навыкам и проведением адресной работы с целевыми группами в рамках конкретных проектов и программ. Показатели эффективности снизились на несколько

процентных пунктов. Тем не менее эти направления поддерживаются более чем половиной респондентов.

Если показатели неэффективности в первом полугодии варьировались от 15,8% до 25,8%, то во втором полугодии – от 18,3% до 31,5%. Возможно, это объясняется активными фазами работы МРЦ.

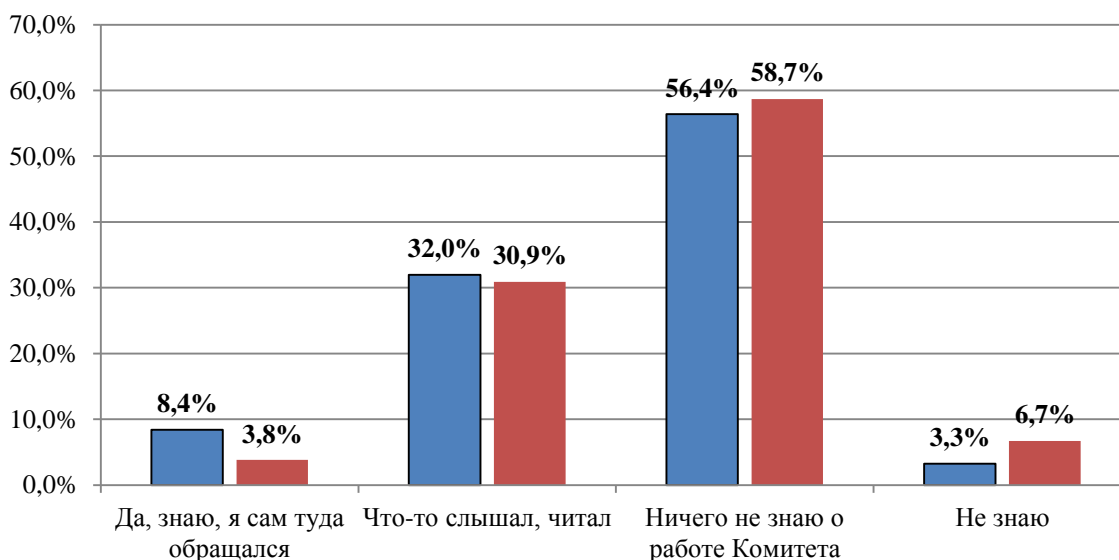
В рамках изучения осведомленности о государственных органах респондентам был задан следующий вопрос: «Известно ли Вам о работе Комитета по делам молодежи и семьи Министерства общественного развития Республики Казахстан, чья деятельность направлена на поддержку и развитие молодежи?». В первом полугодии респондентам был задан аналогичный вопрос, касательно Департамента молодежной политики Министерства по делам религий и гражданского общества Республики Казахстан. Для сравнения представим данные за первое и второе полугодия.

По данным второго полугодия, более трети опрошенных – 34,7% – в той или иной степени знают о работе **Комитета по делам молодежи и семьи Министерства общественного развития Республики Казахстан**. В первом квартале показатель осведомленности составил 40,4% (Рисунок 2.2).

По сравнению с первым полугодием, в 2,2 раза ниже доля тех, кто отметил, что знает о Комитете и обращался. На 1,1 процентных пункта ниже доля и тех, кто что-то слышал или читал про Комитет. В целом, снижение общего показателя осведомленности, во-первых, незначительно, во-вторых, это может отражать ситуацию с ребрендингом.

Рисунок 2.2

Распределение ответов на вопрос: «Известно ли Вам о работе Комитета по делам молодежи и семьи Министерства общественного развития Республики Казахстан, чья деятельность направлена на поддержку и развитие молодежи?» (в %)

58,7% молодых казахстанцев ничего не знают о работе Комитета по делам молодежи и семьи Министерства общественного развития Республики Казахстан/Департамента молодежной политики МДРГО РК.

Следует отметить, что в целом показатели осведомленности и неосведомленности остаются стабильными. Для сравнения укажем, что в 2017 году о том, что ничего не знают, говорили 59,3% опрошенных.

Как и в случае с оценкой отдельных направлений деятельности МРЦ, молодежи предлагалось оценить эффективность деятельности Комитета по делам молодежи и семьи Министерства общественного развития Республики Казахстан по ряду направлений (см. таблицу 2.2).

Мы видим, что молодые респонденты хорошо знакомы с разными направлениями молодежной политики, осуществляемой Комитетом по делам молодежи и семьи Министерства общественного развития Республики Казахстан. Достаточно высоко оценивают эффективность его работы по всем направлениям – доля положительных оценок от 60,3% до 75,3%.

Таблица 2.2

Распределение ответов на вопрос: «Оцените, пожалуйста, работу Комитета по делам молодежи и семьи Министерства общественного развития Республики Казахстан по следующим видам деятельности ...», (в %)

	Эффек- тивная	Неэффек- тивная	Затрудняюсь ответить
Координация работы областных / городских управлений по вопросам молодежной политики / внутренней политики	61,6	23,3	15,1
Взаимодействие с молодежными организациями	60,3	27,4	12,3
Обеспечение научной и методической литературой (книги, методические пособия, брошюры и др.)	68,5	21,9	9,6
Информационно-разъяснительная работа (публикации в СМИ, встречи с молодежью, информационные кампании)	64,4	28,8	6,8
Содействие развитию волонтерской деятельности молодежи	75,3	16,4	8,2
Работа по патриотическому воспитанию молодежи	63,0	24,7	12,3

Наиболее эффективными оцениваются направления по содействию развитию волонтерской деятельности молодежи (75,3%) и обеспечению научной и методической литературой (68,5%). При этом значительное большинство (52,9%) никогда не занималось волонтерством, 19,2% имеют опыт. Только 28% опрошенных ничего не слышали о волонтерстве.

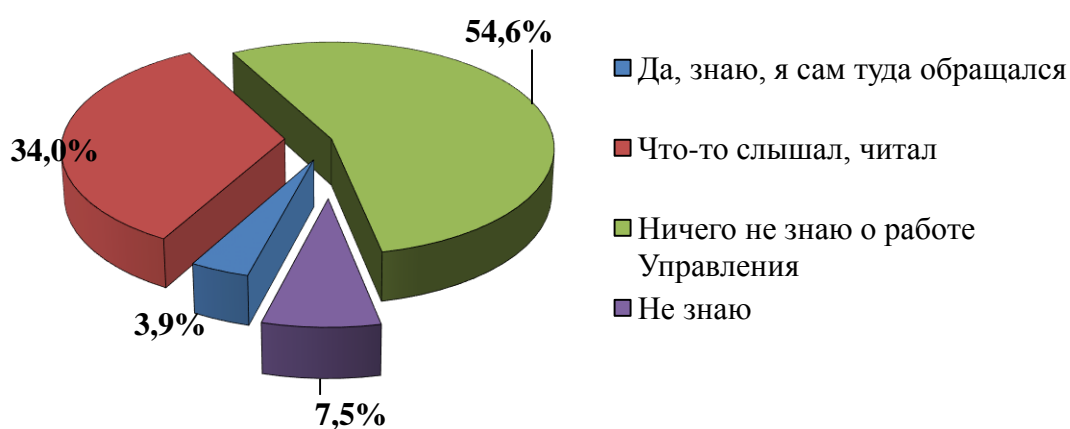
Отметим, что в оценке эффективности учитывались ответы молодых казахстанцев, имеющих опыт обращения в данный государственный орган, остальная же часть молодежи ничего не знает о его работе, и, следовательно, не может ее оценить.

Практически похожая ситуация наблюдается в отношении молодежи к работе Управления в регионе или городе проживания респондентов, которое

занимается вопросами молодежной политики. Для оценки предлагалась деятельность Управления по вопросам молодежной политики/внутренней политики, Управления по делам общественного развития, Управления по делам семьи, детей и молодежи. В совокупности 37,9% отметили, что осведомлены, из них 3,9% отметили, что знают и обращались (Рисунок 2.3). Доля ничего не слышавших составляет 54,6%, еще 7,5% затруднились ответить.

Рисунок 2.3

Распределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, Вам известно о работе Управления Вашей области/Вашего города, которое занимается вопросами молодежной политики?» (в %)

Сравнение текущих показателей с данными 2016 года показывает, что показатели осведомленности остаются стабильными и не претерпели значительных изменений. Так, если в 2016 году доля молодежи, совершенно не знакомой с работой Управления по вопросам молодежной политики в своем населенном пункте, составляла 53,4%, то в первом и втором полугодии 2018 года – 54,6%.

Как и в случае с Молодежными ресурсными центрами и Департаментами молодежной политики МДРГО РК, при оценке молодежью работы Управлений по работе с молодежью в регионах преобладали положительные оценки – количество оценивших их работу как эффективную превышало число недовольных ею по всем направлениям. Положительные оценки составляют 60 и более процентов.

Наиболее высоко молодые респонденты, хорошо знакомые с работой таких Управлений, оценили их организационно-практическую работу (проведение акций, семинаров, круглых столов, флэшмобов и др.), а также информационно-разъяснительную работу (публикации в СМИ, встречи с молодежью, информационные кампании) (Таблица 2.3). Эти два направления доминировали в первом полугодии 2018 года.

Таблица 2.3

Распределение ответов на вопрос: «Оцените, пожалуйста, работу Управления по вопросам молодежной политики/внутренней политики Вашей области/Вашего города по следующим видам...», (в %)

	Эффек- тивная	Неэффек- тивная	Затрудняюсь ответить
Обеспечение научной и методической литературой (книги, методические пособия, брошюры и др.)	67,5	27,3	5,2
Информационно-разъяснительная работа (публикации в СМИ, встречи с молодежью, информационные кампании)	68,8	24,7	6,5
Организационно-практическая работа (проведение акций, семинаров, круглых столов, флэшмобов и др.)	68,8	23,4	7,8
Работа с целевыми группами молодежи (сельская, безработная, маргинальная, рабочая, студенческая, и др.)	61,0	26,0	13
Оказание содействия занятости молодежи, поддержка молодых семей и др.	61,8	30,3	7,9
Работа по патриотическому воспитанию	67,5	22,1	10,4
Неформальные встречи с молодежью (беседы на рынках, общежитиях, стройплощадках и др.)	59,7	27,3	13

2.2. Степень информированности о государственных программах и проектах по поддержке молодежи

Одной из форм социальной активности молодых граждан в жизни общества является участие в государственных программах по поддержке молодежи. Уровень участия молодежи страны в реализации данных программ напрямую зависит от степени информированности молодых людей о целях данных программ, возможностях, которые они предоставляют для развития молодежи, и об условиях участия в них. Для изучения уровня информированности молодежи о государственных программах в рамках опроса респондентам были предложены 12 программ, среди которых «Молодежная практика», «С дипломом – в село!», «Жасыл Ел», Единая программа поддержки и развития бизнеса «Дорожная карта бизнеса 2020», Программа развития продуктивной занятости и массового предпринимательства на 2017-2021 годы, Программа жилищного строительства «Нұрлы жер», Международная стипендия «Болашак», Государственная молодежная премия «Дарын», Серпін-2050, Бесплатное техническое и профессиональное образование для всех, Проект развития молодежного корпуса, Молодежный кадровый резерв.

В целом, совокупные показатели информированности в первом полугодии варьировались в пределах от 25,6% до 73,2%. Это сумма ответов «что-то слышал», «хорошо знаю, но не участвовал» и «знаю, участвовал».

Из 12 предложенных в социологической анкете государственных программ по поддержке молодежи, реализуемых в Казахстане, наиболее знакомыми для молодежи страны в первом полугодии оказались такие проекты, как Международная стипендия «Болашак» (73,2%), «С дипломом – в село!» (72,9%), «Жасыл ел» (71,4%), «Дорожная карта бизнеса – 2020» (65,1%), «Нурлы жер» (64,5%) и «Молодежная практика» (51,6%). По всем шести программам количество молодых людей, в разной степени осведомленных о них, превышало количество никогда о них не слышавших. По всем остальным шести программам, обозначенным в анкете, число никогда не слышавших о них превышало 50% (Таблица 2.4).

Во втором полугодии показатели осведомленности о государственных программах оказались несколько выше и составили от 35,4% до 76,1%. По таким программам доля осведомленных превышает долю неосведомленных: Международная стипендия «Болашак» (76,1%), «С дипломом – в село!» (70%), «Жасыл Ел» (68,2%), Программа жилищного строительства «Нурлы жер» (66,3%), Единая программа поддержки и развития бизнеса «Дорожная карта бизнеса 2020» (65,5%), «Молодежная практика» (62,7%), Государственная молодежная премия «Дарын» (62,1%), Серпін-2050 (50,1%).

Относительно низкая осведомленность наблюдается по следующим госпрограммам: Бесплатное техническое и профессиональное образование для всех (49,3%), Проект развития молодежного корпуса (36,5%), Молодежный кадровый резерв (35,4%), Программа развития продуктивной занятости и массового предпринимательства на 2017-2021 годы (48%).

Подробная информация представлена в таблице 2.4.

Таблица 2.4

Распределение ответов на вопрос: «О каких государственных программах и проектах по поддержке молодежи Вы слышали, знаете или являлись участником?» (в %)

Государственные программы, молодежные проекты	Что-то слышал		Хорошо знаю, но не участвовал		Знаю, участвовал		Ничего не знаю, не слышал	
	1-полугодие	2-полугодие	1-полугодие	2-полугодие	1-полугодие	2-полугодие	1-полугодие	2-полугодие
«Молодежная практика»	36,0	38,3	12,3	19,8	3,3	4,6	48,4	37,3
«С дипломом – в село!»	51,9	41,4	19,5	26,0	1,5	2,6	27,1	30,0
«Жасыл Ел»	48,6	38,1	18,2	25,2	4,6	4,9	28,6	31,7
Единая программа поддержки и развития бизнеса «Дорожная карта бизнеса 2020»	47,4	42,5	15,9	21,9	1,8	1,1	34,9	34,5
Программа развития продуктивной занятости и	30,8	33,6	9,7	13,7	0,9	0,7	58,7	52,1

Государственные программы, молодежные проекты	Что-то слышал		Хорошо знаю, но не участвовал		Знаю, участвовал		Ничего не знаю, не слышал	
	1-полугодие	2-полугодие	1-полугодие	2-полугодие	1-полугодие	2-полугодие	1-полугодие	2-полугодие
массового предпринимательства на 2017-2021 годы								
Программа жилищного строительства «Нұрлы жер»	46,1	40,0	17,0	24,7	1,4	1,6	35,6	33,6
Международная стипендия «Болашак»	53,7	43,9	18,7	31,2	0,8	1,0	26,8	23,9
Государственная молодежная премия «Дарын»	36,7	39,6	11,4	21,4	0,8	1,1	51,1	37,9
Серпін-2050	30,3	33,2	9,1	16,0	0,4	0,9	60,2	49,9
Бесплатное техническое и профессиональное образование для всех	32,4	32,6	10,7	15,2	1,5	1,5	55,4	50,7
Проект развития молодежного корпуса	17,7	25,8	7,3	10,0	0,6	0,7	74,4	63,5
Молодежный кадровый резерв	17,9	25,0	7,5	9,8	1,1	0,6	73,5	64,6

Следует отметить, что государственные программы, наиболее известные для молодежи Казахстана, главным образом известны на уровне «что-то слышал о них», что не может указывать на действительно хорошую осведомленность о них. Доля молодежи, хорошо знакомых с реализацией данных программ и принявших в ней участие, не превышает 5%. Это «Молодежная практика» и «Жасыл ел». В свою очередь, это указывает на крайне низкую степень информированности современной казахстанской молодежи о молодежных программах по ее поддержке, что является следствием как низкой эффективности рекламно-пропагандистской работы государства по привлечению молодежи к участию в данных проектах, так и слабой мотивации самой молодежи для проявления социальной активности. Следует отметить, что столь низкая степень информированности молодежи о государственных молодежных проектах и крайне низкий уровень участия в них характерен для всех трех возрастных категорий молодежи.

2.3. Степень удовлетворенности молодежи реализацией государственной молодежной политики

Вопрос удовлетворенности молодежи реализацией государственной молодежной политики рассматривался в двух направлениях – посредством изучения мнения молодежи об осведомленности государства о реальных проблемах молодежи, нуждающихся в решении, и напрямую через анкетный

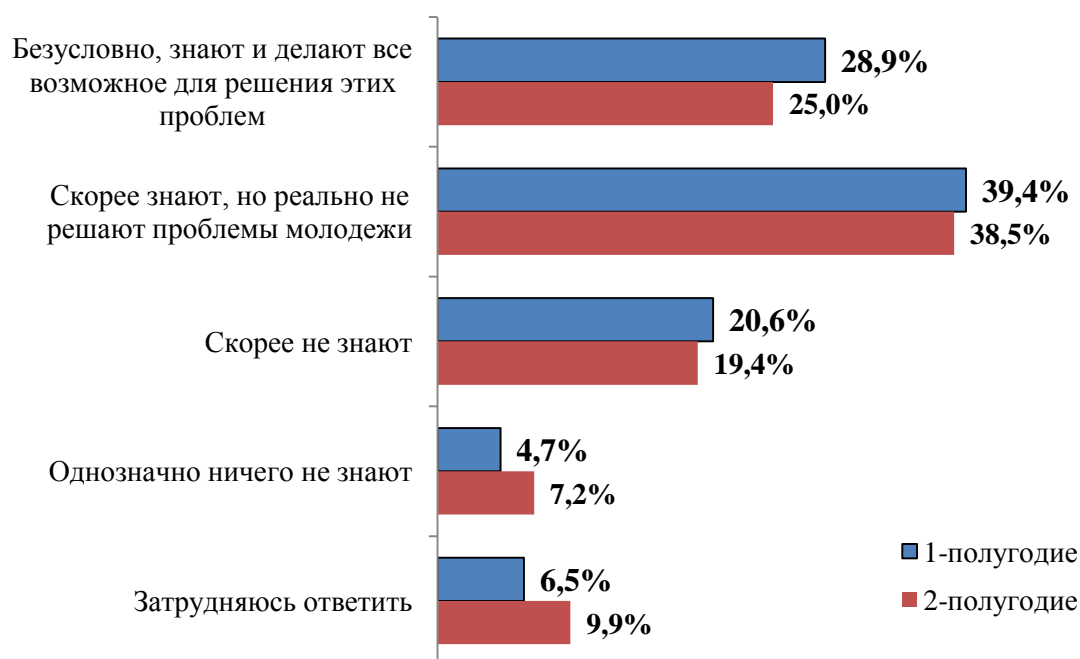
вопрос «Скажите, пожалуйста, Вы удовлетворены тем, как реализуется государственная молодежная политика в Казахстане?».

По мнению молодежи страны, государственные органы в целом имеют представление о реальных проблемах молодых людей – так считают 63,5% опрошенных молодых людей, в сумме ответов «Безусловно, знают и делают все возможное для решения этих проблем» и «Скорее знают, но реально не решают проблемы молодежи». Из них 25% уверены, что государство делает все для решения молодежных проблем. 38,5% полагают, что государственные органы знают о реальных проблемах молодежи, но их не решают. Каждый пятый молодой казахстанец (19,4%) заявил, что государство слабо представляет себе проблемы в молодежной среде, которые требуют решения, еще 7,2% уверены, что государство совершенно не владеет информацией о молодежных проблемах (Рисунок 2.4).

Отметим, что в сравнении с первым полугодием доля респондентов, по мнению которых государственных органы знают о проблемах в молодежной среде, снизилась (с 68,3% до 63,5%).

Рисунок 2.4

Распределение ответов на вопрос: «Как Вы считаете, знают ли органы государственной власти о реальных проблемах молодежи?» (в %)

Выше был представлен анализ данных по вопросу об оценке эффективности ряда государственных органов, отвечающих за реализацию государственной молодежной политики. В представленных выше таблицах видно, что доля оценивающих разные направления деятельности данных органов эффективными гораздо превышает показатели неэффективности. Теперь рассмотрим ответы респондентов на вопрос общего характера для выявления отношения и удовлетворенности молодежи реализуемой государственной молодежной политикой в Казахстане.

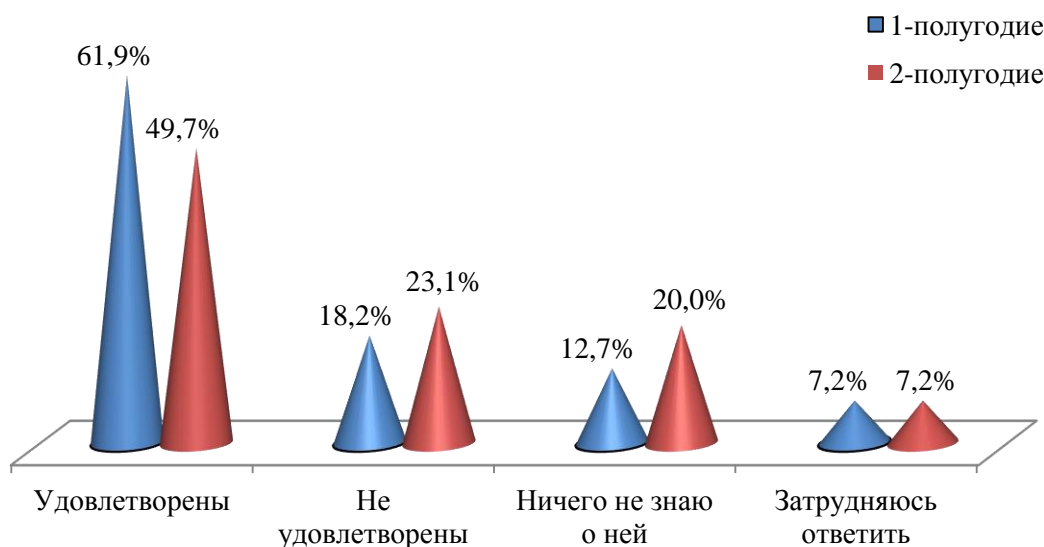
Как в первом, так и во втором полугодии 7,2% опрошенных затруднились ответить на вопрос «Скажите, пожалуйста, Вы удовлетворены тем, как реализуется государственная молодежная политика в Казахстане?». За отчетный период на 7,7 процентных пунктов больше тех, кто ответил, что не знаком с этой сферой.

В 2,1 раза выше доля удовлетворенных. Суммарный показатель составляет 49,7% (в первом полугодии – 61,9%), из них 13,3% выбрали вариант ответа «полностью удовлетворены», 36,4% – скорее удовлетворены. Это может говорить о том, что молодежь в целом одобряет работу в сфере молодежной политики, но ряд проблем видится решенным не до конца. При этом, по-видимому, молодежь слабо представляет, кто конкретно должен заниматься их решением.

23,1% опрошенных не удовлетворены реализацией государственной молодежной политики в стране – в сумме ответов «скорее не удовлетворен» и «не удовлетворен». По сравнению с итогами первого полугодия показатель незначительно вырос, в пределах статистической погрешности (18,2%) (Рисунок 2.5). Следует также отметить, что 17% приходится на долю ответов «скорее не удовлетворен», 6,1% – «не удовлетворен».

Рисунок 2.5

Распределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, Вы удовлетворены тем, как реализуется государственная молодежная политика в Казахстане?» (в %)

Отметим, что в 2017 году совокупная оценка эффективности работы государственных органов, реализующих молодежную политику, составляла 57,5%, неэффективности – 24,8%. В отчетном году и в первом, и во втором полугодии наблюдается снижение негативных оценок.

Анализ корреляций в разрезе возраста показывает, что наименьшую удовлетворенность государственной молодежной политикой демонстрирует молодежь старшей возрастной категории (от 24 до 28 лет). Эта тенденция

устойчива. Суммарный показатель ответов «скорее не удовлетворен» и «не удовлетворен» составил 25,2%. В младшей возрастной группе данный показатель равен 20%, в средней – 23,3%. Снижение степени удовлетворенности политикой государства в молодежной сфере с увеличением возраста молодежи может быть обусловлено наличием у молодежи более старшего возраста большего объема социальных проблем, решением которых, по ее мнению, должно заниматься государство. Среди таких проблем особо актуальны проблемы трудоустройства, жилья и образования, с которыми молодежь младших категорий сталкивается реже.

Оценка степени удовлетворенности государственной молодежной политикой варьирует в зависимости от этнической принадлежности молодых казахстанцев. Так, наиболее высока ее степень среди казахов – 53,8% в сумме ответов «полностью удовлетворен» и «скорее удовлетворен», чуть ниже она среди русских и других – 40,5% и 40,4% соответственно. Показатели неудовлетворенности варьируют от 22,4% до 25,6%. Обращают на себя внимание ответы респондентов «ничего не знаю о государственной молодежной политике». Если среди казахов этот вариант ответа выбрали 17,4%, то среди представителей русской этнической группы – 27,2%, среди других – 23,8%. Полагаем, что это может свидетельствовать о более низком уровне мотивации не-казахской молодежи интересоваться политикой государства в молодежной сфере и участвовать в ее проектах.

Выводы и рекомендации по разделу:

1. По мнению 63,5% молодежи страны, государственные органы в целом имеют представление о реальных проблемах молодых людей. Несмотря на высокую долю уверенных в том, что государственные органы знают о реальных проблемах молодежи, около 40% полагают, что госорганы реально не решают проблем молодежи.

2. При этом каждый второй опрошенный в целом удовлетворен тем, как реализуется государственная молодежная политика в Казахстане. Не удовлетворены 23,1%. Каждый пятый представитель молодежи не осведомлен о ходе реализации государственной молодежной политики в Казахстане.

3. Из всех рассмотренных в рамках исследования структур, занимающихся вопросами молодежной политики, молодежь Казахстана в большей степени знакома с работой *молодежных ресурсных центров*. На это указывают данные и за первое, и второе полугодие 2018 года – более 40% знают, обращались лично, что-то слышали или читали о молодежных ресурсных центрах.

4. В целом, за последние три года (начиная с 2016 года) количество молодых казахстанцев, ничего не знающих (не слышавших) о деятельности МРЦ, сохраняется на одном уровне – в 2016 году таковых было 53%, в 2017 году – 50,5%, в первом полугодии 2018 году – 52,1%.

5. Во втором полугодии 4,9% опрошенных обращались в МРЦ, в основном, это респонденты в возрасте 19-23 лет. В меньшей степени осведомлены о работе МРЦ в своем регионе 14-18 летние респонденты, среди них выше доля тех, кто знает о работе МРЦ.

6. Осведомленные о работе МРЦ респонденты преимущественно удовлетворены их работой. По всем рассмотренным в анкете направлениям деятельности МРЦ более чем в 2 раза выше доля довольных, чем недовольных. В особенности наиболее успешной, в оценках молодежи, выглядит деятельность МРЦ, связанная с информированием молодежи о реализуемых государственных социальных программах. Это направление 73,1% опрошенных оценивают эффективным. Другими эффективно реализуемыми во втором полугодии направлениями являются оказание консультационных услуг и поддержка молодежных инициатив и идей. За отчетный период оба направления усилили свои позиции.

7. 34,7% имеет представление о *работе Комитета по делам молодежи и семьи* Министерства общественного развития Республики Казахстан. 58,7% молодых казахстанцев не знакомы с работой Комитета, 6,7% затруднились ответить. Несмотря на состоявшийся в Министерстве ребрендинг, стабильными остаются показатели осведомленности и неосведомленности. Так, в 2017 году не знали о работе Комитета/Департамента 59,3% опрошенных.

8. Молодежь в достаточной степени знакома с разными направлениями молодежной политики, осуществляемой Комитетом по делам молодежи и семьи Министерства общественного развития Республики Казахстан и высоко оценивают эффективность его работы по всем направлениям – доля положительных оценок варьирует от 60,3% до 75,3%. Наиболее эффективными направлениями оказались работа по содействию развитию волонтерской деятельности молодежи (75,3%) и обеспечению научной и методической литературой (68,5%).

9. Значительное большинство молодежи (52,9%) не имеет опыта волонтерской работы. 19,2% имеют опыт. 28% опрошенных ничего не слышали о волонтерстве.

10. 37,9% знакомы с работой местного исполнительного органа по вопросам внутренней и молодежной политики. Доля ничего не слышавших составляет 54,6%, еще 7,5% затруднились ответить. Удовлетворенность работой Комитета в целом отражает удовлетворенность доминирующего большинства ситуацией в сфере молодежной политики. Так, при оценке направлений Управлений по работе с молодежью в регионах преобладали положительные оценки – количество оценивших их работу как эффективную превышало число недовольных ею по всем направлениям. Положительные оценки составляют 60 и более процентов. В наибольшей степени это касается организационно-практической и информационно-разъяснительной работы. Эти два направления также доминировали в первом полугодии 2018 года.

11. Учитывая столь низкие показатели осведомленности молодежи страны о деятельности государственных органов, реализующих государственную молодежную политику, рекомендуется введение в учебную программу учебных заведений в форме факультатива дисциплины «Государственная молодежная политика в Казахстане» на всех ступенях обучения. Рекомендуется проведение тематических классных (кураторских) часов, направленных на ознакомление молодежи разного возраста с возможностями участия в деятельности молодежных организаций, с преимуществами, которые дает участие в реализации молодежных проектов.

12. Принимая во внимание имеющиеся различия в уровне информированности о государственной молодежной политике и степени удовлетворенности ею в разных группах молодежи, с целью повышения мотивации участия в ее реализации, рекомендуется вовлечение в ознакомительные мероприятия о государственной молодежной политике молодежи разного возраста, этнической принадлежности, привлечение безработной молодежи, молодежи категории NEET.

13. Для снижения доли лиц, полагающих, что госорганы не имеют представления о проблемах молодежи или не решают проблем, следует усилить инструменты обратной связи с населением для повышения респонсивности местных исполнительных органов в обсуждении и решении молодежных проблем.

14. В работе МРЦ следует проанализировать работу, связанную с предоставлением открытых пространств для саморазвития молодежи, организацией обучающих тренингов по жизненно важным навыкам и проведением адресной работы с целевыми группами в рамках конкретных проектов и программ, для выявления запросов и потребностей местной молодежи.

РАЗДЕЛ III. МОЛОДЕЖЬ О ПОСЛАНИИ ПРЕЗИДЕНТА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН «РОСТ БЛАГОСОСТОЯНИЯ КАЗАХСТАНЦЕВ: ПОВЫШЕНИЕ ДОХОДОВ И КАЧЕСТВА ЖИЗНИ»

Проблема.

Одним из важнейших событий осени 2018 года является выход Послания Президента Республики Казахстан Н.Назарбаева народу Казахстана от 5 октября 2018 г. «Рост благосостояния казахстанцев: повышение доходов и качества жизни». В Послании особое внимание было уделено вопросам молодежной политики. 2019 год был объявлен Годом молодежи. Глава государства отметил: «Комплексная поддержка молодежи и института семьи должна стать приоритетом государственной политики».

Задачей данного раздела является изучение уровня информированности молодежи о Послании, осведомленности о мерах, направленных на развитие молодежной политики.

Результаты.

3.1. Осведомленность казахстанской молодежи о Послании Президента народу Казахстана «Рост благосостояния казахстанцев: повышение доходов и качества жизни»

На момент опроса 71,8% опрошенных отметили, что знакомы с Посланием. Основным источником информации служило телевидение: 23,1% опрошенных отметили, что смотрели Послание в прямом эфире. Для 17,7% респондентов источником информации был интернет: 5,3% смотрели трансляцию в интернете, остальные ознакомились с содержанием Послания в интернете.

Таблица 3.1

Распределение ответов на вопрос: «Знакомы ли Вы с Посланием Президента Республики Казахстан «Рост благосостояния казахстанцев: повышение доходов и качества жизни» от 5 октября 2018 г.?» (в %)

	Средние показатели по стране	Возрастные группы		
		14-18	19-23	24-28
Да, слушал его в прямом эфире по телевизору	23,1	17,6	24,5	25,9
Да, слушал его в прямом эфире по радио	2,0	1,6	1,7	2,5
Да, смотрел прямую трансляцию в интернете	5,3	4,5	5,5	5,7
Да, смотрел текстовую трансляцию в интернете	4,2	2,9	5,5	4,1
Да, читал текст Послания в газете после эфира	2,8	3,1	4,1	1,5
Да, читал текст Послания в Интернете после эфира	8,2	6,9	7,8	9,4
Что-то слышал о Послании, но с содержанием не знаком	26,2	24,7	25,7	27,6
Ничего об этом не слышал	22,3	28,7	21,1%	18,6
Не знаю	5,9	10,0	4,1%	4,8

Несмотря на осведомленность, 26,2% отметили, что не знакомы с содержанием Послания. Учитывая тех, кто на момент опроса ничего не слышал про Послание или затруднился ответить, можно сделать вывод о том, что практически каждый второй представитель молодежи не интересуется важными политическими событиями страны и не в курсе последних новостей, касающихся молодежной сферы. Прежде всего, это касается молодежи 14-18 лет. Среди них 36,6% знакомы с содержанием Послания: смотрели трансляцию или читали текст. Среди молодежи 19-23 и 24-28 лет этот показатель равен 49%.

Уровень осведомленности также зависит от этнической принадлежности – в наибольшей степени осведомлены казахи (49,1%). В наименьшей степени – представители других этнических групп (33,8%). Среди русских знакомы с содержанием Послания 38,8%.

Значимых различий по городу-селу и гендерному признаку не наблюдается.

В Послании Президента народу Казахстана молодежь прежде всего заинтересовали следующие три пункта, связанные с повышением доступности жилья, увеличением расходов на образование, науку и здравоохранение до 10% от ВВП и борьба с коррупцией.

Острота жилищного вопроса усиливается в зависимости от возраста респондентов. Меры по повышению доступности жилья подчеркнули 14,5% среди 14-18 летних, 23% среди 19-23 летних и 32,5% среди 24-28 летних.

Старшая категория молодежи в большей степени поддержала также следующие моменты: поддержка малого и среднего бизнеса, в том числе молодежного предпринимательства и борьба с коррупцией.

На наш взгляд, 24-28 летняя молодежь в большей степени готова включиться в развитие массового предпринимательства. Среди них поддержку МСБ отметили 18,6%, в то время как среди 19-23 летних – 13,5%, среди 14-18 летних – 7,8%. Борьбу с коррупцией также в числе важных мер среди 24-28 летних назвали 23,8%. Среди 19-23 летних этот показатель составил 20,6%, среди 14-18 летних – 17,6%.

Увеличение расходов на образование, науку и здравоохранение до 10 % от ВВП в большом воодушевлении встретили 19-23 летние респонденты (24,8%).

Молодежь школьного и студенческого возраста чаще отмечала значимость развития партнерства с ведущими университетами мира и внедрение в государственных школах системы обучения Назарбаев Интеллектуальных Школ.

**Распределение ответов на вопрос:
«Какие меры для улучшения жизни молодежи, озвученные Президентом в Послании,
Вы считаете самыми важными?» (в %)**

Объявление следующего года Годом молодежи находится лишь на шестом месте. Можем предположить, что слабый интерес к этому главным образом может быть связан с отсутствием четкого видения того, что следует ожидать молодежи и недостаточной информацией в СМИ и социальных сетях о конкретных мерах по реализации Года молодежи. При планировании и реализации идей Года молодежи следует обратить внимание на пятерку ответов, предшествующих этому пункту.

3.2. Готовность молодежи к участию реализации Послания

По мнению респондентов, реализация Послания может быть эффективной при контроле со стороны Президента. Такого мнения придерживаются 23,6% молодежи. Такое мнение в равной степени разделяется городской молодежью разных возрастов, независимо от гендера.

Другими важными институтами в реализации Послания являются Правительство и Парламент. Эту точку зрения чаще разделяют среди респондентов 19-23 лет (17,9%) и 24-28 лет (19%). 10,3% опрошенных

отметили ответственность акимов. Далее по значимости находятся государственные служащие. Таким образом, молодежь в качестве ответственных за реализацию мер, прописанных в Послании Президента Республики Казахстан «Рост благосостояния казахстанцев: повышение доходов и качества жизни», рассматривает представителей государственной власти разных уровней.

Рисунок 3.2

Распределение ответов на вопрос: «Как Вы думаете, кто должен быть ответственным за реализацию мер, прописанных в Послании Президента Республики Казахстан «Рост благосостояния казахстанцев: повышение доходов и качества жизни» от 5 октября 2018 г.?» (в %)

Молодежь в меньшей степени отмечает роль СМИ, вузов и других общественных институтов. Вариант ответа «именно молодежь должна стать ведущей силой в реализации Послания Президента» выбрали 3,4% опрошенных.

В рамках опроса молодежи был задан дополнительный вопрос: «Скажите, пожалуйста, что конкретно Вы можете сделать для осуществления мер, предложенных Президентом страны в Послании». Согласно полученным данным, молодежь свою роль и вклад видит в том, чтобы быть законопослушным, вносить посильный вклад, развивая свой профессионализм и повышая уровень образования, моральными ценностями. Так, 17,7% отметили важность быть честным, справедливым и ответственным, 16,2% – борьбу с коррупцией.

Распределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, что конкретно Вы можете сделать для осуществления мер, предложенных Президентом страны в Послании «Рост благосостояния казахстанцев: повышение доходов и качества жизни» от 5 октября 2018 г.?» (в %)

Выводы и рекомендации по разделу:

1. Доминирующее большинство молодежи знает о Послании Президента «Рост благосостояния казахстанцев: повышение доходов и качества жизни» от 5 октября 2018 г. В совокупности, 71,8% опрошенных отметили, что знакомы с Посланием, однако из них 26,2% слышали о Послании, но с содержанием не знакомы.

2. Основными источниками информации о Послании стали телевидение и интернет. Об интересе к Посланию со стороны молодежи указывает то, что 30,4% опрошенных смотрели Послание в прямом эфире по телевизору, в интернете или слушали по радио.

3. Не знакомы с Посланием практически половина опрошенных, учитывая тех, кто слышал о Послании, но с содержанием не знаком. Отчасти это указывает на слабый интерес молодежи к политическим событиям страны, в особенности это касается тинейджеров (14-18 лет), представителей русской молодежи (38,8%) и других этнических групп (33,8%).

4. Старшая категория молодежи в большей степени поддержала моменты, связанные с жилищным вопросом, поддержкой МСБ и борьба с коррупцией.

5. По мнению молодежи, ответственными за реализацию мер, прописанных в Послании Президента Республики Казахстан «Рост

благосостояния казахстанцев: повышение доходов и качества жизни» главным образом являются представители государственной власти – от Президента до рядовых госслужащих. Молодежь в меньшей степени отмечает роль СМИ, вузов и других общественных институтов. Вариант ответа «именно молодежь должна стать ведущей силой в реализации Послания Президента» выбрали 3,4% опрошенных.

6. Молодежь свой вклад в реализацию Послания видит в повышении своего «качества» – быть законопослушным, противодействовать коррупции, развивать свой профессионализм и повышать уровень образования.

7. В Послании Президента народу Казахстана молодежь прежде всего заинтересовала повышение доступности жилья, увеличение расходов на образование, науку и здравоохранение до 10% от ВВП, борьба с коррупцией, развитие партнерства с ведущими университетами мира и поддержка МСБ. Полагаем, что в Год молодежи наличие этих проблем на повестке дня будет положительно воспринято казахстанской молодежью.

8. Широкая база для развития массового предпринимательства имеется среди 24-28 летних респондентов. Целенаправленная работа с этой группой, информационная работа может способствовать «уходу» части незанятых в сферу предпринимательства.

РАЗДЕЛ IV. УДОВЛЕТВОРЕННОСТЬ МОЛОДЕЖИ РАЗНЫМИ АСПЕКТАМИ ЖИЗНИ И АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ

Проблема.

Удовлетворенность жизнью является одним из измерений социального самочувствия человека, понимается как степень удовлетворения основных его потребностей, уровень комфортности социальных условий, субъективное мнение об окружающем его мире, которое складывается, исходя из собственного опыта. Степень удовлетворенности жизни молодежи влияет на уровень ее социальной активности, отношение к политике государства, а также напрямую определяет уровень ее протестного потенциала. В рамках данного исследования удовлетворенность молодежи изучалась через измерение степени удовлетворенности молодежи отдельными аспектами жизни, включая качество образования, досуг, наличие актуальных проблем в местах постоянного проживания, а также выявление трудностей в сфере трудоустройства.

Результаты.

4.1. Удовлетворенность молодежи отдельными аспектами жизни

Удовлетворенность молодежи разными сторонами своей жизни оценивалась по следующим направлениям: материальное положение семьи, работа и возможность трудоустройства, качество досуга, состояние собственного здоровья, медицинское обслуживание в регионе проживания, экологическая ситуация в регионе проживания, жилищные условия, полученное или получаемое образование, качество обеспечения личной безопасности, отношения с окружающими, в том числе с семьей, друзьями и коллегами (см. таблицу 4.1).

Из всех сторон своей жизни в наибольшей степени молодежь удовлетворена такими сферами, как **отношения с окружающими** (семьей, друзьями, коллегами) (90,6% полностью и скорее удовлетворены) и **состояние собственного здоровья** (81,8%). Эти две сферы были на первых позициях и в первом полугодии. В пятерку как в первом, так и втором полугодии, входят удовлетворенность материальным положением семьи, качество образования и качество обеспечения безопасности.

По сравнению с прошлым замером, в отчетный период по всем рассматриваемым 11 сферам показатели удовлетворенности выросли. Это касается и тех сфер, которые не вошли в пятерку наиболее высоких показателей.

Проблемные сферы занимают от 1,3% до 13,4%. Отметим, что в первом полугодии оценки были выше – от 2,4% до 19%. Наиболее проблемными зонами выглядят вопросы, связанные с экологической ситуацией, медицинским обслуживанием и занятостью. Данные за второе полугодие показывают, что острота несколько снизилась. Так, вопросы экологии указали в 1,4 раза реже, вопросы занятости и медицинского обслуживания – в 1,3 раза.

Таблица 4.1

Распределение ответов на вопрос: «Оцените, пожалуйста, по пятибалльной шкале насколько Вы удовлетворены следующими сторонами своей жизни», (выбравшие вариант ответа «полностью удовлетворен» и «совершенно не удовлетворен», в %)

№	Аспекты жизни	Удовлетворены (5 и 4 баллов)		Отчасти удовлетворен, отчасти нет (3 балла)		Не удовлетворен (1 и 2 балла)	
		1-полугодие	2-полугодие	1-полугодие	2-полугодие	1-полугодие	2-полугодие
1	Материальным положением семьи	73,3	76,9	18,2	17,9	7,0	4,5
2	Работой / возможностями трудоустройства	54,2	56,8	21,1	22,8	14,7	11,7
3	Качеством досуга	61,8	63,8	24,7	24,7	9,7	9,2
4	Состоянием собственного здоровья	76,2	81,8	16,1	14,9	5,6	2,6
5	Медицинским обслуживанием в Вашем городе / селе	55,1	60,0	25,4	25,2	15,1	11,7
6	Экологической ситуацией в Вашем городе / селе	56,5	60,9	21,1	24,4	19,0	13,4
8	Жилищными условиями	68,3	75,0	18,8	17,3	10,1	7,0
9	Полученным / получаемым образованием	73,6	78,3	17,4	15,0	5,2	5,2
10	Качеством обеспечения Вашей безопасности	72,6	77,5	16,7	15,0	6,1	5,6
11	Отношениями с окружающими (семьей, друзьями, коллегами)	86,3	90,6	8,4	7,3	2,4	1,3

4.2. Актуальные проблемы молодежи в местах проживания

Одним из измерений социального самочувствия молодежи является выявление ключевых проблем в местах проживания и определение степени их актуальности. Для их выявления респондентам был задан вопрос: «Какая из нижеперечисленных проблем беспокоят Вас и Вашу семью больше всего?». Ответы указывают на то, что **первоочередными для молодежи остаются вопросы социально-экономического характера**. В первую пятерку вошли высокие цены на продукты питания, товары народного потребления (49,7%); низкий уровень дохода (44,1%); высокая стоимость высшего образования (34,9%); трудности с поиском работы, безработица (27,6%); отсутствие собственного жилья (18,7%), см. таблицу 4.2).

Таблица 4.2

Распределение ответов на вопрос: «Какая из нижеперечисленных проблем беспокоят Вас и Вашу семью больше всего?»

	%
Высокие цены на продукты питания, товары народного потребления	49,7%
Низкий уровень дохода	44,1%
Высокая стоимость высшего образования	34,9%
Трудно устроиться на работу, безработица	27,6%
Отсутствие собственного жилья	18,7%
Коррупция	14,9%
Низкое качество медицинского обслуживания	14,5%
Низкий уровень культуры, бездуховность молодежи	12,1%
Отсутствие уверенности в завтрашнем дне	11,9%
Экологические проблемы	10,7%
Проблемы досуга молодежи, негде провести свободное время	10,5%
Наркомания, токсикомания, алкоголизм и табакокурение	9,0%
Религиозный экстремизм в молодежной среде	7,5%
Неустроенность личной жизни	7,4%
Низкое качество образования	6,7%
Вовлечение молодежи в преступные группировки	6,2%
Отсутствие доступа к высокоскоростному Интернету, к качественной мобильной связи	5,2%
Угроза личной безопасности	5,1%
Конфликты с родителями, преподавателями, старшим поколением, непонимание родных и близких	4,9%
Проблемы со здоровьем, усталость, переутомление	4,7%
Нехватка центров дошкольного развития, дополнительного образования	4,3%
Не знаю	2,3%
Нехватка социальных и психологических служб, телефонов доверия	1,2%
Никакая проблема не беспокоит	0,6%
Другое	0,4%
Жилищные условия	0,2%
Многочисленные кредиты в семье	0,1%
Не устраивает расписание занятий	0,1%

Вторую группу проблем возглавляет коррупция. В эту же группу входят низкое качество медицинского обслуживания, низкая культура молодежи, экологические проблемы и проблемы досуга молодежи, а также отсутствие уверенности в завтрашнем дне.

Если принять во внимание данные социологических исследований, проведенных в 2017 году, то мы видим, что пятерка наиболее острых проблем для молодежи страны сохраняет свою актуальность.

Анализ корреляций в разрезе возраста показывает, что топ-10 актуальных проблем является общим для всех возрастных групп. Респонденты по условиям опроса из всего перечня могли выбрать до 4 вариантов ответов. В

группе 14-18 летних среднее количество ответов составило 2,9 ответов, среди 19-23 летних – 3,1, среди 24-28 летних – 3,3.

Несмотря на схожесть проблемного ряда всех возрастных групп, **проблемы социально-экономического характера чаще указывают 24-28 летние респонденты.** Так, проблему высоких цен на продукты питания и товары народного потребления среди **24-28 летних отметили 54,6%.** Среди 19-23 летних – 48,8%, среди 14-18 летних – 43,9%. **Низкий уровень дохода беспокоит 51,3%** старшей возрастной группы, 43,4% – средней и 34,6% младшей возрастной группы. **Безработица и проблема поиска работы волнует 29,7% 24-28 летних респондентов.** Среди 14-18 летних и 19-23 летних показатели составляют 29,5% и 20,5% соответственно. Вопрос об отсутствии собственного жилья также в меньшей степени волнует 14-18 летних – 9,5%. В то время как среди 19-23 и 24-28 летних респондентов жилищный вопрос отметили 21,9% и 22,9% соответственно.

Вместе с тем, выделим проблемы, которые чаще были отмечены 14-18 летними респондентами, по сравнению с другими возрастными группами. Прежде всего, это высокая стоимость высшего образования – ее отметили 41%. В этом ряду следует также отметить проблемы досуга молодежи, религиозный экстремизм в молодежной среде, вовлечение молодежи в преступные группировки, угроза личной безопасности, конфликты с родителями, преподавателями, старшим поколением, непонимание родных и близких, отсутствие доступа к высокоскоростному Интернету и к качественной мобильной связи.

Далее подробнее рассмотрим отдельные проблемы в молодежной сфере.

4.3. Проблемы молодежи в сфере трудоустройства

Выше мы отметили, что вопросы трудоустройства беспокоят 27,6% молодежи, причем в большей степени респондентов старше 19 лет, что вполне объяснимо. Поиск работы и трудоустройство – чья ответственность? Самих соискателей или обязанность государства? Для изучения взглядов и позиций молодежи в анкету был включен вопрос: *«Как Вы считаете, какое участие государство должно принимать в трудоустройстве выпускников учебных заведений?»*. Ответы респондентов показывают, что среди молодежи доминирует мнение о том, что в трудоустройстве государство должно помочь молодежи (см. рисунок 4.1).

А именно: 44,6% полагают, что государство должно гарантировать **первое рабочее место.** Такое мнение доминирует во всех возрастных и этнических группах.

Распределение ответов на вопрос: «Как Вы считаете, какое участие государство должно принимать в трудоустройстве выпускников учебных заведений?» (в %)

Тем не менее наблюдаются некоторые различия между группами. Так, среди 14-18 летних с этим утверждением согласны 39,6% опрошенных. Среди 19-23 летних – 44,3%. Наиболее высокий показатель **среди 24-28 летних – 48,5%**. Среди казахов на это обращают внимание 42,2%, среди русских – 48,3%, **среди других этнических групп – 53,4%**. В разрезе города и села показатель выше в городской среде. Возможно, это отчасти связано с желанием части молодежи остаться в городе. Так, среди горожан вариант ответа «государство должно гарантировать первое рабочее место» выбрали 47,6%, среди сельчан – 40,8%.

30,8% опрошенных считают, что государство должно оказывать поддержку в поисках работы **по желанию выпускника**. В той или иной степени это утверждение отражает мнение разных групп молодежи. Тем не менее оно доминирует среди 14-18 летних (33%), русских (32,8%), сельчан (32,8%).

Государство должно гарантировать рабочее место только в государственных структурах – такого мнения придерживаются 15,4% опрошенных. Трудоустройство в государственные структуры более привлекательно для сельчан 16,9%, старше 19 лет (16,3%).

Отметим, что вариант ответа «государство не должно участвовать в этом» выбрали 4,2%, затруднились 4,8%. Остальные в той или иной мере полагаются на содействие со стороны государственных органов.

Согласно полученным данным, 46,3% молодых людей испытывают серьезные проблемы на рынке труда, постоянно сталкиваются с проблемами трудоустройства. Еще 31,4% молодежи испытывают трудности с трудоустройством по своей специальности, то есть подтверждают высокую актуальность для казахстанской молодежи проблемы так называемой «дипломированной безработицы». Лишь 6,3% опрошенных заявили, что не

испытывают никаких проблем в сфере трудоустройства, выбрав вариант ответа «У молодых людей моего города/села нет проблем с трудоустройством» (Рисунок 4.2).

Данные показывают, что чаще всего сталкивается с проблемами трудоустройства молодежь в возрасте от 24 до 28 лет, что легко объясняется тем, что именно данная возрастная категория относится к тем, кто активно ищет работу по окончании учебного заведения. В целом, проблемы трудоустройства чаще актуализируют респонденты 19-23 и 24-28 лет.

Так, мнение о том, что молодежь постоянно сталкивается с проблемами трудоустройства, среди 19-23 летних отметили 47,5%, среди 24-28 летних – 54,2%. Для сравнения: среди 14-18 летних на это указали 34%. Чаще эта проблема волнует сельскую молодежь.

Мнение о том, что молодые люди испытывают трудности с трудоустройством по специальности, а работу, не требующую специальных профессиональных навыков, найти не трудно среди респондентов старше 19 лет указали 35%. А в группе 14-18 летних – 21,9%. На дипломированную безработицу в основном указывает городская молодежь.

Для сравнения в рисунке представлены данные и за первое полугодие. Общая ситуация остается неизменной.

Рисунок 4.2

Распределение ответов на вопрос: «Как Вы считаете, испытывает ли молодежь Вашего города/села трудности с поиском работы и трудоустройством?» (в %)

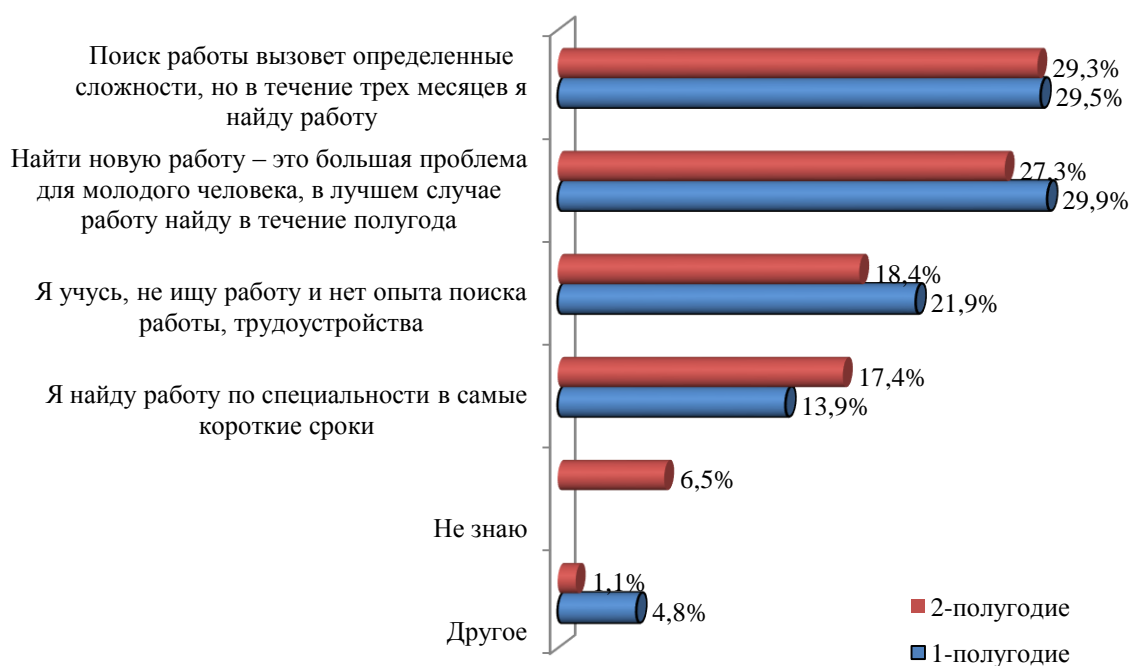
Отмеченный выше патернализм среди молодежи, актуализация респондентами старше 19 лет проблемы занятости и трудоустройства объясняется ответами респондентов на вопрос анкеты «В случае, если Вы окажетесь без работы, как быстро, по Вашему мнению, Вы сможете найти подходящую для вас работу?». Значительная часть молодежи не уверена в

поиске работы при возникновении такой необходимости. Вполне вероятно, что они при ответе на этот вопрос учитывают личный опыт или опыт близкого окружения. Особенно если взять во внимание то, что вопросы трудоустройства вошли в пятерку наиболее значимых проблем.

Итак, согласно ответам значительной части молодежи, при необходимости поиск работы вызовет у них определенные сложности, в том числе обусловленные молодым возрастом. 29,3% уверены, что, несмотря на то, что поиск работы вызовет определенные сложности, ее можно найти в течение трех месяцев. Еще 27,3% опрошенных молодых людей убеждены, что поиск новой работы – это большая проблема для молодого человека, в лучшем случае работу можно найти в течение полугода. 17,4% уверены, что при необходимости смогут найти подходящую для себя работу в самые короткие сроки (Рисунок 4.3).

Рисунок 4.3

Распределение ответов на вопрос: «В случае, если Вы окажетесь без работы, как быстро, по Вашему мнению, Вы сможете найти подходящую для вас работу?», (в %)

В графе «другое» респонденты имели возможность указать свой вариант ответа или комментарий. В этой группе ответов встречаются следующие мнения: «в селе нет работы для молодежи», «трудно найти работу по специальности, найти другую работу можно», «только через знакомых найду работу», «если будут деньги», «нет возможности работать, я инвалид 2-ой группы». Эти ответы в определенной степени объясняют 6-е место коррупции в рейтинге наиболее актуальных проблем.

Более подробно факторы безработицы рассмотрены в вопросе анкеты: «По Вашему мнению, что препятствует трудоустройству молодежи в Вашем городе/селе?» (см. рисунок 4.4).

Как следует из полученных данных, молодежь прежде всего смотрит на размер зарплаты. В числе важных факторов следует назвать и отсутствие опыта работы и отсутствие рабочих мест в районе проживания. Таким образом, в первой тройке оказались факторы, в определенном смысле взаимоисключающие.

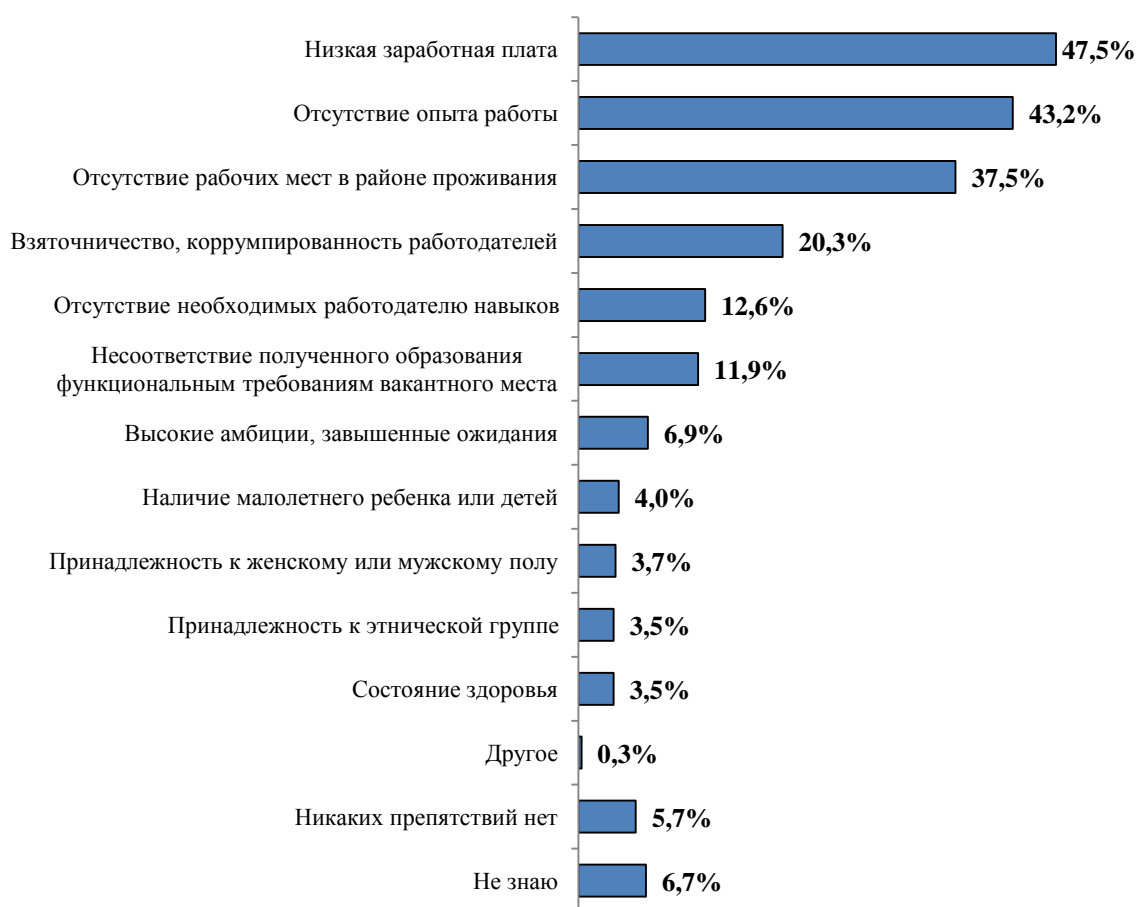
Рассмотрим эти факторы в разрезе социально-демографических групп. Все три фактора чаще отметили респонденты старше 19 лет, наиболее высокие показатели в группе 24-28 летних.

Низкая зарплата не привлекает 55,1% среди 24-28 летних, 47,7% среди 19-23 летних, имеющих высшее (54,2%), незаконченное высшее (52,7%) и средне специальное профессиональное (55,6%) образование, преимущественно из городской местности (51,5%).

Отдельно следует отметить вопрос конкурентоспособности молодежи на рынке труда. 43,2% в качестве препятствующего фактора для трудоустройства молодежи в регионе их проживания называют отсутствие опыта работы, 12,6% отсутствие необходимых работодателю навыков, 11,9% несоответствие полученного образования функциональным требованиям вакантного места.

Рисунок 4.4

**Распределение ответов на вопрос: «По Вашему мнению, что препятствует трудоустройству молодежи в Вашем городе/селе?»,
(в %)**

В целом, в поиске работы молодежи мешают разные факторы объективного и субъективного характера – и личные амбиции, и завышенные ожидания, и требования рынка труда. В этом ряду следует отметить, что каждый пятый выделяет проблему взяточничества и коррумпированности работодателей.

Кроме того, следует отметить, что в вопросах трудоустройства практически не встречается дискриминация на гендерном или этническом признаку, тем не менее около 4% отметили и эти факторы.

4.4. Степень удовлетворенности молодежи качеством образования, условиями для развития молодежи и проведения досуга

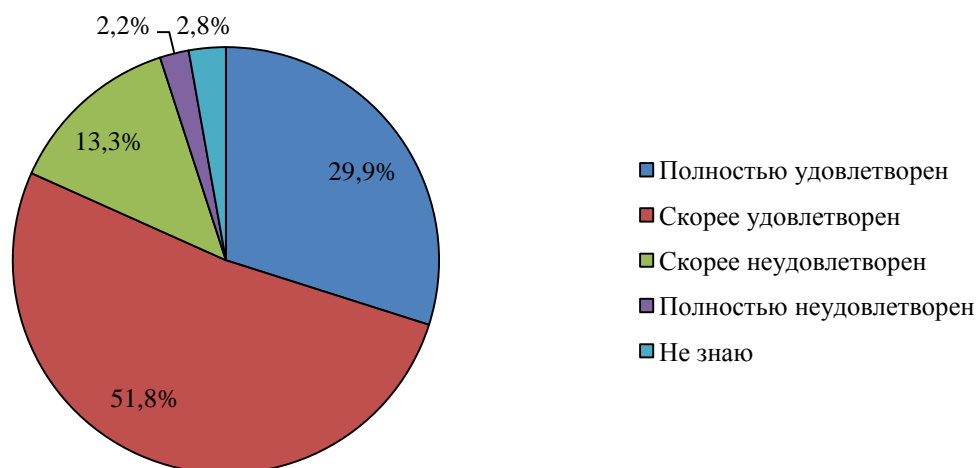
Одними из важнейших потребностей молодежи, обусловленных особенностями возраста, являются потребности в развитии, качественном образовании и достаточными условиями для проведения досуга.

Удовлетворенность молодежи полученным или получаемым образованием замерялось несколькими путями. В первом случае респондентам предлагалось оценить образование по 5-балльной шкале. В этом случае 35,2% оценили этот аспект своей жизни на 5 баллов; 42,3% – на 4 балла; 15% – на 3 балла; 4% – на 2 балла и 1,6% на 1 балл.

В другом случае респондентам предлагалось ответить на вопрос: «Оцените, пожалуйста, насколько Вы удовлетворены качеством полученного или получаемого образования?». Для оценки предлагались 4 шкалы без среднего значения: на одном полюсе положительные оценки – полностью и скорее удовлетворен, на другом полюсе – полностью и скорее не удовлетворен. Согласно полученным данным, 81,7% удовлетворены своим образованием, причем среди них полную уверенность демонстрируют только 30%. Не удовлетворены 15,5%.

Рисунок 4.5

Распределение ответов на вопрос: «Оцените, пожалуйста, насколько Вы удовлетворены качеством полученного или получаемого образования?» (в %)

Прежде всего отметим, что представители всех возрастных групп удовлетворены качеством своего образования. Показатели варьируют от 79,6% до 84,8%. Тем не менее удовлетворенность тем ниже, чем старше возрастная группа – наименьший показатель 79,6% встречается среди 24-28 летних респондентов. Удовлетворены в основном горожане – 83,4%. Показатель среди сельской молодежи – 79,6%.

На взгляд молодежи, на данный момент наиболее острыми проблемами в сфере образования являются высокая стоимость обучения, недостаток кадров, недостаточное финансирование учебных заведений и, как следствие, слабая техническая оснащенность и дефицит современных учебников.

Рисунок 4.6

Распределение ответов на вопрос: «Выделите, пожалуйста, наиболее острые проблемы, стоящие перед системой образования страны?», (в %)

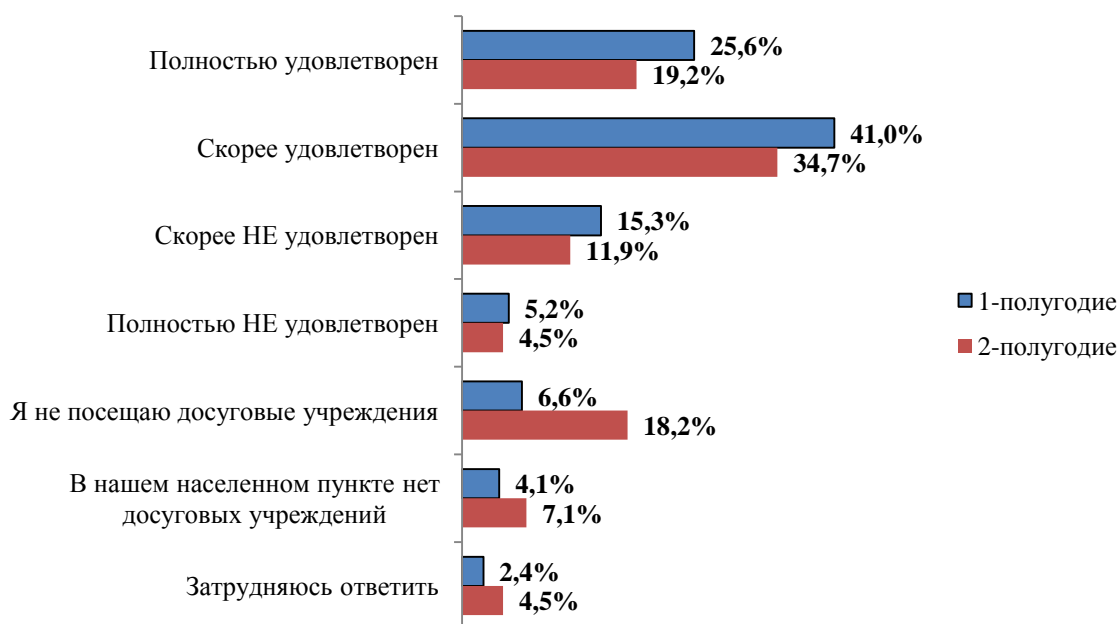
Что касается степени удовлетворенности молодежи работой досуговых учреждений в местах ее проживания, то согласно полученным данным 53,9% (в первом полугодии – 66,5%) молодежи в целом довольны работой организаций досуга в местах постоянного проживания. К таким досуговым учреждениям относятся дома или дворцы школьников и молодежи, школы искусств, дворцы спорта, ДЮСШ и проч. (Рисунок 4.7).

Не удовлетворены деятельностью досуговых центров в своем городе или селе 16,4% опрошенных (в первом полугодии – 20,5%). В отчетный период 18,2% отметили, что не посещают досуговые учреждения, в первом полугодии их доля была ниже практически в три раза – 6,6%. Также выше доля тех, кто заявил, что в их населенном пункте нет досуговых учреждений – рост с 4,1% до 7,1%. Выше и доля затруднившихся ответить – с 2,4% до 4,5%.

В прошлом полугодии, учитывая ответы неудовлетворенных качеством и работой досуговых учреждений, не посещающих досуговые учреждения, в том числе по причине их отсутствия, мы оценили, что в совокупности 31,2% молодого населения страны не имеет доступа к качественному досугу. Во втором полугодии этот показатель составил 41,7%. Это объясняет и актуализирует поручение Президента о развитии спорта в регионах.

Рисунок 4.7

Распределение ответов на вопрос: «Удовлетворены ли Вы качеством и работой досуговых учреждений (домов, дворцов школьников и молодежи, школ искусств, дворцов спорта, ДЮСШ, спортивных центров и др.), которые находятся в Вашем городе/селе?» (в %)

При среднем значении суммарного показателя удовлетворенности (в сумме ответов «Полностью удовлетворен» и «Скорее удовлетворен»), равном 53,9% он значительно варьируется по регионам. Так, наибольшее значение данный показатель имеет в Мангистауской (85,3%), Северо-Казахстанской области (81,1%) и Кызылординской (80,8%) областях, наименьшее – в Алматинской (41,6%), Туркестанской (35,1%) и Восточно-Казахстанской (29,2%) областях.

Работа досуговых учреждений – домов, дворцов школьников и молодежи, школ искусств, дворцов спорта, ДЮСШ, спортивных центров и др. – в большей степени ориентирована на подростков. Поэтому весьма важно отметить, что именно категория молодежи в возрасте 14-18 лет преимущественно удовлетворена работой досуговых учреждений. Среди них 58% выбрали варианты ответов «полностью удовлетворен» и «скорее удовлетворен». Среди 19-23 летних – 54,2%, 24-28 летних – 50,7%.

Различия также заметны в разрезе город-село, хотя разрыв по сравнению с первым полугодием не столь глубок. Напомним, что практически на 20% различались значения суммарного показателя удовлетворенности в

зависимости от места проживания – в городе или в селе. В отчетном периоде разрыв в показателях составил 13,3%, что в целом указывает на неравномерное распределение и неравный доступ досуговых учреждений для городской и сельской молодежи (Рисунок 4.8).

Рисунок 4.8

Распределение ответов на вопрос: «Удовлетворены ли Вы качеством и работой досуговых учреждений (домов, дворцов школьников и молодежи, школ искусств, дворцов спорта, ДЮСШ, спортивных центров и др.), которые находятся в Вашем городе/селе?» (в %, в разрезе типа поселения)

Различия в оценке своей удовлетворенности досуговым сервисом в регионе проживания демонстрирует молодежь разной этнической принадлежности. Наибольшее значение демонстрирует молодежь русской (55,9%) и казахской (54,3%) этнической принадлежности. Наименьший показатель удовлетворенности, как и в первом полугодии, у молодежи других этносов – 48%.

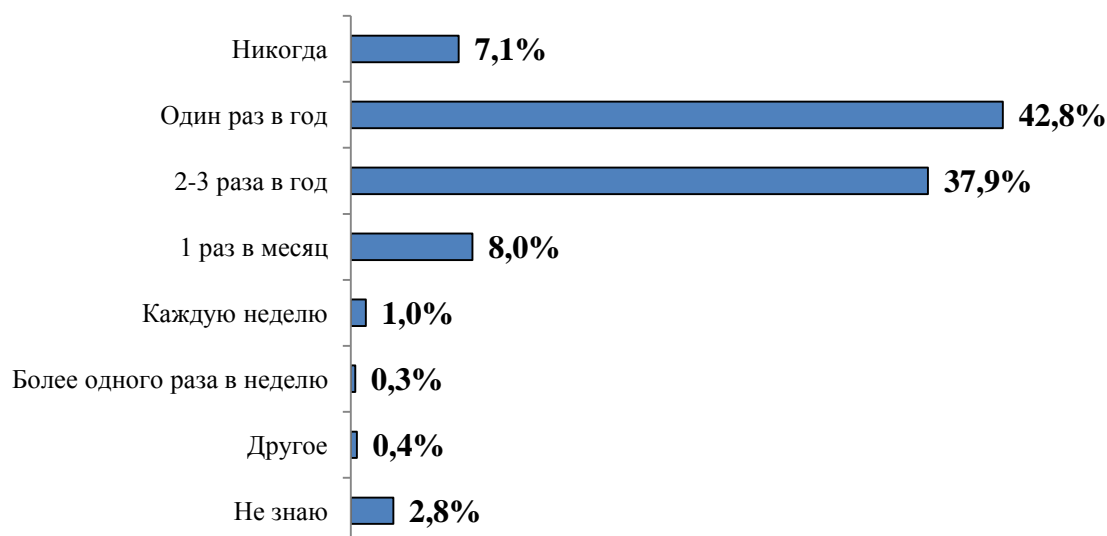
4.5. Вопросы медицинского обслуживания и здоровья

Опираясь на ответы респондентов, можно отметить, что казахстанская молодежь следит за своим здоровьем. Только 7,1% отметили, что никогда не обращается в медицинские учреждения. Основная часть отметила, что посещает медицинские учреждения один раз в год (42,8%) или 2-3 раза в год (37,9%). Вполне вероятно, что такая регулярность связана с требованиями учебного заведения или работодателя.

Среди тех, кто никогда не обращается, выше доля сельской молодежи (8,9%). Среди горожан этот вариант ответа отметили в 1,6 раза реже (5,7%).

Рисунок 4.9

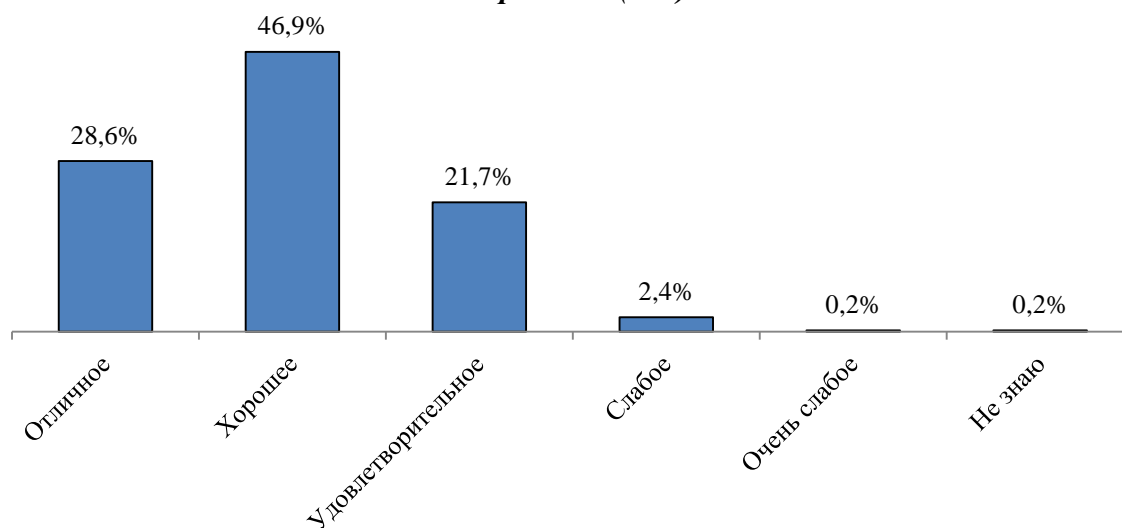
Распределение ответов на вопрос: «Как часто Вы обращаетесь в медицинские учреждения?» (в %)

75,5% молодежи оценивают состояние своего здоровья как отличное или хорошее. Еще 21,7% – как удовлетворительное. О слабом здоровье говорят не более 3%.

Рисунок 4.10

Распределение ответов на вопрос: «Как Вы оцениваете состояние Вашего здоровья?» (в %)

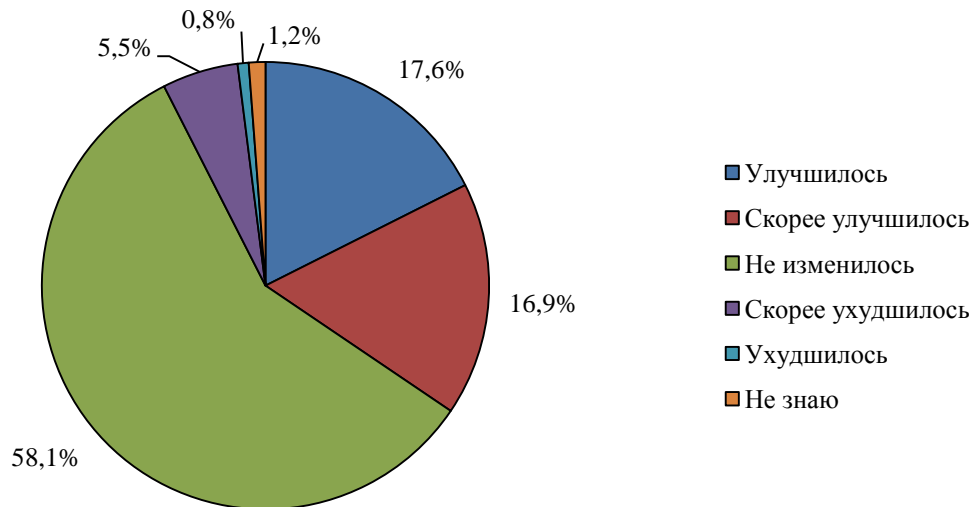

Абсолютное большинство – 92,6% опрошенных – отметили стабильность или улучшение состояния своего здоровья за последний год. На вопрос анкеты «Как изменилось состояние Вашего здоровья за последний год?» в совокупности 34,5% молодежи отметили, что их здоровье улучшилось, не изменилось у 58,1%.

Об ухудшении говорят в совокупности 6,3%. Об этом чаще говорят респонденты 24-28 лет (8,7%). Среди 14-18 летних – только 3,6%.

Рисунок 4.11

Распределение ответов на вопрос: «Как изменилось состояние Вашего здоровья за последний год?» (в %)

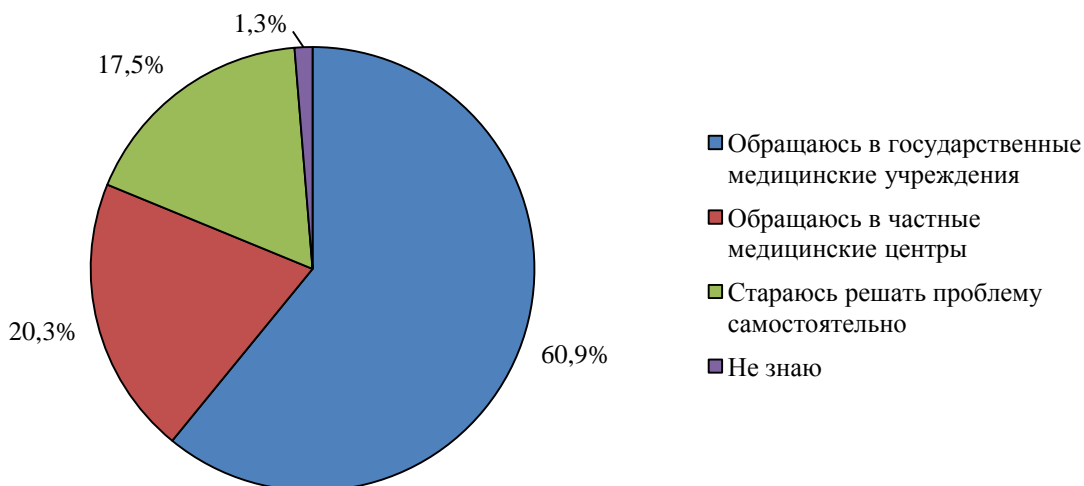

Подавляющее большинство молодежи при необходимости обращаются в государственные медицинские учреждения. В частные клиники идет каждый пятый представитель молодежи, главным образом 24-28 летние (23,8%). В других возрастных группах показатель не превышает 18%.

Самостоятельно решает проблемы со здоровьем каждый шестой опрошенный, в основном это сельские жители (18,8%, в городе – 16,5%).

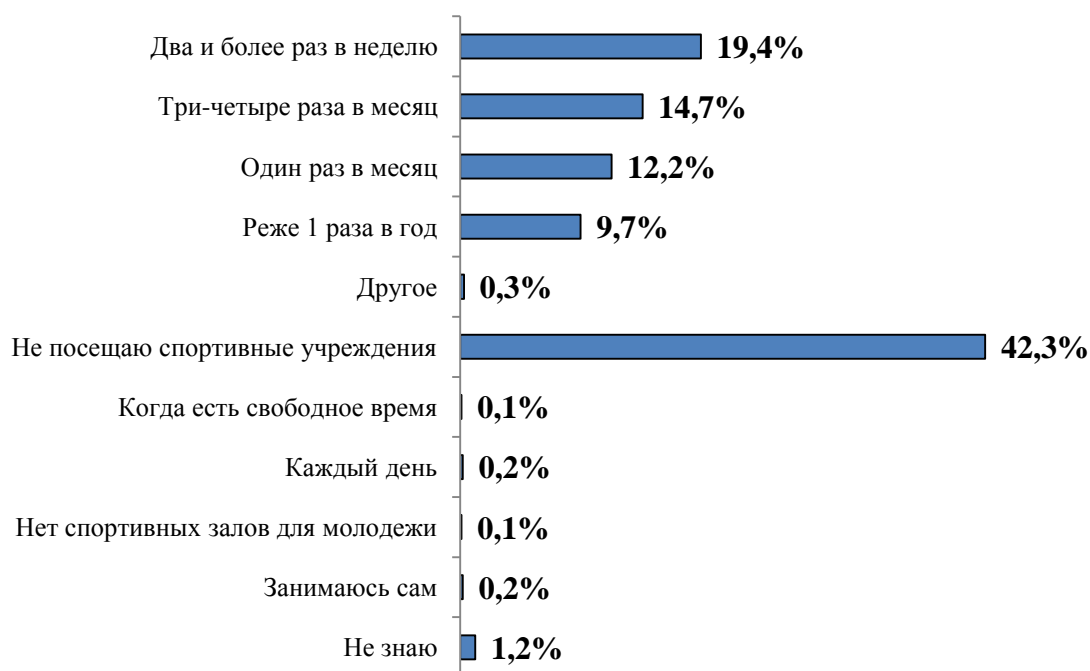
Рисунок 4.12

Распределение ответов на вопрос: «Куда Вы обычно обращаетесь при возникновении проблем со здоровьем?» (в %)

Более 40% представителей молодежи не посещают спортивный зал или бассейн. Достаточно регулярно занимаются спортом 34,1%, которые посещают спортивный зал несколько раз в неделю или месяц, другие занимаются от случая к случаю.

Распределение ответов на вопрос: «Как часто Вы посещаете спортивный зал, стадион, бассейн и др.?» (в %)

Спорт в большей степени присутствует в жизни 14-23 летних респондентов. Среди респондентов старше 24 лет два и более раза в неделю спортивный зал или бассейн посещают 13,1%, три-четыре раза в месяц – 11,2%. Для сравнения отметим, что среди 14-18 летних эти показатели составляют 29,6% и 16,7% соответственно. среди 19-23 летних – 17,9% и 17,4% соответственно.

4.6. Жилищный вопрос

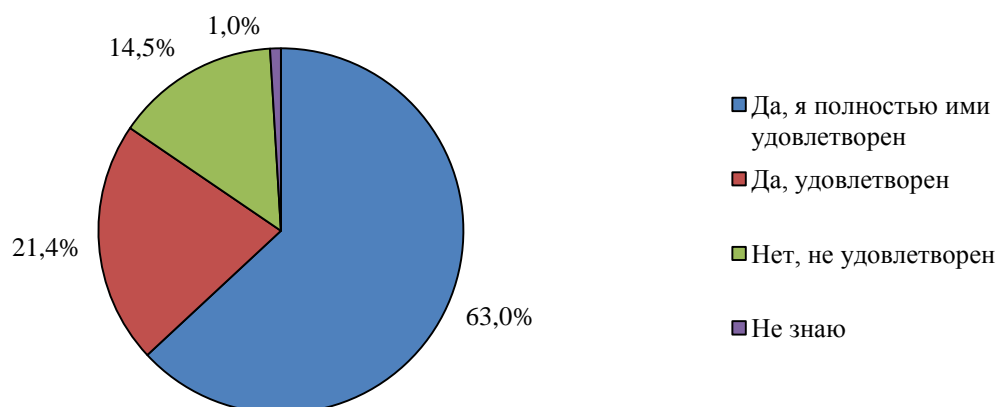
В предыдущих разделах было отмечено, что вопросы жилья входят в пятерку актуальных для молодежи проблем. Кроме того, молодежь в большей степени поддержала предложенные Главой государства меры по повышению доступности жилья.

Рассмотрим подробнее оценку респондентами своих жилищных условий и возможностей.

Прежде всего отметим, что значительная часть опрошенных удовлетворена нынешними жилищными условиями. На общий вопрос анкеты о состоянии текущего жилья 63% молодежи ответили, что полностью удовлетворены своими жилищными условиями, 21,4% вполне удовлетворены.

Рисунок 4.14

Распределение ответов на вопрос: «Удовлетворены ли Вы своими нынешними жилищными условиями?» (в %)

Не удовлетворены 14,5%. В разрезе регионов доля неудовлетворенных жилищными условиями варьирует от 5,4% до 26%. В первую тройку по числу неудовлетворенных входят Жамбылская, Восточно-Казахстанская и Костанайская области.

Показатели удовлетворенности снижаются по мере «взросления» возрастной группы. Среди 14-18 летних полностью удовлетворены 72,7%, среди 19-23 летних – 61,8%, а среди 24-28 летних – 57,1%.

Основными причинами недовольства жилищными условиями являются состояние жилья (старое), высокие цены на коммунальные услуги, высокая стоимость аренды. Часть респондентов проживает в неблагоустроенном жилье с большим количеством людей (несоответствие площади и плотности проживающих). 20,2% отмечают тесноту из-за большого количества проживающих и 17,1% - маленькую площадь и неудобную планировку квартиры.

Рисунок 4.15

Распределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, почему Вы недовольны своими условиями проживания?» (в %)

Не менее важным является острота жилищного вопроса. Насколько молодежь обеспечена жильем? Большинство опрошенных проживают вместе с родителями. Поскольку в выборке имеются несовершеннолетние респонденты, обратим внимание на данные в разрезе возрастных групп. Более половины молодежи старше 19 лет проживают с родителями.

Только каждый десятый представитель 19-23 лет и каждый четвертый представитель 24-28 лет имеет собственное жилье.

Таблица 4.3

Распределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, имеете ли Вы собственное жилье?»

	в среднем по стране	Возрастные группы		
		14-18	19-23	24-28
Да, мои родители имеют собственное жилье, я живу с ними	65,0%	81,2%	68,0%	51,0%
Да, я имею собственное жилье и проживаю в нем	14,3%	4,0%	10,1%	24,7%
Нет, я и мои родители не имеем собственного жилья, арендуем	5,0%	5,2%	5,6%	4,4%
Нет, я живу с родственниками в их собственном жилье	5,6%	4,6%	6,3%	5,8%
Нет, я снимаю квартиру, комнату	9,6%	4,5%	8,9%	13,6%
Нет, я проживаю в студенческом общежитии	0,6%	0,5%	1,0%	0,2%
Другое	0,1%	0%	0%	0,2%

От числа тех, кто нуждается в жилье, только 6,4% ответили, что уже сегодня имеют возможность приобрести собственное жилье и планирует это сделать. В основном, это горожане.

32,1% полагает, что в ближайшем будущем он не сможет приобрести жилье, тем не менее прилагает усилия для сбора средств.

Каждый пятый отметил, что арендует жилье и скорее всего будет арендовать в будущем, поскольку не имеет возможности откладывать деньги.

Примерно такая же доля опрошенных отметила, что живут с родителями из-за отсутствия возможности арендовать жилье.

Распределение ответов на вопрос: «Каким Вы видите решение своей (Вашей семьи) жилищной проблемы?» (в %)

Выводы и рекомендации по разделу:

1. Из всех сторон своей жизни в наибольшей степени молодежь удовлетворена отношениями с окружающими и состоянием собственного здоровья, материальным положением семьи, качеством образования и качеством обеспечения безопасности. По сравнению с первым полугодием, показатели удовлетворенности по всем рассматриваемым 11 сферам выросли.

2. Молодежь Казахстана в первую очередь беспокоят высокие цены на продукты питания, товары народного потребления, низкий уровень дохода, высокая стоимость высшего образования, трудности с поиском работы, безработица и отсутствие собственного жилья.

3. Среди молодежи доминирует мнение о том, что в трудоустройстве государство должно помочь молодежи. 44,6% полагают, что государство должно гарантировать первое рабочее место. 30,8% опрошенных считают, что государство должно оказывать поддержку в поисках работы по желанию выпускника. 15,4% придерживаются мнения, что государство должно гарантировать рабочее место только в государственных структурах.

4. Такой патернализм связан с трудностями на рынке труда, молодежь не уверена, что сможет найти работу при необходимости. 29,3% полагает, что сможет найти работу в течение трех месяцев. 27,3% опрошенных убеждены, что на поиск новой работы может уйти полгода. 17,4% уверены, что при необходимости смогут найти подходящую для себя работу в самые короткие сроки.

5. 46,3% респондентов считают, что у молодых людей есть проблемы с поиском работы. 31,4% считают, что молодежь испытывают трудности с трудоустройством по своей специальности.

6. Препятствующими трудоустройству молодежи факторами служат не только отсутствие вакансий. Фактор «отсутствие рабочих мест в районе проживания» стоит на третьем месте после низкой зарплаты и отсутствия опыта работы.

7. 81,7% удовлетворены своим образованием, причем среди них полную уверенность демонстрируют только 30%, не удовлетворены 15,5%. На взгляд молодежи, на данный момент наиболее острыми проблемами в сфере образования являются высокая стоимость обучения, нехватка квалифицированных кадров, недостаточное финансирование учебных заведений, слабая техническая оснащенность и дефицит современных учебников.

8. 53,9% (в первом полугодии – 66,5%) молодежи в целом довольны работой организаций досуга в местах постоянного проживания. Не удовлетворены 16,4% опрошенных (в первом полугодии – 20,5%). 31,2% в первом полугодии, 41,7% во втором полугодии не имеет доступа к качественному досугу (совокупность неудовлетворенных качеством и работой досуговых учреждений, не посещающих досуговые учреждения, в том числе по причине отсутствия). Более 40% представителей молодежи не посещают спортивный зал или бассейн.

9. Молодежь следит за своим здоровьем: только 7,1% никогда не обращается в медицинские учреждения. Основная часть отметила, что посещает медицинские учреждения один раз в год (42,8%) или 2-3 раза в год (37,9%). Вполне вероятно, что такая регулярность связана с требованиями учебного заведения или работодателя. Подавляющее большинство при необходимости обращаются в государственные медицинские учреждения. В частные клиники идет каждый пятый представитель молодежи, главным образом 24-28 летние.

10. 75,5% молодежи оценивают состояние своего здоровья как отличное или хорошее, еще 21,7% – как удовлетворительное. О слабом здоровье говорят не более 3%. Абсолютное большинство – 92,6% опрошенных – отметили стабильность или улучшение состояния своего здоровья за последний год.

11. 63% молодежи полностью удовлетворены своими жилищными условиями. 21,4% вполне удовлетворены, не удовлетворены 14,5%. Основными причинами недовольства жилищными условиями являются состояние жилья (старое), высокие цены на коммунальные услуги, высокая стоимость аренды.

12. Только каждый десятый представитель 19-23 лет и каждый четвертый представитель 24-28 лет имеет собственное жилье. От числа тех, кто нуждается в жилье, только 6,4% имеют возможность и планирует приобрести жилье. 32,1% откладывает деньги. Каждый пятый в ближайшей перспективе продолжит арендовать жилье, так как доходы семьи не позволяют

откладывать деньги. 21,1% живут с родителями, не имея перспектив приобрести собственное жилье.

13. Учитывая, что в число наиболее актуальных проблем молодежи входят проблемы трудоустройства, безработицы, необходимо оптимизировать работу молодежных бирж труда, молодежных ресурсных центров, направленную на оказание помощи молодым людям, ищущим работу. Рекомендуется обратить специальное внимание на проведение регулярной рекламной кампании молодежных организаций, специализирующихся на оказании поддержки молодежи на рынке труда, поскольку молодежь слабо осведомлена о направлениях их работы.

14. Учитывая, что достаточно актуальной является проблема поиска молодежью работы по полученной специальности, что «обнажает» проблему «случайного» выбора вуза и специальности для обучения, рекомендуется разработка концепции профориентационной работы в стране, направленной на проведение ежегодного мониторинга нужных стране профессий, размещение этой информации в открытых источниках для возможности ознакомления родителей и абитуриентов, выявление личностных особенностей и склонностей к определенным видам профессий в выпускных классах школ.

РАЗДЕЛ V. ЦЕННОСТЬ ПАТРИОТИЗМА В СОЗНАНИИ МОЛОДЕЖИ СТРАНЫ

Проблема.

Одной из важнейших ценностей современного общества является патриотизм, понимаемый не просто как любовь к Родине, гордость за свою страну, стремление узнать и понять ее, сделать лучше, но и как готовность к службе ради своего государства (военной, государственной, гражданской).

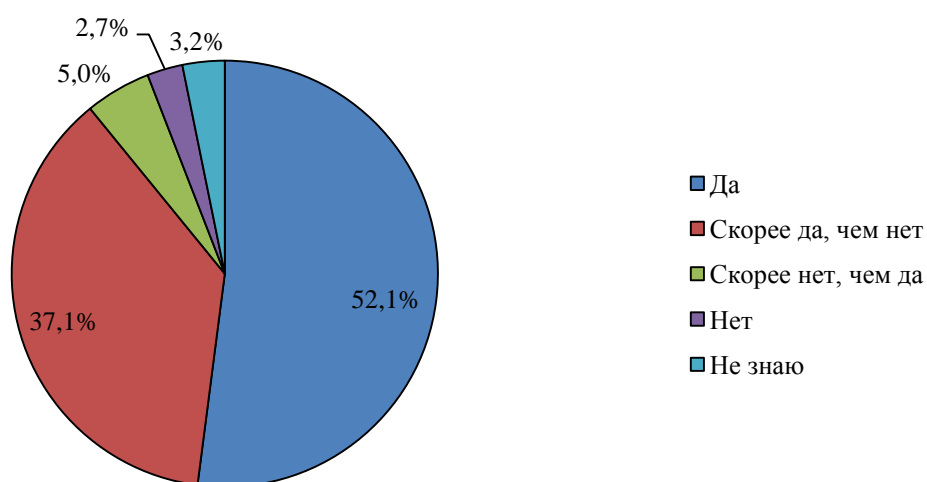
Результаты.

5.1. Уровень патриотизма казахстанской молодежи

Одним из основных вопросов данного раздела является выявление уровня патриотичности молодежи. По субъективным оценкам 89,2% молодежи отметили, что считают себя патриотами Казахстана. Отрицательно ответили в совокупности 7,7% опрошенных, 3,2% затруднились ответить.

Рисунок 5.1

Распределение ответов на вопрос: «Считаете ли Вы себя патриотом Казахстана?» (в %)

Уровень патриотизма высок во всех группах, независимо от половозрастных характеристик, региона проживания и этнического происхождения. Тем не менее обратим внимание на данные в разрезе этнических групп. Наибольший показатель патриотичности наблюдается в среде казахов – 57,1% дали положительный, 35,2% скорее положительный ответ на вопрос о том, считают ли себя патриотом Казахстана (в совокупности 92,4%). Среди русских этот показатель составил 81,6%, других – 82,1%. В последних двух группах выше доля отрицательных ответов и затруднившихся ответить.

Таблица 5.1

Распределение ответов на вопрос: «Считаете ли Вы себя патриотом Казахстана?» (в %, этнический срез)

	Казах/ Казашка	Русская/ русский	Другая национальность
Да	57,1%	39,5%	41,3%
Скорее да, чем нет	35,2%	42,1%	40,8%
Скорее нет, чем да	3,8%	7,5%	8,1%
Нет	1,9%	4,8%	3,6%
Не знаю	1,9%	6,1%	6,3%

Другой вопрос раздела на выявление уровня патриотизма «Насколько Вы гордитесь тем, что живете в Казахстане?». На этот вопрос 84,9% опрошенных ответили, что гордятся или скорее гордятся фактом проживания в Казахстане. Отсутствие гордости отметили 3% опрошенных. Кроме того, 7,9% выразили безразличие, 2,9% не проживают в Казахстане постоянно (см. Рисунок 5.2).

Рисунок 5.2

Распределение ответов на вопрос: «Насколько Вы гордитесь тем, что живете в Казахстане?» (в %)

Чувство гордости от проживания в Казахстане не зависит от пола, возраста, региона проживания. Так, показатели в разрезе возрастных групп следующие: 14-18 лет – 83%, 19-23 лет – 86,6%, 24-28 лет – 85,1%. Среди мужчин – 84,7%, среди женщин – 85,2%. Среди горожан – 85,2%, сельчан – 84,6%.

Как и в ответах на предыдущий вопрос, некоторое различие наблюдается в этническом срезе. При этом важно отметить, что во всех трех рассматриваемых группах показатели достаточно высокие. Так, среди казахов гордость от проживания в Казахстане испытывают 87,8%, среди русских – 77,1%, других этнических групп – 80,3%.

5.2. Значение понятия «патриотизм» в сознании молодых казахстанцев

Далее респондентам было предложено «расшифровать» понятие быть «патриотом страны». Как следует из полученных данных, для молодежи современного Казахстана понятие патриотизма главным образом ассоциируется с эмоциональными переживаниями – любовью к своей Родине, в том числе родному городу, селу, аулу – так считают 25,7% опрошенных. На второе место молодежь ставит верховенство закона. 21,7% считает, что быть патриотом Казахстана означает – исполнять обязанности гражданина, соблюдать законы государства. На третьем месте – вера в великое будущее страны – эту позицию разделяют 19,4% опрошенных. Таким образом, в представлении современной молодежи быть патриотом страны – не только любовь к Родине и знание великого прошлого страны, но признание верховенства закона, законопослушность и видение будущих перспектив страны (Таблица 5.2).

Таблица 5.2

Распределение ответов на вопрос: «Что, по Вашему мнению, значит быть «патриотом Казахстана?»» (в %)

	%
Любить Родину	25.7
Исполнять обязанности гражданина, соблюдать законы государства	21.7
Верить в великое будущее страны	19.4
Гордиться великими достижениями страны	17.5
Испытывать ностальгию вдали от Родины	7.2
Защищать интересы страны	6.8
Другое	0.1
Быть нужным	0.1
Не знаю	1.6

Заметны некоторые различия в трактовке понятия «патриотизм» молодежи разной этнической принадлежности. Так, наиболее часто выбираемые интерпретации патриотизма (занимаемые в таблице первые три позиции) практически совпадают у молодежи всех этносов.

Эмоциональные характеристики «любить Родину», «гордиться великими достижениями страны» чаще встречаются среди казахов. Вера в великое будущее страны в большей степени отражена в ответах казахов и русских, в то время как среди представителей других национальностей – испытывать ностальгию вдали от Родины.

Быть патриотом – это и подчиняться законам этой страны, такое восприятие патриотичности ярче выражено среди русских и других национальностей – 26,9% и 35% соответственно.

Таблица 5.3

Представления о значении «патриот Казахстана» (в %, этнический срез)

	Казах/ Казашка	Русская/ русский	Другая национальность
Гордиться великими достижениями страны	18,4%	17,9%	10,8%
<i>Верить в великое будущее страны</i>	<i>19,8%</i>	<i>20,8%</i>	<i>14,8%</i>
Испытывать ностальгию вдали от Родины	6,9%	6,4%	10,8%
<i>Любить Родину</i>	<i>28,4%</i>	<i>19,2%</i>	<i>19,7%</i>
<i>Исполнять обязанности гражданина, соблюдать законы государства</i>	<i>18,2%</i>	<i>26,9%</i>	<i>35,0%</i>
Защищать интересы страны	6,9%	5,9%	7,2%
Другое	0,1%	0,3%	0,0%
Быть нужным	0,0%	0,3%	0,0%
Не знаю	1,3%	2,4%	1,8%

Какие факторы способствуют патриотичности молодежи? Какие меры могут быть эффективными? Каково мнение самой молодежи на этот счет? Обратим внимание на ответы респондентов.

Чтобы молодежь была патриотичной требуется изучать историю, традиции и обычаи этносов Казахстана, проводить в средних школах начальную военную подготовку, развивать работу детско-юношеских клубов по месту жительства, проводить регулярно спортивные соревнования, конкурсы, олимпиады, организовывать военно-патриотические лагеря для учащихся в период летних каникул. Эта пятерка ответов доминировала в первом полугодии. По-видимому, молодежь выбирала те, которые не только способствуют воспитанию патриотизма, но и те, посещение и участие в которых было бы интересным им самим.

Во втором полугодии пятерка выглядит несколько иначе, хотя резких скачков не наблюдается. В ответах молодежи во втором полугодии наблюдается сдвиг в сторону государственного языка. Итак, пятерка второго полугодия выглядит следующим образом: изучать историю, традиции и обычаи этносов Казахстана (19,6%); детям и молодежи читать литературу на *государственном языке, казахстанских и казахских авторов* (11,4%); проводить в средних школах начальную военную подготовку (10,6%); проводить регулярно спортивные соревнования, конкурсы, олимпиады (9,9%); *учить казахский язык* (9,8%). Можно предположить, что молодежь Казахстана понимает, что значимыми факторами консолидации общества являются сохранение многообразия Казахстана и общее знание всем казахстанским народом казахского языка.

Таблица 5.4

Распределение ответов на вопрос: «Как Вы считаете, что нужно делать для того, чтобы молодежь была патриотичной?» (в %)

	1- полугодие	2- полугодие
Изучать историю, традиции и обычаи этносов Казахстана	18,4	19,6
Проводить в средних школах начальную военную подготовку	15,2	10,6
Развивать работу детско-юношеских клубов по месту жительства	11,2	8,5
Проводить регулярно спортивные соревнования, конкурсы, олимпиады	11,1	9,9
Организовывать военно-патриотические лагеря для учащихся в период летних каникул	9,5	7,1
Детям и молодежи читать литературу на государственном языке, казахстанских и казахских авторов	7,0	11,4
Учить казахский язык	6,2	9,8
Обязать молодежь служить в армии	5,9	5,1
Создавать мультфильмы, детские передачи на казахском языке про национальных героев	5,1	7,4
Учить гимн в детских садах	2,3	2,0
Другое	0,4	1,5
Затрудняюсь ответить	7,7	7,1

Фактор казахского языка чаще поднимается молодежью казахской национальности. Это обстоятельство требует более глубокого анализа.

Они в большей мере, чем молодежь других этносов, в качестве важных мер по воспитанию патриотизма молодежи называла меры, связанные с развитием национальной (казахской) культуры и языка – чтение литературы на государственном языке, казахстанских и казахских авторов (13,4% против 6,4% среди русских и 7,6% среди других этносов), создание мультфильмов, детских передач на казахском языке про национальных героев (9,1%, 3,2% и 3,1%, соответственно) и изучение казахского языка (11,3%, 6,4%, 5,8% соответственно).

На наш взгляд, это отчасти может быть связано с растущим числом выпускников казахских школ, их желанием чаще применять свои навыки, что не всегда удается в условиях крупных городов.

Таблица 5.5

Распределение ответов на вопрос: «Как Вы считаете, что нужно делать для того, чтобы молодежь была патриотичной?» (в %, этнический срез)

	Казах/ Казашка	Русская/ русский	Другая национальность
Проводить в средних школах начальную военную подготовку	10,0%	12,5%	11,2%
Детям и молодежи читать литературу на государственном языке, казахстанских и казахских авторов	13,4%	6,4%	7,6%

Создавать мультфильмы, детские передачи на казахском языке про национальных героев	9,1%	3,2%	3,1%
Проводить регулярно спортивные соревнования, конкурсы, олимпиады	9,7%	10,7%	9,4%
Организовывать военно-патриотические лагеря для учащихся в период летних каникул	6,2%	8,5%	10,3%
Развивать работу детско-юношеских клубов по месту жительства	7,4%	11,7%	9,4%
Изучать историю, традиции и обычаи этносов Казахстана	19,3%	20,0%	20,6%
Учить гимн в детских садах	2,3%	1,3%	1,3%
Учить казахский язык	11,3%	6,4%	5,8%
Обязать молодежь служить в армии	4,1%	5,3%	10,3%
Другое	1,4%	1,9%	2,7%
Не знаю	5,6%	12,0%	8,1%

Представители русской этнической группы в большей степени обращали внимание на значение в воспитании патриотизма мер, которые не связаны с одним конкретным этносом, а уравнивает шансы молодежи разных этнических групп через такие сферы как, например, спорт – регулярное проведение спортивных соревнований, конкурсов, олимпиад и развитие работы детско-юношеских клубов по месту жительства.

Во всех трех группах общим и основным фактором является воспитание патриотизма на базе изучения истории, традиций и обычаев народов Казахстана.

Выводы и рекомендации по разделу:

1. По субъективным оценкам 89,2% молодежи считают себя патриотами Казахстана. Не считают 7,7% опрошенных, 3,2% затруднились ответить. Уровень патриотизма высок во всех группах, независимо от половозрастных характеристик, региона проживания и этнического происхождения.

2. 84,9% гордятся тем, что живут в Казахстане. Не гордятся 3% опрошенных. Безразличие выразили 7,9%, 2,9% не проживают в Казахстане постоянно. И это чувство гордости характерно и для сельской, и для городской молодежи. Чувство патриотизма и гордости ярче проявляется среди казахской молодежи.

3. Понятие патриотизма в сознании молодежи Казахстана главным образом ассоциируется с эмоциональными переживаниями. 25,7% понятие быть «патриотом Казахстана» связывают с любовью к Родине. Понятие патриотизма переживает некоторую трансформацию в сознании молодежи. Это понятие молодежь также связывает с верховенством закона (быть патриотом – исполнять обязанности гражданина, соблюдать законы государства) и верой в великое будущее страны. Гордиться великими достижениями страны – сместилось на четвертую позицию.

4. Заметны некоторые различия в трактовке понятия «патриотизм» молодежи разной этнической принадлежности. Эмоциональные характеристики «любить Родину», «гордиться великими достижениями страны» чаще встречаются среди казахов. Связь патриотизма с верховенством закона сильнее выражена среди русских и других национальностей.

5. Во втором полугодии в представлении о том, что требуется делать, чтобы молодежь была патриотичной, молодежь называет «изучать историю, традиции и обычаи этносов Казахстана», «проводить в средних школах начальную военную подготовку», «развивать работу детско-юношеских клубов по месту жительства». Кроме того, в отличие от первого полугодия, наблюдается сдвиг в сторону развития государственного языка. В пятерку вошли такие факторы, как «детям и молодежи читать литературу на государственном языке, казахстанских и казахских авторов» и «учить казахский язык». Фактор казахского языка чаще поднимается молодежью казахской национальности.

6. В этническом разрезе во всех трех группах общим и основным фактором является воспитание патриотизма на базе изучения истории, традиций и обычаев народов Казахстана.

7. Требуется более глубокого анализа вывод о том, что фактор казахского языка чаще поднимается молодежью казахской национальности. Это может быть отражением повышенного интереса во взрослой среде к курсам и методикам изучения казахского языка, но также и дисбалансом в повседневном общении между представителями разных этнических групп. Особенно учитывая растущее число выпускников казахских школ и слабеющую роль русского языка в южных регионах страны. Это также может отражать растущий интерес к качественному контенту на казахском языке.

РАЗДЕЛ VI. ОТНОШЕНИЕ МОЛОДЕЖИ К РЕЛИГИИ

Проблема.

Одним из показателей развития общественно-политической ситуации в молодежной среде является уровень ее религиозности, степень вовлечения молодых людей в религию, влияния религиозных предписаний на их повседневную жизнь. Изучение уровня религиозности молодежи включает в себя оценку общей религиозной ситуации в стране в сознании молодежи (включая оценку динамики за последние годы) и анализ основных составляющих индивидуальной религиозности – типы отношения к религиозной вере (верующий, неверующий, атеист и проч.), особенности отнесения себя к определенной религиозной конфессии, потребности, с которыми человек приходит к вере, а также эмоциональное отношение молодежи к другим религиям.

Результаты.

6.1. Уровень индивидуальной религиозности молодежи Казахстана

Изучение уровня индивидуальной религиозности позволяет выявить не только текущее положение дел в данной сфере, но и определить потенциал дальнейшего роста молодежной религиозности.

Результаты проведенного опроса показывают, что уровень религиозности молодых казахстанцев характеризуется как средний, верующими в общей сложности назвали себя 71% молодых респондентов (в первом полугодии – 69%). Следует обратить внимание на тот факт, что в число верующих попали три категории: активные верующие, участвующие в жизни религиозной общины (8,1%); верующие, редко соблюдающие религиозные нормы и посещающие религиозные места только по праздникам (25,5%); третья категория – верующие, не участвующие в религиозной жизни (37,4%). В первом полугодии эти показатели составили 6,4%, 26,5% и 36,1% соответственно, что в целом указывает на достаточно устойчивую религиозную структуру среди молодежи.

Мы видим, что количество активных верующих, выполняющих все предписания своей религии, не превышает 10%. Это не говорит о том, что две остальные категории верующих не оказывают на общественно-политическую жизнь общества никакого влияния. Однако следует признать, что их влияние на общество гораздо меньше, чем верующих первой группы.

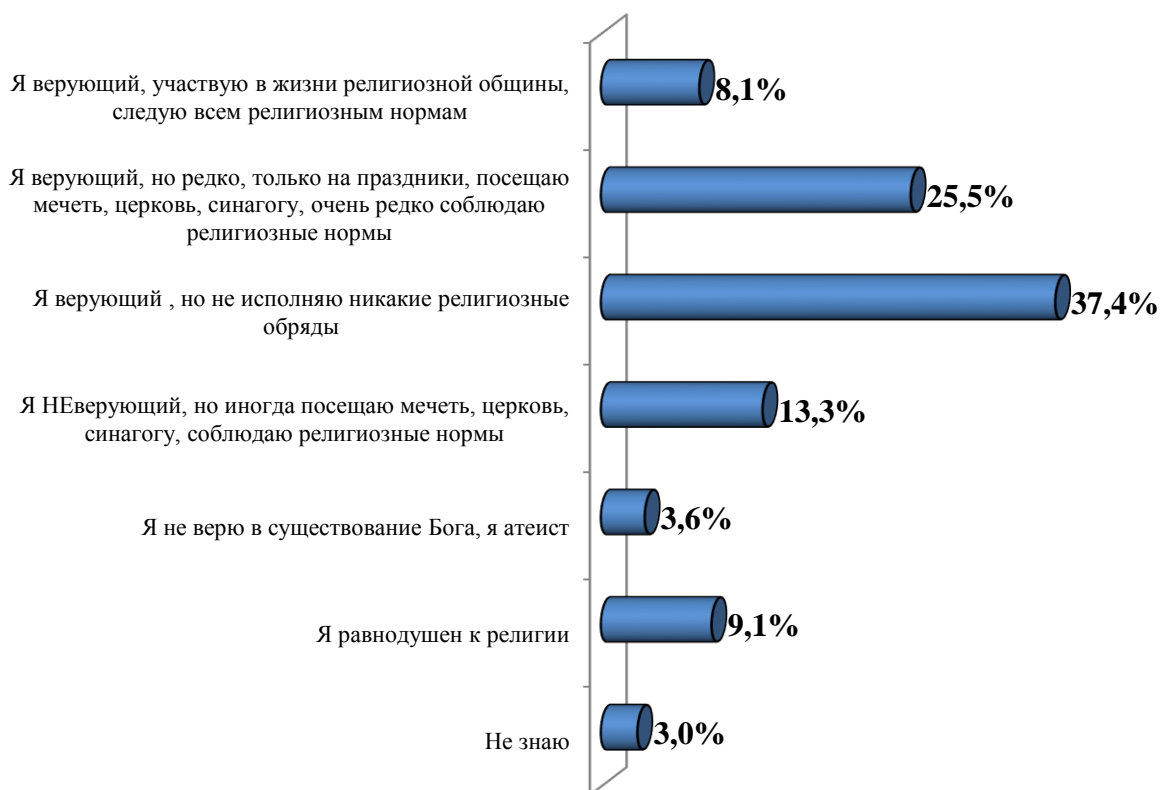
Данные говорят о том, что доминирующей формой отношения молодежи Казахстана к религии является вера, не выходящая за пределы собственной жизни и жизни семьи. Вторая и третья категория верующих, самые многочисленные, по-видимому, религиозны в той мере, какую позволяет их светская жизнь – в дни важнейших религиозных праздников, ключевых семейных событий, когда исполнение религиозных обрядов становится наиболее интенсивным.

9,1% опрошенных отметили, что равнодушно относятся к религии, еще 3% затруднились ответить. По результатам первого квартала их доли составляли 8% и 2,9% соответственно.

Самой малочисленной является группа атеистов – их доля колеблется от 1,6% в первом полугодии до 3,6% – во втором. 13,3% назвали себя неверующими, но иногда посещают мечеть, церковь, синагогу и соблюдают религиозные нормы (Рисунок 6.1).

Рисунок 6.1

Распределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, Вы считаете себя верующим человеком?» (в %)

Если остановиться на анализе категории активных верующих, то есть тех молодых людей, которые (по их собственным словам) являются верующими, соблюдают религиозные предписания и участвуют в жизни религиозной общины, то мы увидим, что наибольшая доля такой молодежи сконцентрирована среди 24-28 летних (9,2%), мужчин (8,7%), представителей других этнических групп (13,5%), жителей села (8,6%). По материальному положению наиболее высокие показатели в двух крайних группах – среди не имеющих материальных проблем и, наоборот, испытывающих материальные проблемы. В перечисленных группах показатели выше общереспубликанского значения.

Каждый четвертый опрошенный относит себя к категории верующих, но очень редко соблюдающих религиозные нормы. В этой группе в основном представлены респонденты старше 19 лет (27%), мужчины, казахи, горожане (28,1%).

Основной костяк верующих в целом – это респонденты, которые считают себя верующими, но не соблюдают религиозные нормы – 37,4% опрошенных относят себя к этой группе. Среди них чаще встречаются женщины (38,4%), сельчане (38,7%), представители других национальностей (41,3%).

Наибольшее число молодых людей, отнесших себя к категории неверующих и равнодушных к религии, проживает в сельской местности (27,8%). В городской местности их доля составляет 24,5%. А также они шире представлены среди 14-18 летних (28,1%), 19-23 летних (27,3%). Различий по гендерному признаку не наблюдается – среди мужчин неверующими или равнодушными к религии указали 25,7%, среди женщин – 26,1%. Достаточно интересная ситуация наблюдается в ответах респондентов по уровню материального положения: чем ниже материальное положение, тем выше доля неверующих и равнодушных к религии:

- полный достаток, не ограничены в средствах – 22,4%;
- денег хватает на все, кроме покупки недвижимости – 23,2%;
- денег хватает, но покупка нового автомобиля затруднительна – 25,5%;
- денег хватает на все необходимое, но покупка крупной бытовой техники затруднительна – 26,8%;
- денег хватает на еду, но покупка одежды затруднительна – 30,3%;
- не всегда хватает денег на еду – 33,3%.

Несмотря на эти детали, во всех группах, независимо от половозрастных характеристик, этнического происхождения или места проживания, доминирующими группами являются умеренные верующие – верующие, которые очень редко соблюдают религиозные нормы и посещают мечеть, церковь, синагогу только по определенным событиям, а также верующие, которые не исполняют никакие религиозные обряды.

Отдельно обратим внимание на данные в разрезе этносов. Заметно, что доля активных верующих, о которых мы вели речь выше, незначительно расходится в двух этнических категориях – среди казахов таковых 7,3%, среди русских – 7,7% (среди других – 13,5%). Значительные различия наблюдаются в случае сравнения общего количества относящих себя к верующим (включая все три категории) и к неверующим (включая равнодушных). Среди казахов общее количество назвавших себя верующими составляет 70%, примерно столько же (68,8%) среди русских. Среди молодежи других этносов наиболее высокий показатель как в первом (74,2%), так и во втором (78,9%) полугодии. Минимальное значение демонстрируют русские. Можно предположить, что меньший уровень индивидуальной религиозности русской молодежи обусловлен двумя факторами. С одной стороны, ценности русской молодежи более модернизированы, так как уровень урбанизации русских выше, чем других этносов. Во-вторых, в отличие от казахов, религия которых на всех уровнях общества провозглашается как религия большинства и пропагандируется намного активнее, чем другие, русское православное

христианство не присутствует в публичном пространстве столь активно, как ислам (Таблица 6.1).

Таблица 6.1

Распределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, Вы считаете себя верующим человеком?» (в разрезе этносов (в %))

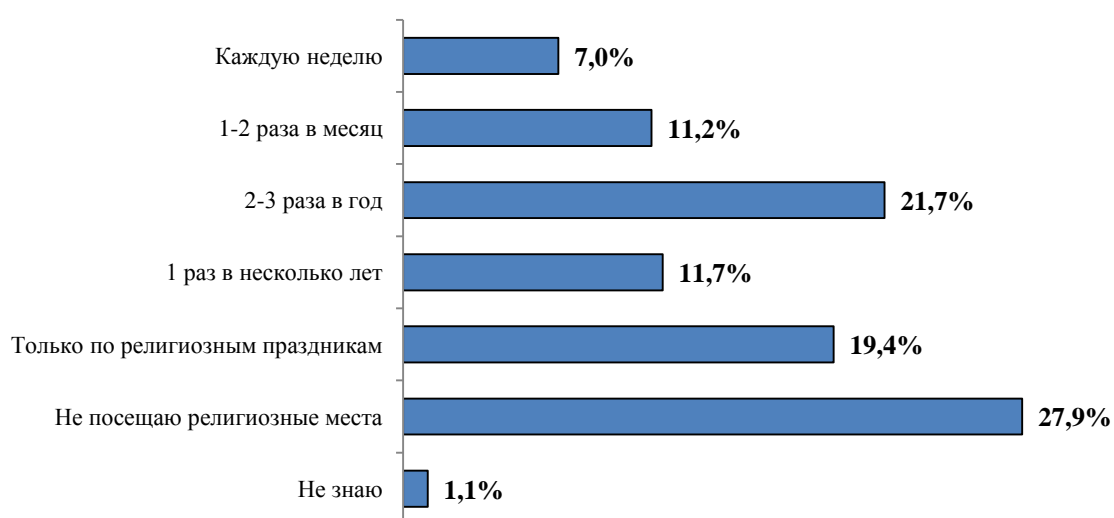
	Казахи	Русские	Другие
Я верующий , участвую в жизни религиозной общины, следую всем религиозным нормам	7,3%	7,7%	13,5%
Я верующий, но редко, только на праздники, посещаю мечеть, церковь, синагогу, очень редко соблюдаю религиозные нормы	26,0%	24,3%	24,2%
Я верующий , но не исполняю никакие религиозные обряды	37,0%	36,8%	41,3%
Я НЕверующий, но иногда посещаю мечеть, церковь, синагогу, соблюдаю религиозные нормы	16,1%	6,7%	6,7%
Я не верю в существование Бога, я атеист	3,4%	4,3%	3,1%
Я равнодушен к религии	7,6%	15,5%	8,1%
Затрудняюсь ответить	2,4%	4,8%	3,1%

6.2. Интерес к религии среди молодежи

Умеренная религиозность среди подавляющего большинства респондентов отражается и в том, что молодежь редко или вообще не посещает религиозные сооружения и не обращается к религиозной литературе.

Рисунок 6.2

Распределение ответов на вопрос: «Как часто Вы посещаете религиозные сооружения (мечеть, церковь, синагога)?» (в %)

27,9% опрошенных не посещают религиозные места, в основном это респонденты 14-18 лет (34,8%), которые материальное положение своей семьи

характеризуют как «денег хватает на все необходимое, но покупка крупной бытовой техники затруднительна» (31,3%), «денег хватает на еду, но покупка одежды затруднительна» (33,5%).

Каждую неделю или 1-2 раза в месяц ходят 18,2% опрошенных. Такую частоту в разрезе возрастных групп указали от 16,5% до 19,4%. Максимальный показатель среди 19-23 летних.

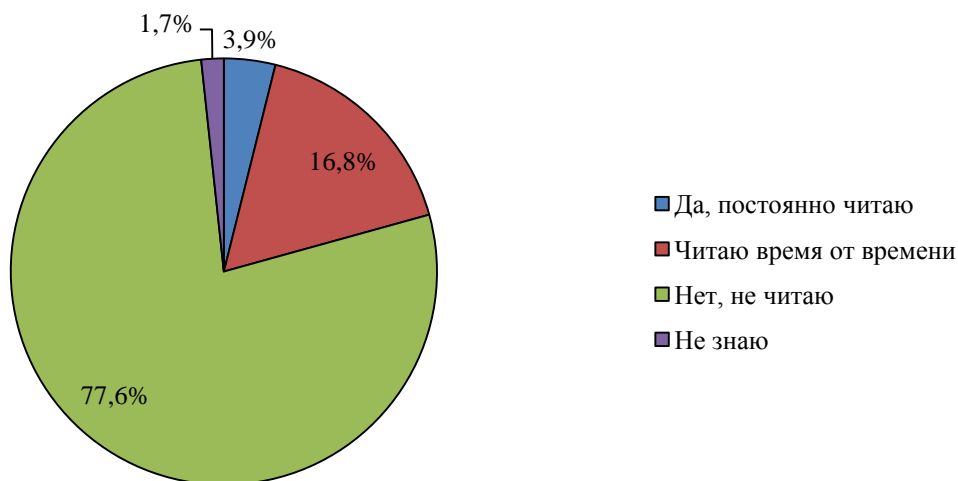
В старшей возрастной группе – среди 24-28 летних – чаще встречается ответ «2-3 раза в год» (24,7%).

Данные в разрезе этнических групп подтверждает вышеприведенный тезис о том, что более высокий интерес казахов к религии в том числе обусловлен тем, что ислам как провозглашаемая религия большинства которых пропагандируется намного активнее, чем русское православное христианство или иные направления религии. Так, среди казахов только 22,1% не посещают религиозные места, среди русских – 41,6%, других этнических групп – 41,3%. Среди казахов, соответственно, выше доля тех, кто с разной интенсивностью посещает религиозные сооружения.

Около 80% не читают религиозную литературу. Определенный интерес присутствует у 20,7%, из них 3,9% постоянно читают, 16,8% читают время от времени.

Рисунок 6.3

Распределение ответов на вопрос: «Читаете ли Вы религиозную литературу? Как часто?» (в %)

Для молодежи религиозная литература доступна из разных источников. Главными ресурсами являются интернет и домашняя библиотека. 37,1% опрошенных указали, что религиозная литература имеется у них дома, 38,6% читают в интернете. 30,2% берет или приобретает религиозную литературу в религиозных местах.

Рисунок 6.4

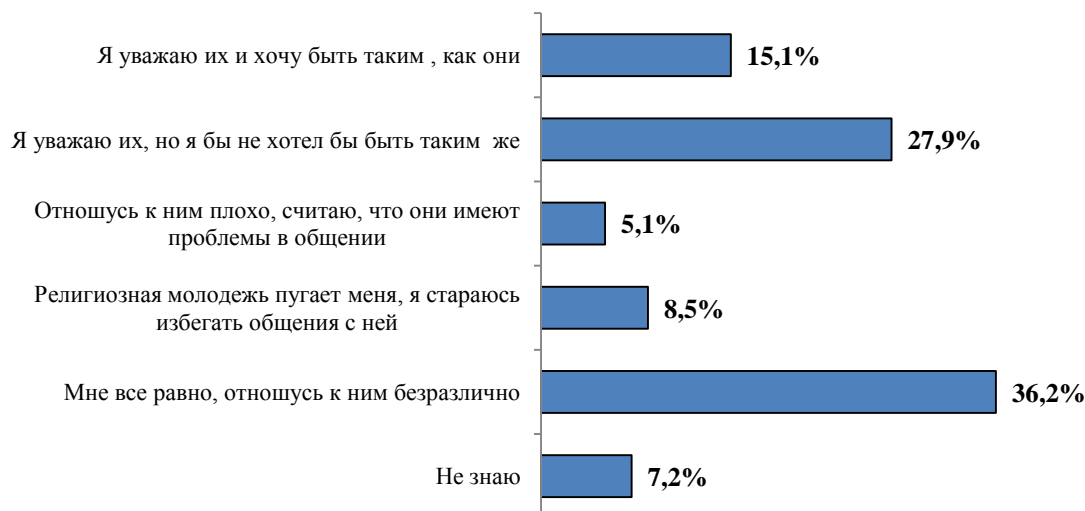
Распределение ответов на вопрос: «Если Вы читаете религиозную литературу, где Вы обычно ее берете, приобретаете?» (в %)

Каково отношение молодежи к глубоко религиозным людям? В целом, 43% относятся уважительно, из них 15,1% хотели бы быть такими же. 13,3% относятся отрицательно, из них 8,5% отметила, что старается избегать общения с ними. Более трети (36,2%) безразлична к глубоко религиозным людям.

Рисунок 6.5

Распределение ответов на вопрос: «Какие эмоции вызывают у Вас глубоко религиозные люди?» (в %)

Выводы и рекомендации по разделу:

1. Согласно полученным в ходе опроса данным, уровень религиозности молодых казахстанцев характеризуется как средний и умеренный. В совокупности 71% представителей молодежи назвали себя верующими, в первом полугодии этот показатель составил 69%. Верующие представляют собой три группы: **активные верующие**, участвующие в жизни религиозной общины (8,1%); верующие, **редко соблюдающие религиозные нормы** и посещающие религиозные места только по праздникам (25,5%); верующие, **не участвующие в религиозной жизни** (37,4%). 16,9% относят себя к неверующим. Еще 9,1% опрошенных к религии относятся равнодушно, 3% затруднились ответить. Религиозная структура молодежи демонстрирует устойчивость.

2. Активные верующие чаще характеризуются следующим образом: мужчины, 24-28 летние, жители села, представители других этнических групп. В категории верующих, но очень редко соблюдающих религиозные нормы, чаще представлены респонденты старше 19 лет, мужчины, казахи, горожане. «Пассивные» верующие – наиболее многочисленная группа, независимо от половозрастных характеристик, этнического происхождения или места проживания.

3. Неверующие шире представлены среди 14-23 летних, с низкими доходами, различий по гендерному признаку не наблюдается.

4. Умеренная религиозность среди подавляющего большинства респондентов отражается и в том, что молодежь редко или вообще не посещает религиозные сооружения и не обращается к религиозной литературе. Интенсивностью в каждую неделю или 1-2 раза в месяц религиозные сооружения (мечеть, церковь, синагога) посещают 18,2% опрошенных.

5. Около 80% не читают религиозную литературу. Определенный интерес присутствует у 20,7%, из них 3,9% постоянно читают, 16,8% читают время от времени.

6. Для молодежи религиозная литература доступна: 37,1% пользуется домашней библиотекой, 38,6% читают в интернете. Для 30,2% религиозная литература также доступна в религиозных местах. Чтение религиозной литературы в меньшей степени связано с учебными заведениями, библиотекой и книжными магазинами.

7. В отношении молодежи к глубоко религиозным людям доминируют положительные эмоции – уважение (43%) и отчасти желание быть таким же (15,1%). 13,3% относятся отрицательно, в том числе 8,5% избегают общения с ними. Более трети (36,2%) безразлично относятся к глубоко религиозным людям.

РАЗДЕЛ VII. ОЦЕНКА ПРОТЕСТНЫХ НАСТРОЕНИЙ В МОЛОДЕЖНОЙ СРЕДЕ

Проблема.

Несмотря на достаточно высокую степень удовлетворенности молодежи своей жизнью, современная молодежь сталкивается с комплексом проблем, которые, накладываясь друг на друга, могут привести к возникновению у молодых людей состояния фрустрации, обиды на окружающий мир, претензий по отношению к государству.

Серьезные проблемы, которые испытывает часть молодежи страны, главным образом касаются социально-экономической сферы – низкий уровень дохода, безработица, неконкурентоспособность на рынке труда, жилищные проблемы и т.п. Когда молодые люди не видят вариантов успешного решения перечисленных проблем, возникает почва для развития в молодежной среде протестных настроений. Неуправляемые протестные движения в молодежной среде подрывают общественный порядок и могут стать фактором нарушения стабильного развития общества.

Уровень протестного потенциала молодежи в рамках данного исследования изучался через выявление оценки молодежью вероятности возникновения акций протеста в местах проживания и через анализ проблем, которые, по мнению самой молодежи, способны повысить уровень протестной активности в молодежной среде.

Результаты.

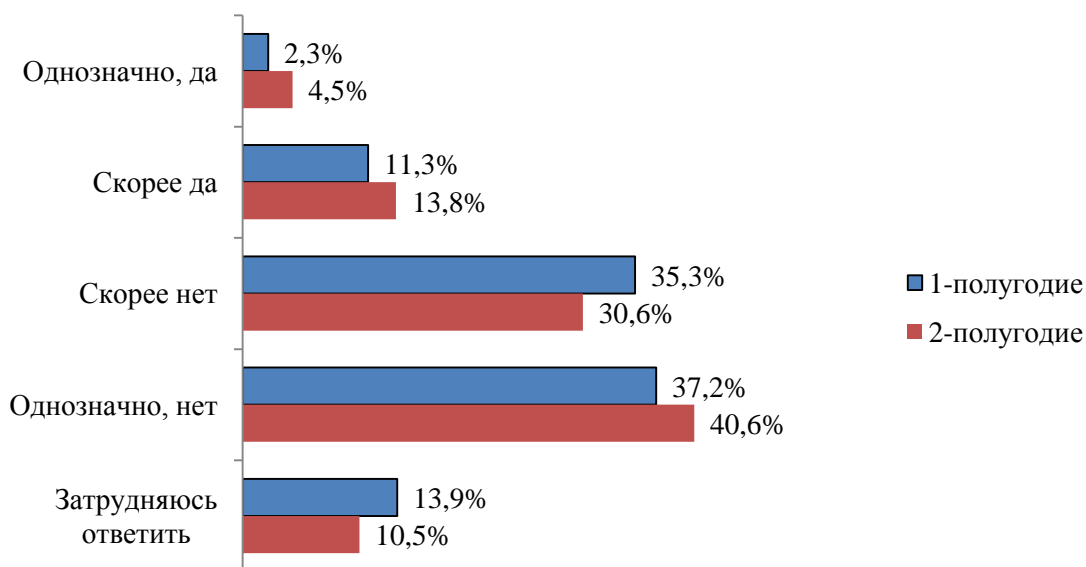
7.1. Оценка молодежью вероятности возникновения акций протеста в местах проживания

Результаты проведенного исследования показывают, что более 70% молодежи уверены, что опасности возникновения акций протеста в городе/селе, где они проживают, нет (в первом полугодии – 72,5%, во втором – 71,2%). Из них 40,6% однозначно уверены, что такая возможность исключена, 30,6% предпочли вариант ответа «скорее нет», то есть вероятность развития протестных настроений в Казахстане не исключают полностью, но считают ее минимальной.

Практически каждый пятый молодой человек (18,3% молодежи страны) считает, что сегодня в Казахстане существует вероятность возникновения акций протеста со стороны молодежи, причем часть из них (4,5%) однозначно уверены, что это возможно (*Рисунок 7.1*). По сравнению с первым полугодием этот показатель вырос на 4,7 процентных пунктов, преимущественно за счет сокращения доли затруднившихся ответить в первом полугодии.

Рисунок 7.1

Распределение ответов на вопрос: «Как Вы считаете, существует ли сейчас вероятность возникновения акций протеста в Вашем селе / городе?» (в %)

Вероятность возникновения акций протеста чаще всего отмечают респонденты 19-23 лет (19,5%) и 24-28 лет (18,6%), казахской (19,9%) и другой (19,7%) национальности. Для сравнения отметим, что среди русских этот показатель составил 11,5%.

Примечательно, что различий в ответах городской и сельской молодежи не наблюдается.

Если сравнить мнение молодежи об опасности возникновения протестов в молодежной среде по данным текущего года с результатами опроса 2016 года (4 квартал 2016 года), то мы видим, что ситуация не изменилась, по-прежнему около 70% молодых граждан уверены, что такой опасности нет.

7.2. Проблемы, способные повысить уровень протестной активности в молодежной среде

Изучая феномен протестных настроений в молодежной среде, немаловажным является вопрос – что является почвой для их возникновения, наличие каких проблем может вызвать рост протестной активности среди молодежи. В ходе социологического опроса респондентам предлагалось выделить из предложенного перечня проблем те, наличие которых может послужить триггером для протестной активности среди молодежи. Около половины опрошенных молодых людей (47%, в первом полугодии – 54,8%) отметили, что ничто не может вынудить их открыто протестовать. По данным исследования, проведенного в 4 квартале 2016 года, таковых было 49,6% (Таблица 7.1). То есть достаточно стабильной остается доля населения, отторгающая открытые протесты для решения проблем. Отметим также, что 13,5% опрошенных затруднились ответить.

Около 40% указали те или иные проблемы, которые при обострении могут вынудить молодежь выйти на публичные акции протеста. Первая семерка показателей указывает на то, что одной из главных причин может послужить резкое ухудшение качества жизни, связанное с ростом цен на продукты и товары первой необходимости, сокращение или увольнение с работы, задержки по зарплате, необоснованные штрафы и повышение выплат по кредитам или ипотеке – то есть факторы, связанные с материальными вопросами. В этом ряду также находятся халатность и непрофессионализм работников медицинских учреждений и ухудшение экологической ситуации.

Таблица 7.1
Распределение ответов на вопрос: «Какая проблема может вынудить Вас пойти на публичную протестную акцию?» (в %)

	1-полугодие	2-полугодие
Ничто не может вынудить меня открыто протестовать	54,8	47,0
Халатность и непрофессионализм работников медицинских учреждений	9,9	9,6
Рост цен на продукты питания, горюче-смазочных материалов (ГСМ), лекарства	9,8	13,7
Сокращение/увольнение с работы	8,7	10,6
Несправедливые судебные решения	8,5	7,2
Задержка по выплате заработной платы / стипендий / пособий	7,9	9,7
Проблемы с жильем/ Невозможность приобрести собственное жилье	7,6	5,1
Ухудшение экологической ситуации	7,4	8,3
Неудовлетворённость действиями властей	6,7	-
Необоснованные штрафы	6,2	8,1
Повышение выплат по кредитам или ипотеке	5,9	8,2
Необоснованное повышение тарифов на коммунальные услуги	6,1	7,7
Проблемы в школе/ колледже/ вузе	5,5	5,3
Нарушение прав на этнической почве	5,3	-
Несогласие с принимаемыми реформами	4,1	5,8
Перегруженность общественного транспорта		2,1
Затрудняюсь ответить	11,7	13,5

Незначительно изменился порядок ранжирования перечисленных проблем по сравнению с 4 кварталом 2016 года, но доминирование важнейших из них сохраняется год от года. Значительно выросло для молодежи страны значение такой проблемы как халатность и непрофессионализм работников медицинских учреждений, что может косвенно указывать на рост данной проблемы в обществе.

Если рассмотреть данные по той категории молодежи, которая ни при каких условиях не будет участвовать в акциях протеста, то наименьшее их число насчитывается среди казахов (44,5% от всех опрошенных казахов), среди русской молодежи их 52%, среди молодежи других этносов 55%.

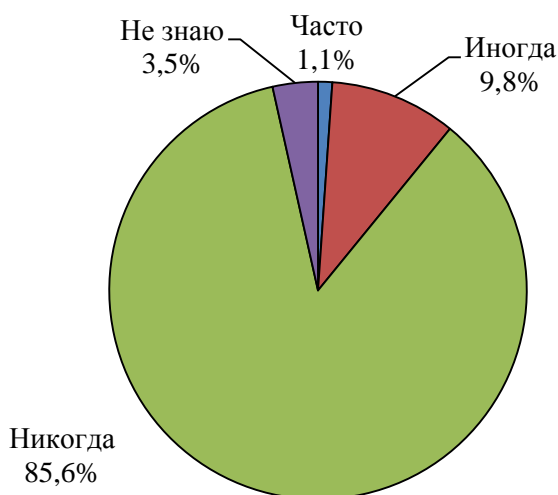
Предположительно, что обозначенные проблемы касаются молодежи всех этносов, однако мы видим, что готовность к протесту в разных этносах имеет разную степень. Значимых различий по полу, возрасту и другим социально-демографическим признакам среди молодежи, не намеренной принимать участие в протестных мероприятиях, не выявлено.

Как часто молодежи приходится сталкиваться с насилием? Абсолютное большинство отрицают факт насилия в отношении себя или другого лица – 85,6% ответили «никогда» на вопрос анкеты «*Как часто Вы становились объектом или свидетелем физического или другого насилия по отношению к Вам или Вашим сверстникам за последние три месяца?*». Затруднились ответить 3,5%.

О частых или редких проявлениях насилия говорят 10,9% опрошенных. В половозрастных группах показатели слабо дифференцированы. О насилии чаще говорят русские (13,1%, среди казахов и других – по 10,4%), жители села (12,4%, среди горожан – 9,8%).

Рисунок 7.2

Распределение ответов на вопрос: «Как часто Вы становились объектом или свидетелем физического или другого насилия по отношению к Вам или Вашим сверстникам за последние три месяца?» (в %)

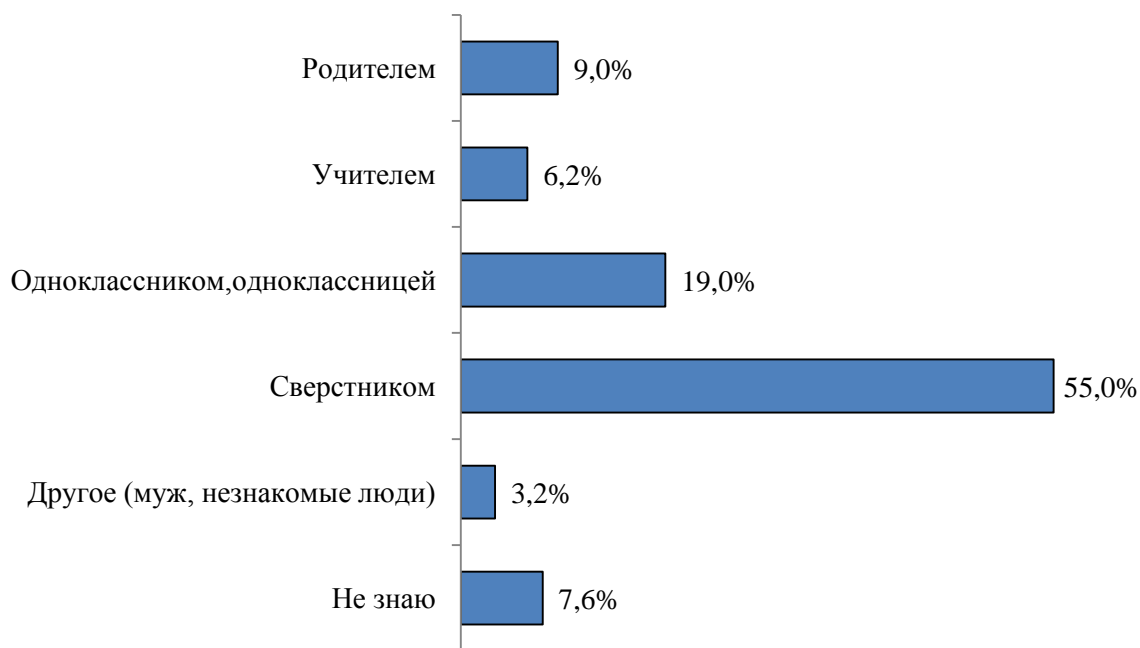

Ответы респондентов указывают на то, что насилие в основном совершается сверстниками. 55% указали их при ответе на вопрос «Скажите, пожалуйста, а кем совершалось физическое или другое насилие по отношению к Вам или Вашим сверстникам?» Другой многочисленной группой являются одноклассники, их преимущественно указали респонденты 14-18 лет.

9% указали родителей, в основном горожане. В городской среде родителей отметили 15,1%, в сельской – 2,9%. Сельчане отметили в основном учителей (11,4%, в городе – 0,9%), одноклассников (21%, в городе 17%), сверстников (57,1%, в городе – 52,8%).

Рисунок 7.3

Распределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, а кем совершалось физическое или другое насилие по отношению к Вам или Вашим сверстникам?» (в %)

Выводы и рекомендации по разделу:

1. Подавляющее большинство молодых казахстанцев уверены, что опасности возникновения акций протеста в городе/селе, где они проживают, нет (в первом полугодии – 72,5%, во втором – 71,2%). Только практически каждый пятый молодой человек (18,3% молодежи страны) считает, что сегодня в Казахстане существует вероятность возникновения акций протеста в молодежной среде.

2. Сравнение текущих данных с результатами опроса за 4 квартал 2016 года показывает стабильность взглядов молодежи на вопрос о вероятности протестов. За последние три года оценка молодежью вероятности возникновения акций протеста в целом не изменилась, по-прежнему порядка 70% молодых граждан уверены, что такой опасности нет.

3. Около половины опрошенных молодых людей (47%, в первом полугодии – 54,8%) отметили, что ничто не может вынудить их открыто протестовать. По данным исследования, проведенного в 4 квартале 2016 года, таковых было 49,6%. То есть также достаточно стабильной остается доля населения, отторгающая открытые протесты для решения проблем.

4. Около 40% указали те или иные проблемы, которые при обострении могут вынудить молодежь выйти на публичные акции протеста. Среди них заметную роль играют проблемы социально-экономического характера: рост цен на продукты и товары первой необходимости, сокращение или увольнение с работы, задержки по зарплате. Наличие в этом ряду таких проблем, как халатность и непрофессионализм работников медицинских учреждений и

ухудшение экологической ситуации могут указывать на смещение потребностей молодежи в сторону общественных проблем.

5. Абсолютное большинство отрицают факт насилия в отношении себя или другого лица. 85,6% никогда не становились объектом или свидетелем физического или другого насилия по отношению к себе или сверстникам за последние три месяца. Каждый девятый указал частые или редкие проявления насилия. Как следует из данных, насилие в основном совершается сверстниками и одноклассниками.

6. Представленные данные, согласно которым молодежь оценивает вероятность возникновения протестных настроений как невысокую, указывает лишь на содержание субъективного восприятия молодежи, не позволяя в полном объеме представить степень опасности возникновения акций протеста. В связи с этим рекомендуется более детальное изучение уровня протестной активности в молодежной среде, опираясь на анализ динамики возникновения акций протеста, выявление причин и социального состава их участников.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Мониторинг общественно-политической ситуации в молодежной среде показывает, что в целом среди молодежи доминируют оптимистичные настроения и высокий уровень удовлетворенности разными аспектами своей жизни. В большей мере молодые казахстанцы удовлетворены отношениями с окружающими, состоянием собственного здоровья, качеством образования и качеством обеспечения безопасности. Наиболее проблемными сферами жизнедеятельности молодежи являются плохая экологическая ситуация, качество медицинского обслуживания, высокие цены на товары первой необходимости, трудности в сфере трудоустройства и жилищные условия.

Молодежь Казахстана в первую очередь беспокоят высокие цены на продукты питания, товары народного потребления, низкий уровень дохода, высокая стоимость высшего образования, трудности с поиском работы, безработица и отсутствие собственного жилья.

Уровень осведомленности молодежи о работе государственных органов, осуществляющих государственную молодежную политику в Казахстане, можно охарактеризовать как ниже среднего по всем трем структурам – МРЦ, Комитета по делам молодежи и семьи Министерства общественного развития и Управления по работе с молодежью в регионах. Наиболее знакомой для молодежи страны является работа Молодежных ресурсных центров, при этом в последние три года количество молодых казахстанцев, ничего не знающих (не слышавших) о деятельности МРЦ, сохраняется на одном уровне. Тем не менее доминирующее большинство осведомленных работу этих структур оценивает эффективной.

Несмотря на слабую осведомленность, большинство молодежи устраивает ситуация в сфере молодежной политики. 49,7% удовлетворены тем, как реализуется государственная молодежная политика в Казахстане. 23,1% опрошенных не удовлетворены. 20% признались, что не имеют представления о государственной молодежной политике. Наименьшую удовлетворенность государственной молодежной политикой демонстрирует молодежь старшей возрастной категории. Эта тенденция устойчива. Полагаем, что именно эта группа в большей степени сталкивается с социальными проблемами и ожидает их системного решения на уровне государственных органов. Среди таких проблем особо актуальны проблемы трудоустройства, жилья и образования.

По мнению 63,5% респондентов, государственные органы в целом имеют представление о реальных проблемах молодых людей. Из них 25% уверены, что государство делает все для решения молодежных проблем. 38,5% полагают, что государственные органы знают о реальных проблемах молодежи, но их не решают. Каждый пятый (19,4%) убежден в том, что государство слабо представляет себе проблемы в молодежной среде, которые требуют решения, еще 7,2% уверены, что государство совершенно не владеет информацией о молодежных проблемах.

Примечательно, что в вопросах трудоустройства среди молодежи доминирует патернализм. 44,6% опрошенных полагают, что государство должно гарантировать первое рабочее место. 30,8% опрошенных считают, что государство должно оказывать поддержку в поисках работы по желанию выпускника. 15,4% придерживаются мнения, что государство должно гарантировать рабочее место только в государственных структурах.

На фоне такого патернализма неоднозначными выглядят факторы, которые, на взгляд респондентов, препятствуют трудоустройству молодежи. Как следует из полученных данных, трудоустройству препятствуют, помимо отсутствия рабочих мест в районе проживания и опыта работы, низкая зарплата. При этом фактор зарплаты стоит на первом месте. То есть нетрудоустроенность молодежи не всегда означает отсутствие вакансий, не всегда речь идет о напряженности на рынке труда. Вполне вероятно, что под дефицитом рабочих мест зачастую речь идет о несоответствии предложений ожиданиям молодежи, прежде всего в части оплаты труда. Это обстоятельство, на наш взгляд, требует дополнительной экспертной оценки и соответствующих политических решений. В условиях развитого рынка услуг, услуг в сфере шоу-бизнеса, трудовой эмиграции молодежь имеет возможность сопоставлять разные предложения и согласиться на высокооплачиваемую работу, независимо от полученной специальности (например, нередко случаи, когда дипломированный специалист занимается маникюром и пр., выезжает за рубеж для работы в сфере услуг).

В контексте данного вывода следует отметить, что молодежь готова месяцами ждать работу, в случае если окажется без работы и будет искать *подходящую для себя* работу. 29,3% полагает, что смогут найти работу в течение трех месяцев; 27,3% – в течение полугода. Только 17,4% уверены, что при необходимости смогут найти подходящую для себя работу в самые короткие сроки.

В дополнение отметим, что молодежь актуализирует проблему дипломированной безработицы. 46,3% респондентов считают, что у молодых людей в регионе их проживания имеются проблемы с поиском работы. 31,4% считают, что молодежи трудно найти работу *по своей специальности*. Результаты мониторинга социальных настроений указывают на необходимость целенаправленного исследования рынка труда и установок молодежи для пересмотра государственной политики в этой сфере, прежде всего для недопущения утечки умов и эффективного использования подготовленных вузами и ТиПО квалифицированных кадров.

Учитывая, что достаточно актуальной является проблема поиска молодежью работы по полученной специальности, что «обнажает» проблему «случайного» выбора вуза и специальности для обучения, рекомендуется разработка концепции профориентационной работы в стране, направленной на проведение ежегодного мониторинга нужных стране профессий, размещение этой информации в открытых источниках для возможности ознакомления

родителей и абитуриентов, выявление личностных особенностей и склонностей к определенным видам профессий в выпускных классах школ.

Кроме того, учитывая, что в число наиболее актуальных проблем молодежи входят проблемы трудоустройства, безработицы, необходимо оптимизировать работу молодежных бирж труда, молодежных ресурсных центров, направленную на оказание помощи молодым людям, ищущим работу. Рекомендуется обратить специальное внимание на проведение регулярной рекламной кампании молодежных организаций, специализирующихся на оказании поддержки молодежи на рынке труда, поскольку молодежь слабо осведомлена о направлениях их работы.

81,7% удовлетворены своим образованием, причем среди них полную уверенность демонстрируют только 30%. Не удовлетворены 15,5%. На взгляд молодежи, на данный момент наиболее острыми проблемами в сфере образования являются высокая стоимость обучения, нехватка квалифицированных кадров, недостаточное финансирование учебных заведений, слабая техническая оснащенность и дефицит современных учебников.

Наиболее знакомыми для молодежи страны оказались такие молодежные проекты как Международная стипендия «Болашак», «С дипломом - в село», «Жасыл ел», «Дорожная карта бизнеса – 2020», «Нурлы жер» и «Молодежная практика». Большинство государственных программ известны для молодежи Казахстана на уровне «что-то слышал о них». В свою очередь, это указывает на слабый интерес и слабую осведомленность о них. Полагаем, что это является и следствием низкой эффективности информационной работы по привлечению молодежи к участию в данных проектах.

53,9% (в первом полугодии – 66,5%) молодежи в целом довольны работой организаций досуга в местах постоянного проживания. Не удовлетворены 16,4% опрошенных (в первом полугодии – 20,5%). 31,2% в первом полугодии, 41,7% во втором полугодии не имеет доступа к качественному досугу (совокупность неудовлетворенных качеством и работой досуговых учреждений, не посещающих досуговые учреждения, в том числе по причине отсутствия). Более 40% представителей молодежи не посещают спортивный зал или бассейн.

Молодежь следит за своим здоровьем: только 7,1% никогда не обращается в медицинские учреждения. Основная часть отметила, что посещает медицинские учреждения один раз в год (42,8%) или 2-3 раза в год (37,9%). Вполне вероятно, что такая регулярность связана с требованиями учебного заведения или работодателя. Подавляющее большинство при необходимости обращаются в государственные медицинские учреждения. В частные клиники идет каждый пятый представитель молодежи, главным образом 24-28 летние. Кроме того, 75,5% молодежи оценивают состояние своего здоровья как отличное или хорошее. Еще 21,7% – как удовлетворительное.

63% молодежи полностью удовлетворены своими жилищными условиями. 21,4% вполне удовлетворены. Не удовлетворены 14,5%. Основными причинами недовольства жилищными условиями являются состояние жилья (старое), высокие цены на коммунальные услуги, высокая стоимость аренды. Жилищный вопрос острее стоит для 24-28 летних. Только 6,4% имеют возможность и планирует приобрести жилье. 32,1% откладывает деньги. Другие также не имеют возможности в ближайшей перспективе приобрести жилье, но и доходы семьи не позволяют им откладывать деньги.

По субъективным оценкам 89,2% молодежи считают себя патриотами Казахстана. Понятие патриотизма в сознании молодежи Казахстана главным образом ассоциируется с эмоциональными переживаниями. 25,7% понятие быть «патриотом Казахстана» связывают с любовью к Родине. Понятие патриотизма переживает некоторую трансформацию в сознании молодежи. Это понятие молодежь также связывает с верховенством закона (быть патриотом – исполнять обязанности гражданина, соблюдать законы государства) и верой в великое будущее страны. Гордиться великими достижениями страны – сместилось на четвертую позицию.

Заметны некоторые различия в трактовке понятия «патриотизм» молодежи разной этнической принадлежности. Эмоциональные характеристики «любить Родину», «гордиться великими достижениями страны» чаще встречаются среди казахов. Связь патриотизма с верховенством закона сильнее выражена среди русских и других национальностей.

Во втором полугодии в представлении о том, что требуется делать, чтобы молодежь была патриотичной, молодежь называет «изучать историю, традиции и обычаи этносов Казахстана», «проводить в средних школах начальную военную подготовку», «развивать работу детско-юношеских клубов по месту жительства». Кроме того, в отличие от первого полугодия, наблюдается сдвиг в сторону развития государственного языка. В пятерку вошли такие факторы, как «детям и молодежи читать литературу на государственном языке, казахстанских и казахских авторов» и «учить казахский язык». Фактор казахского языка чаще поднимается молодежью казахской национальности, этот вывод требует более глубокого анализа в дальнейших исследованиях.

На наш взгляд, это может быть отражением политического дискурса, повышенного интереса во взрослой среде к курсам и методикам изучения казахского языка, запроса или растущего интереса к качественному контенту на казахском языке, но также и дисбалансом в повседневном общении между представителями разных этнических групп. Особенно учитывая растущее число выпускников казахских школ и слабеющую роль русского языка в южных регионах страны.

Согласно полученным в ходе опроса данным, уровень религиозности молодых казахстанцев характеризуется как средний и умеренный. В совокупности 71% представителей молодежи назвали себя верующими, в первом полугодии этот показатель составил 69%. Верующая молодежь

состоит их трех групп: активные верующие, участвующие в жизни религиозной общины (8,1%); верующие, редко соблюдающие религиозные нормы и посещающие религиозные места только по праздникам (25,5%); верующие, не участвующие в религиозной жизни (37,4%). 16,9% относят себя к неверующим. Еще 9,1% опрошенных к религии относятся равнодушно, 3% затруднились ответить. Религиозная структура молодежи демонстрирует устойчивость. Подавляющее большинство респондентов редко или вообще не посещает религиозные сооружения и не обращается к религиозной литературе. 18,2% опрошенных посещают религиозные сооружения каждую неделю или 1-2 раза в месяц. Определенный интерес к религиозной литературе имеют 20,7%. Для них религиозная литература доступна дома, в интернете и в религиозных местах.

Подавляющее большинство молодых казахстанцев уверены, что опасности возникновения акций протеста в городе/селе, где они проживают, нет (в первом полугодии – 72,5%, во втором – 71,2%). Только практически каждый пятый молодой человек (18,3% молодежи страны) считает, что сегодня в Казахстане существует вероятность возникновения акций протеста в молодежной среде. Около половины опрошенных молодых людей (47%, в первом полугодии – 54,8%) отметили, что ничто не может вынудить их открыто протестовать. Около 40% указали те или иные проблемы, среди которых проблемы социально-экономического характера: рост цен на продукты и товары первой необходимости, сокращение или увольнение с работы, задержки по зарплате. Наличие в этом ряду таких проблем, как халатность и непрофессионализм работников медицинских учреждений и ухудшение экологической ситуации могут указывать на смещение потребностей молодежи в сторону общественных проблем.

Абсолютное большинство отрицают факт насилия в отношении себя или другого лица – 85,6% не становились объектом или свидетелем физического или другого насилия по отношению к себе или сверстникам за последние три месяца. Насилие в основном совершается сверстниками и одноклассниками.

Представленные данные, согласно которым молодежь оценивает вероятность возникновения протестных настроений как невысокую, указывает лишь на содержание субъективного восприятия молодежи, не позволяя в полном объеме представить степень опасности возникновения акций протеста. В связи с этим рекомендуется регулярное измерение настроений молодежи в разрезе регионов, соотнося их уровень с показателями уровня социальной удовлетворенности молодежи, безработицы, уровня религиозности, с целью выявления глубинных причин возможного роста протестной активности в молодежной среде.

Анализ полученных данных и сравнение их с данными 2016 и 2017 годов позволяют сделать вывод о том, что по основным своим показателям ситуация в молодежной среде современного Казахстана достаточно стабильна. Не было выявлено значимых различий в значениях по ключевым исследуемым параметрам между 2016 и 2018 годами, что может указывать на то, что

необходимая работа ведется. В то же время отсутствие положительной динамики по отдельным вопросам жизни молодежи страны может указывать на то, что по-прежнему в Казахстане сохраняются проблемы в реализации государственной молодежной политики, выявляемые из года в год, среди которых ключевое значение имеют: низкий уровень дохода молодежи, слабый доступ к качественному образованию и досугу, низкая степень осведомленности молодежи о государственной молодежной политике, низкая информированность молодежи о молодежных программах по ее поддержке, проблемы в работе Молодежных бирж труда, слабая профориентационная работа в стране, высокий уровень молодежной безработицы и т.д.

Основными источниками информации о политических событиях страны для молодежи являются телевидение и интернет. Значительная часть опрошенных осведомлена о Послании Президента народу Казахстана Президента «Рост благосостояния казахстанцев: повышение доходов и качества жизни» через эти каналы информации. Об интересе к Посланию со стороны молодежи указывает то, что 30,4% опрошенных смотрели Послание в прямом эфире по телевизору, в интернете или слушали по радио.

Высокая доля осведомленности – 71,8% опрошенных – говорит также и о широком охвате в рамках информационной работы. Однако практически каждый второй представитель молодежи не знаком с содержанием документа, при том что в Послании Президент страны вопросам молодежи уделяет серьезное внимание.

По мнению молодежи, за реализацию Послания прежде всего отвечают представители государственной власти – от Президента до рядовых госслужащих. Молодежь в меньшей степени отмечает роль СМИ, вузов и других общественных институтов. Еще в меньшей степени видит роль молодежи в реализации Послания. Учитывая, что следующий год объявлен Годом молодежи, требуется соответствующая информационная работа и широкое вовлечение молодежи в реализацию проектов. Свою роль молодежь видит опосредованной – быть законопослушным, противодействовать коррупции, развивать свой профессионализм и повышать уровень образования.

Послание Президента народу Казахстана заинтересовала молодежь по таким позициям, как повышение доступности жилья, увеличение расходов на образование, науку и здравоохранение до 10% от ВВП, борьба с коррупцией, развитие партнерства с ведущими университетами мира и поддержка МСБ. Вместе с тем полагаем, что широкая база для развития массового предпринимательства имеется среди 24-28 летних респондентов, именно в этой группе наблюдается высокая поддержка. Целенаправленная работа с этой группой, информационная работа может способствовать «уходу» части незанятых в сферу предпринимательства. Кроме того, перечисленные пять позиций следует учесть при разработке планов и мероприятий по реализации Года молодежи, их наличие на повестке дня будет востребовано и положительно воспринято казахстанской молодежью.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ

1. Приказ Министра образования и науки Республики Казахстан от 27 апреля 2015 года № 243 «Об утверждении типового положения о молодежных ресурсных центрах». URL: https://tengrinews.kz/zakon/pravitelstvo_respubliki_kazahstan_premier_ministr_rk/obrazovanie/id-V1500011170/
2. Наурызбаев Н.О. О деятельности Молодежных ресурсных центров за 2017 год. URL: <http://eljastary.kz/bp/2>
3. В Казахстане активно развиваются молодежные ресурсные центры и организации. Дата публикации: 12 августа 2017. URL: <https://www.zakon.kz/4872733-v-kazahstane-aktivno-razvivayutsya.html>

ПРИЛОЖЕНИЕ 1 АНКЕТА СОЦИОЛОГИЧЕСКОГО ИССЛЕДОВАНИЯ

Научно-исследовательский центр «Молодежь»
010008, Республика Казахстан, г. Астана, Тәуелсіздік, 41
Телефон: + 7 /7172/ 27 81 59, email: infonic@eljastary.kz

Проект
№ОПС-2-октябрь_2018

Анкета для массового опроса молодежи

№ анкеты _____	Дата интервью: _____
Область _____	Район: _____
Город / село: _____	Тип населенного пункта: 1. Городской. 2. Сельский.

***Уважаемый респондент!** Научно-исследовательский центр «Молодежь» (г. Астана) проводит социологический опрос, посвященный актуальным проблемам казахстанской молодежи. Вашему вниманию предложен ряд вопросов и варианты ответов на них. Прочитайте, пожалуйста, эти вопросы и предлагаемые к ним варианты ответов до конца, выберите устраивающий Вас ответ и обведите его кружком. В случае, если ни один из предложенных ответов Вас не удовлетворяет, укажите свой вариант в графе "другое".*

Полученная информация будет использована исключительно в обобщенном виде. Анонимность и конфиденциальность Вашего мнения гарантируется.

Блок 1 УДОВЛЕТВОРЕННОСТЬ ЖИЗНЬЮ

1. Оцените, пожалуйста, по пятибалльной шкале насколько Вы удовлетворены следующими сторонами своей жизни, где «1» – совершенно НЕ удовлетворен(-а), «5» – полностью удовлетворен(-а) (ОДИН ответ по каждой строке)

№	Аспекты жизни	Оценочная шкала	Не знаю
1.	МАТЕРИАЛЬНЫМ ПОЛОЖЕНИЕМ СЕМЬИ	1-----2-----3-----4-----5	(99)
2.	Работой / возможностями трудоустройства	1-----2-----3-----4-----5	(99)
3.	Качеством досуга	1-----2-----3-----4-----5	(99)
4.	Состоянием собственного здоровья	1-----2-----3-----4-----5	(99)
5.	Медицинским обслуживанием в Вашем городе / селе	1-----2-----3-----4-----5	(99)
6.	Экологической ситуацией в Вашем городе / селе	1-----2-----3-----4-----5	(99)
7.	Жилищными условиями	1-----2-----3-----4-----5	(99)
8.	Полученным / получаемым образованием	1-----2-----3-----4-----5	(99)
9.	Качеством обеспечения Вашей безопасности	1-----2-----3-----4-----5	(99)
10.	Отношениями с окружающими (семьей, друзьями, коллегами)	1-----2-----3-----4-----5	(99)

2. Какая из нижеперечисленных проблем беспокоят Вас и Вашу семью больше всего? (не более ЧЕТЫРЕХ ответов)

1. Высокая стоимость высшего образования
2. Низкий уровень дохода (низкая заработная плата, стипендия, др.)
3. Высокие цены на продукты питания, товары народного потребления
4. Трудно устроиться на работу, безработица
5. Отсутствие собственного жилья
6. Неустроенность личной жизни
7. Конфликты с родителями / преподавателями / старшим поколением, непонимание родных и близких
8. Отсутствие уверенности в завтрашнем дне
9. Низкий уровень культуры, бездуховность молодежи
10. Угроза личной безопасности (страшно ходить по улицам и т.п.)
11. Вовлечение молодежи в преступные группировки
12. Религиозный экстремизм в молодежной среде
13. Наркомания, токсикомания, алкоголизм и табакокурение
14. Проблемы досуга молодежи, негде провести свободное время
15. Отсутствие доступа к высокоскоростному Интернету, к качественной мобильной связи

16. Низкое качество медицинского обслуживания
 17. Низкое качество образования
 18. Проблемы со здоровьем, усталость, переутомление
 19. Экологические проблемы
 20. Коррупция
 21. Нехватка социальных и психологических служб, телефонов доверия
 22. Нехватка центров дошкольного развития, дополнительного образования (кружков, секций и др.)
 23. Другое (*напишите*) _____
- (99) *Не знаю*

Блок 2 ПРОБЛЕМЫ МОЛОДЕЖИ В СФЕРЕ ТРУДОУСТРОЙСТВА И ЖИЛЬЯ

3. Как Вы считаете, испытывает ли молодежь Вашего города/села трудности с поиском работы и трудоустройством? (ОДИН ответ)

1. Да, молодежь постоянно сталкивается с проблемами трудоустройства
 2. Молодые люди испытывают трудности с трудоустройством по специальности. Работу, не требующую специальных профессиональных навыков, найти не составляет труда
 3. У молодых людей моего города/села нет проблем с трудоустройством
 4. Другое (*напишите*) _____
 5. Я учусь, не ищу работу, у меня нет опыта в поиске работы, трудоустройстве
- (99) *Не знаю*

4. По Вашему мнению, что препятствует трудоустройству молодежи в Вашем городе/селе? (не более ТРЕХ ответов)

1. Отсутствие рабочих мест в районе проживания
 2. Низкая заработная плата
 3. Отсутствие опыта работы
 4. Взятничество, коррумпированность работодателей
 5. Принадлежность к женскому или мужскому полу
 6. Принадлежность к этнической группе
 7. Несоответствие полученного образования функциональным требованиям вакантного места
 8. Отсутствие необходимых работодателю навыков
 9. Состояние здоровья
 10. Наличие малолетнего ребенка/детей
 11. Высокие амбиции, завышенные ожидания
 12. Никаких препятствий нет
 13. Другое (*напишите*) _____
- (99) *Не знаю*

5. Как Вы считаете, какое участие государство должно принимать в трудоустройстве выпускников учебных заведений? (ОДИН ответ)

1. Государство должно гарантировать первое рабочее место
 2. Государство должно гарантировать рабочее место только в государственных структурах
 3. Государство должно оказывать поддержку в поисках работы по желанию выпускника
 4. Государство не должно участвовать в этом
 5. Другое (*напишите*) _____
- (99) *Не знаю*

6. В случае, если Вы окажетесь без работы, как быстро, по Вашему мнению, Вы сможете найти подходящую для Вас работу? (ОДИН ответ)

1. Я найду работу в самые короткие сроки
 2. Поиск работы вызовет определенные сложности, но в течение трех месяцев я найду работу
 3. Найти новую работу – это большая проблема для молодого человека, в лучшем случае работу найду в течение полугода
 4. Другое (*напишите*) _____
 5. Я учусь, не ищу работу, у меня нет опыта в поиске работы, трудоустройстве
- (99) *Не знаю*

7. Скажите, пожалуйста, имеете ли Вы собственное жилье? (ОДИН ответ)

1. Да, мои родители имеют собственное жилье, я живу с ними
2. Да, я имею собственное жилье и проживаю в нем
3. Нет, я и мои родители не имеем собственного жилья, арендуем
4. Нет, я живу с родственниками (друзьями, знакомыми) в их собственном жилье
5. Нет, я снимаю квартиру, комнату

6. Нет, я проживаю в студенческом общежитии

7. Другое (*напишите*) _____

8. Удовлетворены ли Вы своими нынешними жилищными условиями? (ОДИН ответ)

1. Да, я полностью ими удовлетворен (-а) -----→ ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ № 11

2. Да, удовлетворен (-а) частично-----→ ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ № 9

3. Нет, не удовлетворен (-а) -----→ ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ № 9

4. Другое (*напишите*) _____

(99) Не знаю -----→ ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ № 9

9. Скажите, пожалуйста, почему Вы недовольны своими условиями проживания? (не более ТРЕХ ответов)

1. Неблагоустроенное жилье (отсутствие водопровода и канализации, слабое отопление в доме)

2. Старое жилье (дом, квартира)

3. Непрестижный район (отдаленность от центра, плохая экологическая обстановка и т.д.)

4. Отсутствие развитой инфраструктуры в районе (отсутствие детских садов, школ, больниц, супермаркетов и т.д.)

5. Теснота из-за большого количества проживающих

6. Маленькая площадь, неудобная планировка квартиры

7. Высокая стоимость коммунальных услуг

8. Высокая стоимость арендного жилья

9. Другое (*напишите*) _____

(99) Не знаю

10. Каким Вы видите решение своей (Вашей семьи) жилищной проблемы? (ОДИН ответ)

1. Уже сейчас я (моя семья) способен приобрести собственное жилье, планирую это сделать

2. В ближайшем будущем я (моя семья) не смогу приобрести жилье, однако уже сейчас я откладываю средства на его приобретение

3. Жилье арендую и планирую арендовать в будущем, поскольку доход моей семьи не позволяет мне откладывать деньги на приобретение собственного жилья

4. Денег на аренду жилья нет, живу с родителями/родственниками, перспектив приобрести собственное жилье нет

5. Другое (*напишите*) _____

(99) Не знаю

Блок 3 ОЦЕНКА МОЛОДЕЖЬЮ СИТУАЦИИ В СФЕРЕ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ И ОБРАЗОВАНИЯ

11. Как Вы оцениваете состояние Вашего здоровья? (ОДИН ответ)

1. Отличное

2. Хорошее

3. Удовлетворительное

4. Слабое

5. Очень слабое

6. Другое (*напишите*) _____

(99) Не знаю

12. Как изменилось состояние Вашего здоровья за последний год? (ОДИН ответ)

1. Улучшилось

2. Скорее улучшилось

3. Не изменилось

4. Скорее ухудшилось

5. Ухудшилось

(99) Не знаю

13. Куда Вы обычно обращаетесь при возникновении проблем со здоровьем? (ОДИН ответ)

1. Обращаюсь в государственные медицинские учреждения

2. Обращаюсь в частные медицинские центры

3. Стараюсь решать проблему самостоятельно (лечусь самостоятельно народными средствами, с помощью рекомендаций из интернета и т.д.)

4. Другое (*напишите*) _____

(99) Не знаю

14. Как часто Вы обращаетесь в медицинские учреждения? (ОДИН ответ)

1. Никогда
2. Один раз в год
3. 2-3 раза в год
4. 1 раз в месяц
5. Каждую неделю
6. Более одного раза в неделю
7. Другое (напишите) _____

(99) Не знаю

15. Как часто Вы посещаете спортивный зал, стадион, бассейн и др.? (ОДИН ответ)

1. Два и более раз в неделю
2. Три-четыре раза в месяц
3. Один раз в месяц
4. Реже 1 раза в год
5. Другое (напишите) _____
6. Не посещаю спортивные учреждения

(99) Не знаю

16. Оцените, пожалуйста, насколько Вы удовлетворены качеством полученного или получаемого образования? (ОДИН ответ)

1. Полностью удовлетворен (-а)
2. Скорее удовлетворен (-а)
3. Скорее не удовлетворен (-а)
4. Полностью не удовлетворен (-а)
5. Другое (напишите) _____

(99) Не знаю

17. Выделите, пожалуйста, наиболее острые проблемы, стоящие перед системой образования страны? (не более ДВУХ ответов)

1. Недостаточное финансирование учебных заведений
2. Нехватка современных учебников
3. Нехватка квалифицированных кадров (учителей, преподавателей)
4. Слабая техническая оснащенность учебных заведений современным оборудованием
5. Низкий уровень владения учителями английским языком
6. Переполненность учебных заведений
7. Высокая стоимость обучения
8. Коррупция
9. Низкая мотивация самих учащихся
10. Другое (напишите) _____

(99) Не знаю

18. Удовлетворены ли Вы качеством работы досуговых учреждений (дворцов школьников, школ искусств, дворцов спорта, ДЮСШ, спортивных центров и др.), которые находятся в Вашем городе / селе? (ОДИН ответ)

1. Полностью удовлетворен(-а)
2. Скорее удовлетворен(-а)
3. Скорее не удовлетворен(-а)
4. Полностью не удовлетворен(-а)
5. Другое (напишите) _____
6. Я не посещаю досуговые учреждения
7. В нашем населенном пункте нет досуговых учреждений

(99) Не знаю

19. Как часто Вы становились объектом или свидетелем физического или другого насилия по отношению к Вам или Вашим сверстникам за последние три месяца? (ОДИН ответ)

1. Часто-----→ ПЕРЕХОДИТЕ К ВОПРОСУ № 20
2. Иногда-----→ ПЕРЕХОДИТЕ К ВОПРОСУ № 20
3. Никогда-----→ ПЕРЕХОДИТЕ К ВОПРОСУ № 21
4. Другое (напишите) _____

(99) Не знаю -----→ ПЕРЕХОДИТЕ К ВОПРОСУ № 21

20. Скажите, пожалуйста, а кем совершалось физическое или другое насилие по отношению к Вам или Вашим сверстникам? (ОДИН ответ)

1. Родителем
 2. Учителем
 3. Одноклассником / одноклассницей
 4. Сверстником
 5. Другое (*напишите*) _____
- (99) Не знаю

Блок 4 СЕМЕЙНЫЕ ЦЕННОСТИ МОЛОДЕЖИ И ОТНОШЕНИЕ К РЕЛИГИИ

21. Что представляет собой в Вашем представлении идеальная семья? (не более ДВУХ ответов)

1. Семья, основные решения в которой принимает мужчина (супруг)
2. Семья, в которой оба супруга принимают решения сообща
3. Семья, главную роль в которой играет женщина (супруга)
4. Семья, где бабушки и дедушки живут вместе с детьми и внуками и принимают самые важные решения
5. Другое (*напишите*) _____
6. (99) Не знаю

22. Как Вы считаете, обязательно ли регистрировать брак в ЗАГС-е или люди, решившие создать семью, могут обойтись без официальной регистрации брака? (ОДИН ответ)

1. Брак нужно обязательно регистрировать в ЗАГС-е
 2. Нет, брак регистрировать не обязательно, можно просто жить вместе
 3. Достаточно провести религиозный обряд (неке, никах, обручение в церкви и др.)
 4. Другое (*напишите*) _____
- (99) Не знаю

23. Скажите, пожалуйста, Вы считаете себя верующим человеком? (ОДИН ответ)

1. Я верующий (-ая), участвую в жизни религиозной общины, следую всем религиозным нормам
 2. Я верующий (-ая), но редко, только на праздники, посещаю мечеть, церковь, синагогу, очень редко соблюдаю религиозные нормы
 3. Я верующий (-ая), но не исполняю никакие религиозные обряды
 4. Я НЕверующий (-ая), но иногда посещаю мечеть, церковь, синагогу, соблюдаю религиозные нормы
 5. Я не верю в существование Бога, я атеист
 6. Я равнодушен (-на) к религии
 7. Другое (*напишите*) _____
- (99) Не знаю

24. Как часто Вы посещаете религиозные сооружения (мечеть, церковь, синагога)? (ОДИН ответ)

1. Каждую неделю
 2. 1-2 раза в месяц
 3. 2-3 раза в год
 4. 1 раз в несколько лет
 5. Только по религиозным праздникам
 6. Другое (*напишите*) _____
 7. Не посещаю религиозные места
- (99) Не знаю

25. Читаете ли Вы религиозную литературу? Как часто? (ОДИН ответ)

1. Да, постоянно читаю-----→ ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ № 26
 2. Читаю время от времени-----→ ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ № 26
 3. Нет, не читаю -----→ ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ № 27
- (99) Не знаю-----→ ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ № 27

26. Если Вы читаете религиозную литературу, где Вы обычно ее берете, приобретаете? (не более ДВУХ ответов)

1. Религиозная литература есть дома, у родителей
2. В книжном магазине в специализированном отделе
3. В мечети, церкви, синагоге
4. Читаю в Интернете
5. В городской, районной, сельской библиотеке

6. Читаю в школе, колледже, университете на спецпредметах, спецкурсах
7. Беру у друзей, знакомых
8. Другое (*напишите*) _____

27. Какие эмоции вызывают у Вас глубоко религиозные люди? (ОДИН ответ)

1. Я уважаю их и хочу быть таким (такой), как они
2. Я уважаю их, но я бы не хотел (-а) бы быть таким (такой) же
3. Отношусь к ним плохо, считаю, что они имеют проблемы в общении
4. Религиозная молодежь пугает меня, я стараюсь избегать общения с ней
5. Мне все равно, отношусь к ним безразлично
6. Другое (*напишите*) _____

(99) Не знаю

Блок 5 ЦЕННОСТЬ ПАТРИОТИЗМА И УРОВЕНЬ ПРОТЕСТНЫХ НАСТРОЕНИЙ

28. Насколько Вы гордитесь тем, что живете в Казахстане? (ОДИН ответ)

1. Я не живу в Казахстане постоянно
2. Очень горжусь
3. Скорее горжусь, чем нет
4. Мне все равно, безразлично
5. Не очень горжусь
6. Совсем не горжусь

(99) Не знаю

29. Считаете ли Вы себя патриотом Казахстана? (ОДИН ответ)

1. Да
2. Скорее да, чем нет
3. Скорее нет, чем да
4. Нет

(99) Не знаю

30. Что, по-Вашему, значит быть патриотом Казахстана? (ОДИН ответ)

1. Гордиться великими достижениями страны
2. Верить в великое будущее страны
3. Испытывать ностальгию вдали от Родины
4. Любить Родину
5. Исполнять обязанности гражданина, соблюдать законы государства
6. Защищать интересы страны
7. Другое (*напишите*) _____

(99) Не знаю

31. Как Вы считаете, что нужно делать в первую очередь для того, чтобы молодежь была патриотичной? (ОДИН ответ)

1. Проводить в средних школах начальную военную подготовку
2. Детям и молодежи читать литературу на государственном языке, казахстанских и казахских авторов
3. Создавать мультфильмы, детские передачи на казахском языке про национальных героев
4. Проводить регулярно спортивные соревнования, конкурсы, олимпиады
5. Организовывать военно-патриотические лагеря для учащихся в период летних каникул
6. Развивать работу детско-юношеских клубов по месту жительства
7. Изучать историю, традиции и обычаи этносов Казахстана
8. Учить гимн в детских садах
9. Учить казахский язык
10. Обязать молодежь служить в армии
11. Другое (*напишите*) _____

(99) Не знаю

32. Как Вы считаете, существует ли сейчас вероятность возникновения акций протеста со стороны молодежи в Вашем селе / городе? (ОДИН ответ)

1. Однозначно, да
2. Скорее да
3. Скорее нет
4. Однозначно, нет

(99) Не знаю

33. Какая проблема может вынудить Вас пойти на публичную протестную акцию? (ЛЮБОЕ количество ответов)

1. Проблемы в школе / колледже / вузе
2. Сокращение / увольнение с работы
3. Необоснованное повышение тарифов на коммунальные услуги
4. Задержка по выплате заработной платы / стипендий / пособий
5. Халатность и непрофессионализм работников медицинских учреждений
6. Повышение выплат по кредитам или ипотеке
7. Необоснованные штрафы
8. Ухудшение экологической ситуации
9. Несправедливые судебные решения
10. Несогласие с принимаемыми реформами
11. Невозможность приобрести собственное жилье
12. Рост цен на продукты питания, бензин, лекарства
13. Перегруженность общественного транспорта
14. Другое (напишите) _____
15. Ничто не может вынудить меня открыто протестовать

(99) Не знаю

Блок 6 ИНФОРМИРОВАННОСТЬ И УДОВЛЕТВОРЕННОСТЬ ГОСУДАРСТВЕННОЙ МОЛОДЕЖНОЙ ПОЛИТИКОЙ

34. Как Вы считаете, знают ли органы государственной власти в Казахстане о реальных проблемах молодежи? (ОДИН ответ)

1. Безусловно, знают и делают все возможное для решения этих проблем
2. Скорее знают, но реально не решают проблемы молодежи
3. Скорее НЕ знают
4. Однозначно НИЧЕГО не знают
5. Другое (напишите) _____

(99) Не знаю

35. Скажите, пожалуйста, Вам известно о работе Молодежных ресурсных центров (МРЦ) Вашего района / города / области? (ОДИН ответ)

1. Да, известно, я сам (сама) обращался(-лась) в МРЦ-----→ ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ № 36
2. Да, известно, но никогда не обращался(-лась) в МРЦ---→ ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ № 37
3. Что-то слышал(-а), читал(-а) об МРЦ-----→ ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ № 37
4. Нет. Ни разу не слышал(-а) об МРЦ-----→ ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ № 37

(99) Не знаю -----→ ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ № 37

36. Оцените, пожалуйста, работу Молодежных ресурсных центров Вашего района / города / Вашей области в сфере... (ОДИН ответ по каждой строке)

№	Направления деятельности	Эффективна	Не эффективна	Не знаю
1.	Информирования молодежи о реализуемых для нее государственных социальных программах	1	2	(99)
2.	Оказания консультационных услуг (правовых, по вопросам получения образования, жилья, трудоустройства, поддержки молодых семей и т.д.)	1	2	(99)
3.	Предоставления открытых пространств для саморазвития молодежи (коворкинг-зон)	1	2	(99)
4.	Организации обучающих тренингов по жизненно важным навыкам (ответственности, коммуникабельности, лидерству, критическому мышлению, гендерному равенству и т.д.)	1	2	(99)
5.	Оказания поддержки молодежных инициатив и идей	1	2	(99)
6.	Адресной работы с целевыми группами (безработной, сельской, рабочей, студенческой молодежью, молодыми семьями, молодыми людьми)	1	2	(99)

	с особыми потребностями и т.д.) в рамках конкретных проектов и программ			
7.	Другое (напишите) _____	1	2	

37. Известно ли Вам о работе Комитета по делам молодежи и семьи Министерства общественного развития Республики Казахстан, чья деятельность направлена на поддержку и развитие молодежи? (ОДИН ответ)

1. Да, знаю, я сам (сама) туда обращался(-лась) -----→ ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ № 38
2. Что-то слышал(-а), читал(-а)-----→ ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ № 39
3. Ничего не знаю о работе Комитета-----→ ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ № 39
(99) Не знаю-----→ ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ № 39

38. Оцените, пожалуйста, работу Комитета по делам молодежи и семьи Министерства общественного развития Республики Казахстан по следующим видам деятельности ... (ОДИН ответ по каждой строке)

№	Направления деятельности	Эффективн ая	Не эффективн ая	Не знаю
1.	Координация работы областных / городских управлений по вопросам молодежной политики / внутренней политики	1	2	(99)
2.	Взаимодействие с молодежными организациями	1	2	(99)
3.	Обеспечение научной и методической литературой (книги, методические пособия, брошюры и др.)	1	2	(99)
4.	Информационно-разъяснительная работа (публикации в СМИ, встречи с молодежью, информационные кампании)	1	2	(99)
5.	Содействие развитию волонтерской деятельности молодежи	1	2	(99)
6.	Работа по патриотическому воспитанию молодежи	1	2	(99)
7.	Другое (напишите) _____	1	2	

39. Скажите, пожалуйста, Вам известно о работе Управления Вашей области/Вашего города, которое занимается вопросами молодежной политики (Управление по вопросам молодежной политики/ внутренней политики, Управление по делам общественного развития, Управление по делам семьи, детей и молодежи)? (ОДИН ответ)

1. Да, знаю, я сам (сама) туда обращался(-лась) -----→ ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ № 40
2. Что-то слышал(-а), читал (-а) -----→ ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ № 41
3. Ничего не знаю о работе Управления -----→ ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ № 41
(99) Не знаю-----→ ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ № 41

40. Оцените, пожалуйста, работу Управления по вопросам молодежной политики / внутренней политики Вашей области / Вашего города по следующим видам деятельности ... (ОДИН ответ по каждой строке)

№	Направления деятельности	Эффективная	Не эффективна я	Не знаю
1.	Обеспечение научной и методической литературой (книги, методические пособия, брошюры и др.)	1	2	(99)
2.	Информационно-разъяснительная работа (публикации в СМИ, встречи с молодежью, информационные кампании)	1	2	(99)
3.	Организационно-практическая работа (проведение акций, семинаров, круглых столов, флэшмобов и др.)	1	2	(99)

4.	Работа с целевыми группами молодежи (сельская, безработная, маргинальная, рабочая, студенческая, и др.)	1	2	(99)
5.	Оказание содействия занятости молодежи, поддержка молодых семей и др.	1	2	(99)
6.	Работа по патриотическому воспитанию	1	2	(99)
7.	Неформальные встречи с молодежью (беседы на рынках, общежитиях, стройплощадках и др.)	1	2	(99)
8.	Другое (напишите) _____	1	2	

41. О каких государственных программах и проектах по поддержке молодежи Вы слышали, знаете или являлись участником? (ОДИН ответ по каждой строке)

№	Государственные программы, молодежные проекты	Знаю, участвовал(-а)	Хорошо знаю, но не участвовал(-а)	Что-то слышал (-а)	Ничего не знаю, не слышал(-а)
1.	«Молодежная практика»	1	2	3	4
2.	«С дипломом – в село!»	1	2	3	4
3.	«Жасыл Ел»	1	2	3	4
4.	Единая программа поддержки и развития бизнеса «Дорожная карта бизнеса 2020»	1	2	3	4
5.	Программа развития продуктивной занятости и массового предпринимательства на 2017-2021 годы	1	2	3	4
6.	Программа жилищного строительства «Нұрлы жер»	1	2	3	4
7.	Международная стипендия «Болашак»	1	2	3	4
8.	Государственная молодежная премия «Дарын»	1	2	3	4
9.	Серпін-2050	1	2	3	4
10.	Бесплатное техническое и профессиональное образование для всех	1	2	3	4
11.	Проект развития молодежного корпуса	1	2	3	4
12.	Молодежный кадровый резерв	1	2	3	4

42. Скажите, пожалуйста, Вы удовлетворены тем, как реализуется государственная молодежная политика в Казахстане? (ОДИН ответ)

1. Полностью удовлетворен(-а)
2. Скорее удовлетворен(-а)
3. Скорее НЕ удовлетворен(-а)
4. НЕ удовлетворен(-а)
5. Другое (напишите) _____
6. Ничего не знаю о государственной молодежной политике
(99) Не знаю

43. Был ли у Вас опыт волонтерской (неоплачиваемой) деятельности за последние полгода?

1. Да, я являюсь волонтером на постоянной основе (более одного раза в месяц)
2. Да, я принимаю участие в волонтерских мероприятиях время от времени (реже одного раза в месяц)
3. Да, имею опыт волонтерства в прошлом, сейчас не занимаюсь
4. Нет, волонтерством не занимался (-ась) никогда, хотя слышал об этом
5. Нет, ничего не слышал (-а) о волонтерстве

В ЗАКЛЮЧЕНИИ СООБЩИТЕ, ПОЖАЛУЙСТА, НЕКОТОРЫЕ ДАННЫЕ О СЕБЕ

- D1. Ваш пол:** 1. Мужской 2. Женский
- D2. Укажите, пожалуйста, сколько Вам полных лет?** _____
- D3. Ваша национальность?**
- 1) Казах / казашка
 - 2) Русский / русская
 - 3) Другая национальность (*напишите*) _____
- D4. Ваше образование:**
1. Ученая степень (кандидат / доктор наук, доктор PhD)
 2. Высшее
 3. Незаконченное высшее
 4. Среднее специальное / профессиональное образование
 5. Общее среднее (11 классов)
 6. Неполное среднее (9 классов)
 7. Нет образования
- D5. Ваше семейное положение:**
1. Холост / не замужем
 2. Женат / Замужем
 3. Живу в незарегистрированном браке
 4. Разведен / Разведена
 5. Вдовец / Вдова
- D6. Скажите, пожалуйста, сколько детей Вы имеете?**
1. Нет детей
 2. Один ребенок
 3. Двое детей
 4. Трое детей
 5. Четверо или более детей
- D7. Как бы Вы оценили материальное положение Вашей семьи?**
1. Полный достаток, не ограничены в средствах
 2. Денег хватает на все, кроме покупки недвижимости (дачи или квартиры)
 3. Денег хватает, но покупка нового автомобиля затруднительна
 4. Денег хватает на все необходимое, но покупка крупной бытовой техники затруднительна
 5. Денег хватает на еду, но покупка одежды затруднительна
 6. Не всегда хватает денег на еду
- (99) *Не знаю*
- D8. В настоящее время Вы работаете?**
1. Нет, я только учусь -----→ **ЗАВЕРШИТЬ ЗАПОЛНЕНИЕ АНКЕТЫ**
 2. Учусь и одновременно работаю (подрабатываю)
 3. Да, я работаю
 4. Я не учусь, не работаю и НЕ ищу работу ----→ **ЗАВЕРШИТЬ ЗАПОЛНЕНИЕ АНКЕТЫ**
 5. Я не учусь, не работаю (ищу работу) -----→ **ЗАВЕРШИТЬ ЗАПОЛНЕНИЕ АНКЕТЫ**
- D9. Укажите, пожалуйста, сферу, в которой Вы работаете (подрабатываете)?**
1. Образование, наука, медицина
 2. Государственная служба
 3. Силловые структуры (военнослужащий, полиция, др.)
 4. Сфера торговли
 5. Сельское хозяйство
 6. Сфера строительства
 7. Сфера транспорта
 8. Сфера информационных технологий и телекоммуникаций
 9. Сфера общественного питания
 10. Рабочие специальности
 11. Другое (*напишите*) _____
- (99) *Не могу определить*

БЛАГОДАРИМ ВАС ЗА УЧАСТИЕ В ОПРОСЕ!

Наш телефон в городе Астана (7172) 27 81 59. Вы можете позвонить нам и задать свои вопросы.

ДЛЯ КОНТРОЛЯ РАБОТЫ ИНТЕРВЬЮЕРА ПОСЛЕ ЗАПОЛНЕНИЯ АНКЕТЫ К ВАМ МОГУТ ПОЗВОНИТЬ В ЦЕЛЯХ ПОДТВЕРЖДЕНИЯ ПРОВЕДЕНИЯ ОПРОСА. ДЛЯ ЭТОГО ПРОСИМ ВАС СООБЩИТЬ НОМЕР ВАШЕГО ТЕЛЕФОНА

ФИО интервьюера	№ интервьюера
Дата опроса	Подпись интервьюера

КОД _____ ВВОД _____

ПРИЛОЖЕНИЕ 2 ЛИНЕЙНЫЕ РАСПРЕДЕЛЕНИЯ

Оцените, пожалуйста, по пятибалльной шкале насколько Вы удовлетворены следующими сторонами своей жизни, где «1» – совершенно НЕ удовлетворен(-а), «5» – полностью удовлетворен(-а), количество

Аспекты жизни	1	2	3	4	5	Не знаю
Материальным положением семьи	19	70	357	819	717	17
Работой / возможностями трудоустройства	81	152	455	695	439	177
Качеством досуга	52	132	493	733	540	46
Состоянием собственного здоровья	13	38	297	861	773	15
Медицинским обслуживанием в Вашем городе / селе	89	143	504	736	464	63
Экологической ситуацией в Вашем городе / селе	112	155	487	773	444	26
Жилищными условиями	51	87	345	838	662	15
Полученным / получаемым образованием	27	76	300	894	669	30
Качеством обеспечения Вашей безопасности	32	80	300	845	703	37
Отношениями с окружающими (семьей, друзьями, коллегами)	9	16	146	643	116	18

Оцените, пожалуйста, по пятибалльной шкале насколько Вы удовлетворены следующими сторонами своей жизни, где «1» – совершенно НЕ удовлетворен(-а), «5» – полностью удовлетворен(-а), %

Аспекты жизни	1	2	3	4	5	Не знаю
Материальным положением семьи	1,0	3,5	17,9	41,0	35,9	0,9
Работой / возможностями трудоустройства	4,1	7,6	22,8	34,8	22,0	8,9
Качеством досуга	2,6	6,6	24,7	36,7	27,1	2,3
Состоянием собственного здоровья	0,7	1,9	14,9	43,1	38,7	0,8
Медицинским обслуживанием в Вашем городе / селе	4,5	7,2	25,2	36,8	23,2	3,2
Экологической ситуацией в Вашем городе / селе	5,6	7,8	24,4	38,7	22,2	1,3
Жилищными условиями	2,6	4,4	17,3	41,9	33,1	0,8
Полученным / получаемым образованием	1,4	3,8	15,0	44,8	33,5	1,5
Качеством обеспечения Вашей безопасности	1,6	4,0	15,0	42,3	35,2	1,9
Отношениями с окружающими (семьей, друзьями, коллегами)	0,5	0,8	7,3	32,2	58,4	0,9

Какая из нижеперечисленных проблем беспокоят Вас и Вашу семью больше всего?

	Количество	%
Высокая стоимость высшего образования	697	34,9
Низкий уровень дохода (низкая заработная плата, стипендия, др.)	881	44,1
Высокие цены на продукты питания, товары народного потребления	994	49,7
Трудно устроиться на работу, безработица	551	27,6
Отсутствие собственного жилья	374	18,7
Неустроенность личной жизни	147	7,4
Конфликты с родителями / преподавателями / старшим поколением, непонимание родных и близких	98	4,9
Отсутствие уверенности в завтрашнем дне	238	11,9
Низкий уровень культуры, бездуховность молодежи	241	12,1
Угроза личной безопасности (страшно ходить по улицам и т.п.)	102	5,1
Вовлечение молодежи в преступные группировки	124	6,2

Религиозный экстремизм в молодежной среде	149	7,5
Наркомания, токсикомания, алкоголизм и табакокурение	179	9,0
Проблемы досуга молодежи, негде провести свободное время	210	10,5
Отсутствие доступа к высокоскоростному Интернету, к качественной мобильной связи	103	5,2
Низкое качество медицинского обслуживания	290	14,5
Низкое качество образования	134	6,7
Проблемы со здоровьем, усталость, переутомление	93	4,7
Экологические проблемы	213	10,7
Коррупция	297	14,9
Нехватка социальных и психологических служб, телефонов доверия	23	1,2
Нехватка центров дошкольного развития, дополнительного образования (кружков, секций и др.)	86	4,3
Другое (Никакая проблема не беспокоит, Многочисленные кредиты в семье, Не устраивает расписание занятий, Жилищные условия, Очередь в садик)	24	1,4
Не знаю	45	2,3

Как Вы считаете, испытывает ли молодежь Вашего города/села трудности с поиском работы и трудоустройством?

	Количество	%
Да, молодежь постоянно сталкивается с проблемами трудоустройства	925	46,3
Молодые люди испытывают трудности с трудоустройством по специальности. Работу, не требующую специальных профессиональных навыков, найти не составляет труда	628	31,4
У молодых людей моего города/села нет проблем с трудоустройством	126	6,3
Другое	3	0,2
Я учусь, не ищу работу, у меня нет опыта в поиске работы, трудоустройстве	259	13,0
Не знаю	57	2,9

По Вашему мнению, что препятствует трудоустройству молодежи в Вашем городе/селе?

	Количество	%
Отсутствие рабочих мест в районе проживания	749	37,5
Низкая заработная плата	950	47,5
Отсутствие опыта работы	864	43,2
Взяточничество, коррумпированность работодателей	405	20,3
Принадлежность к женскому или мужскому полу	73	3,7
Принадлежность к этнической группе	69	3,5
Несоответствие полученного образования функциональным требованиям вакантного места	238	11,9
Отсутствие необходимых работодателю навыков	252	12,6
Состояние здоровья	70	3,5
Наличие малолетнего ребенка/детей	80	4,0
Высокие амбиции, завышенные ожидания	137	6,9
Никаких препятствий нет	114	5,7
Другое (Лень молодых людей)	5	0,3
Не знаю	133	6,7

Как Вы считаете, какое участие государство должно принимать в трудоустройстве выпускников учебных заведений?

	Количество	%
Государство должно гарантировать первое рабочее место	891	44,6
Государство должно гарантировать рабочее место только в государственных структурах	307	15,4
Государство должно оказывать поддержку в поисках работы по желанию выпускника	615	30,8
Государство не должно участвовать в этом	84	4,2
Другое (Государство должно обязать ВУЗы в трудоустройстве выпускников)	4	0,3
Не знаю	96	4,8

В случае, если Вы окажетесь без работы, как быстро, по Вашему мнению, Вы сможете найти подходящую для Вас работу?

	Количество	%
Я найду работу в самые короткие сроки	348	17,4
Поиск работы вызовет определенные сложности, но в течение трех месяцев я найду работу	586	29,3
Найти новую работу – это большая проблема для молодого человека, в лучшем случае работу найду в течение полугода	545	27,3
Другое (В селе нет работы для молодежи, Трудно найти работу по специальности, найти другую работу можно, Только через знакомых найду работу, Если будут деньги, Нет возможности работать, я инвалид 2-ой группы)	19	1,1
Я учусь, не ищу работу, у меня нет опыта в поиске работы, трудоустройстве	368	18,4
Не знаю	134	6,7

Скажите, пожалуйста, имеете ли Вы собственное жилье?

	Количество	%
Да, мои родители имеют собственное жилье, я живу с ними	1299	65,0
Да, я имею собственное жилье и проживаю в нем	285	14,3
Нет, я и мои родители не имеем собственного жилья, арендуем	100	5,0
Нет, я живу с родственниками (друзьями, знакомыми) в их собственном жилье	112	5,6
Нет, я снимаю квартиру, комнату	191	9,6
Нет, я проживаю в студенческом общежитии	11	0,6
Другое	2	0,1

Удовлетворены ли Вы своими нынешними жилищными условиями?

	Количество	%
Да, я полностью ими удовлетворен (-а)	1259	63,0
Да, удовлетворен (-а) частично	428	21,4
Нет, не удовлетворен (-а)	290	14,5
Другое	2	0,1
Не знаю	119	1,0

Скажите, пожалуйста, почему Вы недовольны своими условиями проживания?

	Количество	%
Неблагоустроенное жилье (отсутствие водопровода и канализации, слабое отопление в доме)	126	17,1
Старое жилье (дом, квартира)	208	28,3
Непрестижный район (отдаленность от центра, плохая экологическая обстановка и т.д.)	109	14,8

Отсутствие развитой инфраструктуры в районе (отсутствие детских садов, школ, больниц, супермаркетов и т.д.)	78	10,6
Теснота из-за большого количества проживающих	149	20,2
Маленькая площадь, неудобная планировка квартиры	126	17,1
Высокая стоимость коммунальных услуг	191	26,0
Высокая стоимость арендного жилья	157	21,3
Другое (нет газа, Нет хорошего ремонта, Хочу свое жилье, Долго платит за ипотеку, Плохие лифты, Плохой запах от соседского дома)	18	2,3
Не знаю	28	3,8

Каким Вы видите решение своей (Вашей семьи) жилищной проблемы?

	Количество	%
Уже сейчас я (моя семья) способен приобрести собственное жилье, планирую это сделать	47	6,4
В ближайшем будущем я (моя семья) не смогу приобрести жилье, однако уже сейчас я откладываю средства на его приобретение	236	32,1
Жилье арендую и планирую арендовать в будущем, поскольку доход моей семьи не позволяет мне откладывать деньги на приобретение собственного жилья	148	20,1
Денег на аренду жилья нет, живу с родителями/родственниками, перспектив приобрести собственное жилье нет	155	21,1
Другое (Контролировать экологию загрязненность воздуха, Закрыть кредиты, потом может накопить на жилье, Нет возможности, Обмен на большую квартиру, Выплатить кредит, Поговорить с соседями)	8	0,9
Не знаю	141	19,2

Как Вы оцениваете состояние Вашего здоровья?

	Количество	%
Отличное	572	28,6
Хорошее	938	46,9
Удовлетворительное	434	21,7
Слабое	46	2,3
Очень слабое	3	0,2
Другое (инвалид 2-ой группы)	1	0,1
Не знаю	4	0,2

Как изменилось состояние Вашего здоровья за последний год?

	Количество	%
Улучшилось	352	17,6
Скорее улучшилось	337	16,9
Не изменилось	1162	58,1
Скорее ухудшилось	110	5,5
Ухудшилось	15	0,8
Не знаю	24	1,2

Куда Вы обычно обращаетесь при возникновении проблем со здоровьем?

	Количество	%
Обращаюсь в государственные медицинские учреждения	1214	60,7
Обращаюсь в частные медицинские центры	401	20,1
Стараюсь решать проблему самостоятельно (лечусь самостоятельно народными средствами, с помощью рекомендаций из интернета и т.д.)	350	17,5
Другое (Обращаюсь как в государственные, так и в частные)	9	0,5
Не знаю	25	1,3

Как часто Вы обращаетесь в медицинские учреждения?

	Количество	%
Никогда	142	7,1
Один раз в год	855	42,8

2-3 раза в год	757	37,9
1 раз в месяц	159	8,0
Каждую неделю	20	1,0
Более одного раза в неделю	5	0,3
Другое	7	0,1
Не знаю	55	2,8

Как часто Вы посещаете спортивный зал, стадион, бассейн и др.?

	Количество	%
Два и более раз в неделю	387	19,4
Три-четыре раза в месяц	293	14,7
Один раз в месяц	244	12,2
Реже 1 раза в год	194	9,7
Другое (Когда есть свободное время, Каждый день, Нет спортивных залов для молодежи, Занимаюсь сам)	14	0,5
Не посещаю спортивные учреждения	845	42,3
Не знаю	23	1,2

Оцените, пожалуйста, насколько Вы удовлетворены качеством полученного или получаемого образования?

	Количество	%
Полностью удовлетворен (-а)	598	29,9
Скорее удовлетворен (-а)	1036	51,8
Скорее не удовлетворен (-а)	265	13,3
Полностью не удовлетворен (-а)	44	2,2
Другое	1	0,1
Не знаю	55	2,8

Выделите, пожалуйста, наиболее острые проблемы, стоящие перед системой образования страны?

	Количество	%
Недостаточное финансирование учебных заведений	401	20,1
Нехватка современных учебников	313	15,7
Нехватка квалифицированных кадров (учителей, преподавателей)	539	27,0
Слабая техническая оснащенность учебных заведений современным оборудованием	397	19,9
Низкий уровень владения учителями английским языком	213	10,7
Переполненность учебных заведений	113	5,7
Высокая стоимость обучения	633	31,7
Коррупция	214	10,7
Низкая мотивация самих учащихся	234	11,7
Другое (Теория не соответствует практике, Программа обучения, Неудобное расписание занятий, Низкая зп учителей, Учебники)	17	1,1
Не знаю	159	8,0

Удовлетворены ли Вы качеством работы досуговых учреждений (дворцов школьников, школ искусств, дворцов спорта, ДЮСШ, спортивных центров и др.), которые находятся в Вашем городе / селе?

	Количество	%
Полностью удовлетворен(-а)	382	19,2
Скорее удовлетворен(-а)	692	34,7
Скорее не удовлетворен(-а)	238	11,9
Полностью не удовлетворен(-а)	90	4,5
Другое	5	0,3
Я не посещаю досуговые учреждения	362	18,2
В нашем населенном пункте нет досуговых учреждений	141	7,1
Не знаю	83	4,2

Как часто Вы становились объектом или свидетелем физического или другого насилия по отношению к Вам или Вашим сверстникам за последние три месяца?

	Количество	%
Часто	22	1,1
Иногда	196	9,8
Никогда	1708	85,6
Другое	3	0,2
Не знаю	66	3,3

Скажите, пожалуйста, а кем совершалось физическое или другое насилие по отношению к Вам или Вашим сверстникам?

	Количество	%
Родителем	19	9,0
Учителем	13	6,2
Одноклассником / одноклассницей	40	19,0
Сверстником	116	55,0
Другое (муж, незнакомые люди)	4	1,9
Не знаю	16	9,0

Что представляет собой в Вашем представлении идеальная семья?

	Количество	%
Семья, основные решения в которой принимает мужчина (супруг)	584	29,2
Семья, в которой оба супруга принимают решения сообща	1126	56,4
Семья, главную роль в которой играет женщина (супруга)	69	3,5
Семья, где бабушки и дедушки живут вместе с детьми и внуками и принимают самые важные решения	365	18,3
Другое	2	0,1
Не знаю	35	1,8

Как Вы считаете, обязательно ли регистрировать брак в ЗАГС-е или люди, решившие создать семью, могут обойтись без официальной регистрации брака?

	Количество	%
Брак нужно обязательно регистрировать в ЗАГС-е	1507	75,5
Нет, брак регистрировать не обязательно, можно просто жить вместе	313	15,7
Достаточно провести религиозный обряд (неке, никаях, обручение в церкви и др.)	101	5,1
Другое	1	0,1
Не знаю	74	3,7

Скажите, пожалуйста, Вы считаете себя верующим человеком?

	Количество	%
Я верующий (-ая), участвую в жизни религиозной общины, следую всем религиозным нормам	161	8,1
Я верующий (-ая), но редко, только на праздники, посещаю мечеть, церковь, синагогу, очень редко соблюдаю религиозные нормы	509	25,5
Я верующий (-ая), но не исполняю никакие религиозные обряды	747	37,4
Я НЕверующий (-ая), но иногда посещаю мечеть, церковь, синагогу, соблюдаю религиозные нормы	265	13,3
Я не верю в существование Бога, я атеист	71	3,6
Я равнодушен (-на) к религии	182	9,1
Другое (Я не верующая, в религиозной жизни общины не участвую, но следую всем нормам)	3	0,2
Не знаю	60	3,0

Как часто Вы посещаете религиозные сооружения (мечеть, церковь, синагога)?

	Количество	%
Каждую неделю	140	7,0
1-2 раза в месяц	224	11,2
2-3 раза в год	434	21,7
1 раз в несколько лет	233	11,7
Только по религиозным праздникам	387	19,4
Другое	3	0,2
Не посещаю религиозные места	558	27,9
Не знаю	19	1,0

Читаете ли Вы религиозную литературу? Как часто?

	Количество	%
Да, постоянно читаю	78	3,9
Читаю время от времени	336	16,8
Нет, не читаю	1550	77,6
Не знаю	34	1,7

Если Вы читаете религиозную литературу, где Вы обычно ее берете, приобретаете?

	Количество	%
Религиозная литература есть дома, у родителей	151	37,1
В книжном магазине в специализированном отделе	47	11,5
В мечети, церкви, синагоге	123	30,2
Читаю в Интернете	157	38,6
В городской, районной, сельской библиотеке	10	2,5
Читаю в школе, колледже, университете на спецпредметах, спецкурсах	10	2,5
Беру у друзей, знакомых	32	7,9
Другое	-	-

Какие эмоции вызывают у Вас глубоко религиозные люди?

	Количество	%
Я уважаю их и хочу быть таким (такой), как они	302	15,1
Я уважаю их, но я бы не хотел (-а) бы быть таким (такой) же	556	27,9
Отношусь к ним плохо, считаю, что они имеют проблемы в общении	102	5,1
Религиозная молодежь пугает меня, я стараюсь избегать общения с ней	169	8,5
Мне все равно, отношусь к ним безразлично	721	36,1
Другое (Уважаю и думаю не все могут быть такими, Радость)	3	0,3
Не знаю	143	7,2

Насколько Вы гордитесь тем, что живете в Казахстане?

	Количество	%
Я не живу в Казахстане постоянно	57	2,9
Очень горжусь	1034	51,7
Скорее горжусь, чем нет	664	33,2
Мне все равно, безразлично	158	7,9
Не очень горжусь	51	2,6
Совсем не горжусь	8	0,4
Не знаю	27	1,4

Считаете ли Вы себя патриотом Казахстана?

	Количество	%
Да	1041	52,1
Скорее да, чем нет	742	37,1
Скорее нет, чем да	99	5,0
Нет	53	2,7
Не знаю	64	3,2

Что, по-Вашему, значит быть патриотом Казахстана?

	Количество	%
Гордиться великими достижениями страны	349	17,5
Верить в великое будущее страны	388	19,4
Испытывать ностальгию вдали от Родины	144	7,2
Любить Родину	514	25,7
Исполнять обязанности гражданина, соблюдать законы государства	434	21,7
Защищать интересы страны	135	6,8
Другое	3	0,2
Не знаю	31	1,6

Как Вы считаете, что нужно делать в первую очередь для того, чтобы молодежь была патриотичной?

	Количество	%
Проводить в средних школах начальную военную подготовку	212	10,6
Детям и молодежи читать литературу на государственном языке, казахстанских и казахских авторов	228	11,4
Создавать мультфильмы, детские передачи на казахском языке про национальных героев	147	7,4
Проводить регулярно спортивные соревнования, конкурсы, олимпиады	197	9,9
Организовывать военно-патриотические лагеря для учащихся в период летних каникул	142	7,1
Развивать работу детско-юношеских клубов по месту жительства	169	8,5
Изучать историю, традиции и обычаи этносов Казахстана	392	19,6
Учить гимн в детских садах	40	2,0
Учить казахский язык	195	9,8
Обязать молодежь служить в армии	101	5,1
Другое (Создавать условия для достойной жизни, Это не нужно, Надо начиная с Президента быть патриотом, Надо старшему поколению подавать пример, Прививать любовь к Родине, Любить семью, Менять менталитет, Сделать бесплатным образование, Налаживать экономико-политическую ситуацию в стране, Развивать спротивные и научные отрасли, Проводить доступные конкурсы, Ничего не навязывать, Уменьшить коррупцию)	33	2,2
Не знаю	142	6,4

Как Вы считаете, существует ли сейчас вероятность возникновения акций протеста со стороны молодежи в Вашем селе / городе?

	Количество	%
Однозначно, да	90	4,5
Скорее да	275	13,8
Скорее нет	611	30,6
Однозначно, нет	811	40,6
Не знаю	212	10,6

Какая проблема может вынудить Вас пойти на публичную протестную акцию?

	Количество	%
Проблемы в школе / колледже / вузе	106	5,3
Сокращение / увольнение с работы	211	10,6
Необоснованное повышение тарифов на коммунальные услуги	154	7,7
Задержка по выплате заработной платы / стипендий / пособий	193	9,7
Халатность и непрофессионализм работников медицинских учреждений	192	9,6
Повышение выплат по кредитам или ипотеке	163	8,2
Необоснованные штрафы	161	8,1
Ухудшение экологической ситуации	166	8,3

Несправедливые судебные решения	144	7,2
Несогласие с принимаемыми реформами	116	5,8
Невозможность приобрести собственное жилье	102	5,1
Рост цен на продукты питания, бензин, лекарства	273	13,7
Перегруженность общественного транспорта	41	2,1
Другое (Стою в очереди на квартиру, Насмешки, Тирания, тоталитаризм, подавление общественного мнения, навязывание своих идеалов, Коррупция, Люди боятся открыто выходить на митинги)	11	0,7
Ничто не может вынудить меня открыто протестовать	940	47,0
Не знаю	269	13,5

Как Вы считаете, знают ли органы государственной власти в Казахстане о реальных проблемах молодежи?

	Количество	%
Безусловно, знают и делают все возможное для решения этих проблем	499	25,0
Скорее знают, но реально не решают проблемы молодежи	769	38,5
Скорее НЕ знают	387	19,4
Однозначно НИЧЕГО не знают	144	7,2
Другое	2	0,1
Не знаю	198	9,9

Скажите, пожалуйста, Вам известно о работе Молодежных ресурсных центров (МРЦ) Вашего района / города / области?

	Количество	%
Да, известно, я сам (сама) обращался(-лась) в МРЦ	98	4,9
Да, известно, но никогда не обращался(-лась) в МРЦ	305	15,3
Что-то слышал(-а), читал(-а) об МРЦ	434	21,7
Нет. Ни разу не слышал(-а) об МРЦ	1052	52,7
Не знаю	107	5,4

Оцените, пожалуйста, работу Молодежных ресурсных центров Вашего района / города / Вашей области в сфере... Количество

Направления деятельности	Эффективн ая	Не эффекти вная	Не знаю
Информирования молодежи о реализуемых для нее государственных социальных программах	68	17	8
Оказания консультационных услуг (правовых, по вопросам получения образования, жилья, трудоустройства, поддержки молодых семей и т.д.)	62	28	3
Предоставления открытых пространств для саморазвития молодежи (коворкинг-зон)	52	27	14
Организации обучающих тренингов по жизненно важным навыкам (ответственности, коммуникабельности, лидерству, критическому мышлению, гендерному равенству и т.д.)	51	29	12
Оказания поддержки молодежных инициатив и идей	60	21	11
Адресной работы с целевыми группами (безработной, сельской, рабочей, студенческой молодежью, молодыми семьями, молодыми людьми с особыми потребностями и т.д.) в рамках конкретных проектов и программ	53	25	15
Другое			

Оцените, пожалуйста, работу Молодежных ресурсных центров Вашего района / города / Вашей области в сфере... %

Направления деятельности	Эффективная	Не эффективная	Не знаю
Информирования молодежи о реализуемых для нее государственных социальных программах	73,1	18,3	8,6
Оказания консультационных услуг (правовых, по вопросам получения образования, жилья, трудоустройства, поддержки молодых семей и т.д.)	66,7	30,1	3,2
Предоставления открытых пространств для саморазвития молодежи (коворкинг-зон)	55,9	29,0	15,1
Организации обучающих тренингов по жизненно важным навыкам (ответственности, коммуникабельности, лидерству, критическому мышлению, гендерному равенству и т.д.)	55,4	31,5	13,0
Оказания поддержки молодежных инициатив и идей	65,2	22,8	12,0
Адресной работы с целевыми группами (безработной, сельской, рабочей, студенческой молодежью, молодыми семьями, молодыми людьми с особыми потребностями и т.д.) в рамках конкретных проектов и программ	57,0	26,9	16,1
Другое			

Известно ли Вам о работе Комитета по делам молодежи и семьи Министерства общественного развития Республики Казахстан, чья деятельность направлена на поддержку и развитие молодежи?

	Количество	%
Да, знаю, я сам (сама) туда обращался(-лась)	75	3,8
Что-то слышал(-а), читал(-а)	617	30,9
Ничего не знаю о работе Комитета	1173	58,7
Не знаю	134	6,7

Оцените, пожалуйста, работу Комитета по делам молодежи и семьи Министерства общественного развития Республики Казахстан по следующим видам деятельности ...
Количество

Направления деятельности	Эффективная	Не эффективная	Не знаю
Координация работы областных / городских управлений по вопросам молодежной политики / внутренней политики	45	17	11
Взаимодействие с молодежными организациями	44	20	9
Обеспечение научной и методической литературой (книги, методические пособия, брошюры и др.)	50	16	7
Информационно-разъяснительная работа (публикации в СМИ, встречи с молодежью, информационные кампании)	47	21	5
Содействие развитию волонтерской деятельности молодежи	55	12	6
Работа по патриотическому воспитанию молодежи	46	18	9
Другое			

Оцените, пожалуйста, работу Комитета по делам молодежи и семьи Министерства общественного развития Республики Казахстан по следующим видам деятельности ... (%)

Направления деятельности	Эффективная	Не эффективная	Не знаю
Координация работы областных / городских управлений по вопросам молодежной политики / внутренней политики	61,6	23,3	15,1
Взаимодействие с молодежными организациями	60,3	27,4	12,3
Обеспечение научной и методической литературой (книги, методические пособия, брошюры и др.)	68,5	21,9	9,6
Информационно-разъяснительная работа (публикации в СМИ, встречи с молодежью, информационные кампании)	64,4	28,8	6,8
Содействие развитию волонтерской деятельности молодежи	75,3	16,4	8,2
Работа по патриотическому воспитанию молодежи	63,0	24,7	12,3
Другое			

Скажите, пожалуйста, Вам известно о работе Управления Вашей области/Вашего города, которое занимается вопросами молодежной политики (Управление по вопросам молодежной политики/ внутренней политики, Управление по делам общественного развития, Управление по делам семьи, детей и молодежи)?

	Количество	%
Да, знаю, я сам (сама) туда обращался(-лась)	77	3,9
Что-то слышал(-а), читал (-а)	680	34,0
Ничего не знаю о работе Управления	1092	54,6
Не знаю	150	7,5

Оцените, пожалуйста, работу Управления по вопросам молодежной политики / внутренней политики Вашей области / Вашего города по следующим видам деятельности ... Количество

Направления деятельности	Эффективная	Не эффективная	Не знаю
Обеспечение научной и методической литературой (книги, методические пособия, брошюры и др.)	52	21	4
Информационно-разъяснительная работа (публикации в СМИ, встречи с молодежью, информационные кампании)	53	19	5
Организационно-практическая работа (проведение акций, семинаров, круглых столов, флэшмобов и др.)	53	18	6
Работа с целевыми группами молодежи (сельская, безработная, маргинальная, рабочая, студенческая, и др.)	47	20	10
Оказание содействия занятости молодежи, поддержка молодых семей и др.	47	23	6
Работа по патриотическому воспитанию	52	17	8
Неформальные встречи с молодежью (беседы на рынках, общежитиях, стройплощадках и др.)	46	21	10
Другое			

Оцените, пожалуйста, работу Управления по вопросам молодежной политики / внутренней политики Вашей области / Вашего города по следующим видам деятельности ... %

Направления деятельности	Эффективная	Не эффективная	Не знаю
Обеспечение научной и методической литературой (книги, методические пособия, брошюры и др.)	67,5	27,3	5,2
Информационно-разъяснительная работа (публикации в СМИ, встречи с молодежью, информационные кампании)	68,8	24,7	6,5

Организационно-практическая работа (проведение акций, семинаров, круглых столов, флэшмобов и др.)	68,8	23,4	7,8
Работа с целевыми группами молодежи (сельская, безработная, маргинальная, рабочая, студенческая, и др.)	61,0	26,0	13,0
Оказание содействия занятости молодежи, поддержка молодых семей и др.	61,8	30,3	7,9
Работа по патриотическому воспитанию	67,5	22,1	10,4
Неформальные встречи с молодежью (беседы на рынках, общежитиях, стройплощадках и др.)	59,7	27,3	13,0
Другое			

О каких государственных программах и проектах по поддержке молодежи Вы слышали, знаете или являлись участником? Количество

Государственные программы, молодежные проекты	Знаю, участвовал(-а)	Хорошо знаю, но не участвовал(-а)	Что-то слышал (-а)	Ничего не знаю, не слышал(-а)
«Молодежная практика»	91	392	758	739
«С дипломом – в село!»	52	517	822	596
«Жасыл Ел»	98	501	757	629
Единая программа поддержки и развития бизнеса «Дорожная карта бизнеса 2020»	21	436	845	687
Программа развития продуктивной занятости и массового предпринимательства на 2017-2021 годы	13	272	667	1034
Программа жилищного строительства «Нұрлы жер»	32	492	796	668
Международная стипендия «Болашак»	20	620	871	475
Государственная молодежная премия «Дарын»	21	425	786	752
Серпін-2050	17	317	660	991
Бесплатное техническое и профессиональное образование для всех	30	303	647	1007
Проект развития молодежного корпуса	13	199	513	1263
Молодежный кадровый резерв	12	194	497	1285

О каких государственных программах и проектах по поддержке молодежи Вы слышали, знаете или являлись участником? %

Государственные программы, молодежные проекты	Знаю, участвовал(-а)	Хорошо знаю, но не участвовал(-а)	Что-то слышал (-а)	Ничего не знаю, не слышал(-а)
«Молодежная практика»	4,6	19,8	38,3	37,3
«С дипломом – в село!»	2,6	26,0	41,4	30,0
«Жасыл Ел»	4,9	25,2	38,1	31,7
Единая программа поддержки и развития бизнеса «Дорожная карта бизнеса 2020»	1,1	21,9	42,5	34,5
Программа развития продуктивной занятости и массового предпринимательства на 2017-2021 годы	0,7	13,7	33,6	52,1
Программа жилищного строительства «Нұрлы жер»	1,6	24,7	40,0	33,6
Международная стипендия «Болашак»	1,0	31,2	43,9	23,9

Государственная молодежная премия «Дарын»	1,1	21,4	39,6	37,9
Серпін-2050	0,9	16,0	33,2	49,9
Бесплатное техническое и профессиональное образование для всех	1,5	15,2	32,6	50,7
Проект развития молодежного корпуса	0,7	10,0	25,8	63,5
Молодежный кадровый резерв	0,6	9,8	25,0	64,6

Скажите, пожалуйста, Вы удовлетворены тем, как реализуется государственная молодежная политика в Казахстане?

	Количество	%
Полностью удовлетворен(-а)	266	13,3
Скорее удовлетворен(-а)	728	36,4
Скорее НЕ удовлетворен(-а)	340	17,0
НЕ удовлетворен(-а)	122	6,1
Другое	7	0,4
Ничего не знаю о государственной молодежной политике	399	20,0
<i>Не знаю</i>	136	6,8

Был ли у Вас опыт волонтерской (неоплачиваемой) деятельности за последние полгода?

	Количество	%
Да, я являюсь волонтером на постоянной основе (более одного раза в месяц)	49	2,5
Да, я принимаю участие в волонтерских мероприятиях время от времени (реже одного раза в месяц)	112	5,6
Да, имею опыт волонтерства в прошлом, сейчас не занимаюсь	221	11,1
Нет, волонтерством не занимался (-ась) никогда, хотя слышал об этом	1055	52,9
Нет, ничего не слышал (-а) о волонтерстве	559	28,0

Знакомы ли Вы с Посланием Президента Республики Казахстан «Рост благосостояния казахстанцев: повышение доходов и качества жизни» от 5 октября 2018 г. ?

	Количество	%
Да, слушал (-а) его в прямом эфире по телевизору	460	23,1
Да, слушал (-а) его в прямом эфире по радио	39	2,0
Да, смотрел (-а) прямую трансляцию в интернете	105	5,3
Да, смотрел (-а) текстовую трансляцию в интернете	83	4,2
Да, читал (-а) текст Послания в газете после эфира	55	2,8
Да, читал (-а) текст Послания в Интернете после эфира	163	8,2
Что-то слышал (-а) о Послании, но с содержанием не знаком	522	26,2
Ничего об этом не слышал (-а)	444	22,3
Другое (слышала на занятиях в университете)	5	0,3
<i>Не знаю</i>	117	5,6

Какие меры для улучшения жизни молодежи, озвученные Президентом в Послании, Вы считаете самыми важными?

	Количество	%
Увеличение расходов на образование, науку и здравоохранение до 10 % от ВВП	424	21,3
Развитие партнерства с ведущими университетами мира	284	14,3
Внедрение в государственных школах системы обучения Назарбаев Интеллектуальных Школ	235	11,8
Обеспечение учреждений образования системами видеонаблюдения	200	10,1
Отмена трехсменного обучения	229	11,5

Усиление работы детских психологов	189	9,5
Разработка технологий искусственного интеллекта	150	7,5
Развитие конкуренции в экономике	223	11,2
Продвижение отечественных товаров на мировых рынках	188	9,4
Поддержка малого и среднего бизнеса, в том числе молодежного предпринимательства	277	13,9
Борьба с коррупцией	419	21,1
Развитие въездного и внутреннего туризма	124	6,2
Повышение доступности жилья	485	24,4
Объявление 2019 года Годом молодежи	244	12,3
Другое	8	0,5
Не знаю	420	21,1

Как Вы думаете, кто должен быть ответственным за реализацию мер, прописанных в Послании Президента Республики Казахстан «Рост благосостояния казахстанцев: повышение доходов и качества жизни» от 5 октября 2018 г.?

	Количество	%
Это должен делать и контролировать сам Президент страны	470	23,6
За реализацию предложенных мер должно отвечать Правительство и Парламент Республики Казахстан	340	17,1
Ответственность за осуществление обозначенных мер должна лежать на акимах городов и сел	206	10,3
Реализацией Послания должны заниматься государственные служащие	130	6,5
Главную роль в реализации мер Послания должны играть СМИ	68	3,4
За внедрение обозначенных реформ должны отвечать учебные заведения (школы, колледжи, ВУЗы)	50	2,5
В реализации мер Послания должны участвовать все, кто уже имеет профессию	67	3,4
Именно молодежь должна стать ведущей силой в реализации Послания Президента	68	3,4
В реализации мер Послания должен участвовать каждый гражданин страны	194	9,7
Другое (В реализации Послания Президента должны участвовать честные люди, Разгрузить работу учителей, не связанных с обучением, закрепить одного человека за работой окружного избирательного участка)	6	0,4
Не знаю	394	19,8

Скажите, пожалуйста, что конкретно Вы можете сделать для осуществления мер, предложенных Президентом страны в Послании «Рост благосостояния казахстанцев: повышение доходов и качества жизни» от 5 октября 2018 г.?

	Количество	%
Соблюдать законы государства	697	35,0
Хорошо учиться, получить хорошее образование	433	21,7
Быть активным, принимать участие в работе молодежных организаций	285	14,3
Быть профессионалом, трудиться на благо своей страны	464	23,3
Вести здоровый образ жизни и заниматься спортом	213	10,7
Быть патриотом своей страны, рассказывать о своей стране иностранным друзьям, знакомым в социальных сетях	241	12,1
Бороться с коррупцией (не давать и не брать взятки)	323	16,2
Участвовать в общественных работах, социальных проектах (субботники, помощь нуждающимся, донорство и др.)	170	8,5
Пойти служить в армию	67	3,4
Быть честным, справедливым, ответственным	352	17,7
Правильно воспитывать своих детей	220	11,0
Другое	0	0,0
Не знаю	336	16,9